

IOANNIS BURCHARDI
MENCKENII

DISSERTATIONES
LITERARIAE.

OLIM SEORSIM PUBLICATAS,
NUNC IN VNUM CORPUS REDEGIT,
ET CVM SVA

DE

ROMANORVM VETERVM
STIPENDIIS MILITARIBVS
DISSERTATIONE

EDIDIT,

FRID. OTTO MENCKENIVS,
IO. BURCH. FIL.

LIPSIAE,

APVD IO. CHRISTIANVM MARTINI.

MDCCXXXIV.

5

LECTORI BENEUOLO
SALVTEM!

Non id ago, ut me iam praeconem merita paterna habeant. Nec, quae per se placere possunt, nouum praesentes Dissertationes ex meis laudibus decus expectant. Et norunt omnes MENCKENIVM, et, si fuerit ignotus ad hunc diem, uix ego notum facere primus possim. Quis enim mihi, satis adhuc obscuro homini, et auctoritatis inter eruditos nullius, temere fidem habeat de aliorum dignitate? Eo inprimis in loco, quo uideri me possit in transuersum rapere tenerrimus erga parentem

X 2

tem amor, saepe laudes nobis
uel inuitis extorquens. Uidetur
mihi praeterea odiosa esse et inu-
tilis eorum, quae obstetricanti-
bus nobis in lucem exeunt,
omnis commendatio. Nam, si
pulchra haec sunt, et plausu digna
publico, quidni Lectoribus po-
tius, satis ad id idoneis, hanc
laudandi spartam relinquis? Si
contemta uulgo, atque nihili pu-
tanda, adeone, fallere Lectores,
uiri boni arbitraris, et in fastigio
te collocatum tanto putas, ut im-
perare ingeniis possis, imperii le-
gumque nesciis? Libera est, et
nullis Dictatorum fascibus adstri-
cta, eruditorum Respublica, ubi,
quot sunt hominum ingenia, tot
laborum tuorum iudices habes,
suam vnice normam regulamque
iudicandi sequentes. In quibus
si qui sunt, educati liberaliter, et
intel-

intelligentes rerum, hi partum elegantem et formosum laudabunt sponte sua. Ceteris omnibus nunquam rectiora persuadebit laudatio tua. Sint igitur exposita haec ante oculos omnium M E N C K E N I A N A E specimina industriae, quicquid de ipsis statueris, Lector, id ratum habitura. Nec deerunt his forsan, etsi non uocati mihi, laudatores sui. Neque tamen dicendum hic nihil est, ne criminationibus eorum uia pateat, qui, ne inspecta quidem, condemnare obuia quaeque solent. Et interest famae meae, ne protulisse in lucem dicar, quae suis dignissima tenebris uidebantur. Habes hic, quodcunque literarum elegantiorum genus secteris, accommodatissima palato tuo, tuique, si quid scio, stomachi futura, fercula,

quibus uel leuiter degustatis, cupidissime appetes MENCKENIANA omnia. Non fuit ex eorum numero MENCKENIUS, qui splendidum Polygraphorum nomen nostro tempore affectant, inane profecto et ingloriosum ualde, si eos audias, quibus datum est, sapienter iudicare. Nec tam numero aestimari scripta sua, quam pondere et argumentis rerum, uoluit. Et, ut in aliorum scriptis scite nouerat, quid secum boni ferrent, indicare, ita primam hanc ipse sibi legem praescripsit, ne, quos excluderet subinde, probrosi parenti suo partus essent. Deditque operam, ut, quae scriberet, selecta essent, nec ante ipsum dicta omnibus. Rarissimo aetatis nostrae exemplo, qua utilia scribendi torpet ardor omnis. Sunt
eius

P R A E F A T I O.

eius generis, quae hic legis, ple-
 raque, pene dixerim, omnia.
 Habent enim et vsum suum,
 quae leuissima videntur, modo
 his uelis uti. Ceterum argu-
 menti uides singula esse historici,
 non spernendi tibi, si quid in te
 est non uulgaris ingenii. Tibi
 haec scribo, in literis liberaliter
 uersanti, non his contra famem
 utenti. Scilicet poscebat id scri-
 ptionis genus publici partim mu-
 neris, quoungebatur Noster,
 partim studiorum, quae inde a
 puero complexus tenerrime fuc-
 rat, ratio. Habet Historicum
 studium inimicos multos, sed eos
 in tenebris natos, et ad perpetu-
 os carceres relegandos. Nam,
 quae sua se partim suauitate
 commendant, et inusitata qua-
 dam uoluptate animum afficiunt,
 partim in reliquas artes omnes

vsum suum diffundunt, ea quis vn-
 quam uir sanus fastidiuit? Hi-
 storiam literariam puto, qua nec
 iucundior est vlla, nec subtilissi-
 mis illis scientiis coniunctior.
 Addo, sine qua inornatum prodi-
 bit, quicquid excuderis operum
 tuorum. Eam, aliorum uestigia
 secutus, tanto olim studio secta-
 tus est Parens meus, tantis etiam
 accessionibus locupletauit, vt, si
Literariis hisce *Dissertationibus*
 iungas *Orationes Academicas*,
 intra hos ipsos dies publicatas, et
Disputationes, quas uocant, *Aca-*
demicas, proxime secuturas, nul-
 lum fere in omni literarum Hi-
 storia argumentum sit nobile ac
 singulare, cui non aut primus
 plane, aut certe inter primos,
 lucem accenderit clarissimam.
 Neque perficere haec tam prae-
 clare feliciterque, nisi ei, licuit,
 cui

P R A E F A T I O.

cui ad manum essent magni Scrip-
 torum omnis aevi exercitus, quo-
 rum non manipuli, sed cohortes
 integrae, in hisce Dissertationibus,
 uelut in hybernis suis, hospitantur.
 Quantam enim ad opprimendos
 optimos conatus uim habeat li-
 brorum, quibus opus sit, penu-
 ria, ipse nunc magno meo cum
 dolore experior. MENCKENI-
 ANAE Bibliothecae, nunc cheu!
 non amplius MENCKENIANAE,
 nec ignotum cuiquam nomen est,
 nec inexploratae diuitiae. Qua-
 rum nihil magis in deliciis esset
 MENCKENIO, inter grauissimos
 illos omnis aevi magistros uer-
 fari quotidie, iucundum putabat,
 hisque, dum uiueret, usus est fa-
 miliarissime. Atque eius con-
 suetudinis hunc fructum tulit,
 ut, quae nec uiris doctissimis co-
 gnita fatis essent, eorum ipse prae-
 cipuam

cipuam notitiam acquireret,
 haecque legenda deinde daret
 ciuibus suis, et posteritati omni.
 Qualia quum sint publici saporis,
 et iam MENCKENIANI prae-
 stantiam ingenii aliunde norit
 Lector, nihil hisce *Dissertationi-*
bus sinistri ominamur. Quin potius
 operae in eo fecisse me pretium
 existimo, quod schedas has, spar-
 sim olim editas, atque ita editas
 partem maximam, ut nec solo vn-
 quam patrio exierint, nec nomen
 singulae MENCKENIANVM praefer-
 rant, cura mea partim in manus ex-
 terorum ueniant, partim nunc pri-
 mum Auctori uindicerentur MEN-
 CKENIO. Occasionem, qua vna-
 quaeque harum exiit in lucem o-
 lim, docebit te *Index Dissertation-*
um, ipsis his, quae iam praefamur,
 subiunctus. Mihi quidem, prae-
 ter haec ipsa, quae iam legis, et
 rerum

rerum notabiliorum Indicem, ad calcem Operis adiectum, pauculasque Annotationes, signo † notatas, quod acceptum in his referas, nihil est. Nam, quae agmen claudit M E N C K E N I A N A R V M Dissertationum, nostra *de Stipendiis veterum Romanorum militaribus* Commentatio, nihil cum ceteris cognationis habet, eo magis animo a me adiecta illis, ne quid iustae libelli formae deesset, quam quod ad paterna illa habere aliquid momenti uideretur. Breuior haec et restrictior iam A. 1729 prodierat, sed cui tunc praefigere nomen meum, non vna de causa inconsultum duxi. Iam in concinniore ordinem redacta, et limata multum, nouisque Scriptorum testimoniis ornata, nec parentem suum dissimulat, nec rigidissimos iudices for-

PRÆFATIO.

formidat. Mihi, quicquid de ea existimaueris, perinde fuerit. Non enim, ut doctrinam meam experirer, haec scripsi, sed ut otio meo iucunde fruerer, nec, ut laudes captarem, edidi, sed ne in tanto Scriptorum huius aevi numero ipse scripsisse nihil uiderer. Vale, amice Lector, et MENCKENIANIS hisce dapibus ex uoto nostro utere, nosque, in tuum vnice intentos commodum, porro, quod facis, ama.

INDEX

INDEX DISSERTATIONUM.

I. **DE HIS, QVI MILITIA AEQVE, AC
DOCTRINA, INCLARVERVNT.**

Programmatis loco Orationi solenni, qua Historias in Academia patria docendi munus A. 1699 auspicatus est, praemissa.

II. **DE MINDELHEMIO, SVEUIAE
VRBE AC DYNASTIA, A. MDCCV
IN PRINCIPATVM IMPERII EUECTA.**

Scripta ad inuitandos Academiae Proceres in solenni Baccalaureorum renuntiatione A. 1706.

III. **DE DIRIS IMPRECATIONIBVS,
QVAS LIBRIS, TABVLIS, ET MO-
NUMENTIS, ADDIDERE UETERES.**

Orationi publicae, in memoriam Heinricianam A. 1706 recitatae, praemissa.

IV. **EXHIBENS DELINEATIONEM
OPERIS MONTEFALCONIANI, QVOD
INSCRIPTVM EST: PALAEOGRA-
PHIA GRAECA.**

Ad intimandam A. 1707 publicam Baccalaureorum Renuntiationem publicata.

V. **DE UARIIS ANGLIAE MUTATIONIBVS.**

Orationi praemissa publicae, qua Angliae Scotiaeque coniunctionem ANNAE, Britannorum Reginae, gratulatus est MENCKENIVS A. 1707.

VI. **DE FASCINANDI UI, QVAM LAV-
DIBVS INESSE CREDIDERVNT
UETERES.**

Ab ipso Procancellario scripta A. 1709 ad conuocandos Magisterii Candidatos.

VII. **DE HIS, QVIBVS SINGVLARIS
QVIDAM AC INSOLITVS AVDITO-
RVM APPLAVSVS CONTIGIT.**

Edita in solenni Magistrorum Panegyri A. 1713.
Adiecta est postea *Orationibus* MENCKENII

de

de Charlataneria eruditorum, vt inſpicienti cui-
libet patet.

VIII. DE VITA ET IN REM LITERA-
RIAM MERITIS MARTINI GEIE-
RI, THEOLOGI INCOMPARABILIS.

Programmatis habitu praemiſſa Orationi pu-
blicae, in memoriam IO. CHRISTIANI
GEIERI recitatae A. 1713.

IX. DE HONORIFICO MAGISTRI
NOMINE, EIVSQUE IVRIBVS INSI-
GNIORIBVS.

Ad inuitandos Magiſterii Candidatos ſcripta
A. 1714. Accessit et haec deinde binis *de Charla-
taneria eruditorum* Orationibus.

X. DE HISTORICORVM IN REBVS
NARRANDIS INTER SE DISSIDIIS,
HORVMQVE CAVSIS.

Edita in ſolenni Magiſtrorum renuntiatione
A. 1717.

XI. DE CAERVLEI COLORIS VSV
APVD VETERES.

Orationi, memoriam GEIERIANAM re-
colenti, praemiſſa A. 1717.

XII. DE ILLVSTRISSIMARVM STIR-
PIVM, AVSTRIACAE, ET SAXONI-
CAE, DIVTVRNA, ET VINCULO
MULTIPLICI CONFIRMATA, CON-
CORDIA.

Orationi ſolenni, in auſpicatiſſimis nuptiis
FRIDERCI AVGVSTI, tunc Principis Re-
gii, nunc Potentiſſimi Regis noſtri, cum Sereniſ-
ſima Principe, MARIA IOSEPHA, A. 1719 ab
ipſo MENCKENIO recitatae, Programmatiſ inſtar
praemiſſa.

XIII. DE DVBIA GVSTAUI ADOLPHI,
SVECORVM REGIS, CAEDE.

Ordinis Philoſophorum nomine ad indicen-
dam Orationem, memoriae IAC. LEONH.
DE AGRICOLA ſacram, A. 1721 edita.

INDEX DISSERTATIONVM.

XIV. DE HIS, QVI MERCEDE CONDV-
CTI, AD COMPONENTOS COM-
MENTARIOS HISTORICOS ANI-
MVM APPVLERVNT.

In ipsis Renuntiationis Magistrorum solen-
nibus scripta A. 1721.

XV. SISTENS ELENCHVM SCRIPTO-
RVN SAXONICORVM.

Ab ipso, Ordinis Philosophorum Decano, ad au-
diendam Orationem, memoriae GEIERIA-
NAE sacrae, A. 1721 publice proposita.

XVI. DE RITIBVS UETERVM, INPRI-
MIS ROMANORVM, CELEBRAN-
DI DIES NATALITIOS.

Praemissa Orationi solenni, in auspaticissimo
FRIDERICI AVGVSTI, gloriosissimae memo-
riae, natali recitatae A. 1727, praemissa.

XVII. DE STATVRA HVMANA, NVN-
NOSTRA AETATE MVLTVM A
PRISTINA PROCERITATE DEFE-
CERIT? CONTRA PETRVN DAN-
NIELEM HVETIVM.

Ad inuitandos Magisterii Candidatos A. 1722
in publicum emissa.

XVIII. EXHIBENS DE COCCINEO, NI-
GRO, ET ALBO, COLORIBVS, NEC
NON DE RITV CELEBRANDI FE-
STVM AVREI UELLERIS, QVAEDAM
SINGVLARIA.

Scripta A. 1724 ad intimandam Orationem so-
lennem de Splendidissimo ac Illustrissimo Ordine
Aurei Uelleris.

XIX. DE IVRANDI, VEL PEIERANDI,
FORMVLIS, QVIBVS ADSVEVERE
OLIM SVMMI PRINCIPES.

Foras data in ipsa Magistrorum Panegyri
A. 1725.

XX. SISTENS PSEYDO-PRINCIPVM
EX

INDEX DISSERTATIONVM.

EXEMPLA EX UETERIS ET RECEN-
TIORIS AEUI HISTORIA.

Orationi praemissa, ad recolendam memori-
am GEIERIANAM recitatae A. 1725.

XXI. DE EMINENTIA COMITVM SOL-
MENSIVM INTER S. R. IMPERII COMI-
TES, ET DE VITA GVSTAVI FERDI-
NANDI S. R. I. COMITIS DE SOLMS.

Ad indicendas exequias funebres Illustrissimi
Domini GVSTAVI FERDINANDI S. R. I.
Comitis de SOLMS et TECKLENBURG publi-
cata A. 1725.

XXII. DE PILEO, LIBERTATIS SYMBOLO.

Scripta A. 1726 ad inuitandos Magisterii Can-
didatos.

XXIII. DE VITA ET SCRIPTIS GABRIELIS
SYMEONIS.

In ipsis renuntiationis Magistrorum solennibus
publicata A. 1727.

XXIV. HERMANNI BVSCHII, PASIPHILI,
CARMEN, QVOD INSCRIPSIT LIPSICA,
E LATEBRIS PROTRACTVM EXHIBENS.

Orationi, in memoriam GEIERIANAM A.
1727 recitatae, praemissa.

XXV. DE UETVSTISSIMO ET APVD O-
MNIVM AETATVM GENTES RECEPTO
SATYRARVM VSV.

Scripta in ipsa Magistrorum Panegyri A. 1729.

ACCEDIT

FRIDERICI OTTONIS MENCKENII DE RO-
MANORVM UETERVM STIPENDIIS MI-
LITARIBVS DISSERTATIO.

Primum A. 1729, nunc auctior et emendatior,
edita.

DISSER-

DISSERTATIO I.

DE

HIS, QVI MILITIA AEQVE,
AC DOCTRINA, INCLAU-
RUERUNT.

Haud satis mihi ex aequo videntur censere illi, qui, Marti convenire cum Musis nequaquam posse, produnt. Quin sapienter veteres Minervam statuerunt armorum non minus, quam literarum, Deam, quae viris, qui castra sequuntur, tum quibus studia curantur, pari sit praesidio. Quod si enim respicere paulisper lubeat historiam praeteriti temporis, nunquam defuisse deprehendemus, qui cum belli studiis artes liberales tam praeclare coniunxerint, ut incertum sit, utro in genere excelluerint magis. Certe, apud illas gentes, quae bello inprimis claruerunt, dici non potest, quantus etiam literis honos fuerit habitus. Neque enim aliis ferme Romanus exercitus, Republica libera, ducibus paruit, nisi doctis Senatoribus: nec Graeci aliis temere, quam Philosophis, Oratoribus et Poetis,

A

ma-

magistratus commiserunt. Praeterea Galli Druidas & Bardos, Persae Magos, Hebraei vero iudices aut sacerdotes, habuere belli duces. Exempla itaque eruditorum militum tanto numero in omni Historia se offerunt, ut mirandum sit, GABRIELEM NAVDAEVM, virum cetera perspicacissimum, in libro de Studio militari ausum esse contendere, diversissima esse minimeque coniungenda literarum et militiae studia. Quis XENOPHONTEM, quem primum merito nomino, Oratorem non modo et Historicum excellentissimum, sed et acerrimum inprimis belli ducem, ignorat? Quin et SOCRATIS, cuius ex Academia prodiit XENOPHON, PLATONISQUE licebit hic meminisse, quos aliquot praëliis interfuisse produnt, nec non ALCIBIADIS, qui bellandi studia literarum otio felicissime dispunxit, eodemque usus est doctore in Lycaeo, atque duce in campo, SOCRATE. Praetereo PERICLEM, qui quinquies bello triumphavit, et in eloquentia principatum obtinuit apud Graecos. Nec in ANNIBALE moror, qui Graecas literas apprime callebat, ut historiam etiam eo sermone scripserit. Neque hic celebrabo denique ipsum HERCVLEM, qui et summus Graecorum imperator, et Musarum dux quidam credebatur, quemque capropter dignissimum Romae putabat

bat olim Fulvius, cui Aedem faceret in Circo Flaminio. Illud dissimulari non potest, veteres per literarum studium haud raro ad summa belli imperia viam affectasse. Sic enim PHRYNICHVM in veteri Atheniensium Republica tragoedia meruisse, ut summus dux exercitus crearetur, AELIANVS autor est; in Dania vero, si SAXONI GRAMMATICO credimus, defuncto Frothone, dignus omnibus propter carmen patrio sermone tumulto illius inscriptum visus fuit HIARNVS, qui et militiae et universo regno deinceps praeesset. Atque id sane Romae aliquando praecipuum fuit et plane singulare, ut, quo quis alios magis excelleret sive in pace, sive in bello, eo impensius amaret literas. SCIPIONI certe AFRICANO liberalia studia omnisque doctrina tanto in pretio fuere, ut non POLYBIUM modo, PANAETIUMQUE, praecllentes ingenio viros, sed ipsum quoque Romanae poeseos patrem, ENNIVM, ubivis haberet expeditionum suarum socios; ut triumphari adeo etiam illi non minus videantur bello delectati, quam carmine et Musis. Verum sunt et inter ipsos Romanorum Imperatores, qui armis non minus, quam doctrina, excelluerunt, HADRIANVS, Orator, qui Orationibus suis, in laudem TRAIANI scriptis, an expeditionibus bel-

licis creberrimis, Imperatoris animum magis devinxerit, viamque sibi straverit ad supremum illum honorem, incertum est. ANTONINVS deinde, atque VERVS, Philosophi: IVLIVS, AVGVSTVS, TIBERIVS, CLAVDIVS, NERO, DOMITIANVS, NERVA, TITVS, SEVERVS, BALBINVS, GORDIANVS, ALBINVS, MACRINVS, GALLIENVS, NVMERIANVS, IVLIANVS, GRATIANVS, THEODOSIVS, Poetae omnes. Accessit his multis post Seculis CAROLVS MAGNVS, uti Poeta insignis, ita Theologus quoque bellicosus, modo illius est, qui sub nomine CAROLI contra imaginum cultores superiori Seculo prodiit in Gallia, libellus. Nec tacendus nostro aevo est LEOPOLDVS invictissimus, qui, quantum armis adiicit imperio, tantum domi studia promovet et literas. Regum deinde quam prolixumnectere catalogum possem, si luberet. Quos inter nominandus foret MATTHIAS CORVINVS, bello non minus inclytus, quam linguarum scientissimus, qui,que literatos, quos excellentiores compererat, omnes in aulam adsciscebat, et egregiam Budae Bibliothecam excitabat. Sed primas forte tenet Galliae Rex, FRANCISCVS I, Heros incomparabilis, qui Graecos, Latinos et Gallicos versiculos scribebat non inelegantes. Atque, ut ali-

os taceamus, vix praeteriri potest hodiernus Galliarum Rex, LVDOVICVS XIV, qui, cum toto pectore Martem spiret, tamen nec literarum nullam plane curam habet, teste, etsi non omnibus forte viso, quod ipse composuit, Opusculo: *Traduction du Livre I de Jule Cesar, par LOVYS XIV, à Paris, 1661, de l'Imprimerie Royale.* Verum properandum ad ceteros est. Quis enim nescit bello atque literis clarissimum virum, IOANNEM ZAMOYSCIVM, Poloniae Cancellarium, cuius pulchre vitam descripsit ADAMVS BVRIVS, quem una cum SIMONE SIMONIDE, SIMONE BARKOVIO, aliisque viris apprime doctis, in Academiam abs se conditam Zamoscum invitaverat. Huic et Polonia libertatem et Respublica literaria de Senatu Romano libros duos acceptos refert, ut alios taceam ingenii excellentioris foetus, quos tanto magis admirantur omnes, quanto accidit rarius, ut viri in aula non minus, quam militia, assidue versati libris componendis operam impendant. Tamen si, quod Academiam inter bellica negotia crexit, in eo paria fecit cum FRANCISCO XIMENIO, Cardinali. Is enim, cum Alcalae in Universitate amplificanda et largis Professorum stipendiis ornanda totus videretur occupari, bellorum curam adeo non seponebat,

ut tum inprimis de inferendo Mauris bello consilia agitare; expugnato vero in Africa Orano, rursus Alcalam revertebatur, quasi victoriarum oblitus, unamque gerens Academiae suae curam. Nihil addam de illius in procuranda editione Bibliorum Chaldaica, Hebraica, Graeca et Latina, constante et perpetuo studio. Huic ut minime literarum, ita nec bellica, gloria multum cessit, civili autem negotiorum prudentia etiam praeivit, GUILIELMVS BELLAIVS, qui demandatam a FRANCISCO I provinciam gloriosissime sustinuit, multis praeliis confectis, multis oppidis superatis. Atqui eius facundia in aliquot legationibus maximopere enituit, neque vulgarem eruditionem sapiunt, quos edidit, rerum Gallicarum Commentarii. Habet enim hoc veluti proprium BELLAIORVM familia, quod utraque laude excellat, quippe fratres illius MARTINVS et IOANNES ambo fuerunt doctrina singulari, ambo bello clarissimi. Sed, quoniam ad Gallos ventum est, non possum non commemorare PHILIPPVM MORNÆVM, Pleffiaci Marliani Dominum, Salmurii praefectum, qui, belli atque pacis studia pari diligentia sectatus, suo insistebat Symbolo: *Arte & Marte*. Eo enim usum fuisse, docuit me COLOMESIVS in *Miscellaneis Historicis*. Libros certe eius

eius de *Myſterio iniquitatis*, de *S. Eucha-
riſtia*, aliosque complures, mirantur hodie
omnes, neque nocuit illis acerrima PER-
RONII cenſura, qui, ut MORNÆI fa-
mam aboleret, aut debilitaret ſaltem, dies
noctesque examinandis illis conſumſit.
Enimvero fuere alii, qui et in Theologiam
feliciter incubuerunt, et haud improſpere
pugnarunt in campo. Vt enim NORTON-
VM KNATCHBVL et GVILIELMVM
DVRANDVM taceam, omnium maxime
illuſtre exemplum nobis praeſebet CROM-
VELIVS. Namque is non Oxonii modo
adoleſcens, ſed deinceps quoque, Theo-
logiae ſtudio mirifice deditus erat, ut ad
Eccleſiaſticam dignitatem magno animo
contendere videretur; et, quanquam, ut
ad utramque fortunam paratus eſſet, bis
militem iverit in Galliam, ſtudio tamen
illud adeo non neglexit, ut Theolo-
gus miles omnium conſenſu Lutetiae ap-
pellaretur. Quos deinde libellos is in
publicum miſerit, quoties ex ſuggeſtu
verba ad auditores fecerit, quam pertina-
citer pugnaverit, nihil attinet hoc loco
prolixius recensere. Neque abſuit a ſtu-
diis FAIRFAXIVS, ſupremus Parlamenti
dux, quanquam Iuris ſcientia magis dele-
ctatus. Neque enim ſupremos in Iure ho-
nores detrectavit, cum iter forte faceret
per Oxonium. Paene omiſeram IVLIVM

CAESAREM SCALIGERVM, quem, mirum est, ad tantam ingenii laudem processisse post viginti annorum molestam satis militiam, liquidem et MAXIMILIANO Caesari pugnavit primum in Italia, et deinde in Gallici nominis hostes arma sua lubens convertit, tantus bello dux, ut, si gravissimi Autoris cuiusdam iudicio itemus, omnes illius aetatis nobiliores duces non modo admirabili artuum agilitate et robore, sed et militari prudentia, vel aequaret, vel etiam anteiret. Non attingam COELIVM RHODIGINVM, IACOBVM PALMERIVM, HENRICVM SAVILE, ISAACVM VVAKE, GEORGIOS CAREVV et HARTINGVM, atque alios, quorum fecit mentionem Cl. ALMELOVEENIVS in Dedicatione Epigrammatum veterum. Prodeat potius e nostris eruditionis laude nemini secundus, HENRICVS KIPPINGIVS. Is, ut traditum accepi a viris, quibus ipse narraverat, e schola, quod a lectione classicorum Autorum, qua mire delectabatur, a praeceptoribus arceretur, et contra ad ediscenda Logices praecepta summo cum rigore adstringeretur, profugus, castra miles gregarius secutus est per aliquod tempus. Cum vero primarius quidam Regni Sueciae Minister illum offenderet in excubiis librum legentem, ac, tu quid legis? rogaret; ille,

ille, mutato minime vultu, *Curtium*, respondet: etiam intelligis? ait ille: satis, ut arbitror, iterum KIPPINGIVS: tum iussus exponere *Curtianam* aliquam Orationem, ita ingenium viro probavit, ut is eum exemerit militum cohorti, suaeque Bibliothecae, quae erat instructissima, praefecerit, scholastico deinceps muneri in Bremensi, quod Ecclesiae Cathedrali innexum est, Gymnasio admotum. Iam speciatim Poetarum inire magnum numerum possem, qui bello fuere delectati, si id praestitutae chartae brevitatis satis pateretur. Sed aliquos recentiorum inprimis commemorare licebit, velut in transcurso. Quos inter primus animo occurrit MICHAEL TARCHANIOTA MAKVLLVS, qui nec ipse in Poematum, in quibus omnes Latinae linguae divitias videtur exhaustisse, Dedicatione militem se diffinitur, et ab iis, qui vitam eius consignarunt, in Italia inter alarios equites susceptus Nicolao Ralla duce perhibetur. Sequatur hunc, quemadmodum aetate, ita ordine, LVDOVICVS CAMOESIVS, Poeta inter Lusitanos, sive epicum spectes, sive lyricum carmen, omnium facile confessione praeclarissimus, praeterea linguae Latinae, Philosophiae, et varii generis antiquitatum, scientissimus. Is quidem per sedecim annos castra secutus est, extra pa-

triam ad Africae oram maritimam stipendia capiens primum, deinde ad Indos etiam ipsos et Sinas delatus. Sed ad Gallos abeamus, quos inter exercitum merito ducit FRANCISCUS ESPINAEVS SANLVCIVS, qui literas cum artibus militariibus, si quisquam alius, felicissime coniunxit. Erat vero animo imperterrito et acri, cumque in Henrici III, apud quem plurimum gratia primum valebat, odium incurrisset, Broagium se recepit, ubi quandam veluti eruditorum Academiam erexit, versusque composuit bellulos atque delicatos, affectis etiam *de re militari* Commentariis. Ut deinde novis libris sese ingesserit, et sub FRANCISCO, Regis fratre, fortiter pugnaverit, demumque in Ambiani obsidione glande caput ictus occubuerit, prolixè non repeto. Succedant huic NICOLAUS RAPINVS et PETRVS RONSARDVS, uterque Poeta, uterque infesto contra Protestantes animo, sed hic latrocinio clarior et satyra, qua, quos ferro non poterat, velut alter ARCHILOCHVS, necabat. RAPINVS vero praeclarissimam hanc a suis laudem obtinuit, ut doctissimus miles et fortissimus consiliarius audiret. Quibus haud invitus iungo nobilem virtute bellica REMIGIVM BELLAQVAM, RONSARDO propter poemata minime contorta *pictorem naturae*
ap-

appellatum, quemque in Pleiada Poetarum Gallicorum retulere veri carminum aestimatores. Nec omittendus denique est ROGERIVS DE RABVTIN, Comes DE BVSSY, qui nec literas mediocriter degustavit, et variam in bello fortunam est expertus, id quod vel ex ipsius ROGERII Commentariis historicis abunde constat. Quemadmodum autem linguae patriae ita fuit gnarus, ut et in Academiam Gallicam adfisceretur, et nunc ab omnibus putetur tersissimus scriptor; ita inprimis etiam carminum laude maximopere excelluit. Ceterum nobis Germanis non ignobile est PETRI LOTICHII SECVNDI nomen, quippe qui inter ipsos armorum strepitus versus scripsit adeo concinnos, ut Germanorum audiat passim *Ovidius*. Neque mirum adeo, eum de obsidione Magdeburgica tot ante annis carmine plane Sibyllino fuisse vaticinatum. Cui nescio iure an iniuria iungam VLRICVM HVTTENVM, qui a MAXIMILIANO Poeticam lauream impetravit, qua sic sibi placebat, ut pingi se curaret ferreis tegumentis indutum, lauroque, velut corona triumphali, coronatum. Neque sane in poesi quoquam illo tempore fuit inferior, atque alia edidit scripta complura. Militiam vero exercuit primum in Italia sub MAXIMILIANO, deinde et contra
VL-

VLRICVM VVurtenbergicum strenue pugnavit, veteris nimirum iniuriae memor, quod is Princeps agnatum suum trucidasset. Praetereo tot Italorum, Anglorum et Belgarum, poetas bellatores. Vnum tacere nullo modo possum inter Belgas summum Poetam et plane *Propertium*, IANVM BROVKHVSIVM, qui multis expeditionibus bellicis interfuit non sine gloria, carmina vero non pauca inter arma sibi nata esse, fassus est passim in elegantissimo Carminum fasciculo; exorandus ceterum idem, ut, quas prelo dudum paratas habuit domi, luculentissimas in *Propertium* lucubrationes orbi erudito amplius ne invidet. (†) Tantum itaque abest, ut, qui literas tractant, ad arma inepti censerī debeant, ut potius in utroque genere excellere simul, et primas velut tenere posse, quibus de meliore luto ficta sunt praecordia, tot exemplis abunde affatimque firmetur. Utinam vero non ipsi inter se colliderentur subinde eruditi, bellaque intestina gererent! Sed bone Deus, quibus turbis ac litibus Literaria etiam Respublica nunquam non obnoxia fuit? certantibus inter se de principatu tot viris cetera doctissimis, ac de inani saepe gloria potius, quam de veritate di-

(†) Prodiisse postea A. 1702 Amstelædami *Propertiam*, nec non A. 1708 *Tibullum BROVKHVSII*, inter omnes constat.

digladiantibus. Sane enim, si pleraque intueamur eruditorum dissidia, plurimum affectibus, veritati fere parum, dari, deprehendemus. Itaque, quoniam Historici est, non ea modo cognoscere, quae in Ecclesia et Republica gesta sunt, sed literarum quoque fata habere explorata, tum vero eruditorum dissensiones et bella, eorumque non minus causas, quam eventus, nosse, apud animum meum constitui, *Professionem Historiarum*, quam, vocato in supremam cathedram, qui summa cum laude eam hactenus sustinuit, Celeberrimo RECHENBERGIO nostro, *Serenissimus ac Potentissimus Dominus, Dominus FRIDERICVS AVGVSTVS, Rex Poloniae, et Saxoniae Elector, Dominus noster longe Clementissimus, ceterique huius Academiae Nutritii, Serenissimi Saxoniae Duces, Domini nostri Clementissimi*, benignissime mihi demandarunt, solenni, sed brevi, Oratione auspicari, in qua *de causis bellorum inter eruditos* (†) verba faciam, nec verba tamen papavere et sesamo sparsa, sed quae Historico magis, quam Oratori, convenient. etc.

(†) Hanc proxime leges in Volumine *Orationum Menckianarum*, quae iam sub prelo sudant.

DISSERTATIO II.

DE

MINDELHEMIO, SVEVIAE

VRBE AC DYNASTIA, A. MDCCV

IN PRINCIPATVM IMPE-

RII EVECTA.

Vienna Austriae nuperrime perscriptum,
 Stepneium, Britannorum Monarchae
 ad Augustissimum Imperatorem Legatum,
 inde Augustam Vindelicorum die XIII
 mensis Maii abiisse, ut Principatus novi
 Mindelheimensis incolas Marlburio Ger-
 manico, ita in Thematibus Oxoniensibus,
 Calendis Ianuariis A. MDCCV publice
 propositis, nominatur, fidelitatis iuramen-
 to adstringeret. Principatui ab urbe Min-
 delheim ad Mindelii in Suevia ripam no-
 men est, de qua apud CASPAREM BRV-
 SCHIVM (a) sequentia legimus:

*Est locus in Suevis, ubi multo gurgite
 aquarum*

*Mindelii celsi currit ab arce iugi,
 Et parvam eiusdem mox nominis alluit
 urbem,*

*Quae breve de fluvii nomine nomen ha-
 bet,*

*In qua vivebat nuper Fronsbergius, heros
 Militia, armorum dotibus atque potens.*

Haec

(a) In *Chronologia Monasteriorum Germaniae* p. 596.

Haec non confundenda cum Mundelsheimio ad Nicrum, Wurtembergicae potestatis. Vetustum omnino esse Mindelheimium, vel hinc apparet, quod in ludis equestribus, in urbe Tigurina a Welphone seniore, Bavariae et Spoleti Duce, anno a nato Servatore MCLXV celebratis, inter Suevicos nobiles pugnaverit Fridericus aliquis a Mindelheim. Seculis proximis Mindelheimii possessores Domini de Mindelberg appellantur, cuius nominis arx a Mindelheimio versus Fuggerorum hodie ditionem parvo itinere abest. Certe MARTINVS CRYSIVS (b) illud sequentibus docet: Fundatum est circa A. C. MCCLX Mindelheimense coenobium VVilhelmitarum Ordinis in vico Berdernovv a nobili et strenuo Viro Schwichardo vel Schwiggero a Mindelberg seniore, Equite aurato, et eius coniuge, Elisabeta Baronissa de Aicham. Translatum vero est in oppidum Mindelheimium, juxta Mindel annem loco admodum amœno situm, et quod regalem in propinquo monte arcem habet, a Schvviggero secundo, nobili de Mindelberg, & eius uxore prima, Hedvvige. Istud coenobium postea A. C. MCCXC ab Henrico, Domino Mindelbergenfi, traditum est Canonicis Regularibus S. Augustini.

Ce-

(b) *Annalium Suevicorum Part. III. Lib. II Cap. XII*
p. 90, et Cap. XV p. 105.

Ceterum et Mindelberga et Mindelheimium, bello inter Ludouicum Bavarum et Fridericum Leopoldumque Austriacos fervente, igne ac praedationibus misere fuerunt destructae anno circiter MCCCXXIV. Deficientibus in Schwigero iuniore, ita quippe vocatur, Dynastis Mindelbergicis, ad Hohenschlitzios, (Hochschlitzii etiam scribuntur,) Mindelheimium pervenit. Sic VValtherus Hohenschlitzius de Kirchheim, Conradi in Italia magna cum laude Vicarius, A. MCCCLXV factus est Dominus Mindelheimii. At Fridericus, Dux Teccensis, paulo post Hohenschlitzii Mindelheimii Dynastiam vi eripuit, ortis inter Senatam et Episcopum Augustanum Bavarosque dissidiis. Cum igitur Marquardo, Episcopo Augustano, Patriarchatui Aquileienti praefecto, VValtherus A. MCCCLXIX in Episcopatu successisset, Hohenschlitzii agnati, ut VValtherus arma caperet, instantissimis precibus effecerunt. Cingitur Mindelheimium obsidione, arietibusque verberatur. Contra Teccensis vim omnem sustinet, subsidiis fultus Comitum, VVerdenbergensis, Veringensis, Zollerani, aliorumque plurium. Quin Episcopus, quodam die incautius ambulans in castris oppido imminentibus, lethali telo Alberti Comitis VVerdenbergensis,
ex

ex arce Mindelheimii emissio, illico occubuit die S. Francisci A. MCCCLXIX, atque, soluta statim obsidione, Augustae in summae Basilicae sacello, D. Agneti sacro, ab Hohenschlitzis olim fundato, cum publico luctu humatus est. Vita vero Fridericus, Teccensis Dux, hactenus Mindelheimii possessione retenta, et arce ibidem in monte S. Georgii splendidius instaurata, A. MCCCLXXXIX functus est. Friderico filius, Vlricus, succedebat, cuius liberalitate A. MCCCCIX parochialis Ecclesia Mindelheimii fuit condita, cum maius templum, D. Chiliano dedicatum, A. MCCCCXLV demum sit exstructum. Ceterum filia Friderici Teccensis Vito a Rechberg et Hohenrechberg, Equiti, qui Concilio Constantiensi quoque interfuit, Alberto a Rechberg vero filius unicus existit, nupserat, cui inter liberos quinque Albertum et Beronem, sive Bernhardum, peperit, quorum posterior, mortuo Ludovico, Duce Teccensi, Mindelheimensem ditionem a cohaeredibus emit, finem vivendi autem A. MCCCLXII fecit. Ita Rechbergii Dynastiam obtinuerunt usque ad annum MCCCCLXXXVII, quo Beronis senioris filii, Georgius et Bero iunior, quod *ἀρεσχοι* essent, Vlrico a Friendsberg, siue Fronsberg, Equiti, et Suevici foederis auctori, Barbarae, filiae Beronis senioris, marito,

rito, fratrique ipsius Ioanni, Mindelheimii dominium vendiderunt. (c) Vlrici Fronsbergii et Barbarae Rechbergiae filius, Georgius, Mindelheimii A. MCCCCLXXV natus, immortale virtutibus nomen dignitatesque maximas militari experientia sibi peperit, Parentis vestigia Caspare Fronsbergio industria strenua legente. Georgius ille, Imperatoribus Maximiliano I et Carolo V, in tot obsidionibus, tot praeliis, tanta prudentia, fortitudine tanta, quin felicitate tanta, militavit, ut Maximiliano victoriam, a Philippo Palatino et Boiohemis A. MDV die XII Septembris in Ratisbonensi agro reportatam, alias item contra Venetos obtentas, multum faciliter; Carolo autem totum exercitum, a Francisco, Galliarum Rege, in Belgio interclusum, A. MDXXI conservaret; imove-ro unus propemodum esset, cuius cum peditatu Germanico tempestivo aduentu Mediolanensis Ducatus vindicari, Ticinum obsidione Gallorum liberari, quin Rex ipsorum, Franciscus I, die Matthiae A. MDXXV vinci et capi potuerit. Id praebitis literis publice testati sunt Franciscus Sfortia II, Mediolanensium Dux, Carolus, Dux Borbonius, et Antonius de Leva, Locumtenens Generalis Maiestatis Caesareae, a qua ipsa Georgius totius peditatus

Ger-

(c) Confer *Notitiam Procerum Germaniae Lib. VII Cap. XI num. III p. 1211.*

Germanici supremus ductor, et Comitatus Principalis Tyrolensis Gubernator, declaratus fuit. Edita est *Francofordiæ A. MDLXXII* (†) *Historia Patris et filii, Georgii et Casparis, Fronsbergiorum, in folio*, prope diem, nobis obstetricantibus, recudenda, (††) in qua longe plura prolixius commemorantur, quam quorum epitomen haec charta caperet. Ceterum non solum mortuus A. MDXXVIII Mindelheimii Georgius, sed, familia ipsa Fronsbergiorum tandem extincta, Mindelheimensem Dynastiam Bavarus iure caducitatis, ut verba in *Notitia Procerum Germaniae* (d) sonant, sibi asseruit. Monumenta egregiorum Virorum et Matronarum Mindelheimii fuere posita. Sepulti quippe ibi jacent Henricus a Mindelberg, cum uxore Anna, Comite VVerdenbergenfi; Suiggerus iunior, Mindelbergiorum ultimus, cum uxoribus Hedvvige, et Catharina a Friberg; filii Suiggeri secundi, monasterii fundatoris; Duces quidam Teccenses; Dynastae aliquot a Rechberg; Georgius, Caspar, alique, Fronsbergii. Insuper ibi sepultura nobilium Mangoldorum est. Ex his, quae allata sunt hactenus, manifestum

B 2

opi-

(†) Autore ADAMO REISNERO, et quidem sermone nobis patrio.

(††) Non, quantum meminimus, consilium hoc executus est postea MENCKENIVS.

(d) *Lib. II Cap. VI num. XVI p. 85.*

opinamur, Mindelheimensem Dynastiam, sacri Romani Imperii in circulo Suevico immediatum Statum, dignissimam fuisse, quam, ubi rebelli Bavaro gladio erat adempta, Augustissimi Imperatores, Leopoldus et Iosephus, in Principatum S. R. Imperii facta eiusdem mutatione, Marlburio Duci, de Suevia non solum, sed universo Imperio, Maiestateque Imperatoria, quin Europa tota, Ludovici XIV insatiabili ambitione misere tot lustris afflictâ, immortaliter merito, in perpetuum attribuerent. Elargita fuerat Britannorum incomparabilis Regina, Comitibus regni annuentibus, VVoodstochiae et VVottoniae Dynastias, haereditatis addito iure, Marlburio Duci, exercitus Britannici fortissimo felicissimoque Ductori summo, utpote cuius prudentia, consiliis, ipso etiam opere, Deo benedicente, Eugenio item Sabauda strenue assistente, universa belli scena, quanta quanta fuerat, in melius mutata. Imperatoria ergo Maiestas, clementia nulli Monarcharum cedens, simile specimen edere, dato Mindelheimii Principatu, clementissime voluit. Latissimus dicendorum campus nunc patesceret, si brevis debita, et instituti nostri ratio, digressiones paterentur. Videlicet praemia nominanda sunt, quae in castris Musarum cum laude militantibus propediem sunt tribuenda. etc.

DISSERTATIO III.

DE

DIRIS IMPRECATIONI-
BVS, QVAS LIBRIS, TABVLIS
ET MONVMENTIS ADDI-
DERE VETERES.

CVM locupletissimam Bibliothecae Gu-
dianae, publica auctionis lege Ham-
burgi mense Augusto proximo distrahen-
dae, Catalogum nuper inspicerem, non po-
tui satis admirari ingentem illum thesau-
rum, et vere ita se habere intellexi, quae
magnifice ante complures annos de Biblio-
theca ea praedicaverat summus MORHO-
FIVS. *Tanta est, inquit, (a) in illa Ma-
nuscriptorum Codicum, et antiquissimorum,
et rarissimorum, copia, is selectus, ut vel
cum Regiis contendere Bibliothecis possit.
Cum hoc primum mihi ingredi sacrarium
daretur, in Latium et Athenas veteres re-
ductus, et in ista rerum varietate totus
mihi stupere videbar. Plura, quibus Biblio-
thecae huius laudes decantantur, transcri-
bere nolo. Lubenter tamen huic iudicio
adiungo aliud Viri cuiusdam Praenobilissi-
mi, qui ita censet in literis nuper ad me
scriptis: Ecce! immensam copiam MSCro-
rum, utique supra fortunam atque opes*

B 3

ho-

(a) Polyb. Lib. I Cap. 7 in fine.

hominis privati. Dic mihi, ex qua machina potuerit GVDIVS ad istam copiam MSCtorum adspirare, an iure thesauri in illam supellectilem delatus sit, an iure fur-tivi amoris, an ex donatione alicuius pos-sessoris in Italia vel alibi? Tum vero nun-quam credam, tantum acervum MSCtorum sub communem sortem auktionis posse redigi, aut verius ludibrio exponi. Sic enim fiet, ut optimi Codices forte in manus illorum perveniant, qui verum istorum pretium non intelligunt. Totum autem apparatus quis sumtibus suis emat? Regias opes postulat. Est enim exemplum hoc supra captum plurimorum Germanorum. Tu ergo edacebis me, ita rogo, quid sentiant vestrates de deplumanda ista aquila. Nec enim dissimulo stimulos meos, qui me hic valde urgent, Equidem rariora quaedam MSCpta huc transferre e Bibliotheca hac nolo, quae inter principem locum meretur optimo iure PHOTII, Patriarchae Coostantinopolitani doctissimi, Etymologicum magnum linguae Graecae, quod ut in manus perveniat viri alicuius eruditi, qui publico illud ulterius haud invideat, etiam atque etiam optamus. Illud tantum hoc loco observare constitui, quod adeo de scripto-rum suorum integritate solliciti fuerint veteres, ut diras etiam imprecationes adiecerint adversus eos, qui maiorem in de-scri-

scribendo industriam adhibuerint. Ita in Codice *Chronici* EVSEBII HIERONYMI (b) haec praemissa leguntur: *Adiuro te, quicumque hos descripseris libros, per Dominum nostrum Iesum Christum et gloriosum eius adventum, in quo veniet iudicare vivos et mortuos, ut conferas, quod descripseris, et emendes ad exemplaria ea, de quibus transcripseris, diligenter. Et hoc adiurationis genus similiter transcribas, et transferas in eum Codicem, quem descripseris.* Tum in IOANNIS CABALLINI DE CERRONIBVS *Libris X de Virtutibus et dotibus Romanorum* (c) haec in fine notata deprehenduntur: *Quicumque huius opusculi et opificis tantillam deleverit, et sibi usurpare praesumpserit, cum Anna et Caipha poenas participet infernales.* Haud multum his ablimilia sunt, quae apud ECCONEM REBCOVIVM (d) in Praefatione metrica ad Ius Saxonicum legimus, quae ita se habent: *Grosse Angst gehet mich an, Ich fürcht sehr, das mancher Man, Dis Buch wölle mehren, Und beginne damit recht zu verkehren, Und ziehe sich desß an mich, So weiß mich doch GOTT unschuldig, Denn den kan niemand betriegen, Er weiß wol, daß sie lie-*

B 4 gen,

(b) *Bibl. Gud. p. 566.*(c) *p. 576.*(d) *Edit. Melch. Kling.*

gen, Deß kan ich nicht bewaren, Alle, die
 unrecht fahren, Und felsen an diesem
 Buch, Den send ich diesen Gluch, Und die
 Unrecht hiezu schreiben, Die Maselsucht
 muß an in bleiben, Als sie Gehasi thet,
 Von Eliseus Geber, Davon Naaman ward
 erldst, GOTT, Heyland und Trost, Der
 rechts an in also, Das es die Seele nicht
 werde unfro, HERR rech es an dem Lei-
 be, Deß Teuffels handfeste bleibe, Ir
 schrift, das er sie hab gewiß, Dierweil sie
 unvertilget ist, Wer des Teuffels ohn en-
 de Wöll sein der sende Im diß Urkunde,
 Und fahr zu der Hellen Grunde. Quae
 cum apud me perpendo, subit animum,
 quod horrendae passim in veterum monu-
 mentis et tabulis occurrant execrationes.
 Singularis ipsis etiam gentilibus cura se-
 pulchri fuit, eoque male iis precabantur,
 qui tumultum vel Manes suos violare ausi
 fuerint. Refert REINESIUS (e) inemen-
 datam hanc Inscriptionem:

C. IVLIVS. C. L.
 BARNAEVVS
 OLLA EIVS SI QVI
 OVVIOLAVIT AD
 IFEROS NON RECIPIATVR

Idem aliam affert:

QVISQVIS. HOC. SVSTV
 LE

(e) *Inscr. Class. XVII n. 168.*

LERIT. AVT. LAESERIT
VLTIMVS. SVORVM
MORIATVR

Durior est execratio, quae apud FERRETIVM (f) legitur:

LAESERIS. HVNC. TVMVLVM
SI. QVISQVIS. IN. TARTA
RA. PERGAS
ATQVE. EXPERS. TVMVL
LAESERIS. HVNC. TV
MVLVM.

Sed plures eius generis clausulae ex ipso GRVTERO (g) excerpti possunt, ut: HABEBIT SACRA ISIDIS ILLIVS QUIETAE IRATA; porro (h): MANES IRATOS HABEAT, item: MANIVM NVMINA IRATA SVNT, et quae sunt aliae. At turpicula dirarum obnuntiatio illa est, quam, a doctissimo VGHELLIO in schedas Barberinas relatum, exhibet Vir insignis, RAPHAEL FABRETTVS: (i)

L. CAECILIVS. C.
ET. C. L. FLORVS
VIXIT. ANNIS. XVI
ET. MENSIBVS. VII. QVI
HIC. MIXERIT. AVT
CACARIT. HABEAT

B 5

DE-

(f) In *Musis lapidar.* p. 148.

(g) *Inscr. pag.* DCCCCXVII. 1.

(h) DCCCCXXII. 3.

(i) *Inscr. p.* III.

DEOS. SVPEROS. ET
INFEROS. IRATOS.

Verum et Christiani similes formulas, Paganorum exemplo, in sepulchris admiserunt, qualem Romae ad viam Nomentanam prope sphaericum Sanctae Constantiae templum observavit MABILLONIVS: (k)

MALE. PEREAT. INSEPVLTVS
IACEAT. NON. RESVRGAT
CVM. IVDA. PARTEM. HABEAT
SI. QVIS. SEPVLCRVM
HVNC. VIOLARIT.

Plures Christianorum execrationes, quas contra REINESIVM (l) pietati et mansuetudini minime difforines probat, recenset FABRETTVS (m), quales sunt: SI. QVI. HVIC. LOCO. MANVS. IN TVLERIT. HABEAT. DOLOREM. MEVM. QVEM. EGO. HABVI. deinde: SI. QVIS. LOCVM. ISTVM. BIOLABERIT. PARTEM. AB EAT. CVM. IVDA. TRADITIONEM. DNI. NOSTRI. IHV. XPI. AMEN. denique: ET. SI. QVIS. SE. PRAESVM SERIT. CONTRA. HVNC. TVMVLVM. MEVM. BIOLARE. AB EA. INDE. IN

(k) *It. Ital. T. I P. I p. 149.*

(l) *Class. XX n. 440.*

(m) *l. c. p. 110.*

INQUISITIONEM. ANTE. TRIBV
NAL. DNI. NRI. Sic et, in aris ipsis im-
precationis formulas deprehendi, MABIL-
LONIVS (n) docet, et, Romae in horto
quodam basin arae profanae offendisse se,
testatur, cum hac Inscriptione:

QVIS. HANC. ARA
LAESERIT. HABEAT
GENIVM. IRATVM
POPVLI. ROMANI
ET. NVMINA. DIVORVM

Quin nonnulli adeo perversi fuere, ut se-
pulchris suis neminem, et ne quidem hae-
redes suos, inferri paterentur, diris contra
eos execrationibus vibratis, qui secus fe-
cerint. Docet hoc pulchre satis IOANNES
BONIFACIVS in rarissimo Opere *de Epi-
taphiis componendis*, (o) Capite secundo,
ubi inter alias sequentem profert Inscrip-
tionem:

SEX. VALERIVS. MERCVRIA
LIS. AVGV
T. LABICO. FESTIVO. ALVMNO
DVLCISS
VIX. ANN. XVI. HOR. XVIII. S
HVNC. A. DIS. SENECTVTI
MEAE. SERVATVM
SPEM. DELICIASQVE. VORAX
ABSTVLIT. ORCVS
OPTO

(n) *l. c. p. 147.*

(o) *Impr. Rhodigii 1629. 4.*

OPTO. SI. QVOD. OBLECTAMEN
 TVM. APVD. MANES. EST. PRO
 NEQVITIIS. IOCISQVE. QVI
 BVS. COEVOS. CAPI
 ENS. OBLECTARE
 SOLEBAT
 INSONTEM. ANIMVLAM. RE
 FICIENT.
 IN. H. S. SIVE. SERVVS. SIVE
 LIBERTVS. INFERATVR
 NEMO
 SECVS. QVI. FECERIT. MITEM
 ISIDEM. IRATAM. SENTIAT
 ET. SVORVM. OSSA. ERV
 TA. ATQVE. DISPER
 SA. VIDEAT

Denique et hoc observatione dignum est, medio aevo apud Christianos nullum fere testamentum, in quo legatum aliquid ad pias causas, fuisse conditum, cui non additae solennes in eos maledictiones, qui abusi legatis fuerint. Harum illustre specimen nuper admodum Cl. LEVCKFELDIVS (p) dedit, ubi foundationis VValckenredensis Abbaciae, ab Adelheide, Comitissa de Clettenberg, solenni ritu factae, meminit; quod cum omnium instar esse possit, huc transcribere, etsi longum sit et copiosum, non gravabimur: *Si quis hominum, quod*
ab-

(p) In *Antiquitat. VValckenred. P. I Cap. 4 p. 33.*

absit, cuiuscunque ille existat dignitatis vel honoris, vel humilitatis, testamentum hoc malo ingenio infirmare et infringere praesumpserit, illud, quod DEO ac Domino nostro Iesu Christo, omnibusque Sanctis eius, de substantia nostra devote offerendo construximus, destruere voluerit, illius nomen citius deleatur de libro vitae, et omnibus subiaceat maledictionibus, quibus DEVS Regem Pharaon afflixit. Maledictus sit in tabernaculo, suo, ut nunquam habitet cum iusto. Eiiciat istum DEVS de possessione sua, et tradatur ea inimicis suis, sit portio eius cum traditore Iuda, et mansio cum Dathan et Abyran. Fiant agri ut Sodom, et ignis cum sulphure deiiciat domum eius sicut Gomorrhham. Maledictum sit super ipsum coelum, et terra, quam calcatur, sit ferrea, et sterilis, et agri zizaniis abundant. Fulgura, Domine, coruscationem, et dissipa hostem, emitte sagittas, et transfige inimicum. Pluat super rapionem laqueos Dominus, ignis et sulphur perdant eum; nuditas cum frigore ipsum affligant. Ardor et aestus cum egestate perfodiant animam eius. Aer super ipsum emittat legiones Daemonum, et pereat tandem ab angelo percutiente. Maledictus igitur in terra socium habeat Cain. Deficiat ipsi pabulum, quod bovi praestet, et abscindatur de ovili suo pecus. Maledictus

*Etus sit in corpore suo a planta pedis usque ad verticem, absit ab eo sanitas. Heliodori plagas & verbera perpetiatur, et Antiochi tormentis ac vermibus scaturiens, cum foetore imputrescat, ac, nisi resipiscat, miserrime conteratur. Eiiciat viscera ut Iudas et Herodes, et descendat in infernum, ut Pilatus. Sit cadaver eius abiectum in escam volatilibus terrae, et pabulum bestiarum, et non sit, qui abigat. Filii et filiae eius eiiciantur de habitaculis suis, et stirps sua perpetuo maneat captiva, et, sicut Sodomam et Gomorrham in praesenti seculo percussa est, similiter percutiatur habitatio eius. Auferat DEVS memoriam eius de terra viventium, ne videat filios filiarum, et filii eius in miseria pereant, nec sit, qui pupillis eorum misereatur. Orphani ac viduae in domo eius frequentes sint, nutantes transferantur et mendicent. Fiat mensa eius coram eo in laqueum, universum stratum eius vertatur in infirmitatem. Maledicta opera eius. Maledictus ingrediens et egrediens, maledictus apud vicinos suos, sit ipsis fabula ac risus, nec memoretur nomen eius ultra. Maledicta sit mors eius ut canis, et pereat, qui sepelit corpus eius. Maledicta terra, quae os aperit, et eius cadaver recipit. Maneat cum diabolo et angelis eius, et, si non poenituerit, transcat in ignem aeternum, Amen. Marpesia
caute*

caute duriores esse oportet, qui ad tam atroces imprecationes non horreat atque obstupeſcat. Quod ſi tamen recte conſideremus legata omnia, quae pauperum in gratiam conſtituuntur, nullum eſt, quod non maledictionem, etſi expreſſis verbis non conceptam, ſecum trahat, ſi legatarius legato abutatur, quemadmodum ex adverſa parte ſecunda omnia promittere ſibi poſſunt, qui bene legis utuntur, et ut decet. At quotuſque eſt, qui iſta animo recte perpendat? etc.

DISSERTATIO IV.

EXHIBENS DELINEATIONEM OPERIS MONTEFALCONIANI, QVOD INSCRIPTUM EST: PALAEOGRAPHIA GRAECA.

Ingens hoc tempore inter eruditorum quosdam Principes de criteriis MSptorum Codicum controverſia eſt, quorum alii, ſuppeditari poſſe certiffima, alii, lubrica eſſe omnia et incerta, quae ſuppeditantur, exiſtimant. Ante alios doctiffimus Benediſtinorum, IOANNES MABILLONIUS, *de Re Diplomatica* Opus egreg-

gregium cedroque dignum Parisiis A. 1681
vulgavit, in quo, productis canae vetustatis
monumentis, et literarum, qualis in
illis comparet, ductu accurate cum se-
quioris aevi scribendi ratione comparato,
id potissimum egit, ut ostenderet, quo-
modo Diplomata vera a falsis secerni, de-
que aetate eorum, cum annus subscri-
ptus fuerit nullus, accurate iudicari
possit. Miratus est orbis eruditus inge-
nium viri, nec quisquam per complures
annos, quae ille tanta fiducia adstruxerat,
in dubium vocare ausus est, donec
abhinc fere quadriennio BARTHOLO-
MAEVS GERMON, S. I. Presbyter, vir
haud perfunctorie doctus, *de veteribus
Regum Francorum Diplomatribus, et arte se-
cernendi antiqua Diplomata vera a falsis*,
Disceptationem Parisiis ederet, in qua
Diplomata, quibus ille totum fere rei
Diplomaticae systema superstruxerat, ge-
nuina esse negavit. Quo libello provo-
catus iam senex MABILLONIVS, mox
A. 1704 ibidem novum Opus in folio,
quod aiunt, edidit, nimirum *Librorum
de re Diplomatica Supplementum*, in quo
*Archetypa, in his libris pro regulis propo-
sita, ipsaeque regulae denuo confirmantur,*
*novisque speciminibus et argumentis asse-
runtur et illustrantur.* Quin et nactus
est MABILLONIVS fortissimum proma-
chum

chum, IUSTVM FONTANINVM, Foroiuliensem, qui *Vindicias antiquorum Diplomatum* adversus GERMONIVM Romae A. 1705 in 4 vulgavit, quo in libro multam eruditionem veterumque Diplomatum notitiam prodidit Autor doctissimus. Et, quanquam in eum stricturas quasdam Trevoltienteses suo Diario inspersissent, atamen et DOMINICVS LAZZARINI ex Nobilibus DE MYRRO *Epistolam ad Amicum Parisiensem pro Vindiciis antiquorum Diplomatum Iusti Fontanini, Foroiulienfis*, Romae A. 1706 vulgavit, et, cum IACOBVS BERNARDVS *Novis Reip. Literariae M. Nov. A. 1706* Amici cuiusdam Galli relationem de hac controversia, MABILLONIO et FONTANINO minus placentem, inseruisset, prodiit nuperrime hoc ipso anno (†) ANTONII GATTI I. C. *Epistola ad Virum Cl. Iacobum Bernardum, pro Vindiciis antiquorum Diplomatum Iusti Fontanini*, cui etsi subscriptum sit: *Amstelodami, apud Henricum Desbordes*, constat tamen, eam alibi, sive in Gallia, sive Italia, excusam. Nec interea GERMONIVS victas manus dedit; quippe et *de veteribus Regum Francorum Diplomataribus Disceputationem II ad R. P. D. Io. Mabillonium* Parisiis A. 1706 vulgavit, et paratam quoque FONTANINO responsionem minatur. Contra MABILLONIVS quoque

(†) 1707.

que ad GERMONII dubia singulari libello respondisse, et eiusdem ordinis vir doctus, PETRVS CONSTANT, illius partes in se suscepisse fertur, editis Lute-
 tiae *Vindiciis MS. Codicum a R. P. Barthol. Germon impugnatorum*, de quibus libris pauca quidem nobis constant, cum ipsi in has oras nondum sint perlati. Cum vero et MABILLONIVS et reliqui de Latinis fere tantum MSptis fuerint solliciti, laudem utique eximiam mere-
 tur BERNARDVS MONTFAVCONIVS, quem *Palaeographiam Graecam, sive de ortu et progressu characterum Graecorum, et de variis omnium Seculorum scriptio-
 nis Graecae generibus, additis Figuris et Schematibus*, Parisiis proxime editurum, e literis Amici accepimus. (†) Nec ingra-
 tum forte Lectoribus futurum est, si bre-
 vem totius libri sciagraphiam hoc loco inferamus. Dividitur Opus Libris sex, quorum primo, qui *de instrumentis Grae-
 corum ad scriptionem, de chartis, de li-
 bris, de amanuensibus, et eorum notis*, in-
 scribitur, de atramento, et aliis liquori-
 bus ad usum Graecorum, de picturis Co-
 dicum ad rerum repraesentationem, de
 chryfographia, (ubi et de instrumentis a-
 randi ex Scholiaste *Hesiodi* MSpto,) de
 phi-

(†) Eam postea A. 1708 in fol. editam, nemini igno-
 tum puto. Invat tamen, eius Operis summa argu-
 menta hic velut in tabula repraesentata conspiceret.

philyra, tilia, papyro Aegyptiaca, charta plumbea, tabellis ceratis, de charta elephantina, coriacea, membranacea, et de bombycinae usu ac vetustate, de pugillaribus, et de libris linteis, porro et de stylo, calamo, et penna, (qua occasione schemata S. Lucae et Halicarnassaei scribentium ex antiquis exemplaribus deprompta exhibentur,) de nominibus et forma librorum, sive interius, sive exterius spectata, de operimentis, scilicet quaternionibus, de columnis, de distinctionibus, de interpunctione, ac eius ortu, et carptim de prosodia, de contaciis et diptychis, de Scribis etiam et Amanuensibus, de Calligraphis nimirum et Notariis, de Chrylographis, variisque Calligraphorum ritibus et notis, agitur. Unde porro in eodem libro notae ac nomina Calligraphorum a tertio Seculo ad decimum sextum adduntur, et de regionibus quoque ac locis, ubi Graeca scriptio frequentata fuit, quaedam annotantur. Liber secundus, *de Origine literarum Graecarum, et progressu earundem usque ad quintum a Christo nato Seculum*, inscriptus, literarum Graecarum originem ex Phoenicibus derivat, et, praeter literarum priscam formam, ac schemata marmorum Baudelotiani et Farnesiani, caractere Ionico veteri scriptorum, alphabetum ex marmore Grimano, alphabetum item ex nummis

Antiochorum et Ptolemaeorum, figlasque et monogrammata, exhibet, ubi et de mutationibus, quae primis Imperii Romani temporibus in Graecis literis factae sunt, nec non de Abraxeis figuris et literis, de schematibus animalium Deitatumque Aegyptiarum, earumque commixtione cum Christianis mysteriis; quibus adduntur alphabeta Basilidianorum Graeca, et inscriptiones Ancyrae, quarum pars inedita, aliaque Graeca, ad Augustorum priora Secula pertinentia. Libro tercio, *Exempla librorum antiquissimorum, unciali charactere quinto sextove Seculo scriptorum*, complexo, ubi de vetustissimis libris membraneis agit Autor, in quibus characteres unciales alii quadri, alii rotundi sunt sine accentibus, specimina Codicum, Colbertini, Regii, Caesarii, et Basiliani, producit, pariterque duorum Codicum, *Dioscoridis Caesarei*, qui sexto ineunte Seculo, curante *Iuliana Augusta*, scriptus est cum figuris, et Neapolitani, paris aetatis, nec non Codicis Graeci corticei *Turonensis*, sine accentibus et spiritibus scripti. Inde ad Codices septimi Seculi pergens, purpureum Neapolitanum cum accentibus, exemplum item Codicis Colbertini, specimina exemplarium Regii et Sangermanensis, et alphabetum Psalterii Murbacensis, exhibet, ac denique noni quoque Seculi specimina

cimina Graeca apud Latinos ex Psalterio Monasterii Sancti Michaelis in Lotharingia, quod SEDVLII SCOTI manu exaratum fuit, aliaque, affert. *De Characteribus* porro *ligatis*, sive *ductu calami coniunctis*, Libro IV acturus, formam scriptio-
nis Graecae noni ac decimi Seculi e Codicibus Florentino et Patavino explicat, plurimaque decimi inprimis Seculi specimina, a se invicem diversissima, propinat, et del *νευπτογχαφια* quoque Graecorum erudite differit. Denique in eodem Libro Seculorum undecimi, duodecimi, decimi tertii, et decimi quarti, specimina notatu dignissima producit, quibus Libro quinto *Tabulas* omnium formarum Graecae scriptio-
nis, abbrevia-
tionum item nominum priorum, aliarumque, (qua occasione de sphalmatibus, per abbreviationes in exemplaria inedita in-
vectis, agit,) et monogrammata, demum-
que Libro sexto *Diplomata* quaedam *Graeca* regni Neapolitani, subiungit. Accedit ultimo loco Descriptio montis A-
tho, a IOANNE COMNENO, Graeco, vulgari idiomate edita, et nunc Latine versa, cum gemino montis prospectu, in schemate de-
lineato. Sic optime de Manuscriptis Graecis mereri instituit Clarissimus MONTFAUCONIVS, qui ut pulchrum hunc foetum secundis auspiciis emittat in

lucem, ex animo precamur. Equidem et novi, doctissimum Anglum, HVM-FREDVM VVANLEY, longe plurima Latinae non minus, quam Graecae, scriptio-
nis specimina collegisse, eoque insignem rei Diplomaticae scientiam sibi compa-
rasse, cuius in *Transactionibus* quoque *Philosophicis Anglicanis* (a) peregre-
gium documentum dedit, ubi ostendit, qua circumspectioe opus sit, ubi de aeta-
te MSptorum iudicium sit ferendum. Nec diffiteor, me quondam, huius potissimum
exemplo incitatum, specimina in itinere meo non modo ex antiquissimis MSptis,
unciali caractere scriptis, verum et iis Codicibus, depromsisse, quibus, quod
rarissime tamen observamus, annus, quo scripta erant, additus ab Amanuensi fu-
isset, quod, collatis pluribus huius gene-
ris speciminibus, et literarum ductu, qui singulis fere Seculis alius fuit, diligen-
ter considerato, de reliquorum etiam ae-
tate promptius iudicari posse sperarem.
Itaque et ex Alexandrino S. Bibliorum Co-
dice, in Bibliotheca Regia Londini, e
Novi Testamenti Codice, qui BEZAE fu-
it, Cantabrigiae exstante, ex antiquissi-
mis item *Geneseós* et *Evangeliorum*, Bi-
bliothecae Cottonianae, nec non *Novi
Testamenti* Codicibus, Sangermaniano et
Clara-

(a) A. 1705 Mense Iunio p. 1993. seq.

Claramontano Regio, quorum specimina doctissimus Jo. MILL mecum communicavit, loca quaedam eodem tractu depinxi, variaque characteris Longobardici monumenta e Bibliotheca Bodleiana, Collegio item Lincolnensi, quod Oxonii, et Greshamensi, quod Londini est, collegi, quibuscum contuli elegantissimum Codicem Graecum, quem Vir eximiae humanitatis, Io. COVELIVS, Cantabrigiae possidet, circa finem Seculi X, ut subscriptio docet, scriptum. Quin et Celeb. FRANZIVS Amstelædami Epistolarum Paulinarum Codicem non ultimæ ætatis, literis quippe quadratis, verum, ut mihi videtur, in Ecclesia Latina scriptum, liberaliter mecum communicabat, quem hodie in Amplissimi BOERNERI, Collegae et Amici mei aestumatissimi, manibus esse gaudeo. Ex his vero Codicibus Graecis, qui minusculis literis consignati sunt, antiquissimum deprehendi in Bibliotheca Bodleiana Synodicon sub Leone Imp. et Nicolao Patr. C. P. circa annum 904, aut sequentem, scriptum. Succedit Psalterium in eadem Bibliotheca, intra annum 951 et 956 scriptum, nec non Homiliae *S. Chrysostomi* in Genesin, A. 972 exaratae, tum Acta Apostolorum cum Epistolis et Apocalypsi, quae anno Mundi 6595, hoc est, Christi 1087,

anno VII Alexii Comneni, Indictione X, descripta, apud laudatum COVELIVM vidi. Seculi porro duodecimi specimen ex Octateucho Bibliothecae Collegii Vniversitatis Oxoniensis, quippe A. 1126 scripto, decimi tertii vero ex Antiochi Monachi Homiliis, in Bodleiana, et ex Evangeliiis sumsi, in instructissima HENRICI MORI, Episcopi Norvicensis, Bibliotheca obviis, quorum Codicum alterum A. 1290, alterum A. 1297 scriptum apparet. Nec praetermisi THEODORI Isagogen Grammaticam Graecam, Cantabrigiae in Bibliotheca publica exstantem, quae Romae A. 1479 Nov. 10 scripta est. E Latinorum Codicum specimenibus primum est, quod ex donatione Aedelbaldi Regis, cui annus 749 subscribitur, in Cottoniana petivi. Factum etiam Illustris LEIBNITII commendatione, ut Codices nonnullos Bibliothecae Guelferbytanac lustrare liceret. Vnde incidi in Martyrologium, A. 772 scriptum, cuius Viennensis Blumenii nomine meminit FR. MARIA FLORENTINVS in Praefatione Martyrologii Romani, cui tamen illud ceu serius acceptum non inseruit. Ad Seculi sequentis Codices spectant, quos in Bodleiana vidi, Venerabilis BEDAE Commentarius in Epistolas Canonicas, A. 818, liber de Computo Ecclesiastico, a ROE-

GEN-

GENBOLDO, Sacerdote de VVentonia, intra A. 855 et 867, et Liber Synodicus, sub Ioanne VIII Papa et Ignatio Patriarcha CP. in sedem restituito, intra A. 872 et 878 scriptus. Neque minus Codices S. AVGVSTINI in Apocalypsin, circa annum 970, et in Evangelium Ioannis, A. 1167 descriptos, quorum ille in Bodleiana, hic in Bibliotheca Collegii Aedis Christi, quod Oxonii eminet, inter cimelia alia exstat, accurate consului. Ut taceam MSpta alia plura, quae, etsi annum subscriptum haberent nullum, dignissima tamen mihi visa sunt, ob singularem maxime scribendi rationem, quorum ectypos haberem. Nec inditum in his relinquere possum praestantissimum *de Vita contemplativa* Codicem, in augustissima Guelferbytana Bibliotheca conspicuum, cuius character prorsus ad eum accedit, quem in Testamento BEZAE, supra memorato, observavi. Hunc, etsi nomen auctoris MSpto nusquam compareat, reperi tamen postea, PROSPERVM AQVITANICVM Autorem agnoscere. Quare in ea sum sententia, librum, si minus ab ipso Autore, certe illius Seculo, manu exaratum fuisse, maxime cum et orthographiae ratio plane antiqua hic deprehendatur, ut in verbis *laburare, speculator, inlecebris, habundantia*, et similibus. Sed longius dilabimur ab instituto. etc.

DIS-

DISSERTATIO V.

DE

VARIIS ANGLIAE MV-
TATIONIBVS.

MEdiis in undis, velut alter orbis extra orbem, iacet Britannia Magna, coeli, soli, maris bonis dives, a vicinis regionibus, commodo undique intervallo, disiuncta, gremiisque patentibus universi orbis commerciiis opportuna, et tanquam ad invitandum advenas avide in mare ex omni parte se proiiciens. (a) Verum, quasi Oceanus non tantum tempestatibus saepe iactatus, sed et aestibus suis flumina retro agens, excursionibus suis terrestria deprehendens animalia, recursum destituens marina, procellas ac turbones iniiceret, ita insulani dissidiis, bellis, seditionibus crebris, agitati sunt. Vix Romani Britanniam, cuius magnam partem sub imperio a Caesare ad Constantinum M. tenuerant, sub Valentiniano III, Imperatore, reliquerant, cum Picti Scotique eam ferro et igne devastarent. Adversus hos Rex *Vortigerus* Anglos et Saxones ex Germania in auxilium vocavit, qui, circa A. CCCXLIX advenientes, Pictos et Scotos repulerunt, allecti autem Insulae fer-

(a) LANSIUS *In Orat. pro Britannis.*

fertilitate, in eadem manere constituerunt. Igitur, evocatis suorum plurimis e Germania, ingenti multitudine obrutos Britannos tandem in montana Cambriae retrocedere coegerunt. Inde septem Reges Anglo-Saxonum exorti sunt, eum inter se veluti supremum Dominum comiter agnoscentes, qui potentia praevaleret ceteris. Regna ista ad unum A. DCCC *Ecbertus*, qui sub Carolo M. militarat, redegit, a Saxonibus occiduis Rex constitutus, ceteris subiugatis. Idem sanxit, omnem illam regionem uno nomine Angliam, ipsosque incolas, Britannico et Saxonico nomine deleto, Anglos appellari. Circa idem tempus, inter continuas Anglorum, Scotorum et Gallorum inimicitias, *Achaius*, Rex Scotorum, cum Gallis perpetuum foedus pepigit. Tunc Dani Angliam variis invasionibus infestare coeperunt, easque CCCXXX annis continuando tributum ab Anglis exegerunt, quotannis pendendum, donec *Sueno*, Danorum Rex, Imperii in Anglia initium faceret A. clo IIX, mox pulsus ab *Ethelredo*, Rege Anglorum. Id filius *Suenonis*, *Canutus*, recuperavit dimidium ex pacto cum *Edmundo*, Rege Anglo-Saxonum; paulo post, hoc interfecto, integrum obtinuit. Ita permansit Anglia in potestate Danorum annos XXVI, debili-

bilitata vero eorum potentia, *Eduardo* Confessori, *Ethelredi* Regis filio, restituta fuit. Hoc defuncto absque prole, A. clō LXVI *Haraldus*, Comes, eam occupavit, sed *Guilielmus*, Normanniae Dux, cui *Eduardus* Confessor, dum in exilio esset, tanquam cognato suo, successionem destinaverat, cum exercitu traiecit, Anglos vicit, *Haraldum* interfecit, regnum sub nomine Conquæstoris accepit. Ex eius familia, in *Elisabetha* demum extincta, per Secula aliquot Reges habuit. Post *Henricum I*, nepotem eius, qui Normanniam Angliæ adiecerat, intestina bella regni causa *Stephanus*, Comes Blefensis, et *Mathildis*, *Henrici I* filia, gesserunt, quæ adoptio *Henrici II*, *Mathildis* filii, terminavit. Hic *Henricus II*, dissidentibus inter se Hibernorum Regulis oppressis, Hiberniæ Dominus factus est A. clō CLXXII. *Ioannem*, *Richardi I* successorem, Papa et Barones vehementer exagitarunt, veneno denique sublatum. *Henrico III* civile bellum funestum exitium attulit. Hinc tres *Eduardi* ordine regnarunt. Primus, Dux Eboracensis, praelatus fratri maiori, *Edmundo*, Duci Lancastriæ, (ex qua causa postea ferales factiones enatae sunt,) *Alexandro III*, Rege Scotorum, absque prole defuncto A. clō CCXCI, Scotis ingenti praelio prostratis, regno fere toto potitus est:

est: *Eduardus II* duobus maximis praeliis victus, idque *Roberto Brusio* relinquere coactus, ab uxore *Isabella et Eduardo* filio captus, regno exutus, in carcere occisus est: *Eduardus III*, felicissimus in praeliis contra Gallos, *Richardum II* successorem habuit, *Eduardi Nigri*, Principis Valliae, filium, qui, cum negligenter administraret Rempublicam, odium populi incurrens, ab omnibus desertus, in carcere periit. *Roberto Scoto* vero successit filius, *David*; hoc sine haerede mortuo, familia *Stuarti* ad regnum pervenit A. cō CCCXX, quae, si maternam stirpem respicias, e Principum Valliae familia, adcoque a vetustissimis Britannis, ortum cepit. Ex ea qui sex ordine *Iacobi* imperavere, unus diem suum obiit. reliquis violenta morte extinctis. Post *Richardum II* Angliae regnum familia Ducum Lancastriae obtinuit, in qua natum *Henricum V*, patris *Henrici V* filium, Regem Galliae coronatum, ast bello infelicissimum, *Eduardus*, Dux Eboracensis, regno depulit, et in carcerem coniecit A. cō CCCCLX. Liberatus, *Eduardum* in Flandriam fugavit, quem Carolus Audax, cuius sororem duxerat in matrimonium, restituit. Tunc *Henricus* iterum captus, et in carcere occisus est. *Eduardus*
iste

iste quartus est, qui regium axioma in familiam suam reduxit, cui Lancastrensis deiecta restitit. Ex qua aemulatione Eboracensium, qui sese vocabant Rosam albam, et Lancastrensiū, qui Rosae rubrae nomen sumebant, ab insignibus, quae gerebant, funesta bella Angliam lacerarunt. Filiolum *Eduardum V* Tutor Patruus, *Richardus*, Dux Glocestriae, occidit, et regnum invasit. Eum *Henricus*, Comes Richmondiae, Lancastrensiū caput, victum obruncavit, Rexque Angliae *Henricus VII* salutatus est A. c15CCCCLXXXV. (b) Princeps prudentissimus, *Elisabetha* superstitē, ex Eboracensium familia, in uxorem ducta, et aemulis sublatis, duas adversantes sibi familias in unam coniunxit, eoque regnum, internis dissidiis per plurimos annos fatigatum, pacavit. Scotos quoque Anglis, qui a duodecim Saeculis mutuis bellis se afflixerant, conciliaturus, *Margaretham* filiam *Iacobo IV* Regi dedit coniugem. Ita circa confinia Saeculi XV et XVI malacia aliqua fuit, sed mox multis magnisque procellis interrupta. Ab *Henrico VIII* repudiatae duae uxores, duae carnificis securi subditae, (c) post abrogatam Pontificis

(b) *Verulamius in Vita.*

(c) *Sesquiseculum Anglicanum.*

ficis Romani potestatem in Ecclesia Anglicana diffensiones in religione, ex diffensionibus seditiones et supplicia: bellum cum *Iacobo V*, Rege Scotorum. Sub *Eduardo VI*, filio *Henrici VIII*, tumultus Papistarum, non nisi caedibus multorum sedandi: in locum *Eduardi* defuncti *Ianae Graiae*, *Henrici VIII* ex *Maria* sorore neptis, in solium regium, praeteritis *Maria* et *Elisabetha*, *Eduardi* sororibus, evectio, ac deturbatio: Populus ac nobiles *Mariae* Reginae, *Philippo II*, Regi Hispaniarum, nubenti, obnitentes: *Elisabethae* in custodiam traditio: Papistarum in Reformatos saevitia: post mortem *Mariae* Britannicae, regnante *Elisabetha*, Puritanorum metuenda Reipublicae Secta: Scoti Papistae ope Gallorum Reformatos in Scotia persequentes: Reformati, *Elisabethae* copiis auxiliaribus suffulti, vincentes, et Gallicos milites expellentes: *Henricus Stuartus*, Scotiae Rex, in lecto noctu occisus, et cum domo, supposito pulvere pyrio, in aerem proiectus: *Maria*, uxor eius, captivata, et *Iacobo VI* filio lo regnum cedere adaeta, ex carcere elapsa cum affeclis fugata, in Angliam fugiens custodiae data, et tandem decollata. Ut excessit vita *Elisabetha*, immortalis memoriae Regina, Parlamentum proximum ei agnatum, *Iacobum VI*, Regem

gem Scotiae, in Anglia primum eo nomine proclamavit. Nunc Regnis tribus sub uno hoc Rege potior status affulsit. Ipse Rex sapientissimus, ad arctius coniungendum animos, Magnae Britanniae nomine Angliae Scotiaeque Regna non solum complexus est, sed etiam in Comitibus gravissima oratione unionem, qua posset dici uterque populus sub uno Rege, sub una lege vivere, suavit. (d) Etiam si vero, dissentientibus utriusque Regni Statibus, ob rationes a THVANO annotatas (e) non procederet, tranquillum tamen habuit imperium, postquam divina providentia exitialem ipsi ac Regno coniurationem pulverariam irritam fecisset. Verum post excessum eius quam horrenda tempestas Britanniam Magnam concussit, in caput regium, stupente orbe, detonans? Alia, post annorum aliquot decursum exurgens, Britannis servitutem, religioni exilium, toti Regno fatalem conversionem allatura erat, nisi a Deo missus *Guilielmus III* illam mature dissipasset. Huic Heroi gloriosissimaeque Reginae Coniugi, *Mariae*, Britannia magna libertatem, religionem, pacem, debet. Quam summam felicitatem, in qua Regnum paternum accepit

(d) In *Operibus Iacobi Regis fol. 237.*

(e) *ad A. cl. lxxiv. Lib. cxxxv.*

accepit Serenissima *Anna*, ex *Stuartorum* familia, quae quadringentis annis Scotiam rexit, decima quarta, et ex ordine Imperantium Scotiae omnium successione haereditaria centesima decima tertia, ut firmaret magis, tum omnes alias suas curas sapientissime intendit, tum praecipue unionem regnorum Angliae et Scotiae, tentatam aliquoties, impeditam semper, perficere aggressa est. Et perfecit, cum Summum Numen, quod ad hoc opus consummandum *Annam* suam destinaverat, eandem utriusque regni Statibus cum Regina optima mentem dedisset. Iam licet gratulantibus Reginae acclamare: *Henricus rosas, Iacobus nomina, Anna regna coniunxit.* Iam precari fas est Magnae Britanniae: Tueatur unita Deus: Quae Deus coniunxit, nemo separet.

DISSERTATIO VI.

DE

FASCINANDI VI, QUAM
LAUDIBVS INESSE CREDI-
DERVNT VET. RES.

INter anilia superstitionum genera, inde a gentilibus ad nostram aetatem propaga-

pagata, haud postremum est, laudibus immodicis fascinum contrahi, cui averruncando multum prodesse certas deprecandi formulas, existimatum est. Nam, ut a Graecis ordiamur, plurimum illi credebant laudes officere infantibus. Quare PLUTARCHVS (a) testatur, eos etiam a familiaribus et carissimis fascinari potuisse. Nec facile laudabant Graeci, nisi invocata pace Adrasteae, quam Deam quippe superborum ultricem credebant. Quo spectat insignis locus in *Rheso* EURIPIDIS:

Ἀδράσεια παῖ Διὸς

Ἐιργοῖς σομάτων φθόνον,

& in eadem fabula: - - σὺν δὲ Ἀδράσεια λέγω; pro quo dicebant etiam ὡς σὺν Θεῷ εἰπεῖν. Alii, cum laudarent, ἀπίτω βασκανία addebant, quod vel ex ARISTAENETO (b) patet, qui inter alia: ὦ πότνια Ἀφροδίτη τί σοι τῆς Λαίδος ἔνεκα θύσω; ἦν οἱ προσβλέποντες ἀποτροπιάζουσιν, ὥδε σὺν θαύμασι προσευχόμενοι τοῖς Θεοῖς ἀπίτω φθόνος τοῦ κάλλους ἀπίτω βασκανία τῆς χάριτος. Sic & ἀβασκάντως Graeci dicebant, quod Romani *praeefscine*, teste BRISSONIO. (c) Quis enim vocis *praeefscine* usus apud istos fuerit, plures

(a) *Lib. V Sympos. Cap. 7.*

(b) *L. I Epistola I.*

(c) *de Form. L. VIII p. 738.*

res observarunt, ut ALSARIUS, (d) L'AVRENBURGIVS, (e) RAMIREZ DE PRADO, (f) VVERNERVS, (g) CELLARIUS, (h) alii. In laudibus propriis ea voce PLAVTVS utitur, (i) et ad aliorum quoque laudes adhibitam fuisse, TITINIVS, poeta, testis est, qui in *Setina*, cum aliquem introduxisset Paulae puel-
lae laudes parantem: *Paula mea amabo*,
mox alterum fingit monentem: *Pol tu ad laudem addito praefiscine*, nimirum, ut CHARISIVS (k) observat, *ne puella fascinetur*. Et hinc *Fescennini* quoque *versus* dicti apud veteres, quos novis nuptis post laudes a pueris acclamari volebant. Sic CATVLLVS in *Carmine nuptiali Iuliae et Manlii*, cum prolixelaudasset sponsam, ne laudibus iis nova nupta fascinaretur, admonet pueros, ut *Fescennina* statim acclament:

Nec diu taceat procax

Fescennina locutio,

quod ante alios egregie observavit FR.

D 2

BERN.

(d) *de Invidia et Fascino ap. Graev. Thes. Ant. Rom. T. XII p. 898.*

(e) *In Antiquario p. 351.*

(f) *In Pentecontarcho Cap. 31 p. 252.*

(g) *Opusc. Philol. Cap. 10.*

(h) *Thes. Fabr. voc. Fascinum.*

(i) *In Asinaria Aët. 2 Sc. ult. et in Rudente Aët. 2 Sc. 2.*

(k) *L. IV Instit. Grammat.*

BERNARDINVS FERRARIVS (l). Iam, ut ad hodiernas Europae gentes nobiliores veniamus, Hispani, apud quos regnat superstitio, magnam certe laudibus fasci-
nandi vim adscribunt, eoque, ut ERY-
CIVS PVTEANVS (m) refert, etiam hodie post laudationes similes manum constrictam, inserto inter indicem et me-
dium digitorum pollice, protendere solent, et addere: *Higa para vos*, verba (sicut et ipse gestus) contemptui, iniuriae et ignominiae nata, ut scilicet vituperio hoc, ceu antidoto, effectum impedi-
ant atque averruncent laudis. Cuius etiam consuetudinis mentionem facit RAMIREZ DE PRADO, (n) qui praeterea Hispanis *Bendigale Dios* idem valere ac *praeefscine* addit. Et BALTHASAR DE VIAS (o) scribit: *Accipitur etiam Iynx pro mentula et pro amuleto adversus fascinum, quo etiam hodie virgines Hispanae utuntur, suspenduntque collo ex lapide Gagate Iynga, quem Hyga corrupte vocant, religiosum id gestamen arbitran-
tes amovendo fascinum. Eum morem plane a veteribus originem ducere, quis non*

(l) de *Veterum Acclamationibus et plausu* L. VI
Cap. 25 p. 342.

(m) In *Reliquiis Convivii prisca* p. 82.

(n) l. c. p. 251 seq.

(o) In *Via Regia* p. 333.

non videt? Hos enim pueris rem turpiculam e collo suspendisse, ut fascinum, quod ex oculis inprimis emitti credebant, averterent, e VARRONE et PORPHYRIO diserte probat ALSARIUS (p). Atque, ut ea nunc mittamus, quae de fascino oculorum veteres fabulati sunt, quae de re plurima collegit BALTHASAR BONIFACIUS, (q) certe in hunc diem propagata superstitio est ad Italos, ut, qui laudant, malos oculos averti optent. Testatur PUTEANUS, (r) mulieres Mediolanenses puerorum passim laudes et commendationem hisce verbis prosequi: *de salditch, per non fasnait*; ubi *salditch* dictum putat pro *sal l' r' occh'*, et Hetruscos quoque hodie incorrupte laudatos respondere: *di gratia, non gli date mal d'occhio*. Pervulgatum etiam novimus in Italia proverbium: *Dio vi guardi da mal' occhi e da donna ch' addochi*. Eadem fere dicendi ratio apud Hibernos obtinet, qui vernaculo sermone dicere consuevere: *que shachenna Die er yrobulif e*, i. e. Deus eum a pravis oculis liberet. Et, quamvis Germani nostri nulla fere in re, praeterquam in lusu, invidis oculis fascinum quoddam attribuant,

D 3

pluri-

(p) *de Fasc. vet.* p. 894.(q) *In Hist. Indica L. XIII Cap. 17, 18.*(r) *l. c.*

pluribus tamen persuasissimum est, nisi infantulum, inprimis sex hebdomadas nondum supergressum, equum item, atque alia, laudans, voces addideris, *Gott behüte es!* facile hoc illis damno esse posse: cumque mali quid aliunde accesserit, e laude fascinum contractum putant, eoque dicere solent: *sie habens beschriebe.* etc.

DISSERTATIO VII.

DE

**HIS, QUIBVS SINGVLARIS QUIDAM AC INSOLITVS
AUDITORVM APPLAVSVS
CONTIGIT.**

Iam pridem eruditis observatum est, plausum et acclamationes e theatro in scholas atque auditoria migrasse, et Rhetores olim Sophistasque ac Declamatores, coenis sportulisque datis, plausum redemisse, domique aluisse acclamantium et plaudentium chorum, qui dicturo aut recituro semper adesset, prodeuntem comitaretur, et in ipsa etiam deductione acclamaret; imo et magnificas potentiorum aedes conduxisse, et numerosa

merosa posuisse subsellia, quo maior alliceretur auditorum numerus. Quade re Viri omnium confessione doctissimi, LVDOVICVS CRESOLLIVS, (a) et FRANCISCVS BERNARDINVS FERRARIVS, (b) pereleganter atque erudite commentati sunt; ut taceam IOSEPHVM LAVRENTIVM, libelli perexigui (c) autorem haud prorsus contemnendum. Enimvero non minori hodie cura atque sollicitudine eruditi de plausu sibi conciliandó laborant, eoque artibus prope modum utuntur iisdem, quas mimi atque histriones in theatris ad concitandos populi plausus et cachinnos adhibere consueverunt. De qua captatione plausus, quam uno, quanquam barbaro, vocabulo *Charletaneriam* Eruditorum dixeris, cum in ipsa Magistrorum Panegyri proxime verba facturus sim, (†) nunc tan-

D 4

tum

(a) *Theatr. Rhet. L. III Cap. 20.*

(b) *De Veterum Acclam. et plausu L. III.*

(c) *De Acclamationibus, ap. GRONOV. Thes. Gr. T. VIII. Conf. et GAUDENTII Obstetrix liter. p. 70.*

(†) Diu est, quod in lucem exierunt, et communem eruditorum plausum tulerunt, quas de *Charletaneria eruditorum* publice recitavit MENCCKENIVS, Orationes binae, in vulgus notissimae, saepiusque postea tam Germanorum, quam Batavorum et Italorum, prelis iteratae. Recentissima omnium editio est, quae A. 1726 *Lucae, typis Leonardi Venturini, in 12, ru-*

tum Programmatis loco quaedam de iis praefari constitui, qui miro quodam ac insolito Auditorum applausu, sive in praelectionibus, sive declamationibus, gavisi sunt. Et, ut veteres praetermittam, ut THEOPHRASTVM Eresium apud *Laertium*, aliosque, qui ultra bis vel quater mille auditores habuere, primus quidem hic occurrit PETRVS ABAELARDVS, qui, cum in ea incidisset tempora, quibus sordebant bonae literae, spississimisque tenebris obvolvebantur, auditores nactus est prope innumeros, qui non ex Gallia tantum universa, verum et Hispania, Italia, Germania, Belgio, ac Britannia, certatim ad illum convolabant, et rusticationis causa Lutetia emigrantem tanta frequentia comitabantur, ut, si ipsi credimus, (d) *nec locus hospitiiis, nec terra sufficeret alimentis*. Nec minor postea PETRI RAMI applausus fuit, qui cum

bro ornata sequenti, prodiit: IO. BURCH. MENCKENII *de Charlataneria eruditorum Declamationes duae, cum Notis Variorum. Accessit Epistola Sebastiani Stadelii ad Innum Philomusum, de Circumforanea literatorum vanitate: ac tandem Supplementi loco in hac editione adiectae sunt N. N. Notae tumultuariae. Editio quarta, ad tertiam Amstelaedamensem adornata.*

(d) *Operum pag. 19. Conf. BAYLE Dict. Cr. tit. Foulques.*

cum Aristotelicos fortissime oppugnasset, clarissimæ sectæ, quam plurimi inde, in Germania imprimis, Angliæque et Scotia, secuti sunt, autor exstitit. Is vero, cum aliquando contra Carpentarium vehementius excanduisset, *ubi sunt, in- quiebat, illa tempora, ubi duo millia hominum, qui Ramum volentes audire, non potuerunt?* (c) Circa eadem tempora florebat in Italia lepidissimum IOANNIS ANTONII CAMPANI ingenium, qui vir quanto hominum concursu Perusiae, cum primum scholas aperiret, declamaverit horas tres, ex eiusdem Epistolis, a nobis editis, (†) iucundissime patet. Ita enim, ut alia nunc prætermittamus, loquitur: (f) *XII Cal. Novembris Orationem habui apud Perusinos longe gloriosissimam. Aderat Beneventanus Antistes urbis; aderant et ICti octo et quadraginta: quid tibi dicam Medicos, Grammaticos, Oratores, paene innumerabiles? quales sunt Oratores hodie, si solum non barbare illatineque loquantur. Præterea*

D 5

homi-

(c) NAVDEE dans le *Mascurat* p. III.

(†) Lipsiæ, A. 1707, 8. *Eius Vitam Brachianam, Vitam Pii II, Pontificis, de Ingratitudine fugienda libros tres, et de dignitate matrimonii libellum, ipse ego his diebus luce donavi publica, quicquid superest Orationum eius, foras daturus quam proxime.*

(f) L. II Ep. I p. 50. ed. nostræ.

hominum plus quam tria millia, qui ad me, de quo aliqua praecefferat expectatio, audiendum convenerant frequentia incredibili. Et paulo infra: *Effeci, ut totum triduum ingens quidam in civitate stupor ac tumultus esse videretur, omnes me loquebantur, digitis me, quocunque irem, ostendebant.* Quin et testatur MICHAEL FERNVS in *Vita Campani*, (g) GUIDVM, Grammaticum, ex eo tempore Perusiae publice docere haud ausum. Quanta et Florentiae eadem aetate FRANCISCI PHILELPHI fuerit existimatio, ipse alicubi (h) gloriosius praedicat, ubi non tantum ipsas nobilissimas foeminas honorandi sui gratia via cedere sibi, verum et auditores esse quotidie quadringentos et amplius, et hos quidem magna ex parte viros grandiores et Senatores, testatur. De IANO PARRHASIO referunt, eum tanto Mediolani plausu docuisse, ut inter iuvenes auditores Senex Trivultius, summi nominis et autoritatis Imperator, conspiceretur. (i) Et scripsit de se ipso ANGELVS POLITIANVS, (k) cum *Catullum* forte Veronae in officina quadam, viris nonnullis literatis, paene co-

gen-

(g) *Operibus, Ven. 1502, f. editis, praemissa.*

(h) *Lib. II Ep. 2.*

(i) IAC. GADDIVS *Script. non Eccl. T. II p. 182.*

(k) In *Missell. Cap. 19.*

gentibus, explicaret, non minus multos spectata doctrina viros, quam magnam scholasticorum manum, pronis auribus cuncta accepisse, ac identidem clamasse, *demissum coelitus Angelum sibi, qui poetam conterraneum interpretaretur.* His proximus IULIUS POMPONIVS LAETVS fuit, vir Latini sermonis ac veteris historiae gloria illustrissimus, qui, etsi in familiari consuetudine haesitante lingua balbutire solitus est, (l) tanta tamen eloquentia, tamque expedite ac venuste, e suggestu ad cupidam iuventutem verba fecit, ut auditores a media nocte ad occupanda subsellia in auditorium concurrerent. (m) Quod idem ferme de summo Theologo, IOANNE MALDONATO, testantur scriptores, qui, duabus quotidie tribusve horis certatim discipulos subsellia occupasse prius, tradunt, quam ille ludum ingrederetur, saepeque eum in aperto atque adeo in viis publicis docere coactum esse, ob multitudinem auditorum, quos nullae exhedrae capiebant. (n) Quemadmodum vero MALDONATVS inter Theologos, ita inter Iureconsultos illa

(l) PAVL. IOVIVS in *Elog.*

(m) VIGNEVL MARVILLE *Mel. & Hist. et de Litt. T. I p. 226.*

(n) ANTONIVS in *Bibl. Hist. Nov. T. I p. 558.* et TEISSIERIVS in *Add. aux Elog de Thou T. III p. 303.*

illa aetate IACOBVS CUIACIVS, quem per eminentiam *Iureconsultum* appellatum fuisse THVAVS autor est, incredibili nationum omnium concursu (o) doctuit, ac id inprimis impetravit, ut in tanto auditorum numero nemo vel minimum obstrepere ausus fuerit. (p) Spectatque huc, quod MENAGIVS refert, CUIACIVM, cum MALDONATVM, qui prior illum inviserat, resalutaret, *corona octingentorum iuvenum stipatum* (q) processisse, quos nunquam non auditores habuerit. Sed non inferior CUIACIO fuit ANDREAS ALCIATVS, qui in Epistola ad CALVVM ita loquitur: *Octingentis et eo amplius auditoribus profiteor; atque in his cum Episcopi, Abbates, Comites, aliique proceres sunt, sed et de remotissimis nationibus quam plurimi, qui ob solius Alciati nomen confluxerunt.* (r) Ita prorsus de FRANCISCO BALDVINO, doctissimo ICto, refert SAMMARTHANVS, (s) testis oculatus, quod saepe eum viderit Lutetiae profitentem, *cum ad eius auditorium permulti primae notae homines,*

(o) TOLLIVS *de Infel. Lit. in nostris Anal.* p. 474.

(p) *Scaligerana* 2.

(q) *A la tête de 800 etoliers. v. Menagiana Vol. I*
p. 13.

(r) *Epist. doct. Vir. e Bibl. Gud. Ep. 3* p. 78.

(s) *Elog. L. II* p. 101.

mines, Episcopi, Senatores, Equites, libenter et maxima frequentia confluerent. Et, ut taceam IOANNEM CORASIVM, (t) quem Tolosae Iura profitentem quater mille iuvenes studiosos audivisse ferunt, reliquis haud immerito subiungimus HIERONYMUM BVCCAFERRVM, Iuris in Italia decus, de quo iuvat audire ERYTHRAEVM: (u) Duos et quadraginta annos, quibus Ius civile docuit, tanti ad eum concursus fiebant, ut non modo locus in subselliis mature occuparetur, verum etiam schola, atque adeo ambulacrum, scholae adiunctum, auditorum frequentia compleretur: tantum a corona silentium fiebat, ut nemo ne mutire quidem auderet; tam multae assensiones, tam crebrae admirationes oriebantur, ut, qui procul adspexisset, summum esse in schola magistrum et tanquam in scena Roscium intelligeret. etc. Verum nemo auditorum numero superavit AZONEM, Bononiensem, cuius, pristina iura primum revocantis, celebritas ex omnibus Italiae regionibus excibat auditores, ita, ut Bononiam attraxerit iuvenum fere decem milia, ut loquitur elegantissimus I.V. GRAVINA. (x) Nec Medici exemplum deest,

(t) VVEISIVS *de Fatis erud. in aula* Cap. 16. 5.

(u) *Pinacoth. n. 146.*

(x) *De orsu et progr. Iur. Lib. I n. 151 p. 180.*

est, IACOBI SYLVII, qui, cum ne gradum quidem Doctoris obtinuisset, in ipsa tamen Parisiensi Academia tanto plausu docebat, ut de illo I. VAEVRAEVS (y) caneret:

*Quem certa methodo medicis de rebus
agentem
Assidue in ludo totius principis terrae,
Mille acri assidue spectabant lumina
visu;*

quanquam ipse tantummodo auditores numeraverit *circiter quadringentos*. (z) Cui forte adiungi posset CAROLVS PATINVS, qui, cum iuvenis admodum cadaver foemininum cultro anatomico subiecisset, maximo applausu gavissus est; id quod de illo pater, GVIDO, (aa) his verbis testatur: *il a un si grand nombre d'Auditeurs, qu' outre le theatre, la cour est encore toute pleine.* Et, quoniam hactenus de Gallis tantum Italisve dictum est, e Germanis nunc producamus PHILIPPVM MELANCHTHONEM, quem auditores interdum mille quingentos habuisse tradunt. (bb) Neque incommode huc referas, quae de illo refert IACOBVS

(y) apud MORELL. in *Vita Sylvi*.

(z) *Præf. libri de ossibus.*

(aa) *L'Esprit de Guy Patin p. 57.*

(bb) KOENIG in *Bibl. p. 527.*

COBVS VERHEIDEN. (cc) *Tantus, inquit, studiosorum hic concursus atque frequentia: tanta ministrorum Ecclesiae et Ludimagistrorum multitudo ex una Melancthonis schola progressa, ut amplissima Germania vicinaeque regiones doctos piosque ministros ac praeceptores, beneficio Melancthonis, passim suis in locis habuerit, ita, ut non immerito ministrorum praeceptorumque Pater dictus sit. Ita IOANNES REVCHLINVS, vulgo CAMPNIO, qui inter MELANCHTHONIS familiares praecipuus fuit, in Epistola ad IO. SECERIVM, (dd) fortunam suam praedicat, dum esse sibi scribit in scholis Graecis et Hebraicis quotidie auditores prope quadringentos, numerumque augeri indies. His addi possent multo plures, ut EOBANVS HESSVS, aliique, etiam recentiores, qui plausum ut meruerunt, ita nacti sunt, longe maximum. Quibus adiungi hoc loco illi etiam possent, qui, cum omnium primi applausum meruissent, illo tamen ita destituti sunt, ut, qua hora discipulorum multitudini doctrinae praecepta tradenda erant, a corona derelicti, ante scholae ostium cum uno*

(cc) *Praestant. Theol. Effig. et Elog. p. 29.*

(dd) Praemissa est *Xenophontis Apologiae Socratis* GR. HAGEN. 1520, 4, a SECERIO edita.

no aut altero obambulant; id quod de ALDO MANVTIO disertis verbis testatur ERYTHRAEVS. Cui PAVLVM BENIVM, IVLIVM PACIVM IC. ipsumque LIPSIVM, PVTEANVM, aliosque, addere possemus, nisi ad id nunc propius accedendum esset, cuius causa haec praemissimus. etc.

DISSERTATIO VIII.

DE

VITA ET IN REM LITERARIAM MERITIS MARTINI
GEIERI, THEOLOGI IN-
COMPARABILIS.

CUM nihil in Republica Literaria iucundius sit, quam fata et res gestas cognoscere Virorum eruditissimorum, quorum exempla velut in illustri posita intueamur, non erit ab hoc loco alienum, vitam exponere summi Viri, MARTINI GEIERI, magnam partem e commentariis, ipsius manu scriptis, qui hodie sunt in manibus tanto Avo dignissimi Nepotis, D. CHRISTIANI FRIDERICI BOERNERI, P. P. Collegae nostri coniun-

iunctissimi, excerptam: quod officium Viri de Saxonia nostra immortaliter meriti manibus hoc lubentius praestamus, quo pauciora de illo publicis hactenus typis exscripta prostant. (a) Natus fuit Lipsiae A. 1614 die 14 Aprilis, qui illo tempore in primam feriam Paschatos incidit, parentibus MARTINO GEIERO, cive et mercatore, et Sabina, nata Fischeria, cuius mater Susanna e clara SCHILTERORVM progenie descendit, habuitque fratrem, Theologum apud nos insignem, D. ZACHARIAM SCHILTERVM, Prof. Publ. Cum quartum aetatis annum attigisset, in scholam missus, incredibili animi voluptate viam ingressus est, ex quo omen haud sinistrum cepit pater indulgentissimus. Scholis, nostra, et postea Torgaviensi, relictis, vitam Academicam amplexus est apud nos A. 1628, cum annum ageret decimum quartum. Triennio post, A. 1631, cum ipsi etiam Sexoniae gravissimum bellum incumberet, Argentoratum petiit, ibique CONRADO DANNHAVERO diligenter

E

ad-

(a) Exstat quidem nonnihil de eius vita in Lexico Historico, quod auspiciis Celeb. BVDDAEI prodiit; verum frustra ibidem citatur VVITTE, in cuius *Memoriis Theologorum* nihil de GEIERO reperire potuimus. (†)

(†) Etsi de GEIERO nihil nos doceant VVITTENII *Memoriae Theologorum Germanorum*; leguntur tamen de eius vita aequae ac scriptis nonnulla in eiusdem Autoris *Diario Biographico* T. I ad A. 1630.

adhaesit, ac eodem anno Theses quasdam Philologicas illo Praefide publice defendit, Io. SCHMIDIUM quoque praecipuum Maecenatem expertus. Mortuo inter haec Patre, cum bellicae turbae universam propemodum Germaniam occupassent, prospero tamen itinere Ienam primum ac deinde in patriam rediit, laureaue Magisteriali Lipsiae decoratus fuit A. 1633. Mox inde VVittebergam adiit, atque, intima illic familiaritate cum IACOBO VVELLERO, Philosophiae tum Adiuncto, quem postea in supremo Concionatoris Aulici munere excepit, contracta, LYSERVM, HVLSEMANNVVM, ROEBERVVM, aliosque, Theologiam docentes, sedulo atque diligenter audivit. Cumque praeterea intelligeret, quanto usui Theologis esse possit linguarum orientalium notitia, Celeb. TROSTIO in iis addiscendis praeceptore usus est, ne ullam quidem horam, quin docenti TROSTIO adesset, praeterlabi passus, nisi eam, qua publice disputavit. (b) Itaque dignissimus habitus est, cui A. 1639 Professio Linguae

- (b) Cum primum TROSTIVM docentem audiret, tantum taedii cepit, ut parum abfuerit, quin animum hanc linguam colendi plane abiecerit; verum, cum secundum audiret, tanta illum perdiscendae linguae cupiditas incessit, ut omnes molestias, etsi per totam civitatem ipsi eundum esset, posthaberet. Vid. B. GEIERI *Com. MS.*

guae sanctae Lipsiae demandaretur; cumque pariter Theologiae operam daret assiduam, una cum IO. BENEDICTO CARPZOVIO et ABRAHAMO TELLERO instituendae novae Societati, quae COLLEGII GELLIANI nomine venit, autor fuit, cuius instituti haec fuit ratio, ut ex optimis Interpretum Commentariis colligerent, et constituto tempore explicarent, quae ad sacras literas intelligendas pertinerent. (†) Et si vero D. HENRICO HOEPFNERO, qui morti vicinus eum Theologis nostris impense commendaverat, A. 1624 in Theologica Professione succedere non posset, eo quod ad tam arduam provinciam illa aetate nondum aspiraret, nec Patronos solícite ambiret; mox tamen anno sequenti Diaconi ad D. Thomae munus vix opinanti delatum est, quod non sine trepidatione suscipiens, primo statim post inaugurationem die haud modicis tentationibus vexatum se sensit, quas quidem precibus tandem ardentissimis superavit. Hinc A. 1657 post obitum CARPZOVII Archi-Diaconus, et Theologiae Professor, A. 1658, mor-

E 2

tuo

- (†) Huius Societatis, ad incrementa literarum institutae, historiam ex instituto nuper doctissimeque persecutus est Celeb. GEORG. CHRISTIAN. GEBAVERVS, Academiae nostrae insigne decus, in *Dissertationum Anthologicarum*, coniunctim A. 1733, 8, editarum, Fasciculo, Opere erudito, et, cui publice applaudatur, dignissimo.

tuo TELLERO, Pastor ad D. Thomae, et mox Theologiae Doctor, A. 1659 Academiae nostrae Rector, et, HVLSEMANNO demum A. 1661 defuncto, Superintendens factus, nihil intermisit, quod ad ornandam Academiam vel Ecclesiam spectaret. Decefferat Dresdae A. 1664 d. 22 Augusti Vir pientissimus, IACOBVS VVELLERS, Serenissimo Electori, IOANNI GEORGIO II, a Confessionibus et Consiliis Ecclesiasticis, in cuius locum surrogari GEIERVM nostrum Elector optabat. Enimvero, quam serio tam grave munus fuerit deprecatus, nemo melius descripsit CASPARE ZIEGLERO, Iureconsulto celeberrimo, qui hinc demum occasionem arripuit, *de Clero renitente, seu muneris ecclesiastici fuga*, doctissimam edendi Commentationem. (c) Inprimis verò Vir quietis amans aulae strepitus magnopere aversabatur, et, cum omnino Dresdam evocaretur, obsecutus est quidem voluntati Electoris, verum ad eius

(c) Ita de nostro ZIEGLERS in Praef. lib. cit. Tum vero ille multis verbis deprecari istud onus, imparem se ei ferendo dicere, in propensa Lipsiensem suorum voluntate quiescere se velle, et petere proinde, ut sibi liceret, quod restaret vitae, in potestate sua habere. Et paulo post: Cum autem nihil omnino proficeret, non tergiversari amplius, sed resistere prorsus, et reluctari, et modis omnibus adversari pergebat, adeo, ut in lachrymas tandem resolverentur et diffunderent, quibus se premi animadvertibat, anxietates.

eius conspectum admissus, longe gravissimis argumentis Electorem ab instituto dimovere conatus est. Quibus auditis, optimus Princeps, *memento, inquit, te ab ipso Deo vocari, me quidem interprete*: unde cessit demum divino nutui GEIERVS, saepius illa Iobi usurpans *Cap. III, 25, 26.* Quanta vero prudentia tam arduum munus gesserit, quam pulchre exemplo suo praeluxerit omnibus, atque non aulicis modo, verum et ipsi Electori, si quid forte reprehensione dignum admisisset, nunquam pepercerit, vix satis verbis enarrari potest. Accepimus, GEIERVM aliquando Electorem liberius coarguisse, ideoque quorundam aulae ministrorum indignationem subiisse, qui illi autores fuerunt, ut huic dicendi libertati obicem poneret; at respondit D. Princeps: *Feratis, quaeso, hoc mecum patienti animo; certum exploratumque habeo, Geierum commodis nostris studere, et bene nobis cupere.* Et videtur istud omnino memoria dignum, quod, cum, extincto Principe, continuo visus esset subtristior, ac saepe precari, ut rebus humanis eximeretur, non multis diebus post, scilicet d. 12 Sept. A. 1680, Fribergae vitam et ipse cum morte commutaverit. Vbi nec illud quidem omittendum, quod, cum coenanti allatus esset nuntius, Amicorum quendam subito obiisse, dixerit

Vtinam et mihi subita, sed beata, mors obtingat! Damnatus est voti, eademque nocte mortalitatem explevit. – Etenim hunc Virum gravissimis laboribus iam pridem destinasse supremum Numen, vel illud indicio est, quod A. 1642 d. 9 Nov. contigit. Obsidebat tum Lipsiam *Leonardus Torstenfoni*us, qui, ut urbem in potestatem acciperet, crebris tormentorum ictibus eam petebat. Evenit vero, ut quodam die mane surgens Noster, securus certe et Dei praesidio nixus, museum ingrederetur, Caput aliquod S. Scripturae lecturus. Et iam legere inceperat, quando velut mali quid praesagiens, mutato consilio museo excedit. Vix extulerat pedem, quando globus ex tormento explosus museum perrumpit, librum, quem manu versarat, discerpit, lacerat, nonnullas musei partes laedit. Id quod dum ipse B. Praesul loco quodam narrat, mirifice se hoc modo, quo destinata summa contentione persequeretur, confirmatum esse testatur. (d) Iam in virtutibus eius enarrandis prolixum esse nolumus, cum publice constet, quanta eius fuerit doctrina, prudentia, sanctitas, quam pura ac gravis oratio, quae aculeos relinqueret in animis auditorum. Et, quantus Vir fuerit, scripta eius loquuntur, quae strictim nunc enu-

(d) In *Commentariis MS. de vita sua.*

enumerabimus. Sunt nimirum *Commentarius in Danielem*, 1666, 4, quem publicis scholis Lipsiae absolvit, tum *Commentarius in Ecclesiastem*, 1642, 4, in *Proverbia*, 1653, 4, in *Psalmos*, 1667, 4; Exercitationes porro, ut ad *Ezech. XIV*, 9, (e) de *Protevangelio*, de morte & resurrectione Christi, ad *Ies. LIII*, 8, 9, 10, de adventu Christi glorioso, de ministerio, de superstitione, de Iudaeo-Papismo; nec non Dissertationes duae de ritibus Iugentium, e quibus eius de luctu Ebraeorum libellus natus est, item de ratione coenandi apud Ebraeos; quibus et addi posset eius *Introductio ad Ebraeam linguam*, quae nondum prodiit, et quae de animo ad mortem praeparando vernacula commentari ipse morti vicinus coeperat, quae fragmenta B. SAM. BEN. CARPZOVIVS cum Praefatione Dresdae edidit; denique sermones sacri, ut *Zeit und Ewigkeit*, 1669, 4, *Ioannis Bus - Stimme*, 1686, 4, *der geistliche Braut - Schmuck*, sive de spe, fide et amore, 4, *Liebe zu Gott und dem Naechsten*, 8, *Allgegenwart Gottes*, 8, *Leichen-Predigten*, 1670, 4, et longe plures adhuc in scriniis S. Rev. BOERNERI nostri latentes. Idemque asservat Epistolas

E 4

mul-

- (e) Hanc Vitembergae A. 1637 Praefide GVIL. LYSERO habuit, sed ipse conscripsit, ut testatur in *Com. MS.*

multas lectu dignissimas, quibus consilium rebus Theologicis aut Philologicis expetebanti Viri doctissimi, HENRICVS HOEPFNERVS, IAC. VVELLERVS, IO. BVXTORFIVS, IO. ZECHENDORF, IO. FRISCHMUTHIVS, alique, imo ipsi Viri Principes, IOANNES GEORGIVS II, Elector, cuius multae adhuc suavissimae exstant Epistolae, et RVDOLPHVS AVGVSTVS, Dux Brunsvicensis, qui, cum de versione S. Scripturae, a SABBERTO confecta, lis glisceret, GEIERI potissimum sententiam exquiri voluit. Magnum imprimis in manibus amantissimi Collegae nostri est Volumen literarum, quas ABRAHAMVS CALOVIVS et IO. MESNERVS de acerbissima inter ipsos mota lite Viteberga ad GEIERVM, ceu arbitrum, transmiserant, quorum animos apta et huic negotio accommodata ratione flexit, ut a publicis scriptis temperaverint, et digladiandi animum deposuerint. Quo ipso ut singularis moderationis documentum dedit, ita merito de eo iudicavit HERMANVS CONRINGIVS, neminem ad dirimendas, quae CALIXTO eiusque affeclis cum quamplurimis intercedebant, lites GEIERO aptiorem magisque idoneum esse. Ceterum, quod ad rem familiarem B. GEIERI nostri attinet, duas quidem uxores duxit, primam *Margaretham*, ZACHARIAE SCHVNERI, Bibliopolae
apud

apud Lipsienses clarissimi, filiam unicam, alteram *Christinam Elisabetham*, D. I. O. BENEDICTI CARPZOVII, Pastoris ad D. Thomae, et Professoris Theol. celeberrimi, filiam unicam. Nec sterile fuit utrumque coniugium, quamvis, qui e SCHYRERIA nati erant, omnes vix satis matura aetate decesserint: e CARPZOVIA vero superstites habuit duas filias, *Catharinam Elisabetham*, et *Ioannam Christinam*, filiumque *Ioannem Christianum*. Et vidit quidem filias summis in Republica Viris collocatas, illam nempe IOANNI GEORGIO BOERNERO, causarum tum Patrono exercitatisissimo, ac postea ad Ecclesiae ac Aulae Consilia a summo Principe vocato, cuius adeo curis plurimum hactenus debet Academia nostra, alteram vero Perillustri hodie et Excellentissimo Viro, IOANNI AEGIDIO ALEMANNO, Dynastae clientelarum Schmi-debergae, Potentissimo Regi nostro a Consiliis sanctioribus, et supremi rerum metallicarum Directoris vicem gerenti, cui quantum obstringatur universa Saxonia, omnes, nobis etiam tacentibus, satis intelligunt. Superfunt vero hoc tempore e *Boerneriano* thoro supra laudatus BOERNERVS noster, qui ad famam et laudes magni Avi felicissime adspirat, ex *Alemanniano* filia unica, virtutibus sexum

decentibus ornatissima, IOANNA ELISABETHA, nupta illustri et Generosissimo Viro, IO. FRIDERICO DE HORNIG, Dynastae in Zingst, Potentissimo Regi Prussiae a Consiliis Camerae Ducatus Magdeburgici. Qui unicus supererat GEIERIANI nominis haeres, IO. CHRISTIANVS, in medio aetatis flore, dum Magistri dignitatem apud nos nactus, vestigiis B. Parentis strenue insisteret, rebus mortalibus ereptus est quidem A. 1687 d. 24 Febr. at memoriam tamen sui reliquit acceptissimam Musis nostris, quibus victu necessario prospexit.

DISSERTATIO IX.

DE

HONORIFICO MAGISTRI NOMINE, EIVSQUE
IVRIBVS INSIGNIORIBVS.

DUm ad capssendos supremos in Philosophia honores iuvenes animos erigere atque incitare constituimus, id agendum nobis videtur, ut nec eorum probemus timiditatem, qui perpetuo ad pedem Heliconis haerentes, dignitates omnes

omnes fastidiunt, et fastum reprimamus illorum, qui ad splendidos Magisterii titulos non secus atque ad tiaram vel diadema rapiuntur. Etenim, si primam vocis in Romana Republ. consuetudinem contueamur, principes ex omni ordine viros Magistros appellatos fuisse deprehendimus. Habebant Romani *Magistrum Officiorum*, quem sequiori atque ipsa Caroli M. aetate *Magistrum Aulae Imperialis*, et hoc tempore in aula Rom. Pontificis *Magistrum sacri Palatii* dictum novimus: *Magistrum Scriniorum*, qui *Magistros Memoriae, Libellorum, Epistolarum, Dispositionum*, complectebatur: *Magistrum Archivi*, cui *Archeata* successit: *Magistrum Admissionum*, quem *Ostiariorum* postea dixere. Quid referam *Magistrum Populi*, seu *Dictatorem*, *Magistrum* porro *curiae, census, societatis, pagorum, aut vicorum*, seu *Vico-magistrum*, tum in re sacra *Magistrum Collegii Augurum, Larum, Saliorum, Fani*, denique *Magistros militiae, navium, armorum, equitum, peditumve*? Quin et *Magister* erat *plausus*, qui Musicam ordinabat, et *Magister bibendi*, qui leges ferebat bibiturientibus, ut alios taceam longe plures. Transiit inde nomen ad scholas, primaque Parisiensis Academia *Magistros* habuit *Scholarum*, quorum prin-

princeps *Magistri Maximi* elogio superbiebat. Non memorabo eos, qui *Magistri* nomine in re literaria fuere illustres, *Magistrum Sententiarum* LOMBARDUM, *Magistrum Decretorum* GRATIANUM, *Magistrum Historiae Scholasticae* PETRUM COMESTOREM, tum et Graecos, THOMAM *Magistrum*, SIMEONEM *Magistrum* LOGOTHETAM, aliosque; illud mihi praecipue visum est memoria dignum, tantam olim Seculo XII in universa Gallia *Magistri* fuisse existimationem, ut nemo ad suprema in Ecclesia et Republica munia admitti posset, qui *Magistri* honores non esset consecutus, ipsique Cardinales et potentissimi in curia Regia viri titulum hunc ceteris omnibus anteponerent, quod diserte docet doctissimus BVLAEVS. (a) Atque id et alibi evenisse observamus, quoties ipse Princeps amaret bonas literas, quod Anglorum imprimis Annales testantur. Iacobo I imperante, Magnae Britanniae Rege, quem ob singularem in studia ardorem Henricus IV, Galliae Rex, *Magistri* (*Mons. le Maitre Jacques*) elogio compellare consueverat, nemo erat paulo in aula spectatior, quin publico ac solenni ritu *Magisterii* honores capefferet; et, quo quis fortius sub Carolo I in obsidione Oxoniensi

(a) In *Hist. Acad. Paris. Tomo II* p. 369.

nienſi cauſam optimi Principis tuebatur, (pugnabant vero certatim pro Rege ſtudioſi iuvenes,) hoc promptius conſequebatur *Magiſtri*, vel Doctoris, titulos ac privilegia, ſcilicet ne laurea deeſſet in utroque campo, Martis, et Apollinis, ſtrenue decertantibus. Equidem et fuere tempora, cum perexigua haberetur Magiſtro- rum ratio, ſive quod Magiſtelli immenſo numero veluti fungi una nocte propullularent, ſive quod optimarum literarum amor barbaris et obſcuris ſeculis refrigeret. Nam et MICHAEL MONTANVS ſuo tempore idem fuiſſe narrat *Magiſtri* atque *Paedantæ* cognomen, teſte HVBERO, (b) et, ſi NAVDEO credimus, (c) ſpectatur Romæ Epitaphium, cuius hæc Inſcriptio: *Hic iacet Iodocus, qui fuit Romæ coquus, Magiſter in Artibus, et Doctor in partibus; de gratia ſpecialimortuus in hoſpitali.* Atque ita fit utique, ut nihil ſit tam eximium, nihil tam laudabile ac glorioſum, quod, ubi abuſus acceſſerit, deriſioni haud exponatur ac deſpectui. Noſtra certe Academia eam hætenus ab æquis rerum arbitris ipſiſque adeo exteris laudem obtinuit præcipuam, quod bardos, ſtupidosque, ac infectos, et vervecum e patria natos, a ſummis hono-

(b) Or. X.

(c) In *Dial. le Maſcurat* p. 6.

honorum titulis longissime arceat, iique demum docti, probi, literisque perpoliti et subacti, vulgo censeantur, qui ex alma Lipsiensi Academia lauream deportarunt. Quodsi vero et iura atque privilegia, quae nostris competunt Magistris, perpendere paulo diligentius velimus; nullam omnino esse Academiam, quae cum nostra componi penitus queat, vix erit quisquam, qui dubitare ausit. Non urgebo nunc illud, quod *Rex Potentissimus*, ceterique Academiae *Nutritii benignissimi*, in Literarum, quae ad Academiam mittuntur, inscriptionibus (*dem Rectori, Magistris und Doctoribus der Univ. Leipzig etc.*) Doctores Magistris postponant, quod olim et a Carolo V factum fuisse, apud GOLDASTVM (d) legimus. Id enim ex eo ortum constat, quod superioribus Seculis, qui supremum in Theologia gradum consecuti essent, Magistri potius Theologiae, quam Doctores, appellarentur. Idemque in Iure etiam ac Medicina antiquissimis temporibus obtinuisse, proelive est, quandoquidem, Seculo demum XIII Doctoris vocem auditam fuisse, observarunt viri eruditi. Quamprimum itaque, ut reliqua persequamur, Magister fueris salutaris, nullis tibi ambagibus utendum, nec,

(d) In *Const. Imp.* p. 245.

nec, quod fit alibi, a praeceptore in cathedram inferiorem deducendus es; suprema paret; neque enim decorum est, ex hac ipsa, quam iam semel superaveras, rursus ad infima descendere, ut loquuntur leges nostrae; atque ita sumtum quoque compendium facies. Cum probe depugnaveris, nulla ad docendum indulgentia opus habes; utere iure tuo, et ad scholas Philosophicas publice invita iuvenes studiosos: nam et lubens, volensque Decanus Facultatis nostrae, et gratis, calculum apponet. Licebit vero philosophari libere: dudum enim a nobis exulavit lex crudelis iurandi in verba Magistri; id caveas tantum, ne aut rationem aut sanctam religionem laedas: nugivendulis enim et oblocoenis divini Numinis contemtoribus nullum in Philuraea praesidium. Patet hinc aditus ad sacros Patrum confessus; quoties vel Rector eligitur Academiae Magnus, vel Canonicus, vel Syndicus, vel Decemvir, vel Senior, vel Assessor Concilii, non erit minoris ponderis suffragium tuum, etiam si infimum locum tuearis, quam vel Primicerii, vel Secundicerii, aut cuiuscunque e Docemprimis, ut vocabulis utar scholae veteris. Deinde habes paratam ad honores et praemia viam. Nam, ubi bina Disputatione dignum te praestiteris,

teris, allegeris in consortium *Assessorum* Facultatis Philosophicae, tumque et locus tibi patebit inter Quatuorviros in Concilio perpetuo, quo tota regitur Vniversitas, quem honorem tanti habitum fuisse a viris haud obesae naris meminimus, ut, quamvis alibi summis muneribus praefecti, adduci tamen haud potuerint, ut titulum *Assessoris Concilii perpetui Lipsiensis* abiicerent. Et quotusquisque ignorat, saepissime Magistros nostros, spectatissimis ex omni ordine, etiam Professorio, Viris insuper habitis, in Collegiatorum numerum adscitos, eoque illorum rei familiari pulchre fuisse prospectum. Enimvero haec ita comparata sunt, ut facile allicere possint Viros iuvenes ingenuos, doctos, probos, diligentes, quibus de meliori luto finxit praecordia Titan.

DISSERTATIO X.

DE

HISTORICORVM IN RE-
BVS NARRANDIS INTER SE
DISSIDIIS, HORVMQVE
CAVSIS.

CUM una sit, constans atque immutabilis, rerum gestarum veritas; nac
mirum

mirum videri poterat, Historicos plerosque omnes maximopere inter se diffidere, in quibus tamen nemo facile deprehenditur, qui non publice profiteatur, se nihil admisisse, quod veritati minus sit consentaneum. Enimvero de his, quae longissime a nostra aetate remota sunt, non admodum nunc ero sollicitus, cum pleraque parum fidis autoribus, imo incerto saepe rumori, debeantur. *Infida est enim, ut graviter loquitur superioris Seculi Historicus, (a) veritatis rerum gestarum custos et conservatrix vulgi fama, quae plerumque vana a vanis et ignavis accepta autoribus pro certis arripit, sincera pro libidine singulorum augendo atque immutando corrumpit, et in omnibus fere plus aurium voluptati studet, quam veritati.* Et, quod IOSEPHVS de scriptoribus Graecis olim professus est (b), in universi orbis historia locum habet; nimirum, cum ab initio non fuerit studium publicas de iis, quae aguntur, proferre tabulas, hinc praecipue et error et potestas mentiendi posteris, velut aliquid scribere volentibus, concessa est. Accedit, quod suae quisque patriae amore ducitur maxime, quo fit, ut in originibus seu rebus

F

anti-

(a) ARN. OIHENARTVS in *Notit. utr. Vasc.* p. 213.

(b) *Lib. I adv. Appion, Grammat.*

antiquis regnorum ac rerum publicarum, quarum cives sunt, recensendis huic mentiendi libidini lubentius indulgeant Scriptores, tanto quippe plus felicitati suae accedere rati, quanto vetustiores nobilioresque aut gentis aut imperii sui origines finxerint. Res digna risu iam olim LUCIANO visa est, qui, *at, urbes iam gentesque totas, inquit, (c) una voce ac publice mentiri, an non hoc ridiculum? veluti cum Cretenses Sepulchrum Iovis ostendere non pudet: Athenienses Erichthonium editum a terra ferunt, primosque illos homines in Attica olerum more ex terra emerfisse. Hi autem multo verecundiores, quam Thebani, qui ex serpentis dentibus sativos quosdam progerminasse narrant: quod si quis haec, cum sint ridicula, vera esse non credat, sed ea prudenter examinet, impius nimirum hic atque insanus videbitur: usque adeo obtinet mendacium. Ut taceam Arcadum fabulas, (d) qui Profelini, velut ante Lunam nati, dici amarunt; praecipua olim Atheniensium laus erat inter Graecos, quod αὐτόχθονες, seu Aborigines, appellarentur, atque soli adeo essent indigenae terrae parentis. Nec defuere inter veteres Scrip-*

(c) in *Philopseude*.

(d) POPELINIERE in *Hist. des Hist. Part. II*
p. 106.

ptores, qui post TIMAGENEM Graecum, Gallos, Hispanos, Italos, aliasque gentes, in patriis sedibus veluti fungos e terra natos traderent. Atque id tolerandum forte in his, qui, unicam esse mortalium omnium stirpem, ex Mose nunquam didicerant: at, quod post C. TACITVM, ANDREAS ALTHAMMERVS, ANT. COCCIUS SABELLICVS, et plures alii, Germanos, ac post I. CAESAREM, POLYDORVS VERGILIUS, et reliqui, qui in maxima luce versabantur, Britones inter Aborigines referendos esse contenderunt, id quidem et mirum cunctis et prorsus absonum videbitur. Nimirum suam quisque gentem, suos Principes, extollit; quod Romanorum inprimis Scriptorum exemplis patet. Quis enim non videt, TITVM LIVIUM (e) per universum Historiae suae corpus Romanis blandiri maxime, eorumque hostes, Gallos inprimis, ubique contumelia afficere ac proscindere? De VELLEIO, qui totus in laude versatur, abunde constat, quam callide, quavis arrepta occasione, et Augusto et Tiberio assentiatur. Nec alio comparata videntur, quae VALERIUS MAXIMVS collegit, exempla virtutum, quam ut Romanos Imperatores, ac praecipue Tiberium,

F 2

(e) Idem p. 44 et 63.

rium, quem veluti Numen quoddam in prologo invocat, ad coelum usque laudibus extolleret. *His laudationibus historia rerum nostrarum est facta mendacior*, ut TULLIVS (f) queritur. *Multa enim, pergit, scripta sunt in ea, quae facta non sunt, falsi triumphi, plures Consulatus, genera etiam falsa.* Iam, ut ad recentiores veniamus, nulla aeque gens aliorum res bene gestas dispicit, suasque promptius laudat et commendat, ac Gallica, quae sola tamen aliis scribendae historiae viam demonstrare conatur, ut ex scriptis BODINI, LANCELOTI DE LA POPELINIERE, MOTHII VAYERII, RAPINI, aliorumque, constat. Enimvero, ut taceam, per aliquot Secula pro lilio Francico et aripulla Remensi, veluti pro Palladio, acerrime pugnasce Scriptores Gallicos, ac nostra demum aetate cordatiores aliquos verum fateri coepisse; quotusquisque est, qui, ubi in bellis Hispanicis, ac praesertim Anglicis, magnas saepe copias ab exigua manu suas diffimulare non potest, aut ducum imprudentiam aut pigritiam militum accuset? Neque tamen in iis rebus, quae Callos inter et Anglos gesta sunt, IOANNI FROSSARDO, Historico, fides adhibenda est, qui, Valentianae quippe

(f) In *Bruto*.

pe in Hannoniae Comitatu natus, Philippae, Guilielmi III, Comitis Hannoniae, filiae, eiusque marito, Eduardo III, Angliae Regi, aequae, ac eiusdem successori, Richardo, a quo fuerat multis beneficiis provocatus, paullo plus assentitus creditur. (g) Quare aliqui potius commendant ENGVERAMVM MONSTRELETVM, qui, cum Cameraci viveret, quae urbs tum a Gallorum tum Anglorum Burgundorumque partibus aliena erat, liberius scripsit, quamvis, cum nec Gallis, nec Anglis, nimium faveret, affectum interim erga Burgundicam domum celare omnino non potuerit. Ita pariter in iis rebus, quae Gallos et Burgundos intercessere sub Ludovico XI, nec COMINAEVM, Scriptorem praeclarum, qui nimium tamen dedit amoris erga Regem, cuius aulam sequebatur, nec IACOBVM MAYERVM, non indiligentem Annalium Rerum Flandricarum autorem, (h) qui Ludovicum perfidum et fratricidam subinde vocare non veretur, fidem meriti, verum his longe praeferendum PAVLVM AEMYLIUM, patria quippe Veronensem, nec ipsi Galli diffidentur. De BELLAIO, cuius Commentarii Gallici

F 3

ple-

(g) BVLART *Acad. des Scienc. p. 125.*

(h) LA MOTHE LE VAYER *de l'Hist. Opp. T. II p. 172.*

plerisque sunt in deliciis, testatur MICHAEL DE MONTAIGNE, (i) quod Advocatum potius egerit Francisci I, quam Historicum, cuius, ne quid humani passum fateretur, amores quoque solícite celaverit, adeo, ut ne semel quidem Stampensis mentionem fecerit. Quibus, nescio, num addi mereatur ANTONIVS VARILLASIVS, mendaciorum iam pridem convictus, qui, quod esset natus Marchiae (*la Marche*), vel ea de causa de Principibus Borboniis, Dominis suis, nunquam nisi honorificentissime locutus perhibetur. (k) Ita pariter se res habet cum Hispanis, si unum forte excipias CASPARVM IBANEZ DE SEGOVIA, qui primus nostro tempore civium suorum fabulas liberius revelavit; reliquos omnes vere dixeris egregios laudum suae gentis buccinatores. Ecquid enim HIERONYMV M ROMANVM DE LA HIGVERA, ANT. LVPIANVM ZAPATAM, GREGORIVM DE ARGVEZ, aliosque, de quibus et alibi diximus, (l) permovisse putemus, ut tot Chronica supposititia, FEAVII nimirum LVCII DEXTRI, MARCI MAXIMI, BRAVLIO-

(i) *Essais* L. II Cap. 10.

(k) MARVILLE *Mémoires* T. II p. 394.

(l) in *Catal. des princ. Hist.* p. 324 seq. it. *Decl. de Charl.* p. 126.

LIONIS, HAVBERTI, LVITPRANDI, obtruderent orbi erudito, quam ut, avitam pietatis gloriam Hispanis asserendo, fucum facerent lectoribus. In civili Historia plerique vel amorem patriae nimium vel odium produnt aliarum gentium, quod nec ipse IO. MARLANA dissimulare potuit, scriptor tantae cetera dexteritatis, ut nihil eorum, quae perperam a Regibus gesta sunt, reticuerit. Is vero, quoties Gallorum fit mentio, eos invidia gravare ac proscindere haud veretur. De HIERONYMO SVRITA, gravi Scriptore, observant, quod, cum insigne aliquod praelium describat, longe plurimos, qui interfuerint, enumeret, saltem ut nobilioribus quibusdam familiis, quibus se obstrictum sensit, blandiretur. Inprimis autem aliorum censuram in se provocavit PRUDENTIVS SANDOVALIVS, qui in Historia Caroli V; tum maiores eius inde usque ab Adamo iusta serie enumerat, tum cuncta ab illo, velut a quodam Numine, gesta miratur et suspicit; qua de re elegans exstat MOTHII VAYERII Dissertatio. (m) Sic, si Hispanos scriptores cum Lusitanis vel Belgicis conferas, proh quantum ubique dissidiorum apparet! Nec Angli suae gentis amore vacant, qui ceteras

F 4

na-

(m) in *Opp. T. I p. 213 ed. in f.*

nationes alto plerumque supercilio despi-
ciunt, et praeterea partium, quas sequun-
tur, studiis ita dividuntur, ut, si e. g.
RICHARDVM BAKERVM, eiusque
continuatorem, EDVARDVM PHI-
LIPS, et praecipue ROBERTVM BRA-
DY, legas, Reges Angliae a primis initiis
ad haec fere tempora haereditario ac nul-
lis legibus circumscripto iure Anglis im-
perasse, si IOANNEM MILTONVM,
IACOBVM TYRREL, aliosque, eos nun-
quam non regni senatui, quem Parlia-
mentum vocant, subfuisse putes. Ac-
cusat Henricum VIII NICOLAUS SAN-
DERVS, multisque conviciis onerat; con-
tra egregie tuetur GILBERTVS BUR-
NETVS, cui publicas ideo grates decre-
vit suprema regni curia: at huius tamen
Historiam *fabularum farraginem* nuper
admodum vocare ausus est THOMAS
HEARNE. (n) Quantum in historia
Caroli I scriptores discrepent, publice
constat. Quis enim GEORGII BATEI,
PHILIPPI VARVICII, EDVARDI Co-
mitis CLARENDONI, aliorumque, qui
Regis causam agunt, tum GVILIELMI
DVGDALE, THOMAE MAY, ED-
MVNDI LVDLOVII, ROBERTI PVGH,
MILTONI, et ceterorum, pro Crom-
vvello et Regni Curia scripta ignorat?

Quae

(n) in *Praef. Collectan.* LELANDI §. 19 sq.

Quae si quis inter se componat, difficulter admodum verum a falso distinxerit. Idem de Italis, Germanis, aliarumque gentium Scriptoribus, si prolixis nobis esset liceret, doceri posset, cum vix ullus scriptor deprehendatur, qui non aliquid aut affectui in patriam et principem, aut odio erga inimicos, dederit. Inprimis vero et spe metuque, quae tyrannos Historicorum nonnemo vocavit, ducuntur plerique, ut multum adeo intersit, ea, quae ad vitam ac statum cuiusque scriptoris pertinent, habere perspecta. Et, quamvis sint forte, qui nec sperent, nec metuant; attamen iidem persaepe natura sua singulari quodam affectu in hos, odio in illos, feruntur, ut, tametsi nullam eius rei causam inveniant, aliorum tamen perperam gestis colorem inducant, aliorum pulchra facinora opprimant vel accusent, nec, quo consilio, quam prudenter res gesta sit, dispiciant, verum ex eo potius iudicent, prout res vel bene vel secus cecidit. Alii amicis liberalius student; qua in re omnium instar est PAULVS IOVIVS, circulator Historicorum (o) haud immerito dictus LANCELOTO DE LA POPELINIERE; (p) quippe interrogatus, cur vera falsis misceret, procul omni pudore

F 5

(o) *Le vray Charlatan des Historiens.*(p) *in Hist. des Hist. T. II p. 172.*

dore respondisse fertur: ut amicis gratificaretur; (q) nam, de fama admodum se securum, addebat, quod, licet unus forte errores suos detexerit, reliqui tamen, operis pulchritudine delusi, facile fidem habituri sint in his, quae persuadere lectoribus suis constituerit. Denique multum etiam ipsa valet religio, quam, siue vera sit et salutaris, siue spuria, multum detrimenti passuram, existimant Scriptores, si verum fateantur. Itaque in suae partis hominibus nihil agnoscunt, quod non sanctum, pium, iustumque fuerit, et, si quid humani admi-ferint, premunt, aut certe egregie palliare student, contra, quae ab adversa parte praeclare gesta sunt, identidem carpunt et fugillant. Ita IULIANVS Imp. non alia de causa maiorum suorum, Constantini M. inprimis, aliorumque, qui Christianorum sacra propagarunt, res perstrinxisse fertur, quam quod ipse sacra ista deseruisset, et IULIANO tamen, Principi, si religionem excipias, incomparabili, pariter iniquiores fuisse Patres, (r) luculenter demonstravit PETRVS CVNAEVS. Utque in ZOSIMO paganae, (s) ita in EVSEBIO, SOCRATE, SO-

ZOME-

(q) Ibid.

(r) *Act. Er. ad A. 1683 p. 311.*(s) POPE • BLOVNDT *Cenf. p. 209 sq.*

ZOMENO, THEODORETO, et reliquis, Christianae religionis studium nimium reprehendunt veri rerum aestimatores. Et, si recentiorum, speciatim in Belgio Remonstrantium et Adversariorum, inter se scripta componamus, vix satis liquet, VYTEMBOGARTONE, an TRIGLANDIO, an RVILIO, vel LEYDEKKERO, fides adhibenda sit; quin et ipsa Acta Synodi Dordracenae, quae seorsim pars utraque edidit, mirum in modum inter se discrepant. Idem de Pontificiis ERASMVS fatetur, quando, nulli, inquit, (t) *laudibus invidiosus extulerunt Franciscum, quam qui illius erant dissimillimi moribus et vita.* Contra, qui se vocant Augustinenses, efferebant Augustinum suum, nec a conviciis in Franciscum temperantes: Dominicani Dominicum, ac Thomam, et Catharinam Senensem, ultra aequum efferebant. Nimirum hic, pergit, est affectus humanus, quo quaeque provincia favet sui patroni laudibus, ut Romani favent Petro, Graeci Paulo, Parisienses Dionysio, Helvetii Gallo, Germani Henrico, Imperatori, Angli Georgio, atque idem de ceteris. Immo ne nostros quidem omnes neutrarum partium Scriptores dixeris, cum ea describunt, in quibus religionis comoda versantur. Neque enim ipse SLEI-
DA-

(t) *Ecclesiast. L. II p. 286.*

DANVS, qui nihil admittit, quod a vero alienum esset, dissimulare satis potuit, quod Protestantibus faveret. Haec hactenus. etc.

DISSERTATIO XI.

DE

CAERVLEI COLORIS V-
SV APVD VETERES.

CVM nuper fama allatum esset in Angliam, classem instructissimam, Suecica navium signa monstrantem, in littore Britannico visam esse, cum mox deinde compertum est, fuisse Belgicam, plures mirati sunt, quo pacto Belgicae naves, quae rubri potissimum coloris signa gerunt, pro Suecicis caeruleo colore insignibus haberi potuerint. Qua occasione de caerulei coloris usu, quantum e veterum monumentis constat, nonnihil hoc loco commentari in animum induxi; de aliis forte coloribus alibi dicturus. Etenim videtur ipsa natura gaudere colore caeruleo; quando et caelum (*caeruleum* enim quasi *caelhuleum* dici, quidam (a) observant,) quod Deorum domicilium vocant,

(a) IOSEPH. LAVRENTIVS *de re vesti.* Cap. 6.

cant, et mare, quod caeli faciem quodammodo aemulatur, iucundo hoc colore nitet, unde *caerula aequora* CATVLVS, (b) et *freta caerula* VIRGILIUS (c) vocat. Ex quo facile patet, cur Plancus caeruleus caputque arundine redimitus, Glaucum, piscationibus quippe maritimis celebrem, saltasse perhibeatur P. VELLEIO. (d) Inprimis vero hic producendus mihi erit EVSTATHIUS, HOMERI Scholiastes, qui eos, qui particulam ex Iliade recitare olim dramate consueverint, rubra veste, qui ex Odyssea, caerulea indutos fuisse testatur, quod apte sane ad rem factum, cum Ilias circa navigationes, quae in mari instituuntur, potissimum versetur. Sed dignus est locus, quem exscribamus: (e) Ἐι τὴν Ὀμερικὴν ποιήσιν, οἱ ὑπεκρίνοντο δραματικώτερον, τὴν μὲν Ὀδυσσειαν ἐν αἰλουργοῖς ἐσθήμασι, τὴν δὲ Ἰλιάδα ἐν ἐρυθροβαφέσιν, ἐκείνη μὲν κατὰ τὰς παλαιὰς, διὰ τὴν ἐν θαλάσῃ πλάνην τῆς Ὀδυσσεύς, τῆτο δὲ διὰ τὰς ἐν Τροίᾳ φόνους καὶ τὰ ἐντεῦθεν αἵματα. Quo plane pertinet, quod ANT. THYLESIUS (f) obser-

(b) LXIV.

(c) Aen. X v. 209.

(d) Hist. L. II Cap. 83.

(e) EVSTATHIUS in Comm. in Hom. p. 6 Ed. Rom.

(f) de Color. Cap. I ap. GRONOV. Th. A. Gr. T.

IX pag. 713.

observat, veteres nimirum Iliada HOMERI propter caedes, de quibus illic Poeta loquitur, colore exornasse sanguineo, Odyssæam vero, ubi Ulyssis maritimos scribit errores, membrana contexisse caerulea. Et ipse Neptunus, (g) Maris Deus, non solum totus *caeruleus* audit, verum et *κυανοχαίτης*, h. e. caeruleis crinibus, et *γλαυκῶπός*, glaucis oculis, vulgo repræsentatur. Equidem et Minerva frequentissime *γλαυκῶπις* HOMERO dicitur, quæ, si ad Libycas fabulas recurramus, Neptuni et Tritonis lacus filia fuisse traditur, quamvis nonnihil hic discriminis agnoscant Latini cum M. TULLIO, (h) qui *caeruleos* Neptuno, Minervæ vero *caesios* oculos attribuunt; caesios vero ideo vocare amant, quod caedem oculis mineatur Dea ferox et aspera. (i). Memoratu dignum etiam, quod SÆTONIUS (k) refert, M. Agrippam in Sicilia post navalem victoriam caeruleo vexillo ab Augusto fuisse donatum; et DIO CASSIUS, (l) qui idem post victoriam Actia-

(g) LUCIAN. *de Sacrific.*

(h) *de Nat. Deor.*

(i) THYLESIUS l. c. *Cap. 2.*

(k) *Aug. Cap. 25.*

(l) *L. I pag. 458.*

Actiacam contigisse testatur, causam differte addit: Τὸν μὲν Ἀγρίππαν ἄλλοις τοῖσι καὶ σημείῳ κυανοειδὲς ναυκρατητικῷ προσεπέμνυνε, *Agrippam praeter alios honores vexillo caeruleo, victoriae navalis testimonio, ornavit.* Quin et observatum est, Romanos in conscribendis equitibus caeruleo vexillo usos, quod equus Neptuno, caeruleo dicto, sacer esset. (m) Et spectant huc quoque, quae de exploratoriis veterum navibus FLAVIUS VEGETIVS habet. Nimirum, *ne candore prodantur*, inquit, (n) *colore Veneto, qui marinis est fluctibus similis, vela tinguntur, et funes: cera etiam, qua ungere solent naves, inficitur.* *Nautae quoque vel milites Venetam vestem induunt, ut non solum per noctem, sed etiam per diem, facilius lateant explorantes.* Cumque naves has *Pictas* vocari Britannis, idem VEGETIVS asserat, hinc GVIL. CAMDENVS (o) arguit, ipsam quoque Scotiae gentem antiquissimam, quae caerulei, seu Veneti, coloris herba incisae studio corpori cicatrices inficiebat, (nimirum ut hoc horribiliore sint in pugna aspectu, ut

autor

(m) SPENERVS in *Theor. Inf. P. I* p. 125.

(n) *de re milit. L. IV Cap. 37.*

(o) in *Britannia* p. m. 41.

autor est I. CAESAR (p), nomen *Pictorum* sortitam esse. Quo utique pertinet CLAUDIANVS (q):

Inde Caledonio velata Britannia
monstro

Ferro picta genas: cuius vestigia
verrit

*Caerulus Oceanique aestum mentitur
amictus.*

Quanquam paulo altius rem repetit IO. PICARDVS, (r) qui ab Agatharhis, Scythiae populis, qui et ipsi *Picti* dicti fuerint, quod capillis essent caeruleis, (†) et faciem haberent versicolore, propter mentitum, quem sibi inducebant, fucum, non modo Scotorum Pictos, sed et Aquitaniae, Gallicae provinciae, habitatores, Pictones, seu Pictavos, derivat. Imo et hodie morem illum in gentibus, quae Magellanicum sinum accolunt, vigere, DIONYSIVS VOSSIVS (s) observat; et in Africa foeminae, conciliandae gratiae causa, non manus modo et pedes, verum et frontem

(p) *de B. G. Lib. V Cap. 14. Conf. STEPH. FORCETVLVM de Gall. Imp. et Phil. L. I p. 32. seq.*

(q) *Lib. II de laudibus Stiliconis.*

(r) *de prisca Celtopaedia L. IV p. 160.*

(†) Ita et *caeruleam barbam* APVLEIVS Miles. 41, et *amictum caeruleum* idem lib. 10 memorat.

(s) *Not. ad l. c. I. Caes. p. 118.*

tem et goenas caeruleo colore inducere memorantur. Galli scutum Regum suorum, quod campum caeruleum liliis aureis sparsum exhibet, magnopere extollunt, et Chlodovaco Regi caelitus transmissum tradunt: (t) at, cum caeruleus color caelestis vulgo vocetur, forte non inepte quis existimaverit, fabulam hanc inde ortum traxisse, quandoquidem et aliunde constat, multo recentiorem esse insignium inventionem. Quomodo vero ex eo, quod color hic omnium sit pretiosissimus et caelestis, Regibus Galliae supra alios Reges praerogativam vindicare possint Scriptores Galli, (u) haud satis liquet, cum idem affirmari queat de Suecis, qui coronas tres aureas gestant in scuto caeruleo, nec non et de Austriacis, qui praeferunt quinas aquilulas vel alaudas aureas in solo cyaneo. Nec absque ratione in Gallia Equites S. Spiritus crucem cum figura columbae e fascia caerulea suspendere, sibi persuadent Scriptores Galli, (x) quod eo colore et magnanimitas, et fidei Christianae, quam tuentur, puritas, designetur. Multas e-

G

nim

(t) LA MOTHE LE VAYER *Oeuvres T. II p. 301 ed. in fol.*

(u) CHIFFLETIVS in *Lil. Franc. Cap. 18 p. 126.*

(x) VARENNES *le Roy d'Armes P. I p. 33, VVL-SON DE LA COLOMBIERE Scienc. Her. Cap. 4 p. 34.*

nim colori huic, quem *Azur* vocant, virtutes adscribunt Heraldici, iustitiam nempe, humilitatem, castitatem, felicitatem aeternam, tum laudem, pulchritudinem, modestiam, nobilitatem, victoriam, constantiam, opes, vigilantiam, delectationem: (y) quin et eundem colorem e septem planetis Iovi et Veneri, e duodecim signis caelestibus Tauro et Librae, e totidem mensibus Aprili et Septembri, e septiduo diei Veneris, e lapidibus pretiosis Sapphiro, (quo gratiam apud summos Principes conciliari, quidam finxerunt,) e quatuor elementis aeri, e quatuor anni partibus aestati, e complexionibus sanguineae, ex aetatibus puerili, e numeris denique quarto et nono, attribunt; quae tamen merito explosit princeps Heraldicorum, SPENERVS. (z) Plura speciatim de violaceo colore addi possent, quem Pontificibus et Viris sacris familiarem et in aula Gallica luctui proprium esse constat; quae, ne prolixiores esse videamur, praetermittimus.

(y) DE BARA *Blas. des Arm.* p. 14.

(z) *P. I Cap. 4. §. 35.*

DISSERTATIO XII.

DE

ILLVSTRISSIMARVM
STIRPIVM, AVSTRIACAE ET
SAXONICAE, DIVTVRNA ET
VINCULO MVLTIPlici
CONFIRMATA CON-
CORDIA.

Potentissima Domus Austriaca, inde a *Rudolpho Habsburgico*, qui Seculo XIII ad imperii Germanici clavum, post diuturnum Interregnum, feliciter collocatus est, eximie floruit, et adhuc floret, summam in Imperio dignitatem et potestatem tenens. Serenissima Domus Saxonica, ex quo Ducatus Electoratu auctus ad VVikindeos rediit, successionem continua gaudet. Raro ista genti seu familiae cuidam ita propria et diuturna est felicitas, in honore, potentia, divitiis, aliisque rebus lubricis, posita: saepe cum filiis aut nepotibus ipsa stirps, aut eius saltem claritas, interit. Qui ergo res in orbe gestas conferunt, non possunt non intelligere, Deum in Archiduces Austriae tot terras, Ducatus, Regna, contulisse, ut essent, per quos Turcarum multoties repetitos impetus Christiano orbi exitiales repelleret, et adversus alios hostes libertatem tueretur et conservaret. Domui Saxonicae Duces et

Electores, divina gratia, obtigere, qui fide et meritis in Imperium illustria cognomina *Piorum, Fortium, Gravium, Strenuorum, Bellicosorum, Placidorum, Sapientum, Constantium, Magnanimorum, Animosorum, Pacificorum*, sunt consecuti, quibus et Domus Austriacae incrementa promoverunt, et suae Domus potentiam auxerunt. *Sigismundus*, Imperator, *Friderico Bellicoso*, tum ob Maiorum merita, et operam adversus rebelles Bohemos, imprimis in Brixienfi praelio navatam, tum quod ob viciniam ditioni defendendae maxime idoneus haberetur, extincta in *Alberto III* Anhaltina Urforum familia, Saxoniae Electoratum in Feudum dedit. *Fridericus II Placidus*, successor Patris, pro *Alberto II*, Imperatore, in Bohemos bellum gessit, quos ad Satium, deinde Sebritiam, fudit, et copias Polonicas dissipavit. *Vilhelmus*, frater, Landgravius Thuringiae, socero suo, Imperatori, *Alberto*, contra Bohemos adstitit, et, cum ob uxorem suam, *Annam*, Rex Bohemiae ab aliquibus destineretur, amore tranquillitatis publicae amoreque Austriacae Domus iure suo abstinuit. Cum Reges tres, *Casimirus*, Poloniae, *Matthias*, Hungariae, *Vladislaus*, Bohemiae, in Silesiam duxissent exercitus suos, de Regno Bohemiae dimica-

micaturi, *Ernestus*, Elector, Princeps prudentissimus, providens mala, quae in Romanum Imperium ex isto bello proventura erant, ipse, et Elector Brandenburgicus, cum 6000 equitibus Vratislaviam progressi, pacis sequēstros se iis obtulerunt, addentes, hostes se fore ei, qui meliora consilia aspernaretur, et ambitioni modum ponere detrectaret. Quibus auditis, Reges legatos suos Vratislaviam miserunt, et in conditiones pacis consenserunt. Frater Ernesti, *Albertus* Animosus, Rolandus, Dexterā Imperii cognominatus, in exercitu Imperii 80000 militum adversus *Carolū* Burgundum labarum gessit. Ab avunculo, *Fridérico*, Imperatore, qui expectationem successionis in Ducatibus Iuliacensi, Cliviae et Montenſi, si *Vilhelmus* sine masculis decederet, promiserat, rogatus est, ut contra *Matthiam* Hunniadem, fortissimum Hungariae Regem, a quo Vienna Austriae et alia occupata tenebantur, bello praefici se pateretur. Etsi vero nec auxilia nec pecuniae subministrabantur, et ex suo furiosos milites sedaturus, 30000 nummum solvebat, ad conditiones tamen aequas *Matthiam* adegit, fassum, hunc solum obstare, ne in media Germania castra figeret. *Maximiliano*, Regi Romanorum, a Brugenſibus capto,

accurrit, sed iam restitutum reperit: Imperator autem ei curam filii, nepotis Philippi, cuius tutelam Gandavenses sibi vindicabant, et ditionum bellicque imperium demandabat, Flandris cum hoste Gallo consilia agitantibus. Sed *Albertus*, militibus, ob non soluta stipendia tumultuantibus, suas pecunias erogans, ad obsequium reductis, urbes praecipuas obsesas occupavit: Ducem in solenni Principum Conventu Norimbergae Imperator praedicavit: *Philippus* etiam, Archi-Dux, Equitibus Aurei Velleris adscripsit. Reversus in Belgium, cunctos, qui adhuc repugnabant, ad obsequium *Maximiliani* redire compulit. Pace cum Frisiis facta, gubernationem provinciae, quam haereditarius Imperii Vicarius regeret, in compensationem laborum et sumtuum a *Maximiliano* Imperatore suscepit. Cui gubernationi suo nomine *Henricum* filium praefecit: quem, a Frisiis, rectorem pati insuetis, obsessum, Franeckerae superveniens liberavit; at in obsidione Groeningae morbo correptus, vitam finit. Post eius mortem filii, *Georgius* et *Henricus*, Frisiam rebellem, accepta magna pecuniae summa, Carolo V permiserunt. *Fridericus III*, Sapiens dictus, Palatinum vel Bavaricum bellum composuit, et Electorem Palatinum, Philip-

lippum, proscriptum, et ab omnibus Statibus desertum, *Maximiliano I*, Imperatori, reconciliavit. Post Maximiliani obitum diversae de creando Imperatore erant opiniones, diversa Electorum studia: cum duo potentissimi Principes, *Carolus*, Rex Hispaniae, et *Franciscus I*, Rex Galliae, imperium ambirent, et uterque sibi addictos in Senatu Electorum amicos suffragatores haberet: tum divinitus *Friderico*, Saxoniae Duci, et Praefidi Senatus, *Alberto*, Moguntino, suggestum est, ut primum iurarent Electores, se nullam electionem publice renunciaturos esse, priusquam unus aliquis communi consensu designatus esset, alioquin dissentientes Electorum suffragationes horribilibus discordiis et bellis Germaniam totam implicaturae fuissent. Tandem post gravissimas et acres in summo illo Imperii Senatu disputationes, cum, Galliae Regis causam se obtinere non posse, ipsius suffragatores cernerent, ad *Fridericum*, Saxoniae Ducem, imperium detulerunt. Erant, qui, quod bene ei vellent, valde suaderent, ut imperium oblatum acciperet, ac, si ipse honorem hunc summum non cuperet, Domum tamen suam ad tantam dignitatem eveheret. Is vero, se iam senem, et alienissimum ab ambitione, solam Reipublicae salutem spectare,

dicens, plane recusavit: nec quemquam alium, in quo cum summa potentia et felicitate virtus tanto muneri sustinendo par sit, quam *Carolus*, sibi videri, constanter pronuntiavit. Ita *Carolus*, in Hispaniis absens, communi Electorum consensu tandem Imperator renunciatus est. Electi legati *Friderico* obtulerunt donum triginta millium florenorum, quos constantissime repudiavit: instantibus illis, ut tantum decem millia pateretur inter Ministros suos distribui, respondit: Accipiant, si velint, attamen nullus manebit postero die apud me, qui vel unum aureum acceperit, ac sine mora Francofurto abiit, ne ulterior ipsi crearetur molestia. Quam magnanimitatem retulit, qui ex ore Episcopi Leodiensis, electioni praesentis, audivit, ERASMVS ROTERODAMVS. (a) Talem cum nosset *Carolus*, absentis ab Imperio vices suas ei commisit, quas etiam pro *Friderico* et *Maximiliano* prudentissime gesserat. Post *Friderici* mortem Electoratus pervenit ad *Ioannem Constantem*. Hic, adolescens in Hungaria *Maximiliano* militans, primus Albae Regalis moenia conscendit, et in Italia operam militarem navavit. Eo regente, diffidium in religione exortum, ab ipso et Protestantibus gratiam Caesaris avertit, quod sub successore filio, *Ioanne Fri-*

(a) Lib. XIII Epist. IV.

Friderico in bellum exarsit, in quo victor Caesar, victus *Ioannes Fridericus* et captivus Electoratum amisit, quem in *Mauritium*, consobrinum eius, transtulit. Iste, avi animositate incitatus, anno vigesimo primo aetatis, ductore summo exercitus Imperii, *Ioachimo*, Electore Brandenburgico, in Hungaria adversus Turcas militare coepit. In obsidione Budae ab excurrentibus hostibus cinctus, equo confosso, cataphractus cecidit: accurrens Minister Nobilis Thuringus, *Io. Rübsch*, eique incumbens, vulnera excepit, donec advenirent milites Saxonici, qui Principem liberarent. In bello quoque contra Gallos strenue pugnavit. In initio belli illius Smalcaldici partes Caesaris secutus est, ditiones *Ioannis Friderici*, iussu illius, occupavit, Magdeburgum sibi deditum in fidem eiusdem accepit. Sed, cum postea soceri sui, *Philippi*, Landgravii, promissam liberationem suis aliorumque precibus consequi non posset, et religionis causa in periculo versaretur, expeditione repentina suscepta, permovit Imperatorem, ut *Ioannem Fridericum* et *Philippum* captivos clementissime dimitteret, et Pacem Religionis concederet. Post quae exercitum in Hungariam contra Turcas duxit *Mauritius*. Hunc secutus *Augustus*, cui, si

frater decederet, successio destinata erat, Electoratum adiit. Caesari sub fratre in bello Belgico, Gallico, et deinde in Germanico, meruerat. Quod in Conventu solenni Numburgico renovassent foedus haereditarium Domus Saxonica, Brandenburgica, et Hassiaca, atque simul Augustanae Confessionis conservationem decrevissent, Caesari significavit, ne aliud suspicandi causa esset. Pacem Religionis, Passavii *Mauritio* promissam, a Caesare et Rege Romanorum confirmari urgit, et in Comitibus Augustanis obtinuit, in qua libera religio iuxta Augustanae Confessionis doctrinam atque fidem permessa, bona Ecclesiastica possidentibus Protestantibus relicta sunt: tum selectos equites mille contra Turcas misit: vivendo attigit quatuor Imperatores, *Carolus*, *Ferdinandum I*, *Maximilianum II*, *Rudolphum II*, quorum gratiam subiectione, fide, obsequio, mereri et conservare studuit. *Maximilianus*, cum quo et fratribus eius in aula Bohemica adoleverat, et amicitiam contraxerat, fratrem suum nominabat, et filio suo, Rudolpho, patris instar habendum proponebat: quos ambos etiam suo suffragio ad dignitatem Imperatoriam extulit. Iidem omnes gloriosissimi Imperatores Domui Saxonicae privilegium de non appellando, quo ab im-

me-

memoriali tempore gavisa est, renovarunt et corroborarunt. Patri, *Christiano I*, quem, ingentis atque excelsi animi Principem, ad eandem laudem pertingere, factum praeproperum non permisit, succedens *Christianus II*, ad *Rudolphum II*, Imperatorem, et *Matthiam*, Archiducem, fratres, bellum parantes, conciliandos operam contulit: ab Imperatore Feudum Ducatum Iuliae, Cliviae et Montium, accepit, quod *Alberto* Animoso iam dudum promissum fuerat: Bohemis, Silesiis, Moravis, Lusatis, Literas Maiestatis, quibus exercitium religionis Evangelicae liberum concedebatur, per intercessionem suam impetravit. Symbolum hoc suum in cubiculo aliisque locis adscribi iussit: *Timeo Deum, ama iustitiam, bono Caesarem meum.* Vita excedens, fratri, *Ioanni Georgio I*, Electoratum reliquit. Huic pietatem in Imperatorem naturalem ipsi Romano-Catholici tribuerunt. Certe *Matthiam*, *Ferdinandum II*, *Ferdinandum III*, *Ferdinandum IV*, Reges Romanorum et Imperatores elegit. Imperator *Matthias*, Rex *Ferdinandus II*, Archidux *Maximilianus*, testaturi gratiam, amorem et amicitiam, Dresdam ad eum venerunt. Coronam, a Bohemis oblatam, noluit accipere, hortatus eos, ut ad obsequium Regis sui redirent: Electo-

ctorem Palatinum vero, ut idem faceret, monuit. Quare in bello Bohemico, cum hinc Palatinus Bohemiam, Silesiam, Moraviam, Lusatiam, illinc Bethlehem Gabor, Dux Transylvaniae, Hungariam et Austriam maxima parte occupassent, afflictæ Domui suppetias tulit, accepta nova securitate Augustanae Confessionis, Lusatiam et Silesiam Regi suo vindicavit: pro expensis in bellum Caesar Lusatiam, quæ superiori tempore ad Marchiones Misniae pertinuerat, ipsi dedit. Post Caesarem subiectissime precatus, ne bona ecclesiastica, in Pace Religiosa Protestantibus concessa, permetteret vi repeti, invitissimus sumsit arma. Quam ob causam etiam primus posuit, pace Pragæ inita. Propter quam et si pateretur gravissima arma Suecica, constanter tamen Caesari adhaesit. Erat hic tunc *Ferdinandus III*, qui omnibus viribus conantem, ut pax universalis sequeretur, Leimeritziam ad se invitabat. Idem laudatissimus Imperator A. 1647^e ad Regem Hispaniae scripsit: Iam ab omnibus, praeterquam a dilecto nostro, veteri et perfideli Saxone, deserti sumus, qui unus pro nostris commodis permagna fide et constantia laborat. Pace reducta, iterum ad Caesarem invitatus, Pragam se contulit. In Electione *Ferdinandi IV*
in

in Regem Romanorum, inter grravissimas deliberationes suavissime *Ferdinandum* amplexus, gemmeam torquem collo eius iniecit, et, venerationis osculo frontis affixo, Romani Imperii caput eum salutavit. Debemus hoc narranti et laudanti NICOLAO AVANCINO, e Societate Iesu, in Panegyrico, in funus luctuosissimum *Ferdinandi IV* dicto. In ultimis voluntatis suae tabulis adhortantem accepimus Sereniss. Successorem, et ceteros Principes filios, ut Imperatoriam Maiestatem subiectissimo obsequio venerarentur, et universam familiam Austriacam reverenter haberent, amicitiamque cum ea constanter custodirent et setvarent, cui magna beneficia Domus sua debeat. Cuius paterni moniti observantissimus *Ioannes Georgius II*, exstincto *Ferdinando III*, Francofurti electioni Regis Romanorum ipse interfuit, et inter invidorum molitiones, inter armorum terrores, post accepta nuper regna Hungariae et Bohemiae, *Leopoldo*, cum reliquis Electoribus Principibus suffragantibus, coronam Regni Germanici decrevit et contulit. In Bohemia A. 1673 cum Principe suo haereditario Imperatorem convenit, multa amoris atque honoris significatione habitus. Anno sequente validas cohortes militares auxilio adversus Gallos misit ad Rhenum, quas

quas Princeps Electoralis haereditarius
 duxit. Legati Gallici et Suecici, quod il-
 lum avertere susciperent, responsum tu-
 lerunt, neminem fore, qui se a fide in
 Caesarem, et Romanum Imperium, quo-
 ad viveret, dimovere valeat. Vbi patri
 filius, *Ioannes Georgius III*, successit,
 exercitum suum cum Regis Poloniae ex-
 exercitu et Caesareanis coniungens, Vien-
 na obsidione ad extremum pene redacta,
 primus Turcas aggressus depulit. In
 expeditionibus contra Gallos quantos
 labores, quanta pericula, subiit! Nec ar-
 ma exuisset ante pacem, nisi e castris Tu-
 bingam delatus aeger, deplorando patriae
 fato, vitam posuisset. Imitaturus patrem
 efficturusque erat Serenissimus *Ioannes Ge-
 orgius IV*, terris tantum ostensus. Serenif-
 simo et Potentissimo FRIDERICO AVGVSTO,
 qui nunc Electoratum gubernat, Domino
 nostro clementissimo, *Leopoldus Magnus*,
 Caesar, dum in aula sua commoraretur,
 virtutes, Principem iuventutis singularissi-
 me ornantes, conspicatus, gratiam et a-
 morem suum clementissime declaravit.
 Eius memor, *Iosepho* Archi-Duce Austri-
 ae, et Rege Hungariae, quem ex paterna-
 rum virtutum aspectu et imitatione di-
 dicisse et tenere noverat populos regere,
 non alium meliorem habuit, cui salus
 Germaniae et maiestas Imperii crederetur.

tur. Hoc proh dolor! vivis erepto in vegetae aetatis flore, Sereniss. *Carolus*, Rex Hispaniae, supererat, Gentis Austriacae nativitate, Imperii Romani divina destinatione, et Collegii Electoralis consensu, unicum columnen. Qualem *Carolus V* electum sapientissimus MERCVRINVS GATTINARA veluti vaticinabatur, dicens PONTANO, Electoris Saxoniae Cancellario, bene fecisse Principes Germaniae, quod *Carolus* Imperatorem elegissent: experturos enim esse, quod sit sapiens et bonus; talem iam *Carolus VI* se exhibet, ut Germanorum Imperium, regna et amplissimae provinciae, habeant, venerentur, colant, ament in fratre fratrem, in filio patrem. Adhaec silentio praeterire non debemus connubia, quibus utraque Domus Serenissima aliquando coniuncta fuit. Omisissis antiquioribus, Albertus II, Elector Saxoniae, Agnetem, Rudolphi Habsburgici filiam, Fridericus Placidus, Elector, Margaretham, Ernesti, Archiducis Austriae, filiam, Friderici IV, Imperatoris, sororem, VVilhelmus, Dux Saxoniae, Annam, Alberti III, Imperatoris, filiam, coniuges habuerunt; Catharina, Alberti filia, Sigismundo, Archiduci Austriae, nupsit. Nunc, iterato affinitatis insolubili vinculo, utramque Domum Serenissimam duo uniones, unus Saxoniae,

niae, Serenissimus Princeps regius, FRIDERICVS AVGVSTVS, Electoratus haeres, alter Austriae, Serenissima Archiducissa, MARIA IOSEPHA, gloriosissimae memoriae Caesare, IOSEPHO, nata, coniungunt, coniuges faustissimis omnibus, post remotos longe a finibus Germaniae a Caesare victoriosissimo Turcas, inter nuncios victoriarum e Sicilia, ad subiectionem Regi suo se submittentem. etc.

DISSERTATIO XIII.

DE

DVBIA GVSTAVI ADOLPHI, SVECORVM REGIS, CAEDE.

CVM incerta admodum ac dubia hactenus fuerint, quae de caede Herois incomparabilis, Gustavi Adolphi, Sueciae Regis, circumferuntur, atque inde, ut fit in rebus obscuris, arcani quidpiam rimari coeperint Scriptores aliqui, operae pretium nos facturos existimamus, si nonnullas Historicorum sententias hoc loco exponamus. Primum audiamus IO. BAPTISTAM BVRGVM, qui, cum ipse pro Caesare militans praelio ad
Lut-

Lutzenam interfuerit, nihil eorum omisit, quae certo comperta habuit. Ita autem ille: (a) Cum observandi gratia propius nostros accessit Gustavus, gravioris sclopi glande sinistro brachio comminuto, delapsus in deliquium, ab aulicis flexo ad suorum dextrum latus itinere, per manipulos transiens, ne milites terreret, ad curandum deducebatur; cum in quandam nostrorum equitum legionem, redeuntem ad praelium, incidens, dilapsis aulicis, trucidatus ab ignaris, quem occiderent, militibus, atque spoliatus est. Ferunt, cum imminens vidisset, periculum, neque salutis spem esse, orasse Franciscum Albertum Lauenburgicum, e Saxoniae Ducum familia, qui solus sustinendo Regi remanserat, ut, postquam perierat, ipse sibi consuleret, vulgataque sunt ipsius ad Lauenburgicum verba, Gallico idiomate prolata, quae latine sonant: Perii, tibi consulas, Frater: noluisse tamen illum deferere Regem, atque aciem suam versus asportare nisum, donec ab assultantibus quatuor Caesareis, qui ante legionem ad se cucurrerant, interceptus, dum brevioris sclopi ictum vitat, Regem, quem amplexu sustentabat, dimittit, atque, ambusta sulphureo pulvere facie, elabitur. Addit ultimo

H

mo

(a) de bello Suec. L. III p. 262 seq. ed. Lond.
in 4.

mo (b) Autor, pluribus aliis interiectis: *Ceterum, occisi Regis gloria ad quem spectet, incertum est: hostes quidem Holcae, aut Gbettii, legionibus tribuunt, et Holcae tubicen eius calcar ostendit; at Piccolomineus thoracem habet ex alcis corio, qui is esse fertur, quem Rex ea die gestaverat, et Piccolominei commilito, Buccella, dum in campum excurreret, occisum Regem cognovisse dicitur, cuius alias fuerat captivus, ac Piccolomineo ostendisse, qui fidem asserenti non adhibuit; neque de Regis vestibus aliud exstat, et Cyanos, quam aurca catenula appensam collo gestabat, singularis magnitudinis gemma, atque antiquum Sueciae Regum decus, nusquam inventa est, quamvis Rex omnino spoliatus in campo deinceps repertus sit. Conferamus cum his, quae habet non inelegans belli illius scriptor, ADOLPHVS BRACHELIVS. (c) Inter equites, ait, primus Rex fossam equo transiliens, dum suos exemplo et voce hortatur, brachium sclopeti ictu traicitur, quo vulnere, emanante largiter sanguine, ita mox affectus est, ut linqui animo inciperet, rogaretque, e proelio in locum aliquem securiorem ad curam educi. Aderat illi Franciscus Albertus, Dux Saxoniae, non
ita*

(b) l. c. p. 268.

(c) in *Histor. nostri temp.* p. 233.

ita pridem, relicto Caesare, Regi, ad Norimbergam haerenti, iunctus. Hic ergo dum in eo est, et per furientium armatorum manipulos Regem, iam vix sese equo et annixu suo sustententem, eripere discrimini laborat, simul nebula fumoque et pulvere visum adimente, simul confusione et discursu legionum territus, longiuscule a suis aberrans, in cohortem Caesareorum imprudens incidit. Ibi Rex ab ignaris, quem peterent, binis adhuc ictibus, uno caput, altero pectus, traicitur, ac, diffugientibus, qui circa eum erant, vitae iam exsors in campo destituitur. Alii cum IO. PETRO LOTICHIO, (d) Regem, tradunt, paulo ante coeptum praelium cum duobus stabulariis, ad quingentos fere passus ab acie sua progressum, ut locum statuendis tormentis legeret, ingruente mox nebula, dum incautius progredere-tur, in turbam Croatarum incidisse, et, cum se dedere nolle, ab ignaris multis vulneribus interfectum spoliatumque. His addere non gravabimur, quae P. LANSBERGIVS (e) recenset: Spectandi hostium aciem pro more cupidus Rex, suetusque ab adverso agmine vincendi occasiones venari, inquietus, periculique contemtor, duobus non amplius equitibus

H 2

CO-

(d) Rer. Germ. Lib. LIII Cap. 6 pag. 1119 seq.

(e) in Gustavi M. Bell. German. pag. 494.

comitatus, in hostilem aciem fere ad bombardae iactum processit; et, quanquam bruma superveniente prospectu impediretur, non intermisso itinere, nescius, tam propinquum esse, in primum hostium agmen subitus incidit; inter tenebras visum praesentemque conferti statim circumstiteret, percontati, quis esset? ac se dedere iubentes; unde periculi gnarus, ad vim conversus, utraque bomba in hostem fulminabat, manum gladio etiam admovens, quo se tueretur; sed multorum simul iaculis petitus, statim concidit; stapedique implicitus, profugo ab tumultu equo, ad multos passus trahebatur, donec liberato pede exanimis iacuit. etc. Ex his, quibuscum, paucis immutatis, aliae Historicorum narrationes consentiunt, id saltem liquet, Regem per tumultum, ac paucis admodum praesentibus, occisum fuisse, ut mirum non sit, plures repertos fuisse, qui caesi Regis gloriam sibi vindicarent. De Mauritio Falckenbergio, equestris legionis Goezianae in exercitu Caesareo legato, refert FERDINANDVS FVRSTENBERGIVS, Episcopus Paderbornensis, quod captus a Suecis, et paucis diebus ante dimissus, quam ad Lutzam fuit dimicatum, eidem praelio interfuerit, Regemque Sueciae, quem paulo ante captivus, et propter merita Theodori Falckenbergii (Sueciae

ciae Regis aulae Mareschalli) *familiariter habitus, optime de facie norat, plumbea glande sauciatum equo primus deiecerit, pariterque hostili telo transfixus, conciderit proxime Regem; cui, humi prostrato, fatali ictu superveniens Georgii ab Oynhausen, Goezianae legionis equitum magistri, legatus Ioannes Schneberg, ex Bokendorp, Dioecesis Paderbornensis vico, oriundus, illa ense confodit, peremit, spoliavitque exanimem. Non defuere tamen, qui ipsum Pappenheimium caedis huius autorem vellent, quod dum refert Autor libri lectu dignissimi, le Soldat Suedois, quem FRIDERICVM SPANHEMIVM ferunt, simul accurate refutat. Sed en verba: (f) *Quelques uns ont estimé que c' avoit été Pappenheim, qui avoit fait le coup, parce qu' il s' estoit vanté souvent, qu' une prediétion ancienne se trouvoit és archives de sa maison, qu' un Roy estranger mourroit de la main d' un Pappenheim balafre, et monté sur un cheval blanc; et pour ce suiet ayant le visage coustu aussi bien que divers endroits de son corps, il en avoit fait reflexion sur soy, et cru que cela devoit être accompli par ses mains. Mais outre que cela sent les Romans, ce rapport est contredit par l' absence de Pappenheim et le**

H 3

temps

(f) Tom. I p. 688 ed. A. 1634.

temps de la blessure du Roy, qui fuit dès l'entrée de la meslée, et avant que Pappenheim peust être de la partie. Quod vero Cl. STRUVIUS, (g) ad BURGVM provocans, Piccolomineum, thoracem Regis monstrantem, caedis illius gloriam sibi arrogare voluisse, tradit, vix satis persuaserit iis, qui locum BURGI, supra allegatum, accurate inspiciunt. Sed hactenus de iis diximus, qui ab hostibus caesum Regem existimant; sunt alii, qui se non quod pueri in faba reperisse credunt, si summae dignitatis Viros in exercitu Suecico in suspicionem caesi Regis adduxerint. Non est hic tacendus Autor *vitae Mareschalli de Gassion*, (h) qui et Richelio et P. Iosepho certo persuasum fuisse testatur, insidias structas fuisse Regi, simulque narrat, Germanum quendam Hon-tasio, Gallo, qui in exercitu Suecico militabat, et Regis lateri adhaerere in conflictibus consueverat, paucis ante pugnam diebus equum admodum generosum, sed vulpinis auribus notabilem, vendidisse, vixque orto praelio equo globo traiecto excussum fessorem, quae non frustra ita evenisse Autor existimat. Quod vero de Principe quodam Germano, qui Regem, nihil ab amico timentem, oppresserit, mussitatum

(g) in *Synt. Hist. Germ.* l. 35 §. 58 in Not.

(h) in *Hist. du Mar. de Gassion* T. I p. 110 seq.

tum olim fuerit, primus, quod sciam, revelavit Scriptor Italus, MAIOLINVS BISACCIONVS, Comes, (i) qui sigillatim sub initium *Libri IV Commentar. Hist. de caedis Gustavi Adolphi* origine differuit. Scribit is, quendam inclytæ Germanorum stirpis et Evangelici cultus principem, cuius nomen quidem dissimulandum prudenter censet, Rege adhuc iuvene, in Sueciam accessisse, ac mox viduam quandam nobilem ac forma elegantem, quam ipse Rex deperierat, ita sibi devinxisse, ut nec ipsa, cum Rege ac Principe chartis ludens, amorem dissimulare posset. Imo rem eo devenisse, ut Rex alapam infligeret Principi, atque hic, Holmia relicta, Regem ad duellum provocaret, sed frustra. Hinc illum post multos quidem annos, velut oblitum iniuriarum, Regique reconciliatum, occasionem vindictæ solerter aucupatum, tandem eam reperisse ad Lutzenam, Regeque caeso, sæpe amicis vestem sanguine regio conspersam monstrasse, additis verbis: *num quid hoc sanguine deletam alapae iniuriam creditis?* Hinc PIASECIO nonnihil ea de re innotuisse videtur, cuius hæc sunt verba: (k) *Ipse Rex Suecus duobus lethalibus vulneribus,* (in-

H 4

ser-

(i) *Memorie Hist. Part II p. 1 sq.*(k) in *Chron. p. 436.*

tertum a quo, seu a tali, qui ibidem simul perierat, aut a familiari suo, cui de hoc gloriari non licuit,) pugnando acceptis, occubuit. Franciscus Albertus, Dux Saxoniae Laoburgicus, qui paulo ante a Caesarianis partibus ad eum defecerat, individuus ipsius comes, in isto praelio illaesus mansit, idemque primus Valnstenio (isti fuit familiaris, et postquam transisset ad Suecun, et post illam pugnam,) de caede eius nuntiavit; et inter cadavera caesorum non agnitum, cum lixae spoliassent, ac civerfi diversa ex eius armis ac vestibus circumferrent, hora antemeridiana increbuerat rumor de morte eius. Sed longe apertius rem edisserit PVFENDORFIVS, (1) cuius hic verba paulo prolixiora repetere non gravabimur: Pertinax eo tempore rumor erat, Regi post vulneratum brachium a Francisco Alberto, Lauenburgico Duce, lethalem ictum illatum; suspitione inde orta, quod nuper, missione a Caesare obtenta, ad Saxoniae Electorem ab isto ablegatus fuerit, ut hunc regiis partibus abstraheret; quodque statim post praelium ad Lutzenam, relictis Suecis, operam suam Saxoniae Electori addiceret. Sane, cum ad Regem in castra Noribergica tanquam voluntarius miles accederet, Oxenstirna dubitare se profitebatur, quan-

tūm

(1) Rer. Suec. Lib. IV p. 83.

tum ipsi foret fidendum. Ferunt etiam, interrogatum, quare ipse, qui proxime circa Regem versatus erat, illaesus mansisset, respondisse, id debere se viridi taeniae, qua corpus cinxerat, quasi eo signo a Caesareanis esset agnoscendus. Et ipse post vestem, regio sanguine adpersam, ostentaverat. Atque isthaec mihi omnia expendenti vero quam simillima videntur. Sane, quin Caesarei crediderint, Suecorum res sola Gustavi virtute stare, eoque sublato, istas quoque ultro ruituras, dubitare non licet: nec minus, ipsos omnes vias circumspexisse, eundem e medio removendi. Eiusmodi porro facinori patrando quis idoneus magis reperiri poterat, quam Franciscus Albertus, cui Principis Germaniae dignatio, et sacra, quae profitebatur, haecenus saltem fidem apud Regem magnanimum et in suspensiones non primum adstruebant, ne facile sicarii personam suscepisse crederetur; eoque inobservato sceleri patrando occasionem per otium licebat captare, cum familiarem ad Regem accessum nobilitas et militaris vitae professio conciliaret. Ipse porro pauper, stipendiis Caesaris innutritus, queis nulla idonea causa desertis, ad hostem Regem accesserat, eiusque lateri diligentius, quam pro vulgari officio, adhaeserat; ac, peracto flagitio, confestim a Suecis digressus fuerat,

rat, quorum et partes capitali odio semper persecutus, iisque impugnandis demum immortalus est. Fridlando insuper et plerisque Caesareis ducibus intima familiaritate innexus. Principe autem loco natum esse, et sacra Reformata profiteri, uti per se aliquem a scelere immunem non praestat; ita subdolus animus, eo schemate minus suspectus, tanto fidentius ad faciendam caedem adrepere poterat. Haec quamvis speciose satis proponantur, nondum tamen ita comparata sunt, ut fidem mereantur, nec ausus forte fuisset PVFENDORFIUS hanc tanto Principi maculam adspargere, nisi illi res Saxonicas quavis occasione fugillare, nec ipsis summis Saxoniae Principibus parcere, solenne foret. Nam, quod a Suecis post caesum Regem discessit Lauenburgicus, quod princeps argumentum est, causas alias habere potuit, sive quod Suecorum ducibus parere detrectaret, sive quod res eorum, caeso Rege, minus prospere cessuras speraret, sive quod apud Suecos, de caede Regis sinistra omnia suspicantes, minus se tutum crederet. Et quis Principem, de cuius vita probrosa nihil alioquin constat, eo putet adduci potuisse, ut puriorem doctrinam, ob quam Caesareas partes, si quid coniecere licet, deseruerat, quam, armis suis strenue defensam,

fam, ad extremum usque vitae finem professus fuit, cum tanti Regis, qui eam tuendam susceperat, caede pessum daret. Neque odium eum in Regem, nec amor erga Caesarem, aut spes lautioris praemii, incitare potuit. Nam, quod odii in Regem causam iustam habuerit, PVFENDORFIVS asserere non audet; quo minus vero ad Lauenburgicum transferas, quae MAIOLINVS de Principe quodam Germano vel narrat vel fabulatur, multa quidem prohibent, inprimis quod et nusquam constet, eum in Sueciamuisse delatum, et, si fuerit, tenues quidem eius facultates obstitisse videantur, quo minus regiis lusibus se immisceret. Praeterea, si tanta eius fuisset in Caesarem proclivitas, cur non Caesari potius, quam Saxoniae Electori, operam suam addixit? Cur nullum tam infandi facinoris praemium retulit? Cur non statim post patratum scelus, vel ultro, vel sub captivi saltem specie, ad Caesareos transiit? Num sperare potuit, se, criminis convictum, (neque enim latere poterant, quae in utriusque exercitus conspectu gesta sunt,) tutum apud Saxoniae Electorem receptum inventurum, cuius tantopere, Regem superstitem esse, intererat? Et, cum duo ad minimum acceperit lethalia vulnera, (plura accepisse, sunt, qui testantur,) ecquis

ecquis credat, tantum Principi temporis superfuisse, ut et secundum ictum et tertium inferre tuto posset? Cetera, quae de viridi taenia, de veste regio sanguine adpersa, aliisque, afferuntur, incertis rumoribus hausta fuisse, nemo dubitaverit. Possent haec latius deduci, ac plurium Scriptorum, CHEMNIZII, GVALDI, NANI, SIRI, PRADII, VASSORII, ZEILLERI, LVDOLPHI, aliorumque, testimoniis confirmari; sed accedendum ad rem est. etc.

DISSERTATIO XIV.

DE

HIS, QVI MERCEDE
CONDUCTI, AD COMPONEN-
DOS COMMENTARIOS HI-
STORICOS ANIMVM AP-
PVLERVNT.

Oppido ridiculi mihi visi sunt semper, qui paupertatem tanquam cotem ingenii extollunt nimium, omnesque artes ac scientias ex inopia pullulasse, absurde iactitant. At ita Poetae inprimis ludunt, AVLVVS PERSIVS, (a) cui *venter*, seu *fames*, *magister artis*
inge-

(a) in *Prolog. Sat.*

ingeniique largitor praedicatur, PLAVTVS, qui, *Paupertas*, ait, (b) *omnes artes perdocat, ubi quemque attigit*, et his altius sapiens THEOCRITVS, (c) qui *soli paupertati artium incrementa deberi* censet:

ἡ πενία, Διόφραυτε, μόναι τὰς τέχνας
ἐγείρει.

Eadem mens et Gaditanis olim fuisse videtur, (d) quos eandem aram et Paupertati et Artibus consecrassse accepimus. Verum enim vero nihil aequae bonis literis inimicum et adversum, ac egestatem, nec quemquam plus damni existimo afferre Reipublicae literariae, quam qui ventri studet. Nam, cum plerique alii in vita humana lucrum spectent et divitias, nec ullis parcant laboribus, dummodo illis potiantur, una eruditos nominis fama erigit ac sollicitat, una supra reliquos mortales longissime extollit. Quo magis dolendum, mercenarias fere nunc factas esse Musas, nostrosque homines non tam famae hoc tempore, quam fami, scribere, quo fit, ut plures quotidie libri protrudantur in lucem, quam fungi nascuntur una nocte.

Sed,

(b) in *Sticho*.

(c) in *Idyll.* 21 v. 1.

(d) PHILOSTRATVS *Lib. 5 Cap. 1 Vit. Apoll.*

Sed, ut alios patiar e Philosophia, eloquentia, poesi, et linguarum cognitione, turpiter quaestum facere, in Historicis certe, quorum tanta hoc et superiori Saeculo ubertas fuit, ut, si e librorum numero iudicium ferri debeat, sola fere Historia triumphasse haecenus videatur, id tanto ferendum minus, quanto plus interest Reipublicae, rerum gestarum memoriam apte ac sincere ad posteros propagari. Quam ob rem veteres quoque publicorum Annalium curam Viris in summo dignitatis fastigio constitutis demandasse legimus, (e) id quod exemplis patet Moſis, ab ipſo Deo ad Historiam scribendam evocati, Iosuae item, Prophetarum, et Sacerdotum, apud Ebraeos, Magorum ipsorumque Regum, apud Persas, Pontificum Maximorum, apud Romanos, Evangelistarum ac postea Protonotariorum, apud Christianos. Et observatu dignum videtur, neminem fere e veteris aevi Historicis ad nos pervenisse, qui non in lauta sorte vixerit. (f) Nam et THUCYDIDES, exercitus in Thracia dux, opibus affluebat, quarum partem haud modicam iis rebus comparan-

(e) Conf. MASCARDI *dell' Arte Historica* Cap. II.

(f) Conf. I. A. FABRICIUS in *Bibl. Graeca et Lat. f. I.*

randis absumsit, quibus opus erat ad scribendam Historiam; et POLYBIUS, Achaicae Reipublicae, ac DIO CASSIUS, Pannoniae summo cum imperio praefectus fuit; C. SALLUSTIUS et VELLEIUS ad Praeturam evecti; CORNELIUS TACITUS, Consulatum et summos honores alios adeptus; T. LIVIUS in aula Claudii Imperatoris, cuius studia moderabatur, florebat; et ipse C. IULIUS CAESAR Dictator erat et Romanae Reipublicae Princeps. At nescio, quomodo, post inventam inprimis artem typographicam, studia quoque, quae liberalia esse decebat aeque ac operas viles alias, coeperint esse in commercio, ut dubites fere, utrum illa plus emolumenti, an damni, attulerit bonis literis. Nam, quod Itali de Pontifice Romano dicere consueverunt: *al Papa non mancano mai denari, quando non manca la mano et la penna*, idem fere nunc de Historicis dixeris, quibus, dummodo manu sint et penna instructi, nunquam fuerit esuriendum. Enimvero, cum non parum expediat, eos habere cognitos, qui mercede conducti ad componendos Commentarios historicos animum appulerunt, ex ingenti eorum numero paucos nunc in medium producemus. Primum suo merito inter Gallos nominamus FRANCISCVM BELLE-

LE-

LEFORESTVM, (g) qui, ut varii generis scriptis aliis, quae, prout titulos supeditaverant librarii, tanta festinatione in lucem protrusit, ut non tam scribere, quam fundere libros ad formas instar plumbi, crederetur; ita historicis quoque, Historia scilicet Galliae generali, Historia novem Carolorum, aliisque, victum quaerebat. Succedat VERDERIVS, Historiographi Franciae elogio mactatus, (h) cuius Historiis Galliae, Angliae, Hispaniae, Turcarum, aliisque, quantum fideitribuendum sit, vel ex eo intelligitur, quod nec illae Autori ad vitam sustentandum suffecissent, quippe in xenodochio Parisiensi, in quo aliquot annos cum uxore misere vixerat, extincto. Praestantior utroque GIRARDVS DE HAILLAN, Gallorum pariter Historiographus, qui, cum primus elegantem edidisset et concinnam Galliae Historiam, eximia laude dignus fuerat, nisi in dedicatoriis ad Henricum III et IV Epistolis de immenso labore nondum satis pensato querens, animum lucri cupidum nimium nudasset. (i) De clarissimo Vi-

ro,

(g) VERDIER in *Bibl. de Fr.* p. 367. Conf. BAYLE in *Lex. t. Belleforest.*

(h) ROCOLLES *Vie du Sultan Gemes* p. 132, 133.

(i) Conf. prolixam BAELII ea de re observationem t. *Haillan nota* (M).

ro, ANDREA DV CHESNE, MENAGIVS (k) observat, non eodem omnia eius scripta pretio aestimanda, nec eius Historiam Pontificum, nec Historiam Angliae eruditis satisfecisse, cuius rei causam pronuntiat, quod librariorum stipendiis familiam alere cogeretur. Ipsum quoque DAVIDEM BLONDELLVM, magnum Reformatorum Theologum pariter et Historicum, venalem habuisse calamum, sunt, qui testantur, (l) quippe ab aliis, ut fabulam de Ioanna Papissa confutaret, et BARONIO parceret, ab aliis, ut Primatum Papae impugnaret, aere haud modico conductum. Accedunt his PETRVS DV RYER, Historiographus Galliae, (m) variis Historicorum veterum versionibus, quam propriis scriptis, celebrior, et Io. BAUDOIN, qui et Historicos transtulit, et alia vulgavit; (n) quandoquidem typographis obnoxii, scripta sua perpolire, ut par erat, atque emendare, neutiquam potuerunt. Quantus porro inter Italos literarum foenerator fuerit PAV-

I

LVS

(k) *Menagiana T. II p. 240, it. Melang. de VIGNEVL - MARVILLE T. I p. 195.*

(l) MARESIVS et ANCILLON *apud BAEIVM t. Blondel.*

(m) Anonymus in *Syllabo Auctorum, Lexico Riccheleti praemisso.*

(n) VIGN. MARVILLE *Mel. T. I p. 194 et 196, it. BAILLETYS in Jug. T. I p. 446.*

LVS IOVIVS, Historicorum omnium turpissimus, publice constat. (o) Duobus enim calamis iusus ille fertur, aureo altero, altero ferreo, quorum illo quidem Principum, a quibus beneficiis affectus ac muneribus donatus fuerat, facta pulchre exornabat, et ad coelum laudibus extollebat, hoc vero depexos dabat, quorum liberalitatem expugnare nulla arte poterat. Ea certe fuit impudentia, ut, teste Ios. SCALIGRO, (p) in aula Henrici II R. G. obscurissimo cuique claritatem generis mercede polliceretur, maledicentia ulturus, qui eius nundinationi adversaretur. Quod quidem expertus est Annas Mommorantius, Comes Stabuli Franciae, traductus a venali Historico, non aliam ob rem, quam quod nescio quid impudenter petens, repulsam tulisset. Sed illo haud paulo moderatior VICTOR SIKI fuisse videtur, (q) monachus Italus, cuius Opera, quae *Mercurium* et *Memorias* inscripsit, cum raro admodum integra prostant, immenso nunc pretio veniunt. Nam et ipsum plus offerentibus calamum vendidisse traditur, unde dicere consuevere Itali, Historiam eius esse *non da Istoric*

(o) TEISSIER in *Elog. de Thou* T. I p. 67.

(p) *Epist. de vetust. gentis Scalig.* p. 3.

(q) VIGNEVL. MARVILLE *Melang.* T. I p.

rio ma da salario. Et, quamvis Mazari-
ni Cardinalis beneficio Historiographi
Regii dignitatem aliaque ab aula Gallica
obtineret, nullo tamen id factum ferunt
Siri merito, sed quod timeret Cardinalis,
ne, quae sibi essent praecudicio, impuden-
ter effutiret. Taceo FRANCISCUM
PHILELPHUM, (r) qui, cum a Ludo-
vico Gonzaga, Mantuae Marchione, aure-
os quinquaginta ad dotem filiae constitu-
endam emendicaret, promisit, se in Sforti-
ade, quod moliebatur opus, conflatum
aes omne Principi ita exsoluturum, ut
pro debitore fiat creditor: taceo LUDOVICUM
DOLCE, (f) Vitae Caroli V
plurimumque Operum Autorem, atque Ita-
los alios, qui, simul ac dolosi spes re-
fulsisset nummi, nunc panegyricos, vel
satyras, aut fabulas Milesias, pro iusta
historia nobis obtrudere, nunc misera
sua commenta celeberrimis scriptoribus
supponere, nunc in aliorum scripta velut
in suam messem involantes, addere, de-
mere, mutare impune consueverunt. Ne-
que apud Anglos, acerrimos illos libro-
rum censores, mercenariorum Historico-
rum exempla desideraveris, e quibus
nunc FULLERUM tantum et RICHARDUM
BAKERUM producemus, quorum il-

I 2

le

(r) *Epist. L. XI Ep. 30.*(f) BAILLET in *lug. T. I p. 446.*

le (t) vastum Opus, quod *VVorthies of England und VVales* inscripsit, per summam festinationem conscripsisse falsus est, ut aliquid inde lucraretur, hic (u) *Chronicon Angliae*, quod methodicam potius locorum communium collectionem, quam iustam Historiam, dixeris, aliaque eo maxime compilavit, ut se ab aere alieno, quo demum gravatus nimium in carcere obiit, liberaret. Quibus nescio an addi mereatur DE GOREVS VVHEAR, (x) primus, nec indignus, Historiarum in Academia Oxoniensi Professor Camdenianus, qui tam exiguas facultates reliquisse fertur liberis suis, ut filiae corpore, quemadmodum ille ingenio, quaestum facere cogerentur. Ceterum, quanta magni illius Angliae Cancellarii, FRANCISCI DE VERVLAMIO, de re domestica cura ac sollicitudo fuerit, ex Epistola eius ad Regem patet, qua de paupertate sua serio conqueritur, vereturque, ne, qui hactenus vixisset, ut literas coleret, in posterum literas colere necessum habeat, ut esset, unde viveret. (y) Denique, quod ad Germanos nostros atti-

(t) NICOLSON *Engl. Hist. Library* p. 6.

(u) ECHARD *Hist. of England* T. II p. 513,
et VWOOD *Hist. Univ. Oxon. Lib.* II p. 348.

(x) VWOOD in *Atben. Ox.* T. I p. 56.

(y) *Patiniana* p. 21.

attinet, vix tot inter eos numeraveris polygraphos, nisi edendis libris spiritum ducere necesse habuissent. Ipse MELCHIOR GOLDASTVS, *Vir editis antiquis Germaniae monumentis*, CONRINGII (z.) sententia, tam bene de patria meritis, ut absque dubio Athenienses illum in Prytanaeo aluissent, si quidem illud in aevum incidisset, maiori haud dubie cura in vulgandis, quae undique corrogaverat, documentis versatus fuisset, si fors illi lautior beatiorque obtingisset, quippe exempla librorum Magistratibus civitatum et Consistoriis distribui ab amicis curabat, ut aliquid inde praemioli reportaret. (aa) Vir magnus inter Germanos fuit CONRADVS GESNERVS, (bb) Polyhistor sui temporis clarissimus; at maior haud dubie futurus erat, nisi illi continuo Deabus, ut ipse loquitur, inexorabilibus, Paupertati et Necessitati, obtemperandum fuisset; quo factum, ut limam, prout deceret, adhibere nequaquam posset. Idem planè dixeris de GVILIELMO XYLANDRO, principe Historicorum Graecorum interprete, cuius aerumnis et inopiae

I 3

piae

(z) in *Praef. Tac. de Mor. Germ.*(aa) GOLDASTVS in *Epist.* 131.(bb) TEISSIER in *Élog. de Thon T. II p.*
198.

piae tribuendos esse naevos nonnullos, LEVNCLAVIVS (cc) arbitratur, qui, non semel eum dixisse, refert, *lucubrationem Dioniam et alias, non a fama, sed fame, sibi extortas et praecipitatas fuisse.* Sed volumen nobis scribendum esset, si mercenarios omnes scriptores Historicos vel leviter percensere animus esset. Quotus enim quisque hodie tam lauta fortuna ad scribendam Historiam accedit, ut, THVCYDIDIS vel GVICCIARDINI (dd) exemplo, pecuniam, ut veritatem discat, in hostes factiosos profundere vel possit vel velit? Accedamus ad rem. etc.

DISSERTATIO XV.

SISTENS ELENCHVM
SCRIPTORVM SAXONICO-
RVM.

CVM Viri doctissimi, LANGLETI DV FRESNOY, Catalogum praecipuorum Historicorum, eiusdem Methodo Historiarum

(cc) *Praef. in Dion Cass. Conf.* MORERY, TEISIERIVM, et alios.

(dd) TILEMANNVS *de Historicorum selectu* p. 180.

rum subiunctum, cum Supplementis ac Notis quibusdam Gallice A. 1714, iterumque cum novis Additionibus Germanice A. 1718, recuderem, in classe XLVII, Scriptores Misniae, Thuringiae et Varisciae complexa, obiter Scriptorum, in Bibliotheca mea exstantium, adhuc quidem ineditorum, mentionem feci, nec male bonis literis consulturum censui, qui eos in unum corpus compingere, simulque sparsim edita, sed vel raro obvia, vel sumto nimio comparanda, addere cupiat. Id cum ita caperent nonnulli, quasi ipse de edendis Scriptoribus illis consilium cepissem, eoque continuo aurem mihi vellicarent, meque promissi mei admonerent, coepi nuper magis serio ea de re cogitare, operae pretium me facturum ratus, si elenchum quendam Scriptorum, tum editorum, tum ineditorum, quos ipse possideam, et Collectioni huic inferendos censeam, praemitterem, simulque alios ad ferendam opem sollicitarem. (†) Quae itaque ad consarcinandum

I 4

Cor-

(†) Prodiisse postea Lipsiae A. 1728 et 1730 tribus Tomis in fol. hanc Scriptorum Saxoniorum Collectionem, sed plura longe, quam hic complectitur catalogus, continentem, multorum etiam, quae hic legis, utpote non magni adeo pretii, expertem, iam quidem ignorare puto neminem. Interim, cum iucundum sit, Scriptores

Corpus Scriptorum historicorum Misniae, Thuringiae, et Varisciae, parata habeo, sunt: I. ERASMVVS STELLA, (alias *Stüler*) Hyppöcenius Libanothanus, artium liberalium et Medicinae Doctor, Consul et Physicus Cygnae, *de origine, vetustate, appellatione et regionibus Tubantinarum, Cygneorum, Libanothananorum, (vulgo civitatis Lipzk) et Misnensium*, ut et eiusdem *Molbii fluminis Descriptio metrica*; quos libellos, a PETRO ALBINO frustra cum animadversionibus promissos, in MSto pervetusto servamus. II. REINERI REINECCII liber admodum eruditus *de Misnensium origine et rebus gestis*, Lipsiae A. 1576, 4, Germanice, iterumque Hanoviae A. 1612 Latino idiomate editus. III. GEORGII SPALATINI, Norici, Historiographi Saxonici primi, *Chronica et origines Electorum et Ducum Saxoniae*, libellus calumniis Henrici Brunsvicensis, dicti Iunioris, oppositus, ac Germanice primum VVitteb. A. 1541, 4, ac rursus cum Praefatione PHIL. MELANCHTHONIS ibid. A. 1553, 8, editus, demumque a FRIDERICO HORTLEDERO Operi maiori de causis belli Germanici L. IV Cap. 23 e prima editione insertus, ac passim eruditis HORTLEDERI notis illustratus;

patriae habere cognitos, non catalogum hunc, satis quippe confectum diligenter, duximus ab hoc libello removendum.

tus; quem in Latinum nunc sermonem converti curabimus. IV. PETRI ALBINI, Historici, et Secretarii Electoralis, *Chronica Ducum Saxoniae*, a MATTHAEO DRESSERO sub titulo *Saechsisches Stammbuch* Lipsiae A. 1602, 4, vulgata et continuata, quae cum aliis in ea editione vulgatis Latina versione non plane indigna iudicamus. V. Eiusdem *Novae Saxonum Historiae progymnasmata*, VVitteb. A. 1585, 8, edita. VI. Eiusdem *Chronica Misniae maiora*, ter antea atque ultimo Dresdae A. 1689 in fol. Germanice edita, quae tamen nostris hominibus non sint ignota, merentur tamen, ut Latine translata exteris quoque innotescant; quod et Celeb. SCHVRZFLEISHII consilium fuisse accepimus, cum ad similem compilationem animum appulisset. VII. GEORGII FABRICII *Rerum Misnicarum Libri VII*; et *VIII*. SIFFRIDI, Misnensis Presbyteri, *Epitomes Libri II*; quem utrumque librum ex editione Lipsiae A. 1571, 4, eleganti typo expressa, dabimus; SIFFRIDUM vero insuper cum Codice Bibliothecae nostrae Paulinae MS. conferemus. IX. VVILHELMI ERNESTI TENTZELII, Consil. et Historiographi Regii et Elector. Sax. *Saxonia Numismatica*, Dresdae A. 1705, 4, Tomis IV edita, quem librum quidem Latine tantum (nam simul et

Germanice excusus est) exprimemus, omissis etiam, ut sumtibus parcarur, numerorum ectypis, quibus historiarum studiosi, ad explicationem tantum respicientes, facile carent. X. CHRISTIANI SCHLEGELII *Diff. de Cella Veteri, Marchionum conditorio*, Dresdae, 1703, 4; cui addentur, quae in Bibliotheca nostra Paulina de Cella veteri exstant. Conf. Catal. MSS. p. 136. XI. MICHAELIS HEMPELI *Luculenta Descriptio Sacelli Fribergensis, quo trium Electorum et reliquorum Principum et Ducum Saxoniae XXI monumenta continentur*, Lips. 1604, 4. XII. SAMVELIS REYHERI *Monumenta Landgraviorum Thuringiae et Marchionum Misniae*, non quidem, ut habet editio Gothana A. 1692, fol. in aes incisa, sed typis expressa, et eruditissimis VV. E. TENTZELII notis, haecenus ineditis, quas exemplo in Bibliotheca Regia exstanti adscripserat, illustrata: quamvis nec tabulas quoque aeneas, Gothae solícite haecenus servatas, optimi piissimique Principis munificentia impetrari a nobis posse desperemus. XIII. CONR. SAM. SCHVRZFLEISCHII *Dissertationes de Antiqua Saxonum dignitate, et de Marchia Misnensi*, ut et eiusdem *Hypomnemata ad vet. Thuringiae Hist.* XIV. *Chronicon Montis Sereni*, ante annos fere quingen-

tos a CONRADO Presbytero Lauterbergii, ut creditur, scriptum, quo plurima de rebus Misnicis ab A. 1124 ad 1225 continentur; ut et XV. *Chronicon Monasterii Gozecensis*, cum primis veterum Saxoniae Comitum Palatinorum, Thuringiaeque Landgraviorum ab A. 1041 ad 1135 gesta Complectens; quod utrumque IOACH. IO. MADERVS primus cum Genealogiis Marchionum Misniae in lucem protulit Helmstadii A. 1665, 4. XVI. Scriptoris vetusti *Historia de Landgraviis Thuringiae*, quae exstat in Collectione rerum Germ. IO. PISTORII pag. 908 seq. cuius quidem libri novas collationes mecum communicari peroptarem. XVII. PAULI LANGII, Cygnaei, Monachi Bozaviensis, *Chronicon Citizense* ab A. 968 ad 1515, apud eundem PISTORIUM l. c. p. 755, cuius codicem MS. nullum expiscari hactenus potui. XVIII. Eiusdem PAULI LANGII, *Benedictini in Monasterio Posaviensi prope Cizam, Chronica Neumburgensis Ecclesiae a tempore Ottonis M. usque ad Carolum I' Imp. seu ab A. 967 ad A. 1536*, quae tum Germanice cum Dedicatione ad IO. VVELLENECKER, civem Cizensem, et Philippi, Episcopi Frisingensis et Numburgensis, Palatini Rheni, et Ducis Bavariae, Consiliarium, tum paulo fufius Latine, in vetusto Codice, ipsius,

nisi

nisi me omnia fallunt, Autoris manu scripto, possideo, dignum profecto, quod tandem in publicam lucem prodeat. XIX. CASPARIS SAGITTARII *Historia Episcoporum Numburgensium*, Ienae, A. 1683, 4, impressa. XX. IO. GEORGII PERTSCHII *Origines Voigtlandiae et celebris in hac urbis Bonfideliae*, A. 1677, 4, editae, liber non vulgari studio elaboratus, cui et XXI. IO. ANDR. PLANERI, Prof. Vitemb. *de Variscia* Dissertatio, ante paucos annos edita, haud incommode iungetur. XXII. AVGVSTINI BRVNNII, Annaemon-tani, *Catalogus Electorum Saxoniae*, ex eiusdem *Triade Electorali*, Francof. 1600, 8, edita; qua non minus Saxoniorum, quam Brandenburgicorum, Electorum et Palatinorum ad Rhenum inde ab Ottonis III Imper. aetate res gestas haud proletarie tradidit, decerptus. XXIII. CONR. SAM. SCHVRFLEISCHII *Arminius*, eiusdemque XXIV. V Vittekindus. XXV. CASPARIS SAGITTARII *Historia Eccardi II, Marchionis Misniae*, Ienae, 1680, 4. XXVI. VVILH. ERN. TENTZELII *Fridericus Fortis redivivus, b. e. Vita et fata Friderici Fortis, sive Admorsf, Landgravii Thuringiae, Marchionis Misniae etc. ex monumentis authenticis variisque Scriptoribus collecta et illustrata*: liber ipsius Autoris manu nitide descriptus

ptus, prorsusque prelo paratus, sed quem paulo post rebus humanis ereptus prelo subiicere non potuit: et fassus nobis est TENTZELIVS, se plus operae in eo concinnando, quam in scriptis suis omnibus, posuisse; ut adeo vel hoc Opus Collectioni nostrae insigni ornamento sit futurum.

XXVII. IO. GARZONIS, Bononiensis, *de rebus Saxoniae, Thuringiae, Libanotri-
ae, Misniae, et Lusatiae, Libri II ad Fe-
dericum, Saxoniae Ducem*, quibus inprimis de bellis inter Adolphum Imp. et Fridericum Admorsum, fratremque Ticcmannum, gestis agitur, eiusdem TENTZELII opera accurate descripti, additis variis lectionibus diversarum editionum, notisque perpetuis, quibus errores Scriptoris deteguntur, praemissisque variorum de Autore testimoniis, ipsiusque TENTZELII ad haec observationibus.

XXVIII. PHILIPPI MELANCHTHONIS *Oratio de Friderico, Landgravio Thur. et March. Misniae, cuius fuit a matre admorsa gena*, cum Praefatione et Notis MS. VV.

E. TENTZELII. XXIX. *Epitaphium Titzmanni, Landgr. Thur. March. Misnensis et Lusatiae, per DANTEM ALDIGERIVM, Florentinum Octovirum, et Hetruscum Poetam Laureatum, conscriptum, una cum iis, quae, de eius exuviis, in templo nostro Academico asservatis, traduntur.*

XXX.

XXX. IO. GEORGII DE PONIKAV, Equ. Lus. nunc Pot. Regi Pol. et El. Sax. a Consiliis Appellationum, *Dissertatio de Electoratu Saxoniae Friderico Bellicoso iure meritoque collato*, quam A. 1709 meo sub moderamine defendit. XXXI. GEORGII SPALATINI *Diarium rerum ab Electoribus Saxoniae, Friderico I et II, Ernesto, Friderico III, seu Sapiente, Ioanne, Friderico III, et Ioanne Friderico, usque ad A. 1542 gestarum*, hactenus ineditum, variaeque memoratu digna, paucis adhuc nota, complexum, quod e Germanica, qua conscriptum est, lingua in Latinam transferri curabimus. XXXII. MICHAELIS BOEMI *Vita Alberti III Animosi, Ducis Sax.* cum animadversionibus CONR. SAM. SCHURZFLEISCHII, eiusdemque Appendice, quae inter Opera Schurzfleischiana exstant. XXXIII. Eiusdem SCHURZFLEISCHII *Fridericus III, Saxoniae Elector*, in iisdem Operibus. XXXIV. IOANNIS ROSINI *Exempla pietatis illustris, seu vitae trium Elect. Sax. Friderici III Sapientis, Ioannis Constantis, et Io. Friderici Magnanimi*, Ienae, 1602, 4. XXXV. CASP. SAGITTARII *Vita Io. Friderici*, Ienae, 1678, 4. Cui forte subiicientur *Annales rerum a Ioanne Friderico gestarum*, quos accurate congestos in schedis reliquit

quit Io. GEORGIUS VVILCKIUS, Scholae Misnenensis Rector, et *Nepotis Saxonici* Autor doctissimus; siquidem illi a S. Rev. Filio, cuius me quondam doctrina institutum gratus profiteor, impetrari poterunt. XXXVI. D. GEORGII ARNOLDI, Episcopatus Numburgensis Cancellarii, *Vita Mauritii, El Sax.* quam e Germanica *Davidis Schirmeri*, Bibliothecarii Electoralis, versione, ut aliis haud incognitam, ipse iam pridem cum pluribus codicibus collatam auctamque possideo, Giesae quidem. A. 1719, 8, minus integre editam. At, postquam compertum est, codicem, prout ab Autore exaratus est, Latine conscriptum, quem pauci hactenus viderunt, in Ill. ICTI, CHR. THOMASII, Bibliotheca exstare, nulli dubitamus, Virum publicis commodis promovendis natum, haud aegre nobis eius copiam facturum. XXXVII. Io. CHRISTOPH. BARTENSTEINII, Argentinenensis, *de Bello Imper. Carolo V a Mauritio, Saxon. El. illato, turbisque inde in Imperio ortis, Diatriba*, Arg. 1710, 4. XXXVIII. CORN. KRULL *Vindiciae Mauritianae, de iustitia belli Saxonici Mauritaniani*, Lips. 1631, 4. XXXIX. OSVVALDI HILLIGERI, ICTI, *Vindiciae Mauritianae, commentis Bodini oppositae*, Ienae, 1617, 4. XL. FRID. GOTTH. GOTTERI
Hi-

Historia Saxoniae tempore Augusti, Electoris, Ienae, 1708, 4. XLI. IO. FRIDERICH, Prof. Hist. Lips. *Rerum memorabilium Christiani II Index Chronol.* 1611, 4. XLII. ELIAE MARTINI EYRINGII *Vita Ernesti Pii*, D. S. Lips. 1704, 8. His accedent XLIII. HIERONYMI EMSERI *Vita Divi Bennonis, Episcopi Misnensis*, Lips. 1512, fol. et XLIV. MARTINI HEDENREICH *Vita Bennonis, Episcopi Misnensis*, Dresd. 1694, 8, tum et alia nonnulla, ad canonizationem, quam vocant, Bennonis spectantia, quae in Bibliotheca Universitatis nostrae exstant, ut patet e Catalogo MSS. p. 310 seq. Sequentur deinde, qui in urbibus Misniae et Thuringiae Latino sermone tum breviter tum paulo fufius describendis versati fuere. Nimirum XLV. DAVIDIS PEIFFER *Lipsia*, Martisb. 1689, 8. XLVI. IO. IAC. VOGELII *Diss. de Insignibus Lipsiae*, Lips. 1683, 4; quibus accedet *Oratio nostra de viris eruditis, qui Lipsiam scriptis atque doctrina illustrem reddiderunt*, quam in ipsa Iubilaei Academici celebritate A. 1709 d. 4 Dec. recitavimus. (†) XLVII. TOBIAE SIMONIS, Dresd. Scholae Rect. *Oratio de Dresda*, Dresdae, 1622, 4. XLVII.

(†) Huic, eodem A. 1709, 4, editae, proxime locum dabimus in Collectione *Orationum* M E N C K E-
N II, iam sub prelo sudante.

XLVIII. GEORGII AGRICOLAE *Dominatores Saxonici Fribergae*, Frib. 1611, 4.
 XLIX. IO. BOCERI *Fribergum in Misnia*, Lips. 1677, 4. L. GEORGII FABRICII *Freibergi descriptio atque Annales*, eiusdemque *Metalli Scharffenbergici descriptio*, quae, dudum a me in MSto servata, publicavit demum Godofr. VVagnerus VVittemb. 1710, 4. LI. PAULI IENISII *Annabergae urbis historia, et de incendio A. 1604 immaniter in urbe grassante*, Dresdae, 1605, 4. LII. IO. VVOLFFG. ROESCHII *Augustoburgum*, Ienae, 1671, fol. LIII. GEORG. GVIL. KIRCHMAYERI *Commentatio de VVitteberga Saxonum*, VVitteb. 1713, 4. LIV. IO. FRID. FRENTZELII *Ileburgum*, Lips. 1690, 4. LV. PHIL. BENEVVITZ, sive APIANI, *Equus VVurcensis, seu monumentum oppido VVurzenae sacrum*, Lips. 1688, 4. LVI. IO. VVINCKLERI *de Borna Oratio synodalis*, Altenb. 1670, 4. LVII. IVSTINI PERTVCHII *Chronicon Portense*, Lips. 1612, 4. LVIII. ISRAELIS CLAUDERI *Altenburgum*, Altenb. 1647, 4. LIX. ABR. ROSENERI *Oratio de Altenburgo*, Ienae, 1593, 4. LX. IO. MAVR. GVDENI *Historiae Erfurtensis Libri IV*, Duderstadii, 1675, 8. LXI. Anonymi *Iustitia Protectionis Saxonicae in civitate Erfurtensi*, 1663, 4. Postremo succedent varii

generis scripta, quibus familiae illustres, insignia item, et iura publica, statusque literarum Saxoniae, illustrantur. Cumque in manibus nostris sit peregregius BENIAMINI LEVBERI, ICTi, Codex, ab ipso Autore A. 1650 nitide descriptus, quo familiae Comitum, Baronum, ac Nobilium Germaniae celebriores plus quam mille quingentae, accurate secundum decem Circulos describuntur, operae pretium nos facturos existimamus, si eas inde decerpamus LXII. *Familias illustres, quae ad Saxoniam superiorem spectant.* Excipient haec LXIII. ADAMI RECHENBERGII *Diff. de Nobilitate Misniae literata.* LXIV. IO. CONRADI KNAUTHII et LXV. VVILH. ERN. TENTZELII *Origines Beichlingianae*, laudabili doctrinae aemulatione eodem ferme ab utroque tempore editae. LXVI. Anonymi *Traëtatus* haud inelegans *de familia Schoenbergia*, nondum publici iuris factus. LXVII. MART. PFVNTELII, Plav. *Analeëta de familia Vodlandica a Feilitsch*, Curiae Var. 1628, 4. LXVIII. Ill. Viri, BERNARDI ZECHII, *vvv év áγίοις*, *Evolutio insignium Saxoniae*, ante complures annos Francof. in fol. edita. LXIX. MICH. HENR. GRIBNERI, Viri de iuribus Saxoniae praeclare merentis, *Differt. de Sigillo Maieſtatis Saxonico*, VVir.

VVit. 1718, 4. LXX. Eiusdem *de Palatinatu Thuringiae*, nec non LXXI. *de Iuribus Palatinatus Saxoniae Duci Electori propriis*, VVit. 1715, 4. LXXII. CASP. HENR. HORNII *Diff. de Comitibus Palatinis Saxoniae*, VVit. 1709, 4. LXXIII. BURCARDI GOTTHELF STRUVII *Diff. de Comitibus Palatinatus Saxonici*, Ienae, 1712, 4. LXXIV. Eiusdem *Diff. de ruta Saxonica*, Ienae, 1705, 4. LXXV. CONR. FRID. REINHARDI *Diff. de Officiis Imperii Saxonici*, Ienae, 1713, 4. LXXVI. *Diff. nostra de Graecarum et Latinarum literarum in Misnia instauratoribus*, Lipsi. 1701, 4, publicata. Quibus denique annectemus faraginem Epistolarum, Diplomatum, aliorumque monumentorum, ad Saxoniae nostrae statum pertinentium. Atque haec quidem cuncta nobis sunt ad prelum parata; neque tamen ignoramus, passim adhuc latitare, quorum nobis copiam fieri vehementer optamus. Sunt vero sequentes: Autor *de fundatione Coenobii Bigaugiensis*; Autor *Historiae Fundationis Monasterii Bosaugiensis in Episcopatu Citizensi*; ANTONII SIFFRIDI ZOPACHII *Annales Coenobii Buchaviensis ad Muldam*; Autor *Chronici Lipsiensis Thomani*; HIER. EMSERI *Chronicon Episc. Misnensium*; PRIAMI CAPOCII, LILIBETHA-

NI SICVLI, et FRIDIANI PIGNVTII, Itali, *de rebus Friderici Admorsii et Dicemanni scripta*; D. IOANNIS SALIANI, Medici et Mathematici Austriaci, *Historia Misnica et Saxonica*, cuius in Opere totius Carinthiae additoque Commentario de Sylva Hercynia et Civitate Montis Annae meminit: GEORGII FABRICII *Chron. Chemnicense*, PETRI ALBINI *Annales Schneebergenses*; eiusdemque *Historia VViperti, sive Genealogia Comitum Leisnicensium*, et *Aulaeum veterum Saxonum*; IO. RIVII *Mariae-berga*; ut et AZZONIS, Canonici regularis Martisburg. Capituli S. Ioannis, *Chron. MS. seu Vita Henrici Aucupis*, quem librum se in manibus habuisse refert IO. VVIMPVS in Praef. *Megalurgiae Martisburgicae*. Ex his si quos nobiscum libros communicare non gravabuntur possesores, non modo publice id grati praedicabimus, verum etiam eos omni, quod aequum est, pretio pensabimus. Nec eorum monita insuper habebimus, qui suam sententiam vel de omittendis quibusdam scriptis, vel addendis aliis, nobis exponere non gravabuntur, cum sanioribus aliorum consiliis obtemperare, quam nostro arbitrio rem gerere, malimus.

DISSERTATIO XVI.

DE

RITIBVS VETERVM, IN-
PRIMIS ROMANORVM, CELE-
BRANDI DIES NATALI-
TIOS.

AVgustissimi AVGVSTI nostri sacra Natalitia celebraturi, haud abs re putamus, de Veterum ritibus, qui diebus natalitiis fere proprii fuere, nonnihil commentari. Quae apud Aegyptios, Persas, Graecos, diei natalis fuerit festivitas, non attingemus: nec Thracibus immorabimur, qui dies natales non laetitia, sed luctu, profecuti sunt, emortuales vero summo gaudio, perinde ac si nascamur miseris, moriamur felicitati. (a) Enimvero apud Romanos natalem quisque suum praecipua religione et laetitia prosequeretur, convivia amicis dabat, (b) et vina largiter profundeat. Qui
K 3 mos

(a) IO. LAVRENTIVS *de Natalitiis Conviv. etc.*
Cap. 3.

(b) Quod quidem et Graecis et Persis in usu fuisse, docent I. C. BVLENGERVS *de Conviv. Cap.* 16, et I. P. TOMASINVS *de Tesseris Cap.* 9: *Caenam inprimis ii dabant apud Romanos amicis et magistris, quorum natalis esset celebrandae lucis annuae, quam principem sibi vitae habuerant. GELLIVS XIX, 9.*

mos ad Christianos quoque manabat, qui natales Martyrum dies conviviiis celebrabant, prout GREGORIUS NYSSENVS (c) diffuse meminit his verbis: *Cum animadvertisset, quod propter corporis voluptates simplex et imperitum vulgus in errore simulacrorum cultus permaneret; quo maxime id praecipuum in eis interim assequeretur, ut, vanis superstitionibus relictis, ad Deum converterentur, permisit, ut in memoriae Sanctorum se exhilararent, et oblectarent, atque in laetitiam effunderentur.* Non vero crapula mentem occupabat, sed in his epulis aqua calida convivis propinabatur, quae et apud gentiles subinde in usu erat (d). Praeterea hoc die cultu nitido et laeto incedebant cives Romani, pexi nempe, annulati, et in veste alba. Quam ad rem egregie PERSIUS: (e)

- - pexusque togaque recenti
Et natalitia tandem cum sardonycbe
albus.

Vbi vetus Scholiastes: *Quidam habent annulos*

(c) in *Gestis B. Gregorii Thaumaturgi*.

(d) IO. NICOLAI de ritu Bacchanal. Cap. 16: *Apud gentiles; vero potiones vix honestas natalibus liberorum podagricus senex hauriebat.* SENECA de Ira II, 33.

(e) *Sat. I, 14.*

annulos, quos die tantum natali gerunt. Munera quoque a clientibus et amicis accepisse, non est, ut exemplis doceamus, cum eorum innumera fere exsint. Fuisse denique his festis Dii genethlii, Genius inprimis viris, et Iuno foeminis culta, unde illi per Genium, hae per Iunonem, iurabant, ut de Iove nunc, Neptuno, et Lucina, taceamus. (f) Et de Genio pulchre TIBULLVS (g) in Genethliaco, quo Cornutum die natali donavit:

*Dicamus bona verba, venit natalis,
ad aras*

*Quisquis ades, lingua, vir, mulier-
que, fave.*

*Urantur pia thura focis, urantur
odores,*

*Quos tener e terra divite mittit
Arabs.*

*Ipsae suos adsit Genius visurus bono-
res,*

*Cui decorant sanctas mollia farta
comas.*

*Illius puro destillent tempora nardo,
Atque satur libo sit madeatque
mero.*

K 4

Qua-

(f) Vid. LAURENTIUS l. c. Cap. 2, et TOMASIVS l. c. Conf. PLINIUS II, 7.

(g) Lib. II Eleg. 2.

Qualis vero hic Deus fuerit, apte et succincte docuit HORATIVS: (h)

- *Genius, natale comes qui temperat
astrum,*

Naturae Deus humanae.

Alii vocant Deum, cuius in tutela, ut quisque natus est, vivit; quem seminum veteres pingunt, cum cornu copiae in sinistra, et calathio in capite, dextera pateram vel simpulum tenentem, stantem ante aram verbenis ornatum, quasi sacrificantem, modo puerili, modo iuvenili, modo senili forma. Quamvis Platonici per Genium non nisi vim mentis et promptitudinem animi, qui in singulis est, intelligant. (i) Huic nimirum non modo liba, solennes in omni sacro natalitio dapes, seu placentas, ut SERVIVS (k) testatur, de farre, melle et oleo, libabant, sed et eum thure, floribus, pulvere quoque, et imprimis mero, placabant. (l) Antequam enim convivium natalitia cele-

(h) *Lib. II Epist. 2 v. 187.*

(i) BOXHORNIVS in *Quaest. Rom. Qu. 34.*

(k) In *L. 7. Aen. 109.*

(l) De his BOXHORNIVS *l. c. Qu. 21: Veteres, cum die natali munus annale Genio solverent, manum a caede et sanguine (hostiis nempe) abstinuerunt, ne die, qua ipsi lucem accepissent, aliis demerent. Vino autem sacra fecere, quia*

celebrarent; merum largissime profunde-
bant Geni, cumque persuasum esset Ro-
manis, nihil eo die negare Genium, quo
magis vino animi exhilarentur, liberius
bibebant, adeo, ut vulgi verbo *genio va-
care, indulgere*, idem sit ac epulari, *geni-
um* vero *defraudare* dicantur, qui parco
victu utuntur. Quam tamen superstiti-
onem minime ferendam Christianis, sta-
tuit *Theodosius*, qui severe, ne quis
mero Genium veneretur, interdixit. (m)
Vti vero ipsi etiam Deorum dies natales
magna festivitate colebantur, ut Apolli-
nis

*illud facit ad promovendam hilaritatem. Na-
tura enim innatum, laetari ob id ipsum, quod
sumus, dolere autem, cum perimus. An non
puls, quam fritillam nominabant, ideo adhibi-
ta, quod primum natis illa praestet alimentum,
vix dubitamus. Conf. CENSORINVS de die Na-
tali Cap. 2.*

(m) *L. Nullus 12 C. Tb. de pag. sacrif. quam
legem corruptam ita bene interpunxit legitque
LINDENBROGIUS ad Censorinum p. 14: Nul-
lus omnino ex quolibet genere, ordine, hominum,
dignitatum, vel in potestate positus, vel honore per-
functus, sive potens sorte nascendi, seu humilis gene-
re, conditione, fortuna, in nullo penitus loco, in nulla
urbe, sensu carentibus simulacris, vel in fontem victi-
miam caedat, (nam id quoque sequioribus tempori-
bus a Romanis factum,) vel secretiore piaculo La-
rem igne, mero Genium, Penates odore, vene-
ratus, accendat lumina, imponat thura, fersa
suspendat.*

nis VII Aprilis, Dianae sexto die mensis eiusdem (n), et illius quidem a pueris maxime, huius a puellis, (o) quasi ipsi etiam Dii prodeant ex utero, ut loquitur ARNOBIVS (p); ita hac quoque in re nihilo minores Diis haberi voluere summi Principes et Imperatores, diesque sibi natales, aequae ac Deorum, Romanis in perpetuum festos et auspiciatos esse, vel passi sunt aequo animo, vel praeceperunt ipsi, et, si negligeretur hic cultus, indignissime tulerunt. Legi hic meretur Decretum de celebrandis Augusti et Tiberii natalibus, apud GRATERVM (q):

AEDICVLAM. ET. STATVAS. HAS.
HOSTIAM. DEDICATIONI. VICTI-
MAE. NATALI. AVG. VIII. KAL.
OCTOB. DVAEQVAE. P. P. IMMO-
LANT. CONSVETAE. SVNT. AD.
ARAM. QVAE. NVMINI. AVG. DE-
DICATA. EST. VIII. KAL. OCT.
IMMOLETVR. ITEM. NATALI. TI-
BERI.

(n) TOMASINVS l. c.

(o) ACRON in Horat. Od. II, 12.

(p) VII p. 238: *Telluris natalis est. Dii enim ex uteris prodeunt, et habent dies laetos, quibus eis adscriptum est auram usurpare vitalem.*

(q) Tom. I p. 228 edit. 2.

BERI. CAES. PERPET. ACTVRI. DE-
 CVRIONES. ET. POP. CENET. QVAM
 IMPENSAM. C. CASCELLIO. LABEO-
 NI. IN. PERPET. POLLICENTI GRA-
 TIAE. AGANTVR. MVNIFICENTIAE.
 EIVS. EOQVE. NATALI. VT. QVO-
 TANIS. VITVLVS. IMMOLETVR. ET.
 NATALIB. AVGVSTI. ET. TIBERI.
 CAESS. PRIVSQVAM. AD. VESCEN-
 DVM. DECVRIONES. EANT. THV-
 RE. ET. VINO. GENII. EORVM. IN-
 VITENTVR.

ARAM. NVMINI. AVG. PEC. NO-
 STRA. PONENDAM. ET. LVDOR.

EX. IDIB. AVG. DIEB. SEX.

FACIVNDOS. CVRAVI-
 MVS.

NATALI. AVGVSTAE. MVLSVM.

ET. CRVSTVLA. MVLIERIB. VI-

CANIS. AD. BONAM. DE-

AM. PEC. N. DEDI-

MVS.

Et Augusti quidem natalem Equites Ro-
 manos biduo semper, nullo quidem de-
 creto, sed *sponte atque consensu*, celebraf-
 se, SVETONIUS (r) testatur, cum quo
 conspirat fere DIO CASSIUS (s), qui,
Natalis, inquit, *Augusti in circo et vari-*
 is

(r) *Aug. Cap. 57.*

(s) *LIV p. 545, LV p. 552.*

is aliis urbis locis venationibus celebratus est, idque etsi non decretum, tamen quotannis fere a Praetoribus factum: nec ingratum id fuisse memorat Augusto, qui bene vertit, quod natalitiis suis perpetui ludi essent equestres. De Nerone quoque decretum,prehendimus in fragmento Inscriptionis fratrum arvalium: (t)

IN. CAPITOLIO. OB. NATALEM.
NERONIS. AVG. GERMANICI. IO-
VI. B. M. IVNONI. VACCAM. MI-
NERVAE. VACCAM. FELICITATI.
PVBLICAE. VACCAM. CONCORDI-
AE. VACCAM. GENIO. IPSIVS.
TAVRVM.

At is, ut erat honorum initio parum appetens, *Natalem suum, plebeiis incurrentem Circensibus, vix unius bigae adiectione honorari passus est; (u) quod hoc luculentius in Principe iuvene modestiae signum fuit, cum inter causas, quibus ludi fiebant Circenses, ipsi etiam dies natalitii exstiterint. (x) Ab hoc longe*

(t) Apud GRUTER. p. 120 et STRUV. *Syntagm. Antiq. Rom.*

(u) Teste SVETONIO *Tib. Cap. 26.*

(x) Vid. ON. PANVINIVS *de Ind. Circ. Lib. I Cap. 9.*

longe diversus fuisse videtur Caligula, de quo pariter SVETONIVM (y) audiamus: *Consulibus, oblitis de natali suo edicere, abrogavit Magistratum, fuitque per triduum sine summa potestate Respublica.* Ceterum, ut male imperantium natales dies pro nefastis habiti fuere; (z) ita mirum, quam auspicati illi fuerint nonnullis Principibus, ac praesertim belli ducibus, qui secundam fere semper in bello fortunam natali die suo experti sunt. Vt enim taceam Timoleonem Corinthium, qui praelia maxima natali die suo fecit omnia, quo factum, ut eiusdem natalem festum haberet universa Sicilia; (aa) constat de Alexandro M. eum die natali non Darium solum, verum et alios subinde hostes feliciter superasse. Nec quemquam latet, quam boni ominis fuerit Carolo V. Imp. dies 24 Febr. quo natus est, cum eo die Franciscum I, Galliae Regem, superaverit ceperitque A. 1525; Bononiae coronam suscepit Imperatoriam A. 1530; Mauritio, Saxoniae Duci, Electoralem dignitatem solenni ritu contulerit A. 1548; demumque Ferdinando I Imperii fasces detulerit A. 1556. Et quidni Natalem quoque

(y) *Calig. Cap. 26.*

(z) Ita Nero diem natalem Agrippinae inter nefastos referendum suasit, SVET. *Cap. 53.*

(aa) CORN. NEP. *Cap. 4.*

que *Potentissimi ac Serenissimi Principis ac Domini*, DN. FRIDERICI AVGVSTI, *Regis Poloniarum, et Electoris Saxoniae*, DOMINI nostri longe Clementissimi, quem proxima die XII Maii inter publica tripudia pie celebrabimus, nobis inprimis, auspdatum praedicemus: qui praesentem hoc die, et pristinas vires, quas fatalis morbus attriverat, recuperantem, *Optimum Principem* devoto cultu veneramur. Romani ei, qui natalem suum celebrabat, solenni more acclamabant: HOC DIE NATE, SALVE! Hac formula quidni et *Potentissimum Regem ac Electorem* nostrum excipiamus: SALVE HOC DIE NATE! SALVE REIPVBLICAE! SALVE ACADEMIAE NOSTRAE! Quibus verbis subiungimus illud TIBULLI (bb) votum:

*At tu, natalis, multos celebrande per
annos,*

*Candidior semper, candidiorque
redi.*

(bb) *Lib. I Eleg. 8.*

DISSERTATIO XVII.

DE

STATVRA HVMANA;
 NVN NOSTRA AETATE MVL-
 TVM A PRISTINA PROCERI-
 TATE DEFECERIT? CON-
 TRA PETRVM DANIE-
 LEM HVETI-
 VM.

CVM *Huetiana*, nuper admodum Pari-
 ſiis edita, perlustrarem, miratus sum,
 Virum gravem et doctrina non minus,
 quam rerum usu, confirmatum, PETRVM
 DANIELEM HVETIVM, quo magis ve-
 teres prae nostris hominibus extolleret,
 serio in eo laborare, ut, effoetam rerum
 naturam in dies magis enervari, atque
 ipsam hominis staturam multum hoc
 tempore a pristina proceritate defecisse,
 doceret. (a) Nimirum istud senum fe-
 re vitium est, ut praeteriti aevi felicitatem
 ac delicias magni facientes, praesentia
 aspernantes, de futuris pessime omi-
 nantes, continuo nobis ogganniant HO-
 RATIANVM illud:

*Nostra aetas, peior avis,
 Tulit nos nequiores,*

Mox

(a) p. 32, 33.

*Mox daturos progeniem
Vitiosiore.*

Enimvero ipsum inter veteres PLINIVM (b) ille producit, qui, *cuncto*, inquit, *mortalium generi minorem in dies fieri mensuram, propemodum observatur, rarosque patribus proceriores.* Et poterat ad HOMERVM provocare, mille annis PLINIO antiquiorem, qui saepius in Iliade testatur, maiora ac validiora Troiani belli, quam sua aetate, fuisse hominum corpora. Cuius auctoritatem non PLINIVS tantum eo loco, quem modo adduximus, verum et IUVENALIS (c) sequitur in his:

*Nam genus hoc vivo, iam decrescebat
Homero:*

*Terra malos homines nunc educat at-
que pusillos.*

Sed illud perridiculum et vere senile argumentum, quod ex mensura veterum petit HRETIVS, quando, pedem VITRUVII aetate septies fere maiorem, quam nostra, fuisse, arguit; cui si vis inesse debet, sequeretur, ex iustae proportionis lege, septies maiorem tum hominis staturam fuisse. Atqui sibi ipsi ad-

(b) *Hist. Nat. L. VII Cap. 16.*

(c) *Satyra XV, 69.*

adversatur bonus ille senex: vix enim centum annis antiquior Plinio fuit VITRUVIVS; an igitur intra unius Seculi spatium tam enormiter defecit humani generis vigor? Immo de se ipso fatetur VITRUVIVS, (d) vir unus omnium in arte sua praestantissimus: *mibi autem staturam non tribuit natura*. Dicis: ipsi olim Germani, (e) si TACITO credimus, *proceri omnes, et in tanta multitudine unus fuit corporis habitus*, id quod POMP. MELA, IUL. CAESAR, COLVPELLA, QVINTILIANVS, IOSEPHVS, confirmant; unde et VEGETIVS, *quid*, ait, *adversus Germanorum proceritatem Romanorum brevitatis potuisset?* Et Burgundiones septipedes non uno in loco appellantur SIDONIO; nunc promiscui, breves, longi, comparent: hoc indicium est degenerantis, aut senio quasi delirantis, naturae. At Poeni (f) olim, teste SILIO ITALICO, breves erant et pusilli; nunc Africa satis proceros homines gignit. Ergone illic iuvenescit natura, dum apud nos ad senium vergit? Nugae. Mediocritatem amat illa, nec magis defectu peccare videtur, cum pusillos, quam excessu, cum longos

L supra

(d) L. 2 in Praefat.

(e) Conf. CONRING de Habitu Corpor. Germ.

(f) Conringiana Epistolica altera p. 703.

supra modum et excelsos homines producit. Celebrat Italia illustres *Piccininorum* et *Piccolominorum* gentes, qui, quod iusto breviori statura gauderent, nomen adepti sunt: (g) sed et habet *Contarenos* suos, (h) *Grandis* cognomine conspicuos; et parum utique refert, brevis an longus fueris, modo virtute, doctrina, ingenio, moribus, alios antecellas. Equidem, si fatendum, quod res est, magna fuit quondam apud gentes, praecipue Orientales, proceritatis commendatio, nec quisquam dignior imperio habitus, quam qui exstantem humeris suspiceret altis, qua de re, ut alios taceamus, Saulem quoque Samuel (i) commendabat: *videtis, quem elegit Dominus, quoniam non est similis illi in omni populo.* Atque hinc etiamnum, qui ad clavum sedent Venetiis, omnes velut heroas statura eminere dicunt, (k) quod existimatum esset, qui statura praestant, eosdem et autoritate, consilio, prudentia, ceteros vincere. Quid ergo? Num vel ALEXANDRO M. vel IULIO CAESARI, maximarum Monarchiarum statoribus, gibbositas sua, aut staturae mediocri-

(g) NAVDAEVS in *Praef. ad A. Niphi Opusc.*

(h) BARTH. BONIFACIUS in *Elog. Contareni* p. 29.

(i) 1 Sam. X, 24.

(k) BONIFAC. l. c.

ocritas nocuit, quo minus orbem prope-
modum universum, atque adeo et bar-
baras gentes, quibus, ob formam, e-
rant delpicaturi, sub imperio haberent?
Nec certe CAROLVS M. (l) quan-
tumvis *magno atque robusto corpore, sta-
tura eminente*, rebus maximis gerendis
par fuerat, nisi patrem habuisset PIPI-
NVM Parvum, qui Gallorum regnum
incredibili virtute ad se rapuit, primus-
que feroces Longobardorum, Bavaro-
rum, Saxonum, animos viresque fregit.
Ita vero de PIPINO IO. DE BVSSIERES:
(m) *Pipinus parvo in corpore magnas
animi dotes obtinebat: nam, natura qui-
dem pusillus, quaternos supra dimidium
pedes vix implebat, unde illi Brevis, aut
Parvi, cognomen; at animus in arcta cista
amplissimus, uni imperio conditus, adeo
non capiebatur corpusculi modo, ut nec
Franciae terminis, qua patebat late, con-
scriberetur. Numquid vero de ANTAE O,
TYPHONE, CYCLOPE, praeter statu-
ram, memoratu dignum celebratur? Et
ne nomina quidem GABBARAE, POSI-
ONIS, et SECVNDILLAE, ad nos per-
venissent, nisi novem et amplius pedum
mensuram implevissent.* (n) Rarus

L 2

prae-

(l) EGINHARD. *Conf. FREHERVS de Stat. Car. M.*(m) *Lib. IV p. m. 242.*(n) PLIN. *H. N. l. 6.*

--- - praestanti corpore TVRNVS
Vertitur arma tenens, et toto verti-
ce supra est;

plures TYDEO similes, de quo HOME-
RVS: (o)

Τυδεὺς τοι μικρὸς μὲν ἦν δέμας, ἀλ-
λὰ μαχητὴς,

et ex eo STATIVS: (p)

--- - sed non et viribus infra
Tydea fert animus; totosque infusa
per artus
Maior in exiguo regnabat corpore
virtus.

Quid? quod, vocabulum μέγας apud Romanos pro insulso et stolido dictum fuisse, Critici observant. (q) Et BACO DE VERVLAMIO, cum de legato Gallico, admodum procero, sententiam dicere a Iacobo VI, Angliae Rege, iuberetur, illum sibi similem videri, respondabat, altissimis palatiis, quorum vulgo partes supremæ neglectissimæ habeantur, minusque splendide exornentur. (r)
Inepte

(o) Il. E. v. 801.

(p) Thebaid. L. I.

(q) DOVSA F. in Not. var. ad CATVLLI Epigr. LXVIII.

(r) HOVELLS Letters Sect. 2 Lett. 1.

Inepte vero et loco plane alieno barbarus ille et infictus Glossator ad verba *L. i ff. de Iurisd. omn. iud. Ius dicentis officium latissimum est*, allevit in glossa: *Cur non longissimum? Respondetur, quia viri longi raro sunt sapientes.* Quae quam parum veritati consentanea sint, plurimis exemplis, si instituti ratio permetteret, posset doceri. Nam et superior aetas THEODORVM BEZAM, M. HIER. VIDAM, HADRIANVM IVNIVM, IOANNEM DV BOSC, aliosque Viros admodum proceros, (f) sed et eruditissimos prudentissimosque, tulit: et nostra NOODTIOS et BENTLEIOS (t) suos habet, non minus domi proceritate, quam doctrina foris, conspicuos. Sunt porro, qui nimium tribuunt parvitati, et, quo plus decedere vident humano corpori, eo maiorem animi vim deprehendere sibi videntur. Vnde et BERNARDVS CONNOR, minuta quaeque corpora perfectissima, ratus, concludit, (u) fore, ut homines, qui cum naturali, seu ponderoso et crassiori, corpore olim obierunt, cum spiritali quodam microsome, seu pusillo corpusculo, passerum forsân, immo fortassis et muscarum,

L 3

in-

(f) FRANCII *Postuma* p. 59 et 177.(t) GYRALDVS *de Poet. Dial.* 4 p. 203.(u) Ex *Evang. Mad. Acta Er. A.* 1698 p. 359.

instar, leves maxime, agiles, et summe mobiles, renascantur; quem quidem Scriptorem suo sensu abundare, facile patimur. Pertinet tamen huc quodammodo ΕΥΝΑΡΙΙ locus (x) de ΑΛΥΠΙΟ, Philosopho: ὁ διαλεκτικώτατος Ἀλύπιος ἔτυχε μὲν σώματος μικροτάτου, καὶ τὸ σῶμα πυγμαῖον παρέβαινον ἐλάχισον· ἐκινδύνευε δὲ καὶ τὸ φαινόμενον σῶμα, ψυχὴ καὶ νῦς ἕναι· οὕτω τὸ φθειρόμενον ἔκ· ἔδωκεν εἰς μέγεθος δαπανηθὲν εἰς τὸ θεοειδέστερον κ. τ. λ. Et, quoniam patitur hic locus, addamus exempla alia doctorum omnis aetatis Virorum, qui tenui corpore excelsas animi dotes condiderunt. Non minor διαλεκτικώτατῳ ΑΛΥΠΙΟ CHRYSIPPVS fuit, de quo dictum accepimus, *si apud Deos usus esset Dialecticae, non futuram aliam, quam CHRYSIPPEAM*; (y) at erat is τὸ σωματίον εὐτελής, ut ex imagine eius, in Ceramico posita, apparuit, quae cum prorsus fere occuleretur a vicino equite, CARNEADES eum, mutato paullo nomine, Κρύσιππον nuncupabat. ΠΗΙΛΕΤΑΣ, Ptolemaei Philadelphi quondam praeceptor, in Grammatica et Poesi, Elegia praesertim, princeps, tam pusillus erat et macilentus, ut plumbo, ad pedes appenso, opus haberet, ne vento diffla-

(x) in Iamblicho p. m. 28.

(y) DIOG. LAERT. L. VII Segm. 181 et 183.

diffilaretur. (z) Erat TYRTAEVS gibbosus, monstrosus HIPPONAX, uterque pusillus: (aa) at ille fervidissimo carmine Lacedaemonios ad victoriam incitabat, hic satyra mordacissima, quoscunque impetebat, adigebat ad restim. Quibus e Graecis SAPPHO accedit, mira Lyrici carminis suavitate commendabilis, quae ita de se apud OVIDIUM: (bb)

*Nec me despicias, si sum tibi corpore
parva,
Mensuramque brevis nominis ipsa
fero.*

HORATIVUM, inter Latinos, brevi fuisse corporis habitu, et ipse testatur in Satyris, et AVGVSTVS (cc) in hac Epistola: *Protulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem te, quatuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores libelli tui sint, quam ipse es. Itaque, licebit, in sextariolo scribas, cum circuitus voluminis tui sit, sicut est ventriculi tui. Nec minus suae sibi parvitatiscoscious OVIDIVS erat, qui nunc:*

*Pendere, non nervis, corpora nostra
carent,*

L 4

nunc

(z) ATHENAEVS Lib. 12 Cap. 13 p. 552.

(aa) LE FEVRE *Vie des Poetes Gr.* p. 16 et 42

(bb) *Epist. Heroid.*

(cc) SVETON. *in vita Hor.*

nunc ait:

Aptaque subducto corpore membra dedit.

Omittimus CORN LICINIVM CALVVM et L. ACTIVM, Poetas non ignobiles, aliosque veteris aevi virunculos, (dd) ut propius accedamus ad recentiores. Inter Italos primus mihi offertur AGNELVVS, cuius Vitas Pontificum Ravennatum in lucem a BENED. BACCHINIO protractas novimus, nomen, ni fallor, a pusilla statura nactus, siquidem Poeta barbarus in praemissis Operi versiculis eum vocat

*Formosum facie, verbo rutilum, ore
loquacem,
Corporis exiguum membris, sed mente
capacem.*

De MARIANO SOZINO, Icto, ita scribit AENEAS SYLVIVS: (ee) *Nihil ei, praeter formam, natura invidet. Homuncio est: nasci ex mea familia debuit, cui Parvorum hominum est cognomen. Vir est eloquens, Iuris utriusque consultus. Historias omnes novit. Poeticae peritus est. Carmen facit et Latinum et Tuscum. Philosophiae tam sciens, quam Plato. Geometer, Boetius. In numeris*

(dd) Conf. GYRALDVVS *de Poetis Dial.* 4 p. 224, et CRIVITVS *de Poet. Lat.* L. II Cap. 28.

(ee) *Praef. ad lib. de Euryali et Lucretiae amor.*

ris Macrobio similis. Nullum instrumentum ignorat musicum. Agriculturam quasi Virgilius novit. Nihil civile ignotum viro. Pretiosiora sunt interdum parvi corporis vascula, ut gemmae lapillique testantur. Dii formam huic homini et immortalitatem si dedissent, is etiam erat Deus etc. MARSILIUS FICINUS, clarissimus sua aetate Platonicae Philosophiae instaurator, tam brevi fuisse corporis staturam perhibetur, ut ad virorum solitae magnitudinis lumbos vix pertingeret: (ff) at magnus illi animus erat et constans. E Gallis CAROLUS MOLINAEVS, (gg) ingens lurisprudenciae lumen, exiguo fuit corpore: idem tamen ipsius, Annae Montmorantii elogium meruit, qui coram Henrico II, Rege, fassus fertur, *plus parvum hunc hominem parvo libello effecisse apud Pontificem, quam Regem exercitu triginta millium.* IACOBUS FABRUM, Stapulensem, homunculum genere staturaque perhumili, sed ab ardenti ingenio cum optimatibus haud dubie conferendum, IOVIVS (hh) vocat. De PETRO VIRETO, qui Ecclesiae Reformatae in Gallia suo tempore

L 5

de-

(ff) BULLART *Acad. des scienc. T. II L. 2 p. 72.*(gg) TEISSIER *Addit. aux Eloges de Thou T. II p. 262.*(hh) *Elog. T. II p. 203.*

decus exstitit praecipuum, idem fere testantur scriptores. (ii) Quibus accedit ANTONIVS GODELLVS, vir Historiae Ecclesiasticae peritissimus, quem, ob staturae brevitatem, *Embryonis* elogio maclavit VETTVRIVS. (kk) Ex Anglis duumviros producimus, THOMAM LYDIATVM, in antiquitatibus, linguis, Theologia, principem, quem, ob parvitatem ac deformitatem, contemptui fuisse plerisque, ferunt; (ll) et IO. OVVENVM, callidum Epigrammatum artificem, qui ita de se ipso lusit:

Parva tibi statua est, quia parva statura, supellex

Parva, volat parvus magna per ora liber.

Inter Belgas CORNELIVS A LAPIDE (mm) pusillus quidem corpore, at ingenio magnus, celebratur: cui forte adiungi IAC. GRONOVIVS, FRANCIVS, et BROVCKHVYSIVS, possent, qui, etsi pusilli non fuerint, infra mediocritatem tamen subistere. Vnus denique e Germanis instar omnium nobis erit HERM. CON-

(ii) M. ADAMI *Vitae Theol. exter.* p. 121.

(kk) *Oeuvres de VOITVRE T. II* p. 84.

(ll) ECHARD *Hist. of. Engl. T. II* p. 565. Conf. VVOOD *Ath. Ox.* p. 401.

(mm) DESSELII *Bibl. Belg.* p. 145.

CONRINGIVS, qui, ut brevitae sua fabellas et satyras in se provocavit, ita vastadoctrina laudes longe maximas et meruit, et superavit.

DISSERTATIO XVIII.

EXHIBENS DE COCCINEO, NIGRO, ET ALBO COLORIBVS, NEC NON DE RITV CELEBRANDI FESTVM AVREI VELLERIS, QVAEDAM SINGVLARIA.

INter celebriores Ordines militares principatum quodammodo hodie obtinere splendidissimum Ordinem Aurei Velleris, nemo facile inficiabitur. Qui, cum a PHILIPPO BONO, Duce Burgundiae, A. 1429 pie institutus esset, tanta paulatim, Burgundia inprimis ad potentissimam gentem Austriacam translata, incrementa cepit, ut a summis Regibus ac Principibus certatim expeteretur. Nec maior ulla fuit, quam Ordinis huius, celebritas annua; quod tum adeo patuit, cum MAXIMILIANVS, qui primus hoc decus, ducta MARIA, Burgundica, in gentem suam intulit, IOANNEM II, Aragoniae Regem, ad festivitatem Ordinis huius, cui is adscriptus erat, Montibus

bus A. 1478 celebrandam invitaret, qui, cum ipse praesens esse non posset, misit tamen eo Procuratores suos, primariae dignitatis viros. (a) Tanta quoque fuit eius apud Hispanos existimatio, postquam ad eos cum Burgundia imperium quoque huius Ordinis pervenit, ut ceteri Ordines, qui summo antea in honore habebantur, S. Iacobi nempe, Alcantarae, et Calatravae, vilescere propemodum coeperint. Et CAROLVS V Imp. Festum Aurei Velleris inter auspiciatissima numerabat, quod A. 1519 eodem die, quo illud Barcinone incredibili pompa celebrabat, nuntius ipsi de electione sua in Imperatorem afferretur, (b) non vano augurio, futurum nempe nostris temporibus, ut ius creandi Equites Aurei Velleris, deficiente in Hispania Austriaca stirpe mascula, cum ipso Circulo Burgundico ad Germanum Imperatorem, Augustissimum CAROLVM VI, revertatur. Habet vero id inter alia praecipuum hoc Festum, quod triduo integro continuatur, sancitumque iam pridem a PHILIPPO BONO, ut Ordini huic adscripti prima die punicea, seu coccinea, (Cra-

(a) HIER. SVRITA *Annal. de Aragon. T. IV*
p. 295.

(b) ALONSO LOPEZ DE HARO *Nobiliaria Genal. P. II* p. 149.

(*Cramoisin*), altera nigra, tertia candida, veste induti, in publico comparerent. (c) Quod cum minime videatur temere ita constitutum, non erit ab hoc loco alienum, causas eius rei paullo altius investigare. Optime nimirum color ille, quem coccineum vocamus, accommodatus videtur huic Ordini, cuius princeps fere praeceptum est, ut Equites promittant, se Ecclesiam ac fidem Christianam adversus quoscunque eius hostes vel sanguine suo tuituros. (d) Eadem enim ratione motum, Pontificem Innocentium IV, primum ferunt Lugduni (cum is FRIDERICO II Caesari diem diceret) splendidissimo Romanae Ecclesiae Senatui causiam puniceam concessisse, nempe ut eo colore defensionem Ecclesiae ad sanguinem usque profiterentur. (e) Atque ita de Principe Tarenti, Boemundo, Guiscardi, Apuliae Ducis, filio, observant, (f) quod expeditionem sacram parans, scissis ac diremtis in taeniolas coccineis duabus vestibus, cruces confe-

ce-

(c) HELYOT *Hist. des Ordr. rel. et Mil. T. VIII* p. 346, 347.

(d) Idem *l. c.*

(e) SILV. PETRA SANCTA *Tess. gentil. p. 22*, Conf. COHELLVS *Notit. Cardin. Cap. XI* p. 28.

(f) PETRA SANCTA *l. c.*

cerit, affueritque illas sagulis duodecim millium bellatorum, quo nimirum admonerentur, proprium unicuique sanguinem esse profundendum pro Regionis Sanctae liberatione. Nimirum iam olim Seculo III a C. N. Eutychianus Pontifex praeceperat, ut, qui Martyrem sepelirent, rubea veste incederent, quo illum sanguine fidem Christianam confirmasse ostenderent. (g) Fuit vero color ille antiquissimis temporibus maximo in pretio: unde SERVIVS triplex genus trabeae considerans, primum ex sola purpura Diis consecrat, alterum ex purpura et cocco ait fuisse indumentum Augurale. (h) Et Regibus quidem ac summis in pace ac bello magistratibus ideo tributus creditur, ut sanguinis poenam a reis sibi exigendam meminerint. Quae ratio etiam in ipso Ordine Aurei Velleris locum habet, cuius statuta, praeter fidei, ut diximus, defensionem, iustitiae quoque custodiam Equitibus iniungunt. Praeterea coccineam fuisse ferunt chlamydem illam ALEXANDRI M. cum qua post trecentos annos Cn. Pompeius de Asia triumphavit; (i) et vestis purpurea,

(g) Ex ANASTASIO *Bibl. BONANNI della Gerarchia Eccl. Cap. 84 p. 350.*

(h) PETRA SANCTA *l. c. p. 21.*

(i) *Id. p. 28.*

rea, seu coccinea, Romae Senatum diu ab equite et plebe distinxit, (k) ut diserte MARTIALIS:

Divisit nostras purpura vestra togas.

Sed de rubeo in genere colore alia occasione diximus uberius. Ad nigrum pergitur, quem, noctis aemulum, parum fausti olim ominis fuisse constat. Nam et Manes nigros, et totam Plutonis et Hecatae, quibus et nigra victima destinata, aulam nigram, Orcum nigrum, (l) Cerberum atrum canem, (m) Plutonis equos nigros, (n) et curam atram, (o) atrumque timorem, (p) veteres dixere; ut taceam, quae de infausi ominis avenigra, de homine nigro, quem cavendum HORATIVUS suadet, et similibus, memorantur. Quo pertinet et illud M. TVLLII (q) ad Vatinius: *Cui de balneis exeunti, praeter te, toga pulla unquam data est? cum tot hominum millia accumberent, cum ipse epuli dominus, Q. Arius, albatuſ esset, tu in templum Castoris te cum C. Fidulo atrato,*

(k) Id. p. 21.

(l) HORATIVUS L. 4 Od. 2.

(m) SENECA *Her. fur.* v. 58.

(n) OVIDIVS *Metam.* V.

(o) HORATIVUS L. 3 Od. 1 et 14.

(p) VIRGILIUS IX *Aeneid.* v. 719.

(q) *Orat. in Vatin.*

atrato, ceterisque tuis furiis, funestum intulisti. Plerisque etiam gentibus pro luctus indicio habitus fuit hic color, primique Ægyptii pullati luxerunt caedem Osiridis. (r) Nec forte memoratu indignum, quod, post funesta CAROLI V Imp. bella, ubique locorum, maxime in Germania nostra, pullum vestium colorem, qui tamen et apud nos et vicinas gentes infrequentissimus antea fuerat, in usu esse coepisse, nonnulli observant. (s) Cum tamen et fuscus color terrae sit proprius, eoque et Ægyptii Isidi, quae coniux Osiridis perhibetur, et Graeci Romanique Cereri, faustis Numinibus, quod frugalitatem et abundantiam promovere crederentur, et velum et vestem nigram tribuerint, eundemque colorem amarint, qui sacra his Deabus facerent, μελανηφόροι inde dicti, (t) hinc patet, nec nigredini suum defuisse decus. Inprimis vero virum gravem hunc maxime colorem decere, olim existimatum est: quamobrem Philosophi, qui ipso habitu, ut notum, gravitatem sectabantur, pallio fusco, ut Rhetores rubro, seu purpureo, ince-

(r) SERV. *ad II Æneid.*

(s) VVOLFG. HEIDERS in *Hypotyp.* p. 9.

(t) STEPH. LE MOYNE *de Melanophoris, apud CUPERVM in Harp. p. 260 seq.*

incedebant, nec, eiuratis licet pagano-
rum erroribus, mores mutabant: (u)
id quod, ut alios taceam, IUSTINI MARTY-
RIS exemplo patet, de quo EVSEBIUS te-
statur, (vv) quod habitu Philosophi
verbum Dei praedicaverit. Ex quo non
ineptam facit coniecturam doctissimus
STEPHANVS LE MOYNE, (x) habitum ee
pallium Philosophorum paulatim ad Epi-
scopos, Presbyteros, Ascetas, et Mona-
chos, transiisse. Sed neque ingratus adeo
est color ille, quem et amantibus conve-
nire quodammodo, existimavit AVGVSTI-
NVS NIPHVS. (y) *Nam niger color, in-
quit, firmitatis indicium atque perseve-
rantiae est, quod super eo nulla alia sit
tinctura.* Quid, si ergo dicamus, nigrae
vestis symbolo Equitibus Aurei Velleris,
quos mutuo amore se complecti decet,
fidei constantiam ac firmitatem commen-
dari? Nisi forte iterum malis ad salutem
Ecclesiae morte tuendam respicere, cum
et mors atra dicatur, quia cadaver, ex-
stincto calore illo vitali, quo corpus ali-
tur, atrum relinquitur, ut carbo, extin-
cta favilla, et sanguis effusus ac frigefa-
ctus, amisso rubore, tanquam in carbo-
nem

(u) Id. p. 275.

(vv) *Hist. Eccl. L. IV Cap. 11.*

(x) l. c. p. 276.

(y) *de Amore Cap. 61, in Opusc. p. 359.*

nem mutatus, ater passim appellatur; (z) unde non immerito, qui primo die coccineo amictu incedebant, altero utuntur nigro. Eodemque, ni fallimur, iure tertii diei festivitas vestem albam requirit, quae, ut nunquam non puritatis, religionis, iustitiae, innocentiae, humilitatis, libertatis quoque, et felicitatis, symbolum fuit, quae pluribus diducere hoc loco non licet, ita serenitatem inprimis perpetuam et aeterna gaudia promittere videtur fortiter pugnantibus. Nam, etsi albus etiam color infaustus ominis sit apud fuscas gentes quasdam barbaras, adeo, ut Chineses eo utantur in luctu, et Malabares daemonem sibi album fingant, (aa) attamen reliquis omnibus gratissimus utique existimatur, quod luminis, cuncta illustranti ac recreanti, aequae, ac niger color tenebris, proxime accedit. Itaque iam olim a Graecis pariter ac Romanis ipsi Deo, Patri luminum, consecratus fuit, prout testantur PLATO et CICERO, uterque in libris de Legibus; et PYTHAGORAS autor erat, ut, qui Diis hymnos decantarent, candida veste incederent. (bb)

Quan-

(z) THILESIVS *de Color. Cap. 3, ap. GRONOV. Tb. Ant. Gr. T. IX p. 715.*

(aa) *Oeuvres de LA MOTHE LE VAYER T. II p. 297 ed. in fol.*

(bb) LA MOTHE LE VAYER *l. c.*

Quanta porro sit coloris huius praestantia in vestibus, exemplis Mosis, Salomonis, et ipsius Servatoris nostri Opt. Max. qui eo usi perhibentur, docet SOCRATES. (cc) Inde non vesti modo, sed diademati, Regum familiaris fuit, quod natura ferme instituit, ut album esset. Nam *in Regis apum fronte*, ut PLINIVS (dd) loquitur, *macula est, quodam diademate candicans*, et de basilisco, serpentum Rege, idem observat, quod *candida in capite macula, velut quodam diademate, insignis* sit. Nec Heroibus indignus habitus hic color, quo et a STATIO (ee) induitur Amphiaraeus:

*Ipse habitu niveus, nivei dant colla
iugales,
Concolor est albis et cassis et infula
cristis.*

Eodem et apud Athenienses et Plataeenses utebantur Iudices, et Romae Consules, Praetores, Aediles, Quaestores, ac demum Tribuni et Centuriones, ex quo tempore iis concessa fuit ab Augusto praetexta et Senatoria dignitas; et, qui supremos honores petebant, candidati comparebant, ut se puros a sordibus co-

M 2

mitio-

(cc) *Hist. Eccl. L. VI Cap. 20.*(dd) *L. XI Cap. 6.*(ee) *Lib. VI Thebaid.*

mitiorum esse et ab omni ambitu, ea coloris innocentia testarentur. (ff) Vtque matronis olim, ita novis nuptis, imprimis fuit familiaris; quo spectat, ut vetera exempla praetermittamus, quod de CATHARINA, HENRICI VIII, Angliae Regis, sponsa, ARTURI vidua, referunt, quae, ut se virginem testaretur, in ipsis HENRICI nuptiis candida veste induta comparuit. (gg) Taceo alia: infinita enim sunt, quae de huius coloris, non in vestibus modo, sed in templis, armis, tesseris gentilitiis, et similibus, usu proferri possent. Revertor potius ad ipsum Ordinem Aurei Velleris, qui nobis tanto magis suspiciendus ac venerabilis est, quod et ipsum *Potentissimum Regem ac Electorem nostrum, et Serenissimum Principem Regium, Patres Patriae longe clementissimos, eo decoratos conspiciamus. etc.*

(ff) PETRA SANCTA l. c. p. 19.

(gg) BAKER'S *Chronicle of England* p. 254.

DISSERTATIO XIX.

DE

IVRANDI, VEL PEIERANDI, FORMVLIS, QVIBVS
ADSVEVERE OLIM SVM-
MI PRINCIPES.

CVM rarus sit inter homines veritatis amor, fidesque, quae sancta esse debebat, fluxa plerumque et lubrica deprehendatur, nullum publicae privataeque securitatis instrumentum ac vinculum fortius existimatum est, quam iusiurandum, quod sacramentum, quasi sacra et incorrupta mente prolatum, non inepte dixeret veteres. Duplex vero haud immerito constituimus iurisiurandi genus, solenne alterum, quod conceptis verbis coram magistratu, vel in foederibus firmandis, pactisque constituendis, adhibetur, alterum minus solenne, et fere proletarium, quo sive in re vera, vel minimi momenti, sive in falsa asserenda, frequentissime abuti consueverunt miseri mortales. Equidem nostrum non est vel ea in utroque nunc excutere, quae moralitatis ratio, Principumve, aut Rerumpublicarum, leges, exigunt, a Iuris Naturae et Civilis Scriptoribus, integris Commentariis illustrata, vel in antiquitatem ipsam excurrere, et, quae gentes, quas iurandi for-

mulas ac ritus admiserint, fustus edisserere; ne, ut paucos nominemus, ALEXANDRI AB ALEXANDRO, (a) BARNABAE BRISSONII, (b) IACOBI LYDII, (c) et Regiae in Gallia Numismatum ac Literarum elegantiorum Academiae, (d) scrinia compilasse videamur. Id agemus potius, ut iurandi, vel potius peierandi, formulas, quibus adfuevisse summos Principes animadvertimus, e variarum gentium annalibus colligamus, quo id nos consecuturos quodammodo speramus, ut de illorum ingenio, moribusque, ac familiari consuetudine, quae parcius plerumque attingunt Historici, paullo rectius constet. Etenim, ut, praetermissis exemplis vetustioribus, ab Imperatoribus Romanis initium faciamus, exstat AVGVSTI, Caesaris, ad TIBERIVM Epistola, qua ille hunc ita inter alia alloquitur: *Vale. Iucundissime, et, ITA SIM FELIX, Vir fortissime. Vale.* (e) Nec insuetas illo tempore fuisse similes iurandi formulas, ut

(a) *Genial. diar. L. V Cap. 10.*

(b) *de Formul. L. VIII.*

(c) *Diff. de Iureiurando*, quae accessit eius *Syn- tagmati de re milit.*

(d) *Memoir. de Litter. T. I p. 191, T. IV p. 1 seq. ed. Par.*

(e) SVETONIUS in *Tiber. Cap. 21.*

ut ita vivam, ita me Dii ament, etc. docent eruditi. (f) Paulo atrocius videtur iusiurandum, quo usus TIBERIVS NERO, ubi scribit ad Senatum: DII ME DEÆQVE PEIVS PERDANT, QVAM QVOTIDIE PERIRE SENTIO, SI SCIO. (g) Vti vero Philosophi per Sæctæ suæ caput iurare consueverant, (h) ita passim Romanis solenne fuisse, ut per nomina eorum, quos summo in honore habebant, iurarent, vel ipsis C. CALIGVLÆ et TIB. CLAVDII, Imperatorum, exemplis patet, quorum ille post mortem nimium dilectæ sororis, Drusillæ, nunquam, qualibuscunque de rebus, ne pro concione quidem populi, aut apud milites, nisi PER NOMEN DRVSSILLÆ deieravit, (i) hic iusiurandum neque sanctius sibi, neque crebrius, instituit, quam PER AVGVSTVM. (h) Sed festinamus ad Principes Christianos, atque unicum ex Imperatoribus Orientis producimus MANVELEM COMMENVM, qui

M 4

PER

(f) HANSEN *de Iureiur. vet.* Cap. 13, BRISONIVS *de Form. l. c.* DOVZA et PASSE-RATIVS *in Propert. l. 7, 3*, VECHNERVS *Hellen. II, 13, §. 3*, SCHOTTVS *in Senec. Contr. III, 16*.

(g) SVETONIVS *l. c.* Cap. 67.

(h) LYDIVS *l. c.* p. 303.

(i) SVETONIVS *Calig. Cap. 24*; Conf. DIO *L. 59*.

(k) SVETONIVS *Claud. Cap. 11*.

PER CHRISTI SEPULCRVM iurasse fertur. (l) Inter Germanos Imperatores OTTO M. et FRIDERICVS BARBAROSSA, quibus ingens in barba decus positum fuisse videtur, PER BARBAM suam iurare consueverunt, ille quidem hac formula: *Bi Otten Barde*, (m) hic vero ista: *Bi min rothen Barde*. (n) CONRADVS SALICVS vero PER S. CRUCEM DOMINI, (o) et VVILHELMVS, Rex Germaniae, PER VITAM DEI ET EQVITIS S. GEORGII, (p) iurasse feruntur. De CAROLO V et si tradat Gallus quidam Autor parum certae fidei, quod, cum certo aliquid affirmare voluerit, dextram pectori imposuisse satis habuerit, (q) constat tamen aliorum testimoniis, eum PER FIDEM VIRI NOBILIS vulgo iurasse, (r) seu, ut

(l) NICETAS CHONIATES *Libro V in Manuali Comn.*

(m) GOBEL. *PERSONA Cosmodr. Cap. 48.*

(n) CRVSIUS in *Annal. Suev. P. II L. XI p. 441.*

(o) VVIPPO in *Vita Conr. Sal. ap. PISTOR. p. 434.*

(p) LEHMANN *Cbron. Spir. p. m. 602.*

(q) VARILLAS *Vie de Franc. I. L. 13*, his verbis: *Charles V. se contentoit pour assurer les choses de mettre la main sur l'estomach.*

(r) IO. ZAMOSCIVS in *Liter. ad Carolum Suderm. D. apud THVAN. L. 127 p. 966*, et in *LVNIGII Liter. Prec. Eur. T. I p. 938*

ut Galli contendunt: FOY D' HOMME DE BIEN. (s) Simili, vel eadem, iurandi formula usum fuisse aequalem CAROLI, FRANCISCUM I, Galliae Regem, nempe FOY DE GENTILHOMME, sunt, qui testantur. (t) Vt vero ad Galliae Reges simul transeamus, PHILIPPVS AVGVSTVS PER SANCTOS FRANCIAE, (u) LVDOVICVS XI PAQVE DIEV, i. e. *per pascha Domini*, CAROLVS VIII PAR LE IOVR DIEV, i. e. *per diem Dominicam*, LVDOVICVS XII LE DIABLE M'EMPORTE, i. e. *Diabolus me perdat*, iurasse memorantur. (vv)
Vti

(s) Ita et, SANDOVALLIVM secutus, exprimit LA MOTHE LE VAYER *Disc. de P. Hist. Oeuvr. T. II p. 241*, qui non sine causa hac asseveratione usum putat CAROLVM, scilicet quod non ignoraret, viri dextri ac probi promissa maiorem fidem invenire, quam Imperatoris.

(t) VARILLAS *l. c.* et VIGNEVL - MARVILLE *Mel. Hist. T. II p. 167.*

(u) MATTH. PARIS *ad A. 1208.*

(vv) De his VIGNEVL - MARVILLE *l. c.* ubi et Ducum quorundam bellicorum peccationes commemorat, his verbis: *Dans le siecle dernier c' estoit la mode à la cour de iurer. Mr. de la Tremouille Grand-Capitain iuroit le vray corps Dieu, le Chavalier Bayard, Faite Dieu Bayard, Mr. de Bourbon, Sainte Barbe, le Prince d' Orange, S. Nicolas, la Roche du Maine, Tête Dieu toute pleine de Reliques.*

Vti vero, Catharina Medicea res Gallorum moderante, Itali, in aula Gallica frequentes, peierandi et blasphemandi artes damnatas Gallis instillasse creduntur, ita nemo CAROLVM IX ea in re superavit, qui, etsi esset natura integer moribus et apertus, ita tamen paulatim, praecunte ALBERTO GONDIO Mareschal-lo DE RETZ, Florentino, periuriis blasphemis adsuetus fuit, ut non sine summi Numinis vindicta factum quidam existiment, quod praepostera morte decesserit. (x) Hoc paulo modestior HENRICVS III PER MEAM FIDEM iurare satis habuit. (y) At HENRICVS IV continuo in ore habebat illud: VENTRE DE S. GRIS, i. e. *per ventrem S. Grisii*, quem Sanctum cum frustra in Martyrologiis quaeri constet, facile fidem habemus iis, qui, HENRICVM puerum ita a praeceptoribus suis institutum fuisse, perhibent, ut huic formulae, quae erat re vera nullius ponderis, adsuetus, a blasphemandi libidine avocaretur. (z) LVDOVICVM vero XIII nunquam peie-

(x) BRANTOME *Mem. de Grands Capit. de Fr. T. IV p. 6, 7, 24. Conf. MARVILLE l. c.*

(y) PIASECIVS in *Chron. p. m. 43.*

(z) DE L'ETOILE *Mem. pour servir à l'Hist. de Fr. T. II p. 15 et 17, et VIGNEVL. MARVILLE l. c.*

peierasse, et eius successorem, LVDOVICVM XIV, tantum abfuisse ab illa levitate ferunt, ut peierationes omnes et blasphemias ex aula prorsus eiecerit. (aa) Pergimus ad Anglos, qui, uti omnium fere gentium in comminiscendis execrationum formulis ingeniosissimi perhibentur, (bb) ita Regum quoque peierantium exempla plurima nobis suppeditant. Vt ab ipso VVILHELMO Conquaestore ordiamur, tradunt Autores, eum vulgo *per splendorem et resurrectionem Dei*, BY GOD'S RESVRRECTION AND HIS BRIGHTNES, iurare consuevisse. (cc) VVILHELMVM II, seu Rufum, PER VVLTVM DE LVCA frequentius iurasse constat, (dd) quam iuran-

(aa) VIGNEVL-MARVILLE *l. c.* p. 168.

(bb) Spectat huc utique domesticum testimonium IAC. HOELII, qui ita in *Famil. Lettr. Sect. 5* p. 15 disserit: *This infandous custom of swearing i observe raignes in England more then any vvhether els, though the German in his highest puff of Passion swears by a hundred thousand Sacraments, the Italian by the vv - re of God, the French by his Death, the Spaniards by his Flesch, the VVelsbman by his Swet, the Irishman by his five VVounds, though the Scot commonly bids the Devill hale his Soul, yet for variety of Oats the English Roarers put down all.*

(cc) R. BAKER *Chronicle of England* p. 30.

(dd) GVILIELMVS MALMESB. *L. IV*, it.

iurandi formulam inter eas referunt, quae per sacra et reliquias Sanctorum, quas inter vultum quoque Christi a Luca pictore depictum fuisse memorant, fieri consuevere. (ee) Cuius Frater, ROBERTVS, Normanniae Dux, PER ANGELOS DEI iuravit. (ff) STEPHANVS PER DEI NATIVITATEM, (gg) HENRICVS II PER OCVLOS DEI, (hh) IOANNES nunc PER DENTES DEI, nunc PER PEDES DEI, (ii) EDVARDVS I PER DEVM, (kk) RICHARDVS II PER IOANNEM BAPTISTAM, (ll) EDVARDVS IV PER DEI SACRAM VIRGINEM, (mm) et RICHARDVS III *per conscientiam*, ON MY CONSCIEN-CE, (nn) iurasse memorantur. De
ELI-

Anon. Contin. Chron. ALBERICI Montachi ad A. 1093, in MS.

(ee) LYDIVS *L. V* p. 307.

(ff) GVIL. GEMMETIC *Hist. Norm. L. 8*
Cap. 2.

(gg) TYRRELL *Hist. of Engl. T. II* p. 216, it.
Compleat Hist. of Engl. T. I p. 126 in not.

(hh) TYRRELL *l. c.* p. 311.

(ii) MATTH PARIS *ad A. 1208*, BAKER
l. c. p. 70.

(kk) *History of Man* p. 131.

(ll) BAKER p. 147.

(mm) *Id.* p. 206.

(nn) *Compl. Hist. of Engl. T. I* p. 179 not. et BAKER p. 223.

ELISABETHA, Regina, relatum accepimus, eam saepe Gallicis verbis, sed illepidam pronuntiationem, iurasse: PAAR DIEV, PAAR MAA FOY, quam pronuntiationem cum traduxisse per satyram BVZANVALIVM, Gallorum quondam rem in aula Anglica agentem, comperisset Regina, ita ea res animum illius (ut erat non iniqua sui aestimatrix) commovit, ut non BVZANVALIO modo, verum et ipsi Protestantium causae, maximo propemodum fuerit praeiudicio. Inprimis vero inter Reges Anglos ob peierandi levitatem notatus fuit IACOBVS I, (pp) qui, praeter complu-

ros

(oo) AVBERY DV MAURIER *Mem. pour servir à l'Hist. de Holl.* p. 213.

(pp) Labet hic referre, quod de eo observavit elegantissimus Anglorum Historicus, LAVR. ECHARD, in *Hist. of England T. I* p. 966. Nimirum, cum pacta matrimonialia inter CAROLVM, filium, et Principem Hispanicam, iam signata, et ab ipso Rege et Principe iurciurando solenni confirmata, accepisset, adeo de ea re persuasus sibi videbatur, ut in haec coram Ministris quibusdam verba erumperet: *Now all the Devils in Hell can not break the Mariage*, i. e. iam omnes, quotquot sunt in inferno, Diaboli matrimonium solvere haud valent; quibus auditis, quidam adstantium lepide insusurrabat: *There was never a Devil left in the Hell, for they were all gone into Spain, to make it up*, i. e. nullus nunc Diabolorum in inferno residet;

res alias, has inprimis formulas, quas vernacula, hoc est, Scotica, dialecto proferebat, ON MY SO'L AND SVVOVND'S MAN, frequentissime adhibebat. (qq) Et hoc Regis exemplum tantae fuisse auctoritatis apud Anglos, ut ex eo inprimis tempore nullum fecerint peierandi modum. (rr) Ut ceteros ceterarum gentium Reges praetermittamus, tacere non possumus POPIELVM, Poloniae sive Regem, sive Ducem, quem se suosque saepe muribus devovisse, et, quoties aliquid affirmare vellet, ITA ME GLIRES DEVORENT, exclamasse, atque ita votum tandem insanum in filio POPIELO II et nepotibus impletum esse, Scriptores huius gentis plerique omnes testantur. (ss) E Ducibus insuper unum nominamus HENRICVM, qui primus Ducis axioma in familiam Austriacam intulit A. 1156, nobilissimi Historici, OTTONIS FRISINGENSIS, fratrem, qui, cum identidem dictis suis fidem facturum,

omnes enim ad unum in Hispaniam profecti sunt, ad illud conciliandum.

(qq) *Baconiann pag. 55 et 56, et COKE 3 Detection of the Court and State of England p. 62.*

(rr) COKE *l.c. p. 151.*

(ss) CROMERVS *Hist. Pol. L. 2 p. 26, HERBERTVS DE FVLSTIN f. l. CONNOR Hist. Pol. p. 21, alii.*

cturus, hac formula, paulum detorta, IASAMMERGOTT, quasi diceret, *ita me Deus adiuvet*, uteretur, nomen vulgo nactus est HENRICI IASAMMERGOTT. (tt) Iam ab his saltum facturo ad actum, quem paramus, philosophicum, Philosophorum quoque veterum iurandi formulas singulares edisserere proclive esset, ut SOCRATIS, qui, ut absurdos Atheniensium Deos rideret, non modo PER HIR-CVM et ANSEREM, sed et frequentius PER CANEM iuravit (unde, cum cani raro conveniat cum fele, Italus quidam, Xantippen contra iurasse PER FE-LEM, haud absurde finxit,); (uu) Socraticorum, qui per ipsum SOCRATEM (vvv) PYTHAGORAE, qui PER AQVAM ET AEREM, (xx) eiusque discipulorum, qui PER QVATERNIONEM Magistri sui, quo *Mentem, Scientiam, Opinionem, et Sensus*, referebant, (yy) et ZENONIS CITTIAEI, qui PER CAPPARIM iurabat; qua voce hodieque Itali, ceu interiectione quadam, utuntur. (zz) Sed

(tt) ZEILLERVS in *Itin. Germ.* p. 157, et alii.

(uu) MENAGIVS *Observat. in Diog. Laert.* T. II p. 93.

(vvv) ALEX. AB ALEXANDRO L. V Cap. 10.

(xx) MONTAGNE *Essais* L. XIII p. 886.

(yy) ALEX. AB ALEXANDRO l. c. et LYDIVS de *Iur.* p. 302 seq.

(22) Sed ad rem ipsam accedimus, producimusque Iuvenes Studiosos numero triginta, de quibus PER APOLLINEM ET NOVEM MVSAS asseverare possumus, eos in elegantiori literatura ac Philosophia sobria diligentiam studiumque suum, instituto rite examine, nobis abunde probasse.

DISSERTATIO XX.

SISTENS PSEVDOPRINCIPVM
EXEMPLA EX VETERIS
ET RECENTIORIS AEVI
HISTORIA.

Relatum nuper accepimus e Suecia, inventum fuisse emotae mentis hominem, qui, antehac arti aurariae deditus, post exercitum ductoris secundarii nomine secutus est, BENIAMINVM DVISTERVM, seu DVISTERSTIERNAM, quo nomine ipse olim vocari maluit, qui personam Regis gloriosissimi, CAROLI XII, mentiri ausus esset; nec defuisse homines nimium credulos, vel lucri cupidos, qui, impostori fidem habentes, Dalekar-

(22) ATHENAEVS L. IX Cap. II, et MONTAGNE
l. c.

lekarlis, emissis literis clandestinis, pro Rege alium, qui eum facie referret, caesum, ipsum vero variis fatis iactatum, in patriam tandem rediisse, persuaderent. Sed, re comperta, comprehensus homo miser, et Vpsaliam, ac mox Holmiam, deductus, publicoque fatuorum ergastulo mancipatus; ceteri vero, qui eum secuti fuerant, capite damnati, eoque supplicio, singulari Regis Potentissimi, FRIDERICI, gratia, remisso, credulitatem fustigatione luere coacti sunt. Haec cum legerem, illico in animum revocavi exempla aliorum Pseudo-Principum, superiorum Seculorum memoria celebratorum, quos, operae pretium puto, breviter, pro instituti ratione, perconsere. Ut vero praetermittamus vetustissima illa Pseudo-Alexandri, Pseudo-Philipporum, Pseudo-Smerdis, Pseudo-Antiochi, Pseudo-Ariarathis, Cappadocum regnum affectantis, Pseudo-Posthumi Agrippae, Pseudo-Neronis, Pseudo-Drusi, aliorumque, de quibus multa passim apud Autores (a) invenias, illustriora profecto sunt Pseudo-Sebastianorum apud Lusitanos

N

tanos

(a) Vide inter alios DION. CASS. L. 51 et 72, VALER. MAX. L. IX Cap. 14 et 15, FORSTNERVM in *Not. ad TAC. L. V p. 673*, P. GREG. TOLOSANVM de *Rep. L. VII Cap. 18*, ZEILLERVM *Epist. 45*, MANLIUM rer. *Lusat. L. V Cap. 19*,

tanos, et Pseudo-Demetriorum apud Rufos, exempla, quam ut taceri penitus hoc loco possint; de quibus dubium quidem nonnullis visum est, utrum genuini Principes fuerint, an impostores; quandoquidem, si illi, Hispani tamen et Mosci, cur reiicerent, si hi, Lusitani et Poloni, cur tutarentur, et pro veris agnoscerent, causas utrique habebant praegnantissimas. Nam, ut de SEBASTIANO primum dicamus, quem alii digno temeritate sua exitu in tristi illa in Africa clade A. 1578 periisse, eiusque corpus, quamvis ita vulneribus deformatum, ut aegre dignosci posset, multis nummorum millibus redemptum a PHILIPPO II, Septae in Ecclesia primaria conditum, alii miris viginti annorum iactatum fatis, et nunc in monasterio Algarbiae, nunc in desertis Aethiopiae locis latentem, salvum tandem A. 1598 in Europam rediisse, primumque in Siciliae littora eiectum, mox Venetias delatum, contendunt. Etsi vero is oris totiusque corporis, laeva parte brevioris, similitudinem, in supercilio dextro cicatricem, ex vulnere ab infantia notabilem, verrucam denique in imo pedis articulo, haud multum digito minorem, ostenderet, quae omnia ante in vero SE-

BA-

et imprimis D. IO. SCHMIDIVM in *Diff. de Pseudo-Principibus.*

BASTIANO observata, authenticis testimoniis confirmatum fuerat: praeterea ad quaesita apte ac graviter responderet, er, quae antea inter ipsum et Legatos Hispanicos, Comitem de Lemos, et Ducem de Medina Sidonia, huiusque Coniugem, acta fuissent, quaeque, praeter ipsos et SEBASTIANVM, nemo scire poterat, exactissime haberet perspecta; pulsus nihilominus a Venetis, Hispanorum iram metuentibus, et a FRANCISCO, Magno Duce Hetruriae, postulante PHILIPPO II, Hisp. Rege, Hispanis traditus, et Neapolin abductus, ad transtra damnatus, demum missus in Hispaniam, aeternoque carceri mancipatus, anno demum 1610 moerore et inedia periit. (b) Sed, praeter hunc, quem Calabrum vulgo vocant, tres alii memorantur Pseudo-Sebastiani, vel rerum novarum studio, vel odio Lusitanorum in Hispanos, excitati; quorum primus Carmelita, qui verum nomen perpetuo celavit, A. 1585 remis admotus, alter, GONSALVVS ALVAREZ, Eremita, haud diu post e furca suspensus, tertius GABRIEL DE ESPINOSA, pistor Madrigalensis, qui aliquamdiu sub

N 2

signis

(b) Vide omnino Io. MERKENII *Trauer-Schaubühne* p. 483 seq. Conf. THVAN. L. 126 et A. MAVROC. *Hist. Ven.* L. 16, et I. A. TENNEVRII *Veritas vind. adv. Chiff.* P. I p. 64.

signis Lusitanorum meruerat, et a MICHAELE A SANCTIS, Presbytero Lusitano, qui, SEBASTIANO, Regi, fuerat a concionibus, instigatus, Regemque illum impudentissime referens, ad patibulum tandem A. 1595 raptus, corpusque eius in quatuor partes dissectum, et caput hastili praefixum est. (c) Quamvis ne sic quidem spem omnem recuperandi SEBASTIANI amiserint Lusitani, qui in IOANNE GAVERELLO, nobili Belga, iter illuc A. 1633 faciente, levibus rationibus ducti, eum agnovisse sibi visi sunt. (d) De DEMETRIIS quoque pauca et quasi in transcurso referre non pigebit. Reliquerat IOANNES BASILIUS, Dux Moscoviae, duos filios, THEODORUM, qui, iam adultus, sed infirma valetudine, Patri succedens, imperii curas Stabuli Praefecto, BORIS GYDENOVV, permittebat, et DEMETRIUM, infantem, a BASILIO in ultima senectute susceptum, quem mater in propinquo quodam castro, Vgleca dicto, educabat. Hunc puerum novennem BORIS ille, THEODORO iam morti propinquo, perficarios interemerat, illoque A. 1597 mortuo, imperii habenas ad se trahebat: quas tamen paucis annis gessit, A. 1605 su-

(c) De his fusius egit CHIFFLETIVS in *Tennorio expenso* Cap. 7 et 8.

(d) CHIFFLETIVS *l. c.* Cap. 9.

subita morte ereptus. Interea iuvenis quidam, cuius verum nomen GRISKA VTRAPEIA, re cum callidissimo quodam monacho deliberata, tractisque in rem suam aliquot Poloniae Proceribus, DEMETRIVM mentitus, eo rem deduxit, ut rerum summam obtineret apud Russos, quorum tamen mox odium provocans, ipso nuptiarum, quas cum Palatini Sendomiriensis filia, MARINA GORGONA, celebrabat, die, misere dilaniatus est A. 1606. (e) Sed non defuit alter, qui alium sui loco trucidatum, seque verum DEMETRIVM ostenderet, a sponsa quoque Polonica agnitus et receptus, quem, IOANNEM dictum, in Polonia ludimagistrum egisse, affirmant, post multa cum Moscis praelia, et infelicem Moscuæ obsidionem, a Tartaris occisum. Mox tamen et tertius DEMETRIVS, ignotis natalibus homo, in Occidentali Russia fautores reperit, qui quidem, cum Plescovia eiectus, equum conscenderet, hasta confossus, periit. Et ne tum quidem finita tragoedia: quandoquidem et sub MICHAELE novus impostor, qui se DEMETRII ex MARINA filium iactabat, et, hoc iussu MICHAELIS palo affixo, rursus alius,

N 3

qui

(e) PIASECTVS in Chron. *ad h. a.* et OLEARIVS *Itin. Russ. L. 3 p. 230 seq.*

qui eundem referebat, et nomen DEMETRII a matre tergo inscriptum monstrabat, sub initium imperii ALEXII nonnihil Russiam turbabat, qui demum ab Hollâtis, ad quos se receperat, ALEXIO traditus, et capite truncatus, membris quoque in partes dissectis, A. 1653 finem memorabili tragoediae imposuit. (f) Sed nec Germania nostra vacavit impostoribus; quos inter primum producimus Pseudo-FRIDERICVM II, Imperatorem. Nam, ut taceamus, decem post FRIDERICI mortem annis, quendam in Italiam magno cum exercitu venisse, qui se pro illo gereret, et MANFREDVM, Apuliae Principem, strenue persequeretur, (g) cuius temeritatis quis exitus fuerit, non memorant Autores; notum est, diu post, sub RVDOLPHO Habsburgico, fabrum quendam satis provectae aetatis, quem quidam FRIDERICVM HOLZSCHVCH, plerique TILE KOLVP, vocatum ferunt, Coloniae primum, mox Novesii, ac postremo Vvezariae, FRIDERICI personam induentem, non paucos invenisse inter ipsos Principes et Comites fautores, qui vel renitentem, ob

(f) REV TENPELS *de rebus Moschoviz. L. 1 Cap. 14.*

(g) IO. VITO-DVRANVS *Chron. in LEIBNITII Access. p. 19.*

ob singularem faciei et morum similitudinem, pro Imperatore venerarentur: parumque abfuisse, quin Duces Brunsvicensis et Marchiones Misniae, e filiabus FRIDERICI II procreati, partes eius amplecterentur, qui nec muneribus eum prosequi dedignati sunt. Vtrum illi ad conciliandos tot hominum animos plus profuerit, quod iuvenis in aula FRIDERICI versatus, et quorundam arcanorum particeps factus fuisset, an quod magicis artibus usus esset, in medio relinquimus. Magiae convictum, vel certe accusatum, fuisse, illud nobis indicio est, quod RVDOLPHO a VVEzlariensibus traditus, vivicumburio damnatus, A. 1285 periit. (h) Ceterum PEVCERVS, (i) nescio quo autore, hunc eundem non pro FRIDERICO, Imperatore, sed pro FRIDERICO, Austriae Duce, qui cum CONRADINO A. 1268 capite truncatus Neapoli, se venditasse, affirmat. Quo loco non possumus praetermittere, quod AVENTINVS (k) narrat, nimirum reliquias exercitus hu-

(h) VITO-DVRAN. l. c. p. 25, ALB. ARGENTIN. ap. VRSTIS. P. II p. 104, AVENTIN. Ann. Boi. L. 7 Cap. 10, SPANGENB. Chron. Mansf. Cap. 267, et FVGGER. Spec. Austr. L. I Cap. 14.

(i) in Chron. L. V p. 550.

(k) Annal. Boi. L. VII Cap. 8 §. 15.

huius CONRADINI in Italia in Regem fecisse fabrum quendam Herbipolensem, CONRADVM STICHVM, Regi facie non abfimilem, etsi plurimum renitentem; eundem Germanos milites, transitu per Italiam vi patefacto, in patriam reduxisse, sed, quam primum in Germaniam perventum esset, haud tutam amplius regii nominis usurpationem ratum, clam se ab exercitu subduxisse, et post octo menses Herbipolin ad incudem rediisse. Quo loco addit idem Autor, sua memoria MARTINVM SMIDIVM, Oenipontanum, MAXIMILIANI Imp. auxilio ad Regnum Angliae adspirasse. Nemo vero magis Germaniam, et speciatim Marchiam, turbavit Pseudo-VVALDEMARO, vero nomine IACOBO REBACHO, quem et MEINHARDVM quidam vocant, molitore Hundelustensi apud Serveftam, qui, VVALDEMARO defuncto aetate, statura, moribus, ac voce, simillimus, cum annuli signatorii, quo ille usus fuerat, indicio, et variis persuasionibus, Magdeburgensi primum Antistiti se probasset, audacius a LVDOVICO Seniore, LVDOVICI Bavari, Imperatoris, a quo Electoratum Brandenburgicum acceperat, filio, ditiones repetebat, moxque a RVDOLPHO, Saxone, et Anhaltinis, qui sanguine VVALDEMARO proximi, sibi praereptam a LVDOVICO haere-

reditatem indignabantur, immo ipso CAROLO IV, Imperatore, odio in patrem LVDOVICI adhuc flagrante, qui et VVALDEMARO feudum Marchiae et Electoratus denuo contulit, et Saxoni Anhaltinisque ius successionis confirmavit VVittebergae, tum et aliis, Megalopolensibus inprimis et Pomeranis, adiutus, plerasque Marchiae urbes novennali bello ad obsequium redigebat. At, detecta tandem fraude, et LVDOVICO paulatim Imperatori, CAROLO IV, reconciliato, e Marchia pulsus, et sive Dessavi, quo aulam transtulerat, sive alibi, in exilio mortuus est. (l) Referri huc etiam potest, quod de spectatae formae iuvene narratur, qui A. 1502 Erfurtum delatus, cum se e Comitibus Hennebergicis prognatum praedicaret, non modo a Senatu urbis magno honore affectus, verum et ab ipsa Academia ad splendidissimum Rectoris munus evectus est, moxque, fraude detecta, clam se subduxit: eundem enim carnificem re vera fuisse, compertum erat. (m) Postremum e multis producamus BALDVINVM

(l) MANLIUS *rer. Lusat. L. V Cap. 17, 18, et 21*, ubi simul spissam Autorum, qui de VVALDEMARO hoc scripserunt, nubem adducit. Conf. BVDDEVS in *Parerg. Hist. Theol. p. 224 seq.*

(m) SPANGENBERGIUS in *Chron. Henneberg. L. V Cap. 44 p. 248.*

NVM, Flandriae Comitem, et post res in Orientè prospere gestas Imperatorem Constantinopolitanum, qui tamen haud diu felicitati suae superstes, in infelici ad Adrianopolin pugna A. 1205 sive occisus, sive captus, et clam decollatus, nusquam amplius comparuit. Prodiit tamen, velut ex eremo, viginti post annis Gallus quidam, BERTRANDVS, Remensis, humili loco natus, qui, cum BALDVINVM vultu plane referret, facile sibi persuaderi passus est, ut a plebe, rerum novarum studiosa, ad imperium eveheretur. Et iam aliquot menses habenas secure tenebat, IOANNA, BALDVINI filia, et paternarum ditionum herede, pulsa, nec ipsi Galliae Regi, LVDOVICO VIII, se sistere, accepta fide, dubitabat, cum, nodis quibusdam, qui proponebantur, non satis expedite solutis, dimissus tamen, et in Flandriam reversus, captus est, et ad IOANNAM missus, quae cum sibi non donatum, sed magno pretio venditum, cruci affixit. (n) Sed satis de his impostoribus, de quibus agere paucis, arrepta ex tempore occasione, lubuit: nunc ad rem. Enimvero est et honesta quaedam et laudabilis filiorum et nepotum parentes atque

(n) IAC. MEYER *Annal. rer. Flandr. Lib. VIII*,
 BVSSIER. *Hist. Gall. T. II p. 115*, TYRRELL
Hist. of Engl. T. II p. 858.

que avos suos referendi, et quodammodo in vitam reducendi, ratio: cumque fortes creentur fortibus et bonis, quid mirum, si AMYNTAM filius PHILIPPVS, PHILIPPVM patrem ALEXANDER M. non modo reddiderit, verum etiam superaverit? Celeberrimum est inter nostrae Ecclesiae Theologos MARTINI GEIERI, viri incomparabilis, nomen: sed non satis erat, tantum virum in scriptis esse superstitem, nisi et filius unicus, cuius memoria nobis nunc recolenda est, cum doctrina non posset, in medio quippe studiorum cursu rebus mortalibus ereptus, beneficentia et liberalitate in Iuvenes studiosos, et Nepos et filia, fulgidissimum hodie Academiae nostrae et Ecclesiae decus, CHRIST. FRID. BOERNERVS, vita pariter et doctrina eum redderet. etc.

DISSERTATIO XXI.

DE

EMINENTIA COMITVM
SOLMENSIVM INTER S. R. IMPERII
COMITES, ET DE VITA
GVSTAVI FERDINANDI S. R. I.
COMITIS DE SOLMS.

Quantum inter S. R. Imperii Comites
emineat verustissima splendidissima-
que

que Comitum SOLMENSIVM domus, tot Principibus Regibusque sanguine iuncta, nemo ignorat vel leviter in Historia versatus. Etenim e Nassovia gente oriunda, (a) variis ramis, quos ordine enumerare supervacaneum ducimus, diffunditur, ita tamen, ut, novis subinde accessionibus factis, nihil hactenus decori ac splendori gentis decesserit. Multos vero inprimis in toga et sago Heroas dedit, quorum e singulis stirpibus aliquot tantum exempla producere, ab hoc loco minime putamus alienum. Notus e stirpe BRAUNFELSENSI Io. ALBERTVS Magnus, Aulae Palatinae Magister, a Foederatis Belgis postea Ultraiecto, tum Traiecto superiori, praefectus, prudentia et fortitudine conspicuus, qui sua autoritate effecit, ut, quae in turbis Palatinis amiserat bona, in ipso Instrumento Pacis Osnabrugensis Art. IV §. 32, 33 et 35, sibi restituerentur, iterum-

(a) Vt taceamus omnium Genealogorum consensum, qui ab EBERHARDO, Nassoviae Comite, Illustriss. Comitum SOLMENSIVM prosapiam deducunt, vel illud hodie quoque certissimum cognationis indicium est, quod, quemadmodum Nassovii in parma coerulea Leonem aureum monstrabant, ita contra Solmenses in area aurea Leonem coeruleum ostendunt. Vid. SPENERS in *Oper. Herald. Parte Spec. L. II. Cap. 89.*

rumque in Recessu Imp. Ratisb. de A. 1654 solenni formula assererentur. Nec omittenda soror illius, AMALIA, quae, FRIDERICO HENRICO, Principi A-rausionensi, nupta, mater VVILHELMI II, et avia existit Gloriosissimi Britonum Regis, VVILHELMI III. Inprimis vero filius IO. ALBERTI, HENRICVS, a Commendatura Ballaviae Ultraiectinae ordinis equestris Germani, quam sustinebat, Traiectinus vulgo dictus, qui, Locumtenentis generalis in exercitu VVILHELMI III in Belgio, et praefecti Neomagensis, munere defunctus, cum A. 1693 in cruento ad Thienen praelio lethale vulnus accepisset, sequenti die vitam pariter et BRAVNFEENSEM stirpem finivit. E LICHENSI gente memorabilis inprimis PHILIPPVS fuit, cuius consiliis multum tribuebat FRIDERICVS SAPIENS, Saxoniae Elector. Nam, cum hic, in Imperatorem electus, ea de re consultaret cum PHILIPPO, duo ad dignitatem hanc tuendam requiri assererat PHILIPPVS, sapientiam in rebus tanti momenti regendis, ac severitatem et pondus in statuendis poenis, addebatque, illam quidem in Electore minime desiderari, at, utrum sat ipsi virium futurum sit ad sustinendum tam grave onus, se nondum satis habere exploratum.

tum. Quibus verbis effecit, ut Elector, five illis adductus, five confirmatus, Imperium modestissime recusaret. Nec minori apud ipsum CAROLVM V gratia floruit, qui eum, comprehensa gratiosissime ipsius dextra, his aliquando verbis compellasse fertur: *Ach! mein alter Gesell und Rüstmeister, ach! mein Vater.* Ex eadem stirpe illustris fuit REINHARDVS, qui, cum CAROLO V magna cum laude militasset, de rebus bellicis et Nobilitatis origine libros non inelegantes vernaculo sermone conscripsit. Inter LAVBACENSES clauit inprimis FRIDERICVS, qui Electoribus Saxoniae, MAVRITIO et AVGVSTO, propter sapientiam, virtutem, integritatem, fidem, et usum, oppido gratus, rebus sub iis fortiter gestis MAGNI cognomen meruit. SONNEVVALDENSIS rami sator, HENRICVS VVILHELMVS, phalangis Suecicae ductor, tanta apud Regem GVSTAVVM ADOLPHVM gratia florebat, ut eius auctoritate Comitatum Schvvarzenbergicum et Praefecturam Landsbergicam obtineret, demum A. 1632 in conflictu cum TILLIO ad Bambergam vulneratus ac caesus. E VVILDENFELSENSIBVS pietate inprimis eminet IOANNES FRIDERICVS, cuius Symbolum memoratur:

Spes

Spes mea in Deo. Erat is verbi divini studiosissimus, adeo, ut ipse omnia Ministri Ecclesiae, quem constanter audiebat, verba calamo exciperet, et morti vicinus nihil omitteret, quod ad curam animae pertineret, filiumque natu maiorem, imposita capiti dextra, his fere verbis compellaret: *Deus Tibi vires suas largiatur! Ego, quae mearum fuere partium, praestiti. Concordate animis, et ita de divina benedictione certi eritis.* Atque id quoque singulare fuit, quod, cum postremo ante obitum die horologium pro more diduxisset, praedixissetque, se nunquam posthac idem facturum, eodem momento, quo animam efflavit, horologium istud subito a cursu cessavit. Sed quis omnia virtutum exempla enumeraverit, quorum plena plaustra produxere Autores, qui de inclityta SOLMENSIVM Comitum gente curatius commentati sunt. (b) Nec
ita

- (b) Praeter HIER. HENNINGES, REVSNERVM, DIEPHOLDVM, IMHOFIVM, SPENERVM, PECCENSTEINIVM, DILLICHIVM, aliosque, quos nuper Cl. LVNIGIVS noster in *Theſauro Iuris derer Grafen und Herrn des H. R. Reichs* concessit, ubi vide p. 68, 218, 305 et 808, conferri etiam merentur, quae observavit BENIAMIN LEYBERVS IC. in *Catalogo familiarum Comitum et Baronum Germaniae* plus

ita longe arcessenda sunt, cum recens nobis, quamvis luctuosum, pietatis, industriae, ac patientiae, exemplum luculentissimum praebeat e SONNEVVALDENSIUM gente *Illustrissimus Dominus, GUSTAVVS FERDINANDVS, Comes de Solms et Tecklenburg, Dynasta in Münzenberg, VVildenfels, Sonnenvalda, Baruth et Pouch*, Iuvenis egregius, omnibusque, quas aetas fert, virtutibus instructissimus. Is Parentibus Illustrissimis, Domino OTTONE HENRICO, Comite de Solms et Tecklenburg etc. etc. qui iam pridem coelestem animam coelo reddidit, et Domina CHARLOTTA SOPHIA, e verustissima GROSIGKIORVM gente, hodieque per Dei Gratiam superstiti, natus est A. MDCCVIII die XXIX Maii. Cum nondum ex ephebis egressus Patrem optimum amisisset, sollicitè curavit Mater pientissima, ne quid in educando puero desideraretur, cumque bonis

quam MD, Opere haecenus inedito, quod in Bibliotheca nostra asservatur. Speciatim vero huc spectant ALBERTI OTTONIS BILGENII Genealogia Comitum Solmensium, Latine Gießae A. 1621, et Germanice Francof. A. 1622 edita, et CHRISTOPH. HENRICI ZEIBICH, Theologi hodie celeberrimi, Genealogische Tabellen über das Vralte Reichs-Gräffliche Haus zu Solms, Berol. 1709,

bonis literis, quae ad humanitatem ducunt, iam satis videretur instructus; optimae spei filium in Athenas nostras Lipsienses, quas noverat non literarum modo, sed et morum elegantiorum, principem officinam ac sedem, Ephoro Viro Cl. M. ANDREA FLORENTE RIVINO, dimisit, die XXIX. Martii anni MDCCXXIV Albo Academiae insertum. Nec diu latuit generosa indoles, quandoquidem nihil hic omisit eorum, quae vel ad pascendum animum, vel ad corpus exercitandum, pertinent. Quo rectius vero Reipublicae utilitatem aliquando promoveret, Historiam ante omnia sibi reddidit familiarem, eoque usus est in Notitia Statuum Europae meis ipsius, et sigillatim in Historia Imperii Rom. Germ. ut et Iure Publico Germaniae IO. IAC. MASCOVII, I. V. D. et Senatoris gravissimi, scholis privatis: neque minus diligenter Genealogiae, Geographiae, Heraldicae, Philosophiae, Mathesi, et linguis exoticis, operam dedit, praestantissimos in cunctis duces secutus. Enimvero, dum acriter in stadio curreret, totusque in eo esset, ut sibi compararet illa, quibus divini nominis gloria, salusque patriae,

O

triae, et gentis illustrissimae decus, promoveretur, subito eum corripuit febris catarrhalis, die XXVII Iunii anni MDCCXXV ingruens, quam etsi Medicus expertissimus feliciter post trium hebdomadam spatium coercuisset, recurrit tamen idem morbus Calendis Septembr. cum gravissimo dentium dolore, quem asthma spasticum excipiebat. Nihil hic rursus in se desiderari passus est Medicus, iamque cessabat per aliquot dies paroxifimus, cum mox iterum morbus recrudesceret, et asthma spasticum in dies augeretur. Vocatus itaque in consilium novus Medicus, qui eo rem adducebat, ut, oppresso post aliquot dies cum febris asthma, meliora sperari potuissent, nisi urina adhuc turbida cum gravi sedimento timorem inieciisset Medicis. Et invasere mox aegrotum febris lenta, respiratio difficilis, agrypnia, tussis ferina, ac summa virium prostratio, quae, latere infarctum visceris nobilioris, facile persuadebant. Etsi vero, adscito etiam tertio Medico, saluberrima medicamenta ad expugnandum morbum propinarentur aegroto, frustra tamen fuere omnia, quod divinum Numen eum ad meliorem vitam evocare constituisset. Et hic praedicanda nobis est incredibilis Illustrissimi Comitis, in floren-

rentissima aetate constituti, patientia, qua factum, ut ne semel quidem de morbi acerbitate conquereretur, et magna cum animi voluptate cum Confessionario suo, Viro Summe Rev. D. Io. GOTTL-
LOB CARPZOVIO P. P. et ad D. Thomae Archi-Diacono, qui eum frequenter invisit, fidemque eius S. Coenae usu confirmavit, de rebus divinis colloqueretur. Ita demum fortiter excipit horam decretoriam, et inter fervidas adstantium preces die nupera IV Decemb. paullo ante horam VII matutina-
nam, placide, et sine ullis doloribus, expiravit, annos natus XVII, mensesque sex et dies totidem.

DISSERTATIO XXII.

DE

PILEO, LIBERTATIS
SYMBOLO.

Ad pileum vocare, solenni quasi formula, Romanos consuevisse servos, hoc est, ad libertatem, pervulgatum est inter antiquitatum promos condos. Nec longe ratio petenda, cum solis ingenuis,

tâmetſi nudo capite plerumque incederent, ius tamen fuerit tegendi capita, quo carebant mancipia, quibus caput perpetuo nudum erat, quicquid demum accideret incommodi. Et, quamvis raro pileati in veterum monumentis reperiuntur, attamen, vel ſolum pileum, in nummis depictum, libertatem designare, extra omnem dubitationem poſitum eſt. Ita Caſſius et Brutus, occiſo Caefare, nummum cudi curarunt, pileum cum duobus gladiis a latere repraeſentantem, addita Inſcriptione: EID. MR. id eſt, IDIBVS MARTIIS, quod eo die caeſus eſſet Caefar; et in Tib. Claudii Caef. nummo figillum, ſeu parvum ſimulacrum, conſpicitur, quod dextra pileum tenet, cum Inſcriptione: LIBERTAS COS. III. Praetermittimus alia, quae hic de Romanis afferri poſſent; illud mirum videri poterit, ab omnibus fere gentibus, omni tempore, quoties facienda fuit libertatis profeſſio, adhibitum eſſe pileum. HENRICVS II, Galliae Rex, publico ſcripto, quo rationem reddebat initi abs ſe cum MAVRITIO, Saxone, contra CAROLVM V foederis, in ipſa fronte praefixiſſe pileum fertur cum duobus pugionibus, ut ſe hoc ipſo libertatis Germanicae vindicem oſtenderet. Et quis extremos Cimbros, quos
ho:

hodie Iutos dicimus, seculo barbaro docuit, pileo libertatem indicari? Qui, A. 1087 de oppressione CANUTI II, Regis Daniae, inurmurantes, coniuratione facta, pileum publice praeferebant, libertatem ad internecionem usque vindicaturi. Nec sine omine factum videtur, ut GEISLERVS ille in Helvetia, potestate, a Caesare concessa, abutens, co dementiae devenerit, ut pileum suspenderit, cui, veluti sibi ipsi, caput aperirent praetereuntes, hoc quodammodo signo futurae Helvetiorum libertati, quam turpiter oppressum ibat, praeludens. Nunc ego quoque, procul omni quidem ambitione, libertatis symbolum suspendo, et *ad pileum voco* Iuvenes studiosos, qui haecenus, ut discipulos decet, Magistri sui nomen tulerunt, eiusque se sententiis addicentes penitus, durum scholasticae servitutis iugum portasse visi sunt. Ad pileum, inquam, voco Doctoris in Philosophia, sive Magistri, quo manumittendi quasi sunt, qui a doctrinis Philosophorum satis instructi, non indigebunt ultra ductu Magistri, sed dirigendis formandisque aliorum studiis idonei deprehendentur; quique adeo plenam per pileum libertatem adipiscuntur docendi, quae ratio, usu ac studio confirmata, suppeditat.

Accedite itaque prompti, quicunque auream amatis libertatem; id tamen Vobis curandum praecipue, ne vacui, verum ut iis instructi scientiis accedatis, quibus vos pileo, seu libertate, dignos probetis nostro Ordini. Cavete enim, pileipolas nos putetis, quibus perinde esse solet, quibus, quam splendidos, pileos vendant, modo iustum pretium adnumeretur. Quin potius fucos a praesepibus arcemus, ac semper servos, semper ἀπυλοφόρους, (Galli dicerent *Messieurs sans chapeau*) procul esse iubemus. Vos vero, Iuvenes, non minus optimis literis, quam castis moribus, ornatissimi, qui gravissimae servitutis pertaesi, ad pileum, ad libertatem, adspiratis, ut in solenni, quam vocamus, completionem, proximis Vigiliis Thomae, hora II promeridiana, instituenda, Ordini nostro praesentes Vos sistatis, repulsae nescii, ea, qua par est ac decet, humanitate invitamus.

DISSERTATIO XXIII.

DE

VITA ET SCRIPTIS GABRIELIS SYMEONIS.

INter Viros doctos Seculi XVI, quorum insignis fuit in re antiquaria et nummaria industria ac sagacitas, eminet haud dubie GABRIEL SYMEONE, Latine aliis SIMEON, aliis SIMONEVS dictus, dignus ampliori elogio, quod eximia Operum illius raritas quodammodo obscuravit. (a) Nos, cum ab oblivione, quantum in nobis est, vindicaturi, cum vix aliunde adiumenti quidquam peti possit, tentabimus, quantum ex ipsius potissimum scriptis quibusdam, quae in manibus nostris sunt, elici ad tanti Viri vitam moresque cognoscendos queat. Florentinum fuisse, cum illi,

O 4

qui

- (a) De eo ita scribit MICH. PÓCCIANIVS in *Catal. Scriptor. Florent.* p. 74: G. Simoneus, in humanioribus studiis longo studio exercitatus, Philosophus non indoctus, sed Conographus peritissimus, conscripsit plura clara Opera, quibus nomen suum longe lateque divulgavit; et optimus horum aestimator, ANSELMVS BAMDVRVS, in *Bibl. Nummar. ed. Fabr.* p. 17, 18, ita ait: G. Simeon, cum vetera monimenta studiose conquireret, nummos non neglexit - - quos doctus Florentinus solerter et accurate exposuit.

qui de Scriptoribus Florentinis egerunt, (b) testantur, tum ipse apertissime profitetur, (c) ubi DANTIS Epitaphium Ravennae considerans, in quo Florentia *parvi mater amoris*, atque ipse *patriis extorris ab oris*, vocatur, eandem sortem et Florentinos alios illustres, PETRARCHAM nempe, et BOCCATIVM, et se ipsum, invidia civium gravatum, expertum esse, queritur. Quo et pertinet, ubi in Coenotaphio, quod sibi ipse scripsit, (d) Magistratum se adeptum quidem esse, sed et amisisse, fatetur. Quo anno natus, aut mortuus, fuerit, nemo perhibet; saltem POCCIANIVS, (e) cum adhuc A. 1572 in vivis fuisse, testatur, et, si iconem eius, qualis annis 1557 et 1561 fuit, in binis eius Operibus, (f) contem-
ple-

(b) POCCIANIVS *l. c.* et GIOVIO NEGRI *nell' Istoria degli Scrittori Fiorentini p. 229.*

(c) *Illustres Observat. Ant. p. 74, 75, 76.*

(d) In libro: *Description de la Limagne en Auvergne p. 129*, de se ita scribit: „ In patria Magistratum bis adeptus, in militia triennium, apud Augustam Taurinorum, eorum unum, adolescens, (mutato Reip. statu) alterum ex, invidia iuvenis, tertium Iani Carraccioli, Melphitani Principis, sub Alphinorumque Proregis, oratione vir factus amisit, „

(e) *l. c. p. 74. Conf. NEGRI l. c. p. 229.*

(f) Nempe in titulo libri *Observ. Ant.* qui A. 1557, et in altero, *Description de la Limagne*, qui A. 1561

plemur, in qua rugosus et barbatus apparet, hoc tantum inde confici poterit, eum ad aetatem satis proVectam pervenisse. Diem tamen natalem ipse indicat, vigesimum quintum Iulii, (g) ubi simul in horoscopus suum, ut fuit Astrologiae admodum peritus, solícite inquirít. Nobilibus parentibus natum esse, et passim in scriptis suis, et in Epitaphio suo, quod vide infra, testatur, patre nempe ingenuo, OCTAVIO, matre MARIA. Vxorem quoque duxisse, sed post semestre spatium parentibus redditam, in eodem Epitaphio non dissimulat. (h) Neque eam aliam ob causam dimisisse videtur, quam ne exilii, quod eodem tempore arripuit, molestiam, uxorem secum circum-

prodiit, p. 127, et, quamvis in aliis, ornamentis inprimis, hac icones discrepent, in rugis tamen et barba crispa conveniunt.

(g) *Descr. de la Limagne* p. 130, ubi ait: *Ma nativité fut un Mercredi à l'aube du jour XXV de Juillet, ascendant la seconde face du Cancer avec Mars, et succédant la première du Lion avec le Soleil, Venus et Mercure, entre la première et seconde maison: et pourtant principaux dominateurs de ma vie, même le Soleil très vigoureux en son domicile. etc.*

(h) In *Descr. de la Limagne* p. 128, his verbis: „Vxori maritus duntaxat semester, quam parentibus exulabundus (dote non comminuta) commendavit, amplius non revixit.

cumducendo, augeret: certe non male ipsi cum ea convenisse, ex loco aliquo *Observationum antiqu.* (i) patet, ubi ait, se et communi proverbio, et propria experientia, didicisse, quod bonus vir bonam faciat uxorem. Postquam ita in Gallias discessisset, Lugduni imprimis commoratus, insatiabilem prodidit vetera monumenta lustrandi cupiditatem, quod nec ipse diffitetur, (k) cunctis fere librorum suorum titulis, tum et Inscriptionibus, a se ipso compositis, vocabulum ΕΥΔΟΚΙΑΣ, (l) et praeterea
nunc

(i) Pag. 6 his verbis: *Il pourroit être que l'indiscretion et desloyauté d' aucuns Maris me contraindroient de donner contre eux la sentence, ayant non seulement oui dire, mais encore expérimenté, que les bons Maris font les bonnes Femmes.*

(k) Ita enim disertè in libro *Observ. antiqu.* p. 19: *Mon naturel est, de vouloir toujours voir et apprendre quelque chose.*

(l) Causam ipse innuit in libro, *Descr. de la Limagne*, p. 83, his verbis: *Il ne se fait pas esmerveiller, si m'ayant concédé la nature, outre tant d'exemples, ceste bonne volonté, que les Grecs appellent εὐδοκία; et cette grande envie de faire prouffit, a laquelle la Fortune deniant les forces, ie cherche avec toute mon industrie de celebrer et rafraichir en mes livres (m'ayant aucune obligation iusques a maintenir avec les modernes) les noms insignes, les oeuvres excellenses, et les nobles memoires des Anciens.*

nunc verba: Sic nati videmur, ut contemplerur, (m) nunc simillima: Natura ita impellimur, ut prodesse velimus, (n) nunc illud: Apollini genitori, (m) apponens. Itaque, ut hunc animi ardorem expleret, HENRICO GVISIO, Duci, A. 1557 in Italiam proficiscenti, comitem se dedit, eoque Observationes, in eo itinere factas, (de quibus paullo infra) sequenti anno CAROLO GVISIO, Cardinali Lotharingiae, illius fratri, dedicavit. Primum quidem Lugduno Massiliam se contulit, de qua urbe, a Phocensibus olim, ut probat, habitata, singularia quaedam annotavit. (p) Hic, conscensa navi, Romam abiit, cuius praecipua monumenta intra octiduum lustravit, castrum Firmanorum inde, Anconam, Pisaurum, Ariminum, Ravennam, Clugiagos, Venetias, delatus, rursus-

(m) Vt in titulo Operis, *Observ. antiques.*

(n) Vt in titulo libri, *Illustrazione degli Epitaffi* etc.

(o) in *Descr. de la Limagne* p. 127, 130.

(p) in *Observ. ant.* ubi exponit iter universum, ita loquitur de hac urbe p. 16: *Les habitans du lieu, tant hommes que femmes, sont encore aujourd'hui habillez à la Grecque, et ont la parole, la couleur de la chair, et la façon du visage de mesme: dont ie penserois volontiers que ce fut quelque demeurant de ces Grecs nommez Phocenses, etc.*

susque per Patavium, Ferraram, Veronam, Bressiam, Badam, Lausannam, Genevam, Lugdunum reversus est. Inde et Lutetiam Parisiorum excurrit, sed, cum iustos literarum aestimatores, qui ipsius commodis prospicerent, haud invenisset, mox Lugdunum ad libros suos se recepit, dolens inprimis, ab iis se deferi, quibus protinus immortalitatem donare queat. (p) Interfuisse illum quoque aliquo tempore Concilio Tridentino, ipse diserte fateatur, ubi familiariter versatus est cum VVILHELMO DV PRAT, Episcopo Claremontano, magni illius Galliae Cancellarii, ANTONII, filio, cui cum sagacitatem suam admodum probasset, hoc ab

60

(q) in libro, *Observ. ant.* in quo totum illud iter descripsit, de hac quoque excursionem ita loquitur p. 120: *Voyant, de n'avoir plus que faire à Paris (car ie perds mal volontiers temps à l'entour des vaines et longues esperances et promesses des personnes, mesme de ceux qui ne se soucient, si non de leur prouffit particulier, et ne savent incontinens obliger un homme vertueux, qui en un moment peult rendre à iamais leurs noms immortels au monde) ie m'en retournay à Lyon entre mes livres. Conf. eius Descri. de la Limagne, p. 143, ubi adversae illius fortunae fit mentio, quam modestia et magnorum virorum, quicquam experti sunt, recordatione vicit,*

eo elogium retulit, ut dixerit: *Ego nunquam tale expertus sum ingenium.* (r) Ceterum, etsi iuvenis aulae se mancipare noluerit, et oblatum a COSMO I, Magno Duce Florentiae, Oeconomi Ducalis munus detrectaverit, postremis tamen aetatis suae annis in aulam EMANVELIS PHILIPERTI, Sabaudiae Ducis, concessit, in qua et vitam finisse videtur. (s) Quod ad scripta eius, in iis primum, ni fallimur, fuit Opus historico-politicum, cuius titulus: *Commentari alla Tetrarchia di Venetia, di Milano, di Mantova e di Ferrara*, Venetiis A. 1548 editum, et Venetiarum Principi, DONATO, consecratum, eiusque pariter, ac Pontificis Romani, M. Ducis Florentiae, aliorumque, privilegiis munitum, quod opus *celeberrimum* vocat POCCLANTIVS. (t) Succedat liber elegans: *Illustrationi delli Epitassi*

(r) Vide eius Dialogum, *Descr. de la Limagne*, p. 74, ubi statim subiungit Collocutor, quem sibi fingit, Dipistius: *Vous estes vraiment digne du nom celeste, que vous avez: ie m'esmerveille plus de ce que vous approchant du Ciel vous cherchez si volontiers les plus hautes montaignes.* Nimirum in eodem Dialogo ipse Vranii nomen adsciverat.

(s) Vtrumque testatur NEGRI in *Scrittori Fior.* p. 229.

(t) l. c. Conf. NEGRI l. c.

pitassi e Medaglie antiche, quem eundem esse putat Cl. BANDVRVS (u) cum Gallico illo: *Les illustres Observations antiques en son dernier Voyage d'Italie l'an. 1557*: forte quod utrumque librum Lugduni in Gallia A. 1558, 4, et apud eundem Typographum, editum cognovisset; at, cum et tituli discrepent, et Etruscus ille liber ALPHONSO, Ferrariae Duci, (x) hic vero CAROLO, Cardinali Lotharingiae, inscriptus sit, res dubia iis videbitur, qui, quam longe a lucri studio, quod duplex unius libri Dedicatio prodit, abfuerit SIMONEVS, intelligunt. Postquam tamen et ipsi librum Italicum *Illustratione* etc. inspeximus, et cum Gallico contulimus, observavimus utique, pleraque convenire, hoc tantum discerne, quod illic paullo latius excurret, maxime post p. 137, paucaque circumstantias paullo aliter exprimat, et ipsa Marmora, quorum non pauca producuntur, aliis saepe ornamentis decorata in utroque libro conspiciantur. Praeterquam vero, quod hic, itineris sui ratione habita, quae ubique vetera monumenta, Inscriptiones, nummos, observaverat, examinat et illustrat, subinde etiam alia, rem militarem, aut politicam, spectantia,

(u) *Biblioth. Numm.* p. 18.

(x) *POCCIANI.* l. 6.

tia, attingit, (y) variaque passim inspergit Poemata Etrusca, a se composita. (z) Proximus est eius libellus, quem BANDURVS inscripsit: *Dialogo pio e speculativo, Lyone, 1560, 4*; sed, falli illum, ex IULIO NEGRI (aa) patet, qui hunc novae editionis titulum dedit: *Dialogo piu speculativo che Istorico sopra l' antiche Medaglie, con un Dialogo dell' Imprese militari ed amorose di Monsig. Giovio, Vescovo di Nocera, e con un Ragionamento di Lodovico Domenichi. Lyone, per Guglielmo Roviglio, 1574, 8*; quanquam parum abest, quin hunc titulum quoad cetera non satis accurate expressum censeam, cum ipse possideam libellum, eodem in loco, apud eundem typographum, eodem anno, et forma quoque eadem, editum, cuius hic plane titulus: *Dialogo dell' Imprese militari ed amorose di Mons. Giovio, Vesc. di Novara, et del S. Gabriel Symeoni, Fiorentino, con un ragionamento di M. Lodovico Domenichi, nel medesimo Soggetto. Est vero libellus ille de Emblematicis perexigu-*
us,

(y) Ita p. 113 seq. multis rationibus evincit, quantum miles legionarius, seu domesticus, praestes extraneo.

(z) Vt p. 7, 14, 20, 29, 32, 73, 77, 97.

(aa) *Scritt. Fior. l. c.*

us, (bb) ANNAE MOMMORANTIO, Comiti Stabuli Franciae, inscriptus singulari Epistola, Lugduni d. 15 Maii A. 1559 data; unde facile concludimus, nostram esse secundam editionem libri pridem antea editi. Maioris molis aequae, ac usus, est liber, a POCCIANTIO, NEGRI, et aliis, non memoratus: *Description de la Limagne d' Auvergne, en forme de dialogue, avec plusieurs Medailles, Statues, Oracles, Epitaphes, Sentences, et autres choses memorables, et non moins plaisantes et profitables aux Amateurs de l' Antiquité, traduit du livre Italien de G. Symeon, par Antoine Chappuys de Dauphiné*, Lugduni, 1561, 4; et, quamvis ex hoc titulo credi posset, librum hunc Italice primum vulgatum, attamen, cum Italica editio solertissimi BANDURI l. c. diligentiam effugerit, utique existimandum, eum ex MSto Autoris fuisse Gallice ver-

(bb) Nempe *paginarum 57, a p. 169 ad 215*, et magnam partem complent figurae emblematicae, quae Autor non, ut BANDURVS tradit, per modum dialogi, sed iuxta sermonis serie, et breviter admodum, explicat. Notamus hic obiter, inter alia emblemata p. 203 luculentam Autoris iconem spectari, protensa simul e coelo manu, quae digito monstrat eius frontem, cum Inscriptione: *Frons hominem praestat*; qua occasione vultus sui felicitatem e Physiognomiae regulis explicat.

versum, nec Italice unquam prodiisse. Hoc libro, dialogo, inter Vranium, quo nomine se ipsum designat, et Dipistium instituto, primum de emblematicis, et, quae in illis comparent, sententiis ponderosis, disserit, et mox ad res naturales conversus, Deum, naturam etc. apte describit, divinationem poeticam extollit, inprimis diligenter homines ad ea attendere iubens, quae saepe non cogitantes proferunt, quod exinde de futuris certi esse possint, (p. 22) Romanosque probat, quod haruspicia, auguria, prodigia, diligenter rimati sint, (p. 28) tum insignia ac nummos Florentiae, patriae suae, argute explicat, nec Astrologiam spernendam esse, exemplis IULII CAESARIS, CAROLI V, et COSMI Medicei, probat, qui, sub Capricorno nati, eadem fere omnes ausi fuerint ac gesserint, (p. 66) denique, aliis quoque intermixtis, (p. 89 seq.) ad ea accedit, quae titulus inprimis pollicebatur, et, proposita Limaniae veteris tabula, inprimis doctè demonstrat, Clarum Montem in Arvernensis esse Gergobiam antiquam IULII CAESARIS, (p. 109) cuius hac occasione loca plurima affert, ac multo doctrinae apparatu explicat, ultimo tandem loco Epitaphium sibi ipsi ponens, idque pari eruditione illustrans. Hic etiam
P libri,

libri, a se editi Parisiis, sed Italice nondum versi, *Cesar renouvelé*, quem fortissimi belli duces illius temporis, Mare-schallus DE BISSAC et Dn. D'VRÉE magno in pretio habuerunt, meminit, (p. 92) de quo omnes tacent, et spem facit (p. 42) Historiae Romanae inde a diluvio usque ad FERDINANDVM I, Imperatorem, originem quippe Romae longe ante ROMVLVM petendam censens; (aa) quam tamen neutiquam in lucem exiisse, verisimile videtur. Memorantur etiam eius *Observations militaires*, Etrusco sermone, quas NEGRI ineditas putat, POCCIANIVS vero l. c. Autorem eas typis excudendas curasse, tradit, qui tamen nec locum impressionis, nec annum, memorat. Enimvero, eundem hunc librum, esse cum *Caesare renovato*, non obscure ex ipsis SIMEONII verbis patet. (bb) NEGRI quoque inter scripta eius tres

(aa) Ita nimirum inter alia p. 41: *De la quelle grandeur des Tuscans ie vous resoudray encore mieux en un autre mien livre, ou j'ay compris des le Deluge iusques à Ferdinand Empereur, an pour an, toute l'Histoire Romaine et les choses plus singulieres de la ville de Rome.*

(bb) Ita enim in Dedicatione *Observ. antiquis* praemissa: *Les faits de Cesar, renouvellez et illustrez dernièrement par mon livre des Observations militaires etc.*

tres libros refert Latinos, unum de Physiognomia, alterum de Chiromantia, tertium de Geomantia, non addito tamen loco et anno, hoc titulo: *Epitome nova, quam diligenter per Gabrielem Simeonem edita, et proprio veritatis nitore restituta*, cui addita Carmina quaedam Latina, testatur.

Quibus accedit, eodem teste, *Apologia contra l' Impugnatori e Censori delle sue opere*, Lugduni, 1569. Praeterea vertendis etiam aliorum operibus non defuit. Nam et GVILIELMUS CHOVLEUTRUMQUE librum, alterum *della Religione antica Romana*, Lugd. 1559, fol. cc 1569, 4, et *Metamorphosin Ovidii*, Epigrammatibus Etruscis expositam, ibidem dedit A. 1559, alterum *dell' Accampamento degli Eserciti Romani* etc. ibid. cuius quidem titulum hunc exhibet IO. MARIUS DE CRESCIMBENI: (ee) *Metamorfoseo d' Ovidio figurato, ed abbreviato in forma d' Epigrammi*, quae Epigrammata octo rhythmis, (in ottava rima,) quippe huic carminum generi inprimis accommodatis, composita esse, observat. Fuit enim Poeta haud infimae caveae, quippe qui, praeter haec Epigrammata, aliaque Carmina, supra memorata, (ff) Ve-

P 2

ne-

(ee) *Commentari intorno all' Istoria della volgar Poesia Vol. I L. III Cap. 5.*

(ff) Nempe *Observat.* eius *antiquis inserta*, Vid. *supra sub Nota x*).

netiis A. 1549 edidit Satyras, ad modum BERNÆ, inventoris, compositas, *Satire alla Bernesca*, quibus accessere *Rime e Concetti Villaneschi d' Ameto Pastore, composti per la Tonia del Tantara.* (gg) Quo loco non est omittendum Hymenæum Etruscum, A. 1660 nuptiis Isabellæ et Margaritæ, Galliae Principum, paullo ante, quam celebrarentur, consecratum, in quo non uno in loco acerba fata CAROLI IX, Regis, poetica quadam divinatione prædixisse sibi visus est. (hh) Denique Epitaphium (ii) subiungimus, quod ipse sibi posuit paullo ambitiosius, quo magis Lectori nostro de ingenio atque indole viri constet. Est vero hoc:

HEVS BONE VIATOR!

EXPOLITVM QVOD VIDES,
VIRTUTE, NON FOENORE,
PARTVM EST, NEQVE OMNI-

(gg) CRESCIMBENI *l. c. Cap. 5.*

(hh) Exstat illud integrum in eius libro *Descr. de la Limagne* a p. 23 ad 27, ubi mire sibi placet hac prædictione p. 22 et 27.

(ii) Exhibet illud in *Descr. de la Limagne* p. 120 seq. et uberius illustrat usque ad finem operis p. 144, quod hac denique sententia concludit: *Sapienter cogitant, qui temporibus secundis casus adversos reformidant.*

MNIBVS DECENS MONV-
MENTVM.

I. S.

Nomine GABRIEL, cognomine SYMEON,
 (illud angelicum, hoc vaticinatorum,)
 Florentino, eodemque ingenuo, patre,
 OCTAVIO, matre natus MARIA, regium-
 que fortitus coelum, regios omnes mo-
 res prae se tulit. Arma, equos, vena-
 tum, aucupium, lautam, redolentemque
 supellectilem, muscen, numismata,
 statuas, signa, tabulas, nemora, prata,
 rivulos, locaque recondita, eo usque dile-
 xit, ut, nedum ceteras artes, et plebecu-
 lae coetum, sed omnino urbes, fastidiret.
 In consilio perspicax, in iudicio acer,
 inventionis acumine clarus, risus et ser-
 monis parvus, invidit unquam nemini,
 amavit pertinaciter, breviter odit, neque
 amorem simulavit. Amicorum paucos
 novit, horarios multos invenit, non
 omnes recepit. In utroque dicendi ge-
 nere libros conscripsit, leges, ab se inven-
 tas, militibus dedit, murorum propugna-
 cula direxit, locorum metitus intervalla,
 regiones pinxit, sententias pronuntiavit,
 diligentiam coluit, liberalitatem exer-
 cuit, fidem servavit. Vxori maritus
 duntaxat semester fuit, quam parentibus
 exulabundus (dote non comminuta)
 com-

commendavit, amplius non revisit. Nam plurimas terrarum orbis circumiens regiones, Oceanum, Mediterraneum, Adriaticumque, mare pertransivit, collapsa ubique temporis vitio, hominumve incuria, insignium virorum monumenta, (Ludgunensium praesertim,) Deorumque delubra, membranis restituens, Philosophiaeque ac suae tantus libertatis amator, ut illam ceteris cupidinibus, hanc cunctis Regum divitiis, anteferebat. In Patria magistratum bis adeptus, in militia triennium apud Augustam Taurinorum, eorum unum adolescens, (mutato Reipublicae statu,) alterum ex invidia juvenis, tertium IANI CARACCIOLI, Melphitani Principis, sub Alphinorumque Proregis, oratione vir factus, amittit. Quibus omnibus eodem semper animo peractis, sibi, amicis, praesentibus, et posteris, cum hoc, tum novissimum vivus id aliud monumentum dereliquit.

IPSE ANIMO SALTEM
VIXI
NEC REGIBVS IMPAR.

DISSERTATIO XXIV.

HERMANNI BVSCHII,
PASIPHILI, CARMEN, QVOD
INSCRIPTIT LIPSICA, E
LATEBRIS PROTRA-
CTVM EXHIBENS.

CVm ante hos annos XXVI Graecarum et Latinarum literarum in Misnia instaurationes in cathedram adducerem, inter primos commendavi HERMANNVM BVSCHIVM, VVestphalum, Oratorem, Criticum, et Poetam, sui temporis praestantissimum, nec in sacris Literis, Iure, ac Medicina, hospitem, qui non Lipsiae modo, verum et in quamplurimis aliis Germaniae urbibus, ut mos erat eius temporis, bonas literas magna cum laude professus est. Hunc, subodorabar tunc, obscuris quidem indiciis, nonnihil de Lipsia nostra commentatum; etsi, qui de vita et scriptis eius uberius egerunt, nullam eius opellae mentionem fecerint. Sed incidit illa ipsa nuper oportune in manus meas, dignaque mihi visa est illico, ob carminis Virgiliani castitatem et elegantiam, quam, iam tum A. 1504, satis quidem perplexe, ob varia vocum compendia, editam, nitidiori paullo prelo recuderem, non neglecta, quam praemisit

misit Autor, facunda ad Amplissimum
urbis Senatum, adlocutione. Exhibet
vero titulus rudem picturam, hominem
nempe sylvestrem, quereana, ut verifimi-
le, cinctum corona, dextra insignia Li-
psiensium, Leonem cum trabibus, fini-
stra stipitem ad modum clavae Hercu-
leae, tenentem. Sed en ipsum libel-
lum:

HERMANNI BVSCHII,

Pasiphili,

LIPSI CA.

Consulibus, Senatuique Lipsensi,

HERMANNVS BVSCHIVS,

Pasiphilus,

Salutem!

*Praeclara ratio est, Viri Lipsenses, meo
iudicio, et inprimis utilis, qua omnes
fere potentes et egregiae urbes, immo ipsi
urbium, et regnorum, Principes, suas pace
et bello, domi forisque, res gestas fidelibus
literarum monumentis publice commenda-
ri, ab initio semper voluerunt; tanto et-
iam studio eorum aequae favore, qui hoc
opus aut tentare sunt ausi, aut feliciter
aggressi perfecerunt, ut maximis eos ho-
noribus opibusque sint persecuti. Sic
Thu-*

Tbucydidem, Imperatorem suum, Athenicenses civitate eiectum, cum ad scribendum res gestas eorum se contulisset, in patriam ab exilio ipsum revocarunt, honorantes eloquentiam, cuius ante virtutem damnaverant. Sic et Alexander ille, totius Orientis domitor, cuidam Poetae minus idoneo, bella et opera ipsius, quanquam parum ex Regis dignitate, complexo, pro singulis versibus singulos philippos aureos rependi iussit. Quem imitatus et ipse, bellica virtute magnus, Cn. Pompeius, Theophanem Mitylenaeum, Scriptorem rerum suarum, in concione militum civitate donavit. Hinc Plinius inquit, moris antiqui fuisse, eos, qui vel singulorum laudes, vel urbium, susceperant, aut honoribus, aut pecunia, ornare. Et certe, ut idem Auctor alibi quoque ait, si curae nobis esse solet, ut facies nostra, quae brevi spatio aetatis canis deformatur, ab optimo quoque artifice exprimatur, cur non potius optamus, ut operibus nostris, quae sola est aeterna possessio, optimus scriptor praedicatorque contingat? Est hoc certe (ut dicam, quod sentio,) vel maxime optandum curandumque, et praesertim civitatibus. Nam in illustrium virorum aut nobilium civitatum rebus gestis occurrunt vitae, mores, consilia, temporum, fortunarum mutationes

at-

atque eventus, ex quibus, tanquam ab exemplari, multa in dies capere atque haurire posteritas potest, per quae et publicis, et privatis, utilitatibus, rationibusque, provideant, consulantque. Hinc Alexander, Princeps Romanus, quotiens sibi deliberandum de negotio bellico foret, peritos historiae homines inprimis consulebat. Vbi iam Scriptores nullo in pretio habentur et negliguntur, an non in illis civitatibus haec omnia interim pereunt atque intercidunt, quorum (si tradita essent literis,) multiplici copia iuniores ad vitam non solum privatam, sed etiam munera publica obeunda, instructiores reddi potuissent? Quid? quod non minus est utilis in civitate aliqua ingens copia bonorum exemplorum, quam bonae leges. Illae enim imperio cogunt: at infidelis recti magister est metus; exempla vero alliciunt atque invitant, et inprimis hoc in se boni habent, quod approbant, quae praecipiunt, fieri posse. Vbi autem haec nulla exstant, ubi nullae historiae domesticae, nulli Scriptores, qui bonos viros laudando extollunt, improbos vituperando detestantur, ibi sine dubio peccare minus timet iuventus, et confidentius flagitia integrat, quasi in tenebris versetur, ignoreturque. Huiusmodi itaque infamiae atque dedecoris metu exterremur a vitiis,

is, et laudis dulcedine ad virtutem honestatemque accendimur. Nec Philosophos hic magnopere, quid de contemnenda laude et gloria loquantur, adverto; sed magis cum Cicerone dico: „Vt levitatis est, inanem aucupari rumorem, et
„omnes umbras etiam falsae gloriae consequari, sic levis est animi, lucem splendoremque fugientis, iustam gloriam, quae
„fructus est verae virtutis honestissimus, repudiare.“ Quamquam scio, quod maiore animo fructus honestatis in conscientia, quam in fama, reponatur; quid propterea vetat, si recte facta sequi volueris, eam aequo animo admitti? Sicut enim appeti fortasse non debet, ita neque sponte adveniens extrudi. Et cur recta conscientia honestae famae testimonium aspernaretur, cum mala, etiam invita nolensque, suos testes sit habitura? Sed quorsum haec tam longa oratio de rerum historiarumque conditoribus, de laude ac fama non repudianda? In hunc finem, ornatissimi prudentissimique Viri Lipsenses, omnia haec a me dicuntur, non ut doceam vos, sed ut vestram laudem vos ipsos respicere aliquando atque agnoscere cogam, quorum prudentia singularis, virtusque egregia, ut in ceteris omnibus, ita quoque in hoc genere, non mediocriter enitescit, qui fovendis bonis artibus or-

nan-

nandisque excellentium virorum ingeniis, nulli, non dicam urbium, sed ne gentium, studio conceditis. Hi mores vestri, prae-stantissimi honestissimique Viri Lipsenses, adeo me vobis iam pridem devinxerunt, ut assidue mecum cogitem, quo meo labore, meisque vigiliis, nomen Lipsensium (alioquin per se illustre satis) mansuris (ut ita dicam) vocibus tradam. Idque me reperisse propemodum iam arbitror, sed donec illud parturiam, quaeso, hoc nostrum, Viri humanissimi, de vestrae urbis apparatu Carmen, Vestro nomini dedicatum a me non minus religiose, quam si Musis ipsis dedicandum fuisset, fronte, ut soletis, serena legite atque suscipite. Valete, optimi atque humanissimi Viri Lipsenses, et me, vestri honoris, nominis, dignitatis, studiosissimum, Vobis commendatum habete. Anno MDIV, XV Calend. Nov.

HERMANNI BVSCHII,

Pasiphili,

DE

L'AVDE CVLTVQVE

VRBIS LIPSENSIS SYLVA,

cui titulus

LIPSIKA,

feliciter incipit.

Syl-

*Sylvas, antra, lacus, florentia pascua, fontes,
 Frugiferos et agros, et daedala rura, situmque;
 Lips formosa, tuum, moresque, et clara virorum
 Pectora, nunc versu facili describere conor.
 Horrida sanguinei spirant qui praelia Martis,
 Europae Troiaeque manus, funestaque fratrum
 Funera, Thebanos late infamantia campos
 Qui grandi ore loqui cupiunt, et pangere plectro;
 Larga Medusaei deposcunt flumina saltus,
 Aoniisque rogant propiorem verticis auram,
 Et data Castaliae maior sit copia ripae.
 Tu mihi, tu satis es, sitienti cammine laudes
 Amplecti, Lips clara, tuas. Non culmina
 Cyrrhae*

*Ostendi mihi, non vitreas Permessidis undas
 Exhaurire peto, plenisque recondere buccis,
 Laureae nec bifido decerpita cacumine ferta
 Hinc posco mihi, Phoebe, dari: Lips praemia
 nobis*

*(Si placeo) sat digna feret, nec munera valde
 Magna moror; tantum precor adversata labores
 Contemnat non illa meos, sed fronte serena
 Haec capiat nostrae dona officiosa Camoenae.
 Quae si laeta meum votum fortuna sequetur,
 Laetitia plenus caput inter nubila condam,
 Et cedam nullis, hoc sisus honore, Poetis.
 Sed me, tempus erat, iam de dote uberis arui,
 Et genio agrorum, Lips, incepisse tuorum.
 Horrea nam tantis hic aestas implet aristis,
 Flavescitque seges campos hic tanta per omnes,
 Tantaque fertilitas glebas foecundat opimas,
 No-*

*Nobilibus certare queat regionibus orbis
Ut Lipsensis ager: non hunc Memphitica tellus
Non etiam Siculi facilis proventus aratri,
Nec qui Stellates dicuntur nomine campi,
Ingere nec uincant hunc pinguibus Appula sulcis.
Sibilat hic aura leni crispata filigo,
Hic foecunda Ceres tritici turgescere spicas
Gaudet, et hinc meritas auct expectare coronas.
Hordea stant illic et canent aequore lato,
Stipatura domus, durus cum falce colonus
Coeperit in gravidam messem destringere dentes
Nudus, et a nimio factus iam decolor astro.
Hic viciae tenues foetus, hic surgere pisa,
Hic florere fabas, antiqua piamina patrum,
Hic causas placidi numerosa papavera somni,
Hic dare materiam mappis nova lina videbis.
Hic grandes calamos laetae spectabis avenae.
Quid tibi nunc versu sylvas et pascua dicam?
Quid de diversis venientes partibus amnes,
Miscentesque suas tacitis complexibus undas?
Qua surgit pinnis Arx alta, et versa sub austrum,
Exerit in nubes frontem, per florea rura
Serpit, et assuetas Nymphis Plebs porrigit urnas.
Nunc, ubi ad Hesperii me verto lumina solis,
Inter gramineas lucenti gurgite ripas
Pica salit, sequiturque suas, quas debebit, undas,
Raucaque per vitreas exercet murmura limphas.
Nec procul hinc ipsis terrae Lupa dicta colonis
Large perspicuas affundere moenibus urbis*

Cere

Certat aquas, certatque suas hinc Parda, paren-
tem

*Naiades allapsae patulos comitantur in agros,
 Et feriunt teneris vada tralucencia plantis.
 In tales solvi latices (si tristis in undas
 Transformanda fuit,) legisset regia Dirce,
 Has etiam Alphaeo Pisaea Arethusa relicto
 Permutaret aquas, et cui se pulcer Anapus
 Miscet Trinacriis et mallet flumina lymphis.
 Huc Atys vellet spretis properare Sicanis,
 Et Galathea suos fugiens sequeretur amores
 Illam, Nereidum ni coerulea turba sororum
 Hunc retineret, amans niveis Galathea lacer-*
tis.

*Nec tantum blandis piscos fluxibus amnes
 Appellunt Lipsim, potes hic ingentia iuxta
 Moenia et ingenti vivaria cernere sumptu
 Effossa, et dives vix qualia fertur Orata,
 Aut habuisse gulae post hunc studiosior Hirrus,
 Qui muraenarum sex millia mutua caenis
 Caesaris appendit, vel qui vivaria Baulis
 Baianis habuit vicina Hortensius undis.
 Aequoris haec instar mirantia lumina lassant
 Stagna, velutque patens mare largo littora ten-*
dunt

*Circuitu, et liquido late sola mersa profundo
 Aspiciunt, nullaue sinus a parte coercent.
 Te larium spectare putes et rauca cientem
 Murmura Benacum, magnis et molibus ipsum
 Nerea Lucrinum pellentem, Lidaque Tusci
 Regna lacus, quondam misero tepefacta cruore*
Con-

*Consulis, et Lybici possessa furorē tyranni.
Nunc, quem delectant sylvae, nemoralibus umbris
Condensae, et spissis ramosa cacumina lustris,
Flectat in occasum devexaque sidera vultum,
Et lucum adspiciat, quo non est densior Idā,
Non Dodona Iovis, Phariis celebrata columbis,
Non nemus Hippolyti, Silari nec plurimus um-
bra*

*Lucus, et Alburni iuga frondosissima montis.
Hanc vicina sedens longo Lips ordine sylvam
Prospicit in latas extendere robora partes,
Inque polos altis et in aethera vergere ramis,
Sub quibus et Dryades niveae, Satyrique pro-
tervi*

*Capripedesque palam Fauni saltare chorosque
Instaurare solent, lassique sub arboris umbra
Suavia lacteolis mollissima figere Nymphis,
Et lacti virides in vivo cespite mensas
Sternere, vimineis et agrestia dona canistris
Promere, et ambrosium buxo miscere capaci
Nectar, et imposito crinem circumdare scroto.
Pastores hoc saepe vident, cum Syrius aestu
Findit agros, mediumque tenet sol magnus O-
lympum.*

*Nam tunc siccato rore et sitientibus herbis
A pastu fugiunt, auramque umbramque sequun-
tur*

*Armenta, et mediis cupiunt requiescere sylvis.
Quo veniunt etiam gradientes pone magistri,
Crebraque septena fundentes iubila canna,
Innocuo laevas expellunt carmine curas.*

Hi,

Hi, quotiens feri redeunt in tecta iuveni,
 Sub patulis totiens dicunt se numina ramis
 Vidisse, et festas, luco gaudente, choreas.
 Versus ad Auroram Phoebi et nascentis ad ortus;
 Hic aliam video numerofo surgere sylvam
 Stipite, sed duro gemit haec obnoxia ferro,
 Lignaue fert rapidis et saevis caedua flammis.
 At tibi nunc paucis, armenti copia quae sit,
 Quae sit forma boum sylva stabulata sub omni,
 Expediam. Caput est magnum, crassissima cervix;
 Oblongumque latus, teruum palearia pectus
 Ima tegunt, hirta duo concava fronte minantur
 Cornua, lunatis aures sub cornibus horrent,
 Ignavaque pedes abeunt gravitate bisulci,
 Caudaque contactis verrit sola putria glebis.
 Tale erat armentum, stabulis quod victor Iberis
 Abstulit, et Tusco lavit Tirynthius amne,
 Seu quod Lambecie solis pascebat in arvis,
 Seu quod per Strophadum campos Cythereius
 heros

Errare, et nullo coram custode uidebat
 Candida demorsae latera acclinare genistae.
 Hinc sibi mactari tauros optasset opimos
 Iuppiter a populo lactis victore triumphis:
 Hinc sibi iussisset auratam fronte iuencam
 Iuno devotas fisti genialis ad aras.
 Nec minus haec regio, minus haec habet ora fe-
 roces

Alipedes: alto glomerant in pulvere gressus,
 Quos haec gignit humus, cervix velatur bone-
 stis

Luxuriatque iubis, aures modicae, atque suba-
ctus

Venter, et argutum caput illis, pingua terga,
Exsuperansque thoris pectus, clunesque rotundi.
Horum pars equitem dorso gerit, armaque gau-
det

Adspicere, et cantus procul exaudire tubarum;
Altera pars domito rapit effeda Gallica collo,
Stridentesve rotas, attritave poudere plaustra,
Aut grave tractat onus ternum renovantis a-
ratri.

Si modo deflektas oculos ad amoena parumper
Pascua, quas illic urentes culta capellas,
Quosve greges ovium, carpentes gramina, cer-
nes?

Illis Endimion (pecori est ea gratia cuncto)
E coelo nivcam posset deducere lunam:
Haec Deus Arcadiae si spectet ovilia, spernet
Maenala cum sylvis Tegaeaque rura lyceis.
Nunc revocat nostrum cultos me carmen in bor-
tos,

Et quae umbrosa meam cingunt pomaria Lipsim.
Quid pira? Quid referam curvantia pondere ra-
mos.

Mala? Quid Arctoar cerasa incendientia sylvas,
Cortice purpureo, castasque imitante puellas?
Perfica quid dicam, tenera canentia lana?
Mespila quid Regum claras induta coronas?
His tu iuglandes, corylique bis adde minores
Castanaeque nuces: hic sunt, comprehendere fru-
ctus

Quos

*Quos ego nec specie, numero, nec carmine, possum.
Alcynoi qui mite solum, Persaeque potentis
Pomiferas aequo discretas limite sylvas
Insignesque hortos prisca miratur Adonis,
Et mala Hesperidum sulvo certantia villo,
Praedicat, ille tuos si, Lips, adspexerit, omnes
Ridebit, quos est hortos mirata vetustas.
Laeta sub his cives peragunt convivium ramis,
Cum ver pubescit, rapidisque caloribus aestas
Arboris effusae iucundas efficit umbras.
Pocula nec desunt, Veneris nec cura puellae,
Nec dulces iuvenum coetus, qui carmina dicunt;
Instituuntque choros, cythara modulante sonora,
Et volucrum cantu tenues miscente susurros.
Tales divitias, tales vix possidet umbras
Bargaphie, vitreis Dianae cognita lymphis,
Maenala vix luco sic defenduntur opaco.
Haec loca vel dici possunt mollissima Tempe,
Calliopes vel iure solum natale vocari.
Ut taceam flores, suaves et odoribus herbas,
Et quae viva modis delectant gramina mille,
Luxuriantque comis, et mille coloribus urunt.
Hic rosa sanguineos ardens diducit amictus,
Hic humiles violae dulci ferrugine florent,
Effigie calathi procera hic lilia surgunt,
Regius hic mitem diffundit amaracus umbram;
Hic salicunca viret, candent hic alba ligustra,
Hic, narcisse, nites, illic, hyacinthe, rubescis,
Nec melitotos abest, nec abest amaranthus, et
baeret
Proximus oenanthe, flore et vaccinia nigro,*

*Se sociant, iungitque illis se baccar amicum
Frontibus, et flexi cum caltha vimen aranthi.
Nunc vescum quis dicet olus? Quis plurima re-
rum,*

*Hortorum quae cura parit, foecundaque cultu
Terra suo? Ut late pendentes brachia betas,
Utque habiles ventri malvas, ut sectile porrum,
Ut fiser, ut pigro gaudentia frigore rapa,
Brassica nec desit, nec abest lactuca, ciborum
Grata quies quondam, nec stricti fascis aveti,
Nec lapatum, nec ruta virens, nec raphanus acer,
Vrinamque citans nec amaris intiba sibiris.
Plura nec hortorum iactat cultura Syrorum,
Hic quam submittit gremio pia terra recluso.
Adde, quod et Baccho haec sit grata ac hospita
tellus,*

*Hic operit colles, et vitibus ornat apricos,
Pampincisque iubet late frondescere sylvis,
Vinaque largitur gravidis Semeleius uvis,
Qualia vix pleno carpit de palmite Lesbos,
Qualia nectareo possint certare Falerno,
Aut certare tuis, clarissima Setia, cellis.
Nunc me tecta vocant tua, Lips, nunc ardua,
celsum,*

*Moenia, turrigero tollentia vertice frontem.
Quae facies urbis? Quae forma est? Quaeve De-
orum*

*Culmina? Quisve loci genius? Quae strata vi-
arum?*

*Qui cultus hominum? Felices omine laeto,
Felices animas, inquam, quas fidere fausto*

Hic

*His tam formosis tribuere exordia muris.
 Phosphorus ut coelo micat inter sidera toto,
 Cum matutinis profert se roscidus horis,
 Ut micat electri purissima lumina culti
 Iuxta vulnifici pugnacia semina ferri,
 Utque inter flores vernos in Chloridos horto
 Plus spargit Veneris rosa sanguine tincta deco-*
ris,

*Ut nitidum plus lucet ebur, quod Tyburis aura
 Semper habet, micat ut conchae candore ma-*
rinae

*Praecipuo partus, certatque ut lactis honori,
 Plusque placet Parium, quam cetera marmora,
 Signum;*

*Sic, licet exsuperent auri argentique talentis
 Multae urbes, maris et terrae ditioe potentes,
 Nulla situ tamen haec vincunt cultuque venusto
 Moenia: sed, doctus, Veronae fama, Catullus
 Vndivagis ut se celebravit, Sirmio, terris,
 Sic est formosas Lips urbes inter ocellus.
 Huius quam celso consurgunt aggere muri?
 Quam cingunt crebris munitam turribus urbem?
 Quam latae occurrunt omni sine sorde plateae?
 Hic pulchros alte fastigia tollere cernis
 Vndique, et aequata procedere fronte penates.
 Efficit in medio spectabilis area visu
 Planitiesque forum, quo dextra Curia parto
 Desuper inspectat coctu stipata verendo,
 Iustitiae cui cura tenax, cui totus honesti
 Ardor inest animi, atque usu prudentia longo
 Nutrita, et virtus nullo non carmine digna.*

*Quem iuvat et populi mores audire, docebo.
Ille Patrum sequitur studium, sanctique senatus:*

*Est placidus, clemens, affabilis, integer, aptis
Ingeniis, vultu pulcher, nec veste, nec ore
Barbarus, in victu nitidus, sed sobrius odit
Vota gulae, et nimii damnat commercia luxus.
Nec solet ignavo luces transmittere somno,
Nec sensus hebetare mero, ventremque saginis
Tendere, nec ludo, foedave libidine, solvi.
Indulget tamen interdum, cum tempora poscunt,
Laetitiae, cum causa monet, cum suadet honestas,*

*Tum coit excussis concors vicinia curis,
Explicat et frontem risus sermoque modestus,
Dulciaque unanimi studio convivium fervent.
Nulla dies alias sterili consumitur usu,
Intenti sed opus faciunt, segnesque coercent
Emendantque moras, nec tempora cassa labore
Effugisse sinunt, omnique expertia fructu.
Quodque magis laudes, natos adsuescere parvos
Officiis, quantumque valent, ad honesta vocantes,
Erudiunt, et, quæ vicinus parte iuvandus,
Quo consanguineus, quo sit peregrinus habendus
Ponendusque loco, quid discrepet utile recto,
Et quam sit melius, contentum vivere parvo,
Nomine cum claro, quam cum rumore maligno
Possedisse Deos, et quicquid caeca potenti
Sors poterit praebere manu, quod carpere nullus
Alterius famam, nec circumrodere vitam
Debeat, utque sui potius sit mantica tergi*

Spe-

Speſtanda, utque in ſe malit deſcendere quiſ-
que,

Auribus inſtillant, et, quod cuiusque decorum,
Quidve ſit ut pulchrum, quid contra ut turpe te-
nendum,

Pro modulo ætatis, pro conditione locoque
Collibrare docent, trutinaque expendere cauta.
Nunc fora, nunc intra quæ rerum eſt copia
muros,

Vos mea plectra vocat, veſtros huc vertite cantus.
Quis tritici vidit, tantumque ſiliginis, unquam,
Quotidie huc quantum conveſtant ruſtica plenis
Vndique plauſtra viis? Credas, huc Gargara
meſſes

Fundere tota ſuas, et, quicquid Mœſia iacſtant
Horrea, roſtratas huc transportaſſe carinas.
Quicquid habere poteſt feliciſ copia villæ,
Educat et quicquid ruſ nobile, quicquid et af-
fert

Pinguis ager, cupido foecundaque terra colono,
Hic ſpectare licet. Pullos iſte, ille columbus
Porrigit aerias, hic improbus obſtrepit anſer,
Hic fluvialis anas plaudit, decepta coturnix
Hic queritur, perdixque ſalax, turturque pu-
dicus,

Nec deſunt Palamedis aves, aut ripa Cayſtri
Quos vehit argutos per ſtagna loquacia cygnos.
Explicat hic pavo geminatae lumina caudæ,
Adverſo gaudens ſpectari ſole colores:
Nobilitatque dapes hic cui ſua nomina Phaſis

Indidit. Ut taccam volucres, quas callidus au-
ceps

Cassibus, et visco, calamisque, et carmine, traxit:
Ova nec hic refero, pressique coagula lactis.

In scapulis teneros portat tibi rusticus haedor,
Affert lactentes, pavidis cum matribus, agnos.
Hic et, quos canibus iuvat atque indagine sal-
tus

Cingere, de sylvis referunt, tesquisque iugosis
Captivos lepores, avidasque excurrere damas,
Capreolos, inulos, et saevos dentibus apros.
Nunc superest, ut adhuc populi commercia dicam,
Multiplies et opes, mercatorumque catervas,
Qui fora turmatim tua, Lips, et moenia quae-
runt.

Cum Zephyrus verno foecundat rura sereno,
Et redit Autumnus pomis umbratus et uvis,
Brumaeque nos cogit Iani meminisse biformis.
Mensibus his semper, certisque his partibus anni,
Quicquid vespere habet, vel quicquid donat Eous,
Ad Lipsim rapitur cursu fremituque secundo,
Vix populum turbamque viis capientibus omnem.
Hic, quicquid Chalybes sodiunt, et Dalmata coeca
Sub tellure legit, quicquid Callaecia dives
Eruit, hic, quicquid pretioso tinxit abeno
Fucavitque Tyros, et murice Sparta secundo,
Ponitur, hic avari mittunt sua vellera Seres.
Huc, quicquid pinxere Phryges, radioque sonanti
Contulit Assyria Babylon, Chaldaea sub umbra,
Huc veniunt bimari certantia vasa Corinθο,
Huc auro solidi crateres, fulvaeque passini,

Et

*Et quae Mentoreo perfecta torcumata coelo,
 Aut iures Pbrygio solum tractanda ministro.
 Nunc Indi rubrique potest quisnam aequoris
 ignes,*

*Quis gemmas numerare valet, non segnis Iaspis
 Hic viret, arcano hic Ametistus fulgurat ostro,
 Electra hic crebris delectant mixta Smaragdis,
 Hic et Sardonices, Lychni, flammisque Pyropi
 Collucent, variis Iacynthi hic ducta figuris
 Caerulea praeradiant, Opalo confusus Apistus
 Splendet, et in fragili teretes Adamante Cyndri,
 Et quoscunque ferat vaga Tethyos unda lapillos,
 Quosque tumens Indus, clarus quos fundit Hy-
 daspes,*

*Et quos Aethiopum mittunt Lybiaeque coloni,
 Quotque Ichnusiatis Siculisque leguntur in oris,
 Impiger huc alio transfert mercator ab orbe.
 Hic tibi monstrantur, Phydiae quae credere possis
 Marmora; si pictas mavis spectare tabellas,
 Hic est, quae Eoum vincat pictura magistrum;
 Hic et felices iactant sua thura Sabaei,
 Hic Cylices et fila croci, sua balsama molles
 Hic redolent, venduntque Syri; nunc messis a-
 momi,*

*Nunc casiae non parca seges, nunc cinnama larga,
 Caucaesumque piper, Pharii nunc vimina Costi,
 Surgunt, et grato nares remorantur odore.
 Hic Nomadum nec cessat ebur, nec barbara ci-
 trus,*

*Myrrhina nec cupidis hic, nec cristallina, desunt,
 Nec calices, quos Nilus amat percurrere. Sed quis
 Cun-*

*Cuncta potest? Hic est procerum quod cura du-
cumque*

*Non fugiat, quod fortis eques, quod splendidus,
et quod*

*Luxuriosus emat, nec non quo pauperis usus
Indigeat, mystesque pius quod venditet, aere,
Et redimat quod turba suo studiosa, decorus,
Hic est, quod iuvenis, puer, et virguncula, gestet,
Et matrona decens, hic, quod tellure marique
Prosit, et humanos iuvet excipiatque labores.*

*Nunc ad postremum decus, et quo nomine claros
Lips adit ipsa polos, atque acthera vertice pulsat,
Appropero, fileant Eurus, Nabathaeque regna,
Secreto de fonte viros phialaque bibentes
Tantalea gentes, longaeque Gymnosophistas
Aethiopum, taceant, pudeat te magne tuorum
Nile sacerdotum, nec doctos Persia iactet
Unquam elata Magos, Druidas et Gallia clauso
Ore premat tandem.*

*Quicquid sole Rhodos celebrata, et moenia magni
Quicquid Alexandri docuere, Ephesique potentis,
Et quicquid Thebae veteres trivere per artem,
Quicquid et ingenuis Pallas monstravit Athenis,
Ad Lipsim spretis migravit ab Hellade Graecis.
Hic adsunt, qui semper amant occulta latentis
Naturae, et varias coeli disquirere causas,
Hic, qui virtutum morumque volumina condunt,
Quique sciunt latebris obscurum educere verum,
Quaeve necaturos tollant medicamina morbos,
Restituantque aegris solatia, spemque salutis
Non dubiam, positosque levant haud segniter artus.*

Hic

*Hic audita patent, fluctus ec scire natantis
Hic pelagi, hic terrae numeros orbisque licebit
Nosceri, et Archimedis curas spectare sagaces,
Pythagoraeque sonos, vatunque aeterna piorum
Carmina, et antiqui monumenta retexere secli,
Fluminaque eloquii, vimque omnem et fulgura
fandi,*

*Percipere, et duplicis nodos evolvere iuris,
Aethereasque domos tentare, atque extima mundi
Regna super Phoebi radios, super ignea Martis
Astra, superque Iovis clemens et nobile sydus,
Falciferique senis stellam, pigrosque meatus,
Et super octavae flammata volumina spbaerae,
Inque ipso extremi mundi considerare dorso.
Sunt, ubi iustorum sedes, campique patefcunt
Luminis immensi, maiestatisque tremendae,
Regnaque ubi et stabiles rerum moderatur ba-
benas*

*Conditor omnipotens, quem pontus et arduus
aether*

*Terraque, et igniuomi lux tota tremiscit olympi.
O nimium felix, o terque quaterque beata
Lips, illustre caput tantis quae dotibus effers,
Et fama magnas urbes post terga relinquis!
Vellere Miletos celebratur, murice vincit
Exultatque Tyros, calidis Sinuessa superbit
Fontibus, eversae vino valuistis Amyclae,
Et portu et niveis blanditur Luna metallis,
Marmore se viridi commendat Sparta, Venesfrum
Palladio nomen, famamque meretur olivo,
Nobilitant Paestumque rosae, linique Faliscor*

Glo-

*Gloria, Tyrrhenae Clusinaeque moenia testae,
 Sed tecum, moneo, nunquam, me iudice, certent,
 Quae luce ingenii, quae fertilitate, virisque,
 Et cultu, quarvis urbes, et moribus, aequas.
 Quid dicam? Laudes vel felicissima cunctas
 Hinc tibi praecerpis, hinc omnia semina, causas
 Hinc trahis immodicas, et latae pignora famae.
 Illustris quae te patria virtute tuctur,
 Gaudet et esse suam, fovet, adiuvat, auget, a-
 matque,
 Quem longe mallet, quam priscum, Aegyptus, O-
 syrim,
 Quam Phoebum geminus vertex, quam Castora
 frigus
 Eurotae, foliis hederæ quam Nisa virentem
 Mytilcum, profugi quam stantia moenia Cad-
 mi
 Amphitrionidem Princeps fortissimus, inter
 Claros Marte duces nostri Georgius ævi,
 Magnanimi Alberti soboles, et vera propago,
 Astriferum cuius virtus transcendit olympum,
 Et terras implet numerosis fama triumphis,
 Surge, age, quæ tantis excellis laudibus, et quam
 Non nisi tranquilli meruerunt noscere Divi,
 Surge, age, et ætherco felix caput inferre coelo.*

ODOEPORICON

HIERONYMI EMSER.

Qui tua, Lips, primus curvo signavit aratro,
 Mocnia cum gemino candiduloque bove,

Te

Te, simul ut posuit, fato subiecit et aevo,
 Et tua permisit volvere fila Deas.
 Ut posses longos, illis praesentibus, annos
 Vivere, non aequis, ocyus esse nihil.
 Sunt etenim, ut nobis, sic urbibus omine certo
 Praescripti fines interitusque sui.
 Sicque Semiramidis sublimia testa ruere,
 Sic Pharaonaeae marmora picta domus.
 Sic Thebae, sic Troia iacet, sic Pallados arces,
 Sic Solymae fato templa superba suo;
 Sicque renascentis flagrarunt moenia Romae
 Saepe, sed exstingui funditus illa nequit.
 Nec tu, Lips, posthac coecis obnoxia fatis,
 Debebis morti te decusve tuum.
 Nam tibi perpetuae donavit munera vitae
 Buschius, Aonio vota probante choro.
 Quare, age, de tanto (ne sis inamabile nomen)
 Munere iam vati sis bene grata tuo.

Inter tot laudes, quibus Lipsia nostra annis abhinc ducentis et ultra ornata fuit, iam tum praecipua ingenii gloria eminebat, quam in hunc usque diem ferme ad miraculum tueretur. Quod ne patriae amore dixisse videamur, non erit ab hoc instituto alienum, testem Gallum (quae gens in laudibus Germanorum memorandis alioquin parcissima,) in medium producere. Est is Abbas ARCHIMBAUD, qui in libello, *Nouveau Recueil de Pieces Fugitives*, (a) dum texit elogium G. G. LEIBNITII, Lipsiae nati, ita loquitur: *Il etoit né à Leipsik, ville ou les sciences sont*

(a) Tom. III p. 145.

sont cultivées avec tant de succès et ou il semble que l'on en prenne le goût des le berceau; additque praeterea in Nota: Le fameux Journal de Leipsik, commencé en 1682 et continué depuis ce temps là sans interruption sous le titre d'Acta Eruditorum, a donné un nouveau lustre à cette ville.

DISSERTATIO XXV.

DE

VETVSTISSIMO ET A-
BYDOMNIVM AETATVM GEN-
TES RECEPTO SATYRA-
RVM VSV.

QVanta vis infit Satyrae, etiam acerbissimae, et quae ad convicia proxime accedit, ad morum emendationem, nullo non tempore compertum est. Nam, cum nemo tam perditus, suaeque estimationis prodigus sit, quin, si cetera perdat, famam tamen servare meminerit, nihil magis certe pungit flagitiosos, quam si sua scelera in apricum produci, et palam proscindi, sentiant. Itaque Romani quoque veteres, vel sub imperio Principum, indulgentia usi sunt singulari tum in eos, qui ipsorum Imperatorum ac sum-

summorum in Republica virorum vitia scriptis (ut SENECA in elegantissima Satyra, quam *Apocolocyntosin* (a) vocat, Claudii; PETRONIVS in *Coe-na Trimalcionis*, (b) Neronis, HORATIVS, IVVENALIS, et PERSIVS, aliorum) tum et in hos, qui publica voce in maxima celebritate incesse-
 runt. Quid magnificentius olim solenniusve triumpho Romano, siue pompam ovan-
 tium ac tripudiantium, siue incredibilem spectatorum turbam, spectes? At quanta impudentia milites in ipsum Imperato-
 rem, cuius currum triumphalem seque-
 bantur, incondita carmina et dicteria iocularia iactabant? Isti nimirum Iulio Caesari, de Gallis triumphanti, acclama-
 bant :

*Gallias Caesar subegit, Nicomedes Cae-
 sarem;*

*Ecce Caesar nunc triumphat, qui sube-
 git Gallias,*

*Nicomedes non triumphat, qui subegit
 Caesarem; (c)*

ite-

(a) Vid. F. C. NEVBURII *versionem eius vernac.*
Lipsf. 1728, 8, in Praef.

(b) Conf. *Histoire secrète de Neron, ou le festin
 de Trimalcion, trad. de Petrone par Mr. LA-
 VAVR. Par. 1726, 12.*

(c) SVETONIVS in *Iulio Caes. Cap. XLIX.*

iterumque:

*Urbani, servate uxores, moechum cal-
vum adducimus,
Aurum in Gallia effutuisti; hic sumpsi
sti mutuum. (d)*

Quo spectat apprime locus DIONIS, (e) quem Latine hic exhibemus: *Admirationem augebat maxima Caesaris in militem dicacitate lenitas, qui et allectos ab eo in Senatum dictis mordebant, (unde et alios in ea pompa impune sugillatos fuisse intelligimus,) et ipsi Caesari inter convicia Cleopatrae amorem, consuetudinemque, quam is adolescentulus cum Bithyniae Rege, Nicomede, habuerat, exprobrabant; adeo, ut dicerent, Gallos a Caesare, Caesarem vero a Nicomede subactum. His ita iactatis, tantum ab indignatione abfuit Caesar, ut gavisus etiam sit, ea suos dicendi libertate uti. Subiicit tamen DIO, aegrius paullo tulisse eundem Caesarem exprobratam sibi cum Nicomede consuetudinem; at, cum vellet eam, iureiurando etiam adhibito, excusare, iocis iterum ac risu fuisse a militibus exceptum. Disserte quoque DIONYSIUS HALICARNASSAEVS: (f) *Triumphorum deducitque**

(d) *Id. in eod. Cap. LI.*

(e) *Lib. XLVII.*

(f) *Lib. VII p. 477.*

Etio arguit, Romanis iam olim receptos fuisse scurriles istos et satyricos lusus. Permittitur enim victores deducuntibus iambos et dicteria iacere in clarissimos viros et ipsos Imperatores. Et, percurasse hanc consuetudinem etiam sequentibus temporibus, MARTIALIS testatur in Epigrammate ad Domitianum: (g)

*Consuevere iocos vestri quoque ferre
triumphi,
Materiam dictis nec pudet esse Duces.*

Enimvero haec praesentibus sua vitia per iocum obiectandi procax libido in ipsa etiam optimatum convivia recepta est, qua de re SENECA (h) refert his verbis: *Nos mancipiorum nostrorum urbanitas, in dominos contumeliosa, delectat, quorum audacia ita demum sibi in convivas ius facit, si coepit a domino: pueros quidem in hoc mercantur procaces, et eorum impudentiam acuiunt, et sub magistro habent, qui probra meditate effundant. Quo pertinent et PLINII (i) verba: Scurrae, cinoedi, moriones, mensis inerrabant;*
R et

(g) *Lib. I Epigr. 5; conf. F. B. FERRARIUM de vet. Acclamat. et plausu Cap. 10 et 11.*

(h) *de Constant. Cap. XII.*

(i) *Lib. IX Epist. 17.*

et LIVII: (k) *Cum in publico epulatus, domum reverteretur, prosequentibus molibus viris, qui ioci causa convivio celebri interfuerant.* Sed quid Romanos hic memoro? Nemo certe ignorat, quantae a multis Seculis autoritatis apud omnes fere gentes moratiores, in aulis praesertim Principum, fuerint homunciones isti, quibus a dementia sua privilegium quasi concessum est, ut spectatissimi cuiusque viri mores revelent, ac liberrime traducant. Neque his immorabimur diutius, qui id tantum probare constituimus, quod ferendam semper iudicaverint prudentiores satyram ac linguae quandam petulantiam, dummodo recte simul consuleretur in universum Reipublicae, ac vitia non modo civium, verum et oprimaturn, et eorum, qui ad clavum sedent, coercerentur ac emenderentur. Nulla vero gens, ut cogitandi et sentiendi, quod velit, ita et publice effutiendi scribendique, libertatem aeque amat, ac Britannica, quae quotidie aliquid parit novae satyrae, qua perstringuntur in aulis primicerii, nec optimis Regibus parcitur. Nihil iam dicam de intana plebis inconditae licentia, qua fit, ut infimus quisque et abiectissimus, in Thamesi navigans, praetervementes

foe-

(k) *Lib. XXXIII.*

foeminas nobilissimas, immo Principes, impudentissimis conviciis impune laceffat, aucturus etiam iniurias, nisi illae hilari vultu velut adhinniverint; illud magis mireris, quod in hoc Regno (secus est in libera Republica) ne leges quidem ullae reperiantur, quibus linguae calamive dicacitas coerceri satis queat.

Cui non notus *MISTIVS*? qui continuo in Diariis suis summos Viros satyrico sale perfricat, et, quamvis poenas subinde dederit, (leviores quidem, quam par erat pro delicti atrocitate,) semper tamen ad vomitum redit.

Et, licet non negem, cordatiores nonnullos effraenem hanc licentiam detestari, fatendum tamen, Anglos in universum indulgentiores esse in satyrae scriptores, ac facile pati, ut publice sugillantur, qui publice peccant. Quod cum ita sit, nemo mirabitur, in ipsis Angliae Academiis e longo tempore receptum fuisse, ut in Promotionibus aliisque Actibus solennioribus, feriis absolutis, finem facerent ludicra, liceretque tum Iuveni cuidam studioso ingenii ac linguae paullo petulantioris, quem *Terrae Filium*, ideo forte, quod, velut subito e terra natus, inter commilitones prorumperet, dicere fuerunt, in praesentes Patres Academiae conscriptos, Professores, Collegiorum Praesides, alios-

que viros gravissimos, si quid admisis-
sent, quod vel prudentiae, vel honestatis,
legibus repugnaret, publice satyram ex-
ercere, eosque bene depexos dare, mo-
do id fieret ingeniose atque circumspe-
cte, ita, ut in ius vocari ideo procax iu-
venis non posset. Relatum memini,
cum Oxonium ante annos hos fere tri-
ginta accessissem, paullo ante in simili
Paegyri *Terrae Filium* tum alios prae-
stantes viros, tum inprimis Bibliothe-
carium Bodleianum, (quem non nomi-
nabat quidem, etsi nemo ignoraret, vi-
rum celeberrimum, THOMAM HYDE,
peti, qui et Catalogum huius Bibliothe-
cae, scriptaque de religione Persarum,
de Scachiludio, aliaque elucubatissima
vulgavit,) acerbissime exagitasse, quod
senex decrepitus iuenculam haud opti-
mae famae e theatro scenico Londinen-
sium in torum nuper vocasset; neque
tamen hunc ausum fuisse lege contendere
adversus lepidum Oratorem, ne forte
Bibliothecarii munere excideret, quod
probe sciret, ex instituto THOMAE
BODLEII, fundatoris, Bibliothecae prae-
fectum uxoratum esse omnino non debe-
re. Etsi vero aliquot abhinc annis pro-
pe exoleverit mos ille, (alioquin non
prorsus improbandus, si intra limites
stetisset, quod ad eos, qui aliis exemplo
esse

esse debent, in officio continendos spectaret,) maluerintque Patres Academiae Oxoniensis carere omnino publicis Actibus, quam pati diutius, ut se omnibus deridendos propinaret homo lalciviens, et ad criminandum promptus; inventus tamen est, qui id sibi negotii datum putaret, ut quasi novus *Terrae Filius* publicis schedis, bis hebdomatim editis, naevos Academiae Oxoniensis revelaret, et quorundam in ea Professorum ignavi-
am ac fastum castigaret; quae deinde iunctim duabus Parribus recusae sunt sub titulo: *Terrae-Filius: or the secret History of the Vniversity of Oxford in several Essays. Lond. 1726, 8.* Non erit abs re, ex hac Satyra pauca quaedam, quae nobis notatu digniora visa sunt, cum LECTORE nostro communicare. (1)
Aegre fert ante omnia Autor ille anonymus, quod ii, qui albo Academiae inscribi cupiunt, si decimum sextum aetatis annum attigerint, iurare cogantur, se Statuta Academiae et consuetudines, in ea receptas, diligenter observaturos. At illa, vasto volumine contenta, nec ante, quam iuraverit, nec post iuramentum praestitum, legit quisquam; et sunt re vera ita comparata, ut vix accommodari possint horum temporum conditioni;

R 3

quod

(1) P. I p. 12 seq. Conf. p. 94.

quod vel ex eo patet, quod in iis ipsis Statutis celebrationi missae sedulo interesse iubentur, quam tamen iam pridem in Anglia publica lege abrogatam constat. Inde in Collegium quoddam admissi, novo iureiurando adstringuntur de servandis singularibus eius Statutis, quae tamen Academicis illis plurimis in locis adversantur. (m) Qui sedecim annis minores in Academiam veniunt, ab omni iurisiurandi, etiam fidelitatis Regi praestandae, vinculo liberi sunt, nec eo posthac unquam, etsi adulescentes facti, obstringuntur, nisi forte adspirent ad honores Academicos: unde fit, ut multi inter Anglos, nulla se lege ad obedientiam Regi praestandam obligari, sibi persuadeant. (n) Iubent etiam Statuta Academiae Oxoniensis, ut *Aristotelem, totamque Peripateticorum doctrinam, pro virili defendere teneantur* Alumni; nec alias, quam Aristotelicas, theses in publicis velitationibus proponere, integrum est. At, cum nonnulli hoc tempore inter Oxonienses rectius sapere coeperint, nihil se delinquere credunt contra Statuta, si aliter sentiant publice, aliter privatim. Maiori tamen cultu, quod obiter addendum censemus, Philosophum prosequuntur

(m) P. I p. 16.

(n) p. 120.

tur Car
mos ob
ter ipse
dam, C
succur
dendu
textur
ad Sta
(o)
seme
stitui
quo
no n
Terr
mis o
de Le
tuor
stin
temp
quib
cetu
bus
me
ferte
ind
cala
ta p
sunt

(o)
(p)
(q)

tur Cantabrigienses, apud quos adhuc mos obtinet, (obtinebat certe, cum inter ipsos versarer,) ut in Collegio quodam, cuius quidem nomen haud amplius succurrit, e iunioribus aliquis, inter prandendum in genua procumbens, praelegat textum e libris ARISTOTELIS. Sed redeo ad Statuta Academiae Oxoniensis, quae (o) cum inter alia iubeant, quotannis semel ad minimum Actum publicum institui, observat Autor, inde ab A. 1712, quo pax facta, celebratum fuisse omnino nullum, et ne tum quidem admissum *Terrae Filium*, Patribus conscriptis nimis quidem suspectum. In iisdem (p) de Lectionibus Professorum publicis quatuor Facultatum *Tit IV Sect. I seq.* distincte, quatenam, a quibus, quo loco ac tempore, qua ratione atque methodo, quibus auditoribus, instituendae sint, docetur. Enimvero ex viginti Lectionibus vix tres aut quatuor, easque minime ad modum praescriptum, haberi, diserte testatur Noster, (q) graviterque indignatur, a Candidaris, e. g. Baccalaureatus, requiri, ut secundum Statuta primo anno, quo Academiam ingressi sunt, scholis Grammaticis et Rhetoricis,

R 4

co-

(o) P. II p. 100.

(p) p. 99.

(q) p. 64 seq.

eoque exacto, Logicis atque Ethicis, sedulo ac diligenter interfuerint, et, quamvis nullae utique huius generis Lectiones habeantur, adhuc tamen eosdem adigi, ut submisceant petant, sibi dispensationem fieri ob neglectas Lectiones publicas, atque ita suo marsupio aliorum luant ignaviam. Neque enim ipsis parcat Professoribus, inter alia narrans, (r) Professore quendam, quem tempore feriarum singulis Iovis diebus publice praelectionem Theologicam habere conveniebat, post longam moram ingressum demum Auditorium, tres praeter spem omnem reperisse Auditores, cum ante ne unicum quidem habuisset; itaque in area ter circumspatium, tandem iterum excessisse, his dictis: *Magistri, vos non estis idonei Auditores; praeterea, iuxta legis Doctorem Boucher tres non faciunt collegium--valete.* Studiorum rationem, quam Praesides Collegiorum suis commendant alumnis, minime probat. (s) Tantum enim abest, ut eos incitent ad eas literas, quae usum in vita humana habent, Mathesin puta, Philosophiam, Ius naturae, Historias, ut unam potius inculcent Patrum lectionem, quos
 si pro-

(r) P. I p. 56.

(s) p. 12.

fi probe edidicerint, tum demum summum eruditionis culmen consecuturos, pollicentur, ceteros omnes alto supercilio despicientes. Nec tacer Noster, quibus artibus illorum benevolentiam aucupari queant iuvenes, suadetque, ut non modo ipsos, sive procul conspectos, sive cominus compellatos, quam profundissimo cultu, summaque religione, prosequantur, verum etiam studiose sibi concilient amanuenses eorum. (t) Dicit enim non posse, quanta horum sit apud dominos autoritas, quanta in gravandis, vel sublevandis, alumni vis ac potestas. (u) Quod vero ad honores Academicos attinet, maximam utique in iis decernendis conferendisque cautionem adhibere videri Oxonienses, non diffitetur Auctor, testatus quippe, arceri non modo ab his sacris, quisquis vel ob levissimam culpam *libro nigro*, (x) quem vocant, quemque servant Academiae Procuratores, nomen suum inscribi meruerit, (y) verum et eos, qui alicuius e Professoribus aut Senioribus indignationem, sive iure, sive iniuria, incurrerint, adeo, ut, si quis

(t) p. 70 §14.

(u) P. II p. 13, 22.

(x) P. I p. 128.

(y) P. II p. 72.

quis ex illis primo iterumque altero anno petenti non annuerit, eoque ab honore, quem ambit, eum deiecerit, ne causam quidem addere; quod si vero etiam tertio petitionem renovaverit Candidatus, aperire quidem causam, sed non probare, teneatur, quia, ut dicere solent, delator *vir est fide dignus*. Docet tamen Noster, quantopere consuetudo illa repugnet aequitatis legibus, quantumque ex ea detrimenti quidam passi fuerint ante paucos annos, cum Torryani in Academia dominarentur. (z) Pariter, rigidissima illic examina institui, facile credas, (aa) cum intellexeris, eos, quibus cura examinis demandata est, (sunt autem duo in cuiusvis Candidati profectibus explorandis occupat,) iureiurando promittere debere, quod indignis industriae testimonium nequaquam praebituri, dignis vero haud denegaturi sint. Observat autem Autor, (bb) licere Candidatis, si Procuratori, penes quem est Examinatorum electio, coronatum numeraverint, eos sibi ipsis deligere, de quorum favore et indulgentia securi esse possunt. Praeterea solent Candidati die examen antecedente Examinatores suos

coe-

(z) P. I p. 28.

(aa) P. II p. 66.

(bb) p. 68.

coena opipara excipere, eosque bene pastos potosque, immo et aureo donatos, dimittere; cui hospitalitati tantam saepe vim inesse, Autor credit, ut etiam iuratis testimonium praestantissimum facile extorqueant mediocris doctrinae Candidati. Ut taceamus, (cc) certa Compendiola quaestionum ac responsionum in omnium manibus versari, quae si vel paucis ante examen diebus edidicerint, qui ad honores hos contendunt, non habent, quod dubitent, rem ex voto successuram.

(cc) p. 67.

FRIDERICI OTTONIS
MENCKENII

DE

ROMANORVM VETE-
RVM STIPENDIIS MILITA-
RIBVS DISSERTA-
TIO.

I.

Stipendii vox, a stipe pendenda (a) dicta, vaga iam, et ad quodvis beneficiorum

(a) VARRO Lib. IV de Lingua Latina: *Stipendium ab stipe dictum, quod aes quoque stipem dicebant. Nam quod asses librae pondo erant; qui acceperant maiorem numerum, non in arca ponebant, sed in aliqua cella stipabant, id est, componebant, quo minus loci occuparent. A stipando stipem dicere coeperunt, stipare ab stibum fortasse, Graeco vocabulo. Idem Lib. II de Vita Populi Romani: Stipendium appellatur, quod aes militi semestri, aut annuum, dabatur. Similiter VLPIANVS Lib. XVII ad Edict. in l. 27 D. d. V. S.: Stipendium a stipe appellatum est, quod aes stipes, id est, modica aera, colligatur. Et ISIDORVS Lib. XVI Etymol. Cap. 17: Stipendium a stipe pendenda nominatum. Antiqui enim appendere pecuniam soliti erant magis, quam annumerare. Non est, quod penitus scrutemur vocis originem, et, quid stipis vocabulo intellexerint veteres, operosius investigemus. Sufficiat nobis, vel ex FESTI Lib. XVI de Verb. Sign. constare, stipem idem fuisse antiquis, quod nobis nummus. Ita enim ille: Stipem esse nummum signatum, testimonio est id, quod datur stipendi-*

rum genus traducta, angustissimos olim limites habuit, et, si prima eius incunabula spectemus, ut plurimum (b) mer-

um militi etc. Dictum fuit etiam *Salarium*, de quo PLINIVS in *Hist. Nat. Lib. XXXI Cap. 7*: *Honoribus etiam militiaeque interponitur (sal), salarius inde dictis, magna apud antiquos autoritate. Habet eandem vocem, sed a stipendio distinguit, IUL. CAPITOLINVS in Clodio Albino, unde sibi persuadere acutiores Critici, sulario non nisi ea, quae ad victum pertinent, stipendio pecuniam, intelligi. Nota etiam est tributi appellatio, quam VLPPIANVS habet l. c. Stipendium etiam tributum appellari, Pomponius ait. Et sane appellatur ab intributione tributum; vel ex eo, quod militibus tribuatur; nec non attributi, ut patet, ex VARRONE l. c.: Id, quod attributum erat, aes militare; item aeris, quod docent PRÆVTI illa:*

Ibi ad postremum cedit miles, aes petis;

Impransus miles adflat, aes censet dari;

et alia VALERII MAXIMI *Lib. II Cap. 7 §. 15* Denique *obsonium* dicitur, ex Graeco POLYBII *Lib. VI Cap. 37* derivatum. Habet et Glossarium vetus: *Stipendium ἐξώνιον στρατιωτικόν, μισθὸς στρατιωτικὸς.*

- (b) Non me fugit, tributum etiam, seu vectigal, a victo populo victori pendi solitum, *stipendii* nomine scriptoribus antiquis, CAESARI *Bell. Gall. Lib. I Cap. 44 §. 6*, SVETONIO in *Iul. Caes. Cap. 25*, TACITO *Hist. Lib. IV Cap. 74 §. 2*, CVRTIO *Lib. V Cap. 8 §. 16*, plurimisque aliis, appellari. Nec incongrue; cum, si vocis originem spectes, quicquid nummorum alteri titulo quocunque penditur, dici stipendium possit. In-

mercedem militi ad sustinendum militiae onus datam hoc vocabulo expressere veteres. Illis enim, qui pro patria armis cingerentur, et fortia hosti pectora obii- cerent, ut quoddam quasi honestissimi la- boris praemium decerneretur, nec ad vi- vendum necessaria deessent subsidia; pru- denti utique consilio Romani veteres non de victu tantum et frumenti copia, sed de nummorum etiam iusto quodam sti- pendio, militi prospexerunt. Cuius cum non eadem omni tempore fuerit ratio at- que indoles, sed pro imperantium arbi- trio nunc creverit in immensum, nunc plurimum decreverit; non iniucundum fore Lectori putamus, si varias eius vi- cissitudines, modosque varios, plana iam et breviuscula oratione enarremus.

II.

Antiquissimis Urbis conditae tempori- bus indignum putavit miles Romanus, mercenariam patriae operam praestare, sed pro laribus ac focis quisque suis, pro pa- tria, pro civitate, gladium stringebat, id officii sui ratus, quod sibi, et patriae, da- ret. (c) Itaque, penitus ignoratum ae- rarii

*de stipendiarios milites, stipendiaria oppida, sti-
pendiarias provincias, hoc est, quae suum quot-
annis vestigal solvunt, saepissime apud veteris
aevi scriptores legas.*

(c) FESTVS *de Verb. Signif. Lib. XIV: Private*

rarii stipendii nomen fuisse pifeis Romanis, haud est in dubio; frumentum tamen, quod sub stipendii voce haud continetur, (d) iis negatum, vix usquam reperias. (e) Misellam militis Romani vitam

sumtu se alebant milites Romani, antequam stipendia mererentur, quod in consuetudine fuit paene ad idem tempus, quod fuit paullo ante, quam Romana civitas capta est a Gallis, a quo tempore sine publico stipendio milites non fiebant.

- (d) Distinguit has voces SALLUSTIUS in *Fragm. Lib. III Hist.*: *Vtrum censetis, me exercitum sine frumento et stipendio habere posse?* Et ibidem: *Galliae exercitum stipendio frumentoque aluit; nec non in Fragm. Orat. Cottae ad Populum: Imperatores Hispaniae stipendium, milites arma, frumentum, possunt. Similiter haec vocabula sciungit VALER. MAXIMUS Lib. VII Cap. 6 §. 1: - - Quaerentibus, quod neque stipendium, neque frumentum, classibus eorum - - praeberet. Non erat igitur, cur diceret LIPSIVS Dial. XVI de Milit. Rom. p. 173: Stipendium triplex, in pecunia, frumento, veste. Vide etiam Elector. eius Lib. I Cap. 2. Neque tamen ipsos scriptores veteres hic accuratissime semper locutos, ex vocabulo annonae, proprie ad frumentum pertinente, patet, quo VEGETIVS, alique, sed ii recentiores tamen, aes militum mercenarium, significarunt saepissime. Et Codicis Iustiniani Lib. XII Titulus 38, quem de Erogatione militaris annonae inscripsit TRIBONIANUS, de cibaribus et pecuniis militaribus promiscue agit.*

- (e) Frumenti militibus concessi exempla vide apud

vitam diceres, nisi fortissimus quisque optimam ex bello praedam sperasset.

III.

Primum vero, post gestum cum Volscis bellum, et Anxur oppidum expugnatione captum, anno V. **Q.** 347 militi a Senatu stipendium decretum, memorat **LIVIVS Lib. IV Cap. 59**: *Additum deinde omnium maxime tempestivo Principum in multitudinem munere, ut ante mentionem ullam plebis Tribunorumve decerneret Senatus, ut stipendium miles de publico acciperet, cum ante id tempus de suo quisque functus eo munere esset.* De solo haec pedite intelligenda sunt. Eques enim anno demum 350 stipendio mereri coepit. *Equiti*, ait **LIVIVS Lib. V Cap. 7**, *certus numerus aeris est assignatus. Tum primum equis equites merere coeperunt.*

IV.

Haec de origine stipendii **LIVIVS**. Quale autem, quantumque tunc fuerit, aliunde hauriendum est. Illud dubium non habet, nummos, militi mercedis loco datos, aereos fuisse; (f) sed, quan-
tam

DION. HALICARN. Lib. V et IX, LIVIVM Lib. II, et alios.

(f) En verba Autoris incerti, qui de rebus belli-

tam quisque aeris portionem acceperit, illud magis est in controversia. Parum concinne ANT. AVGVSTINVS (g) ex verbis TACITI *Annal. Lib. I Cap. 17*, mox proferendis, quae non ad antiquiora, sed ad Augusti, tempora spectant, de nos quotidie a priscis Romanis asses militi datos, colligit. Meliora nonnullis suppeditare PLAVTVS dicitur in *Mostellaria Aët. II Sc. 1*:

S

Vbi

cis scripsit sub Theodosio, Imperatore: *Potentia regalis, pro licentia speciem suam tantum in auro argentoque signavit; quae pro reverentia in iure, nullis usibus proficiens, ad honorem regum sacrata permansit. Aeris autem materia, quae prae copia vilior erat, ad dona militaria, et varia populorum commercia, signabatur. Sed pertinent haec ad recentiora tempora. De antiquioribus hoc minus dubii ea res habet, quo certius constat, non ante victoriam de Pyrrho reportatam argentum a Romanis signatum, auri vero post Carthaginem denium et Corinthum devictas usum invaluisse. Quam in rem Autorum testimonia proferri, vix opus iudico, Addo saltem illa OVIDI *Lib. I Fastorum*:*

Aera dabant olim, melius nunc nomen in auro est,

Priscaque concessit victa moneta novae.

(g) *De legibus* p. 1285 *Theauri Graev. T. II.* Sed iam ante AVGVSTINVM in eodem errore versatus est ALEXANDER AB ALEXANDRO *Lib. VI Dier. Genial. Cap. 22 p. m. 712.*

Vbi sunt isti plagipatidae, ferritribaces viri?

Isti, qui trium nummorum causa subeunt sub falas?

Vbi aliqui quindenis hastis corpus transfigi solent.

Vbi *nummum* pro *asse* dici PLAVTO, atque trium adeo assium fuisse PLAVTI tempore diurnum militum Romanorum stipendium, secure affirmant. At diversa ab his asserre videtur POLYBIVS: (h) Ὀψώνιον δ' οἱ μὲν πεζοὶ λαμβάνουσι τῆς ἡμέρας δύο ὀβολὰς, οἱ δὲ ταξιαρχοὶ διπλῶν, οἱ δὲ ἵππεῖς δραχμὴν. Graeca hic computandi nummos ratione uritur POLYBIVS; unde maxima orta sunt diffidia interpretum, qui haec POLYBII cum PLAVTI verbis combinare laborarunt. LIPSIVS, (i) duobus obolis Graecis, ait, pretium fuisse trium assium Romanorum cum triente. At erudite contra eum VINCENTIVS CONTARENVS (k) ostendit, non tribus,

(h) *Lib. VI Cap. 37.*

(i) *Elect. Lib. I Cap. 2, et de Milit. Rom. Lib. III Dial. XVI.* Conf. etiam VALTRINVS *de Milit. Rom. Lib. III Cap. 15*, LAZIVS in *Comment. R. R. Lib. XI Cap. 14*, HVGIO *de Milit. Equest. Lib. XI Cap. 16*, et PITISCVS *ad Suet. Iul. Caes. Cap. 26.*

(k) *De Militari Roman. stipendio p. 1518 Thef. Graec. T. X.*

bus, sed quinis, assibus Romanis aestimandos esse binos Graecorum obolos, atque adeo difficile combinari posse diversissimas horum Scriptorum sententias. Mihi quidem simillima vero proferre videntur, qui, PLAVTO stipendium, non Romanorum, sed Graecorum, memorari, et nummum hic, ut in aliis PLAVTI locis, pro didrachmo, qui valeat duos denarios, dici, atque adeo de Romanorum stipendio nihil prorsus constare ex PLAVTO posse, contendunt. (1) Sed quis controversiam dirimat, iam olim inter tot ac tantos viros agitatam? Nobis sufficiat, ex hac Scriptorum diversitate cognosci, parvum principio et exiguum, postea paullo lautius, fuisse militum Romanorum stipendium.

V.

Non autem sola tunc temporis pecunia
S 2 data,

(1) Vid. ERYC. PVTEAN. *de Stipend. milit.* Cap. 6, IOSEPH. SCALIGER *de Re Num.* p. 13 et 16 seq. SALMASIVS in *Not. ad Plauti Epid.* 1, 52. IO. FRID. GRÖNOVIUS in *Not. ad Plauti Truc.* II, 7, 10. Conf. etiam RAPH. HERM. SCHELIVS in *Not. ad Polyb. Cop.* 3. Sed quam vellem, hi ipsi melius inter se concinerent, nec tantis traxis ignovoluta nobis dicta sua proponerent.

data, sed cum pecunia vestes etiam. Vnde PLUTARCHVS refert, (m) primam a C. Graccho legem latam, ut, quae antea stipendio imputari consueissent, militum vestes, gratis in posterum ex publico ministrarentur. Mox tamen abrogatam hanc legem, ex TACITO, (n) sed sequentibus Seculis revocatam, ex VEGE-TIO, (o) et Codicis Iustiniani *Lib. XII Tit. 40 de Militari veste*, conii-cere licet.

VI.

Militum non eadem fuit omnium con-ditio, sed, quod POLYBII verba, modo adducta, docent, pedites binos obolos, duplum centuriones, equites Triplum, (p) id est, drachmam, Tribuni, quod conii-ciunt nonnulli, quadruplum, (q) ce-pe-

(m) in *Vita C. Gracchi*.

(n) *Lib. I Annal. Cap. 17*: - - *hinc vestem, ar-ma, tentoria, hinc saevitiam centurionum, et va-cationes munerum, redimi.*

(o) *Lib. II Cap. 19*: *Incongruum videbatur, Impe-ratoris militem, qui veste et annona publica pa-scebatur, utilitatibus vacare privatis.*

(p) LIVIUS *Lib. VII*: *Aequè impudens postu-latum fuit, ut de stipendio equitum (merebant autem ea tempestate triplex) aera demeren-tur.*

(q) Est haec LIPSII *de Milit. Rom. l. c.*

perunt. Equiti ut tam splendidum daretur stipendium, autor fuit Cn. Cornelius, Tribunus militum, sicut ex LIVIO (r) patet. Nescio, an et ceteris stipendii mercede praelati fuerint, ut quidam (s) volunt, duplicarii illi, Graecis (t)

S 3

διδραχμοι

p. 178, et HARDVINI ad Plin. Hist. Nat. Lib. XXXIV Cap. 3, coniectura, aut, quod verius dixerim, firma sententia, cui occasionem dedit unus unius APPIANI locus Lib. II de Bello Civili p. m. 103, ubi, militibus gregariis datas a CAESARE, testatur, quinque millenas drachmas Atticas, duplum centurionibus, ac praefectis alarum quadruplum. Sed dubito, an his APPIANI verbis multum adeo inesse roboris putandum sit, cum non de ipso stipendio, sed donativo quodam singulari, quod pro arbitrio datum est a CAESARE, ipsi sermo sit. Maius vero quadruplo Tribunorum stipendium fuisse, quidni suspicer? cum solenne sit Scriptoribus antiquis, ingentis pretii res quasque cum stipendio Tribunorum comparare, idque fere in proverbii formulam abierit. Ita PLINIVS Lib. XXXIV Hist. Nat. Cap. 3: *Nec pudet Tribunorum militarium Salariis (candelabra) emere?* Et IVVENAL. Sat. III v. 132:

. . . Alter enim, quantum in legione
Tribuni

Accipiunt, donat Calvinae vel Catinae.

(r) Lib. V Cap. 18.

(s) R. H. SCHELIVS l. c. et G. V. NIEV-
POORT in Compend. Antiqu. Rom. Sect. V
Cap. 5 §. 100 p. 489.

(t) POLLUX Lib. IV Cap. 22 Segm. 265.

διδραχμοὶ ὀπλίται dicti, et LIVIO (u) memorati, qui, ob res feliciter et praeclare in bello gestas, duplici a patribus frumento, aere neutiquam duplici, donati leguntur apud LIVIUM, (x) VARRONEM, (y) et VEGETIVM. (z)

VII.

Annuum, an diurnum, fuerit, dum stetit Respublica, solvendis stipendiis tempus constitutum, nondum expedita satis res est. Virumque puto priscis Romanis solenne fuisse. Diurnum vix neget, (aa) qui vera credit, quae loco supra prolato POLYBIUS (*Plautina* enim iam non moramur,) docet, annui autem mentionem loco plus uno LIVIUS (bb) inicit. Quin DIODORVS SICVLVS, ab initio statim fuisse annua, verbis commemorat hisce: Τότε πρώτοις ἐπέψηφίσαντο
Ρωμαῖοι

(u) *Lib. II Cap. 59.*

(x) *Lib. VII et XXIV passim.*

(y) *Lib. IV de Lingua Latina: Duplicarii dicti, quibus ob virtutem duplicia cibaria ut darentur, institutum.*

(z) VEGETIVS *Lib. II Cap. 7* armaturas duplas dicit, quae binas consequuntur annonas; simplices, quae singulas.

(aa) Negat tamen SCHELIVS *l. c. p. 1192.*

(bb) *Lib. VIII Cap. 2, et Lib. IX, X, et XXIX, passim.*

Ρωμαῖοι τοῖς στρατιώταις καθ' ἑκάστων ἐνιαυ-
τὸν εἰς ἐφόδια δίδοναι χρήματα.

VIII.

Haec fuit sub Consulum imperio mili-
taris munificentiae facies, nec, mutatam
ante Imperatorum dominationes, usquam
legimus. Primus autem ex illis, qui
summo in Rempublicam Romanam impe-
rio potiti sunt, IULIUS CAESAR, ne in do-
vo, quod agitabat, dominationis fastigio
ipsum fiducia, in militum amore posita,
frustraretur, callide et prudenter de lau-
tiore, quam huc usque ceperant, iis sti-
pendio prospexit. *Legionibus*, ait SVE-
TONIUS, (cc) *stipendium in perpetuum*
duplicavit. Igitur in locum quorum
assium deni a CAESARE, seu denarius, (etsi
sint, qui, denarium plus valere denis assi-
bus, existimant, (dd)) substitutus est. Ut
adeo multum fallatur AUGUSTINUS
BABELONIUS in *Notis ad hunc Suetonii*
locum, ubi, neglectis prorsus, quae PO-
LYBIUS tradidit, solis PLAUTI verbis,
lubricis multum ac incertis, inhaerens,

S 4

ad

(cc) in *Iul. Caes. Cap. 26.*

(dd) His vel PLINIUS in *Hist. Nat. Lib. XXXIII*
Cap. 3 satisfaciat: *In militari stipendio semper*
denarius pro decem assibus datus.

ad senos faltem asses provectum a CAESARE stipendium, existimat.

IX.

Istam a CAESARE definitam mercedem militarem nec augere primi Caesares, nec diminuere, ausi sunt. Quamvis enim ex verbis SVETONII: (cc) *Quicquid ubique militum esset, ad certum stipendiorum praemiorumque formulam adstrinxit Augustus: definitis pro gradu cuiusque et temporibus militiae, et commodis missionum*, colligant quidam, (ff) novum militi beneficium ab AVGVSTO additum; docte tamen non minus, quam ingeniose, ostendit PVTEANVS, (gg) *stipendia hic non de mercede militari, sed de annis militiae, quibus cuique merendum sit, intelligi debere, sicut et praemia SVETONIO nihil aliud sint, quam illa missionum commoda, quorum facta est ultimis verbis mentio.* (hh) *Ista loquen-*

(cc) in *Augusto Cap. 49.*

(ff) In his video mirorque LIPSIVM esse de *Milit. Rom. Lib. V Dial. XVI p. 177, et Elect. Lib. I Cap. 2.*

(gg) *l. c. Cap. 9 et 16.*

(hh) Optime haec SVETONII verba illis DIONIS *Lib. LIV p. 539* illustrantur: *Διτάξε τα τε ἐν τῇ ὅσα οἱ πᾶσιται στρατεύουσιντο, καὶ τὰ πνήματα, ὅσα παυσάμενοι τῆς στρατικῆς ἀντὶ τῆς χῆρας ἢν αἰεὶ πονεῖ ἥτας λίσουσιντο.*

quendi ratio vix mira cuiquam et inusitata videri potest, cum in propatulo sit, veteres milites ex ipso stipendiorum, quae ceperant, numero annos militiae suae aestimasse, atque adeo vocem *stipendii* pro ipso militiae tempore usurpatam. Sic CAESAR (ii) *legionem octavo stipendio functam*, et TACITVS (kk) *se-na dena et vicena stipendia meritos* commemorat. (ll) Inde scilicet frequentissimae Scriptorum formulae, *stipendia facere*, (mm) *conficere*, (nn) *peragere*, (oo) *mereri*, (pp) *stipendiari*, (qq) *homo nullius stipendii*, (rr) *homo emeritis stipendiis*, (ss) et similes complures, unice originem suam ducunt. Pertinet huc etiam
lapis

(ii) *De B. G. Lib. VIII Cap. 3.*

(kk) *Annal. Lib. I Cap. 36.*

(ll) Similiter PLAVTVS in *Mossellaria*: *Vnum ubi emeritum est stipendium*. Cuius generis loca bene multa suppeditant LIVIVS, TACITVS, VEGETIVS, et Iureconsulti veteres.

(mm) SALLVST. in *Iugurth. Cap. 63.*

(nn) Id. in *Orat. de Republ. ordin.*

(oo) VALERIVS MAXIMVS V, 5, 4, et VII, 7, 1.

(pp) Id. IX, 7, 2.

(qq) PLINIVS *Hist. Nat. Lib. VIII Cap. 19.*

(rr) SALLVST. *Bell. Iugurth. Cap. 85.*

(ss) Idem ibidem *Cap. 84*, et in *Orat. de Republ. ordin.*

lapis antiquus militaris, quem producit SERTORIUS VRSATVS, (tt) militis Romani manibus sacer, cui, praemisso nomine, inscriptum fuerat: AN. XXV. STIP. VIII. h. e. Anno vitae quinto et vigesimo, militiae octavo (obiit). Robur accipit sententia PUTEANI ex TACITO, (uu) qui, *conquestas*, refert, *post obitum Augusti cohortes Romanas, denis in diem assibus animam et corpus aestimari*. At deni iam sub CAESARE asses dati; nihil igitur ab AVGVSTO additum, quippe quem et *stipendii inopia laborasse*, testatur PLINIVS. (xx)

X.

In eo tamen militum commodis prospexit AVGVSTVS, quod militare aerarium, cuius non auditum antea nomen fuerat, instituit, et ad id sustentandum nova civibus Romanis vectigalia imposuit. (yy) Nova haec vectigalia quae fuerint, et a quibus solvenda, solerter expositum a DIONE CASSIO. (zz) LIPSIVS (aaa) affert Inscriptionem NERATII cuiusdam,

(tt) *De Notis Rom. p. 550 seq. Thes. Graev. T. XI.*

(uu) *Annal. Lib. I Cap. 16.*

(xx) *Hist. Nat. Lib. VII Cap. 45.*

(yy) SVETONIVS l. c.

(zz) *Lib. LV ad A. 759.*

(aaa) *In Not. ad hunc Suetonii locum.*

dam, huic aerario praefecti: L. NERATII. C. F. VOL. PROCVLO. PRAEF. AERAR. MILITARIS.

XI.

Sub TIBERII imperio flagitarunt quidam Pannonicae cohortes, teste TACITO, (bbb) ut *denarius in posterum*, hoc est, seni deni asses (ita enim explicant interpretes) *diurnum stipendium foret*; sed frustra id a TIBERIO petatum est, qui, immitis ingenii homo, procrastinando omnia, et contraria clam agitando consilia, solebat civium suorum spem destituere. CLAVDIVS, ut militum gratiam conservaret, quorum opera ad summam imperii eveetus fuerat, singulis quina dena sestertia promisit, *primus Caesarum fidem militis etiam praemio pigneratus*. (ccc) Id vero ad donativi singularis, quam stipendii, naturam, propius accedit. Ita et NERO primis imperii sui annis *bina nummum millia viritim manipularibus divisit*; (ddd) in eo tamen CLAVDIO fuit liberalior, quod et *sine pretio frumentum addiderit*, quo ante ex modo annonae utebantur. (eee) Mox autem

(bbb) *Lib. I Annal. Cap. 17.*

(ccc) Sunt verba SVETONII in *Claudio Cap. 10.*

(ddd) TACITVS *Lib. XV Annal. Cap. 72.*

(eee) SVETONIUS in *Nerone Cap. 10.* Adde testim.

autem sub NERONE in deterius ivere omnia, penitusque exhaustus hic et egens, ipsa militum stipendia et commoda veteranorum protrahere ac differre coactus est. (fff) Secutos hunc ordine Imperatores ad DOMITIANVM usque, non invenio apud Scriptores, quidquam novasse in stipendio legionibus tributo.

XII.

Vltimus igitur primi post Christum natum Seculi Imperator, DOMITIANVS, sanctam a CAESARE de nummis militaribus legem infringere conatus est, et veteri stipendio ternos aureos annuos adiecit. *Addidit et quartum*, inquit SVETONIVS, (ggg) *stipendium militum, aureos ternos.* Locus iste SVETONII, divi vix potest, quantum cruciaverit interpretes. (hhh) Pro

nium TACITI *Annal. XV, 72, 1: Quibus perpetratis, Nero, et concione militum habita, bina nummum millia viritum manipularibus divisit, addiditque sine pretio frumentum, quo ante ex modo annonae utebantur.*

(fff) SVETONIVS in *Ner. Cap. 32.*

(ggg) in *Domit. Cap. 7.*

(hhh) Multa ac diversa de eo differunt IVST. LIPSIUS *Elect. Lib. I Cap. 2, et de Milit. Rom. Lib. V Dial. XVI, 15.* CASAVBONVS ad *Lib. VI Polybii, 10.* FRID. GRONOVIVS de *Pec. Vet Lib. III Cap. 2, PYTEANVS l. c. Cap.*

Pro aureos ternos LIPSIVS legit aureis ternis, cumque terni iam a CALIGVLA, ut ipse perhibet, aurei militi in singulos menses dati fuerint, quartum putat a DOMITIANO additum. Negat autem validissimis argumentis PVTEANVS, menstrui stipendii hic mentionem fieri; negat etiam, trium aureorum sub CALIGVLA menstruum fuisse stipendium. Optime in sensum verborum inquirunt IO. FRID. GRONOVIVS et SCHELIVS, et, recte communi lectione, ternos, contendunt, a DOMITIANO aureos additos fuisse novem illis aureis, qui annum re vera sub Caesaribus fuerant militum stipendium; quartum vero stipendium ea de causa dici ternos illos aureos, quod tribus antehac per annum vicibus distinctis illud novem aureorum stipendium solvi consueverit, quibus cum alii tres accesserint, quartum inde stipendium, seu quartum solvendi stipendii tempus, enatum esse. Multum roboris huic sententiae addunt verba ZONARAE: Καὶ τοῖς στρατιώταις τὴν μισθοφορὰν ἐπὶ ἡμέρᾳ τὰ ἑξήκοντα διὰ τὴν νίκην. πέντε γὰρ καὶ ἐβδομήκοντα δραχμαῖς ἐκάστῳ λαμβάνοντος, ἑκατὸν ἐκέλευσε δίδοσθαι. Nam, cum denarius, seu drachmae, centum, valeant tres aureos,
nec

nec intelligi in loco ZONARAE, nisi de quadrimestri stipendio, possint, quod erudite ostendit GRONOVIVS l. c. hincque pateat, tria per annum stipendia exsoluta militi; nemini videri potest creditu adeo difficile, quartum a DOMITIANO additum stipendium, hoc est, quadrimestre in trimestre mutatum, et trimestri quovis spatio ternos militi aureos solutos. Inconsultam hanc dixeris DOMITIANI liberalitatem, cum ipse postea, ut immensis stipendiorum sumptibus obviam iret, de diminuendo militum numero consilia agitaverit. (iii)

XIII.

Servasse hanc stipendii legem, a DOMITIANO sancitam, sequentes etiam videntur Imperatores. De COMMODO clara satis sunt verba CAPITOLINI. (kkk) Sequioribus Seculis, sicut omnia ex perversa Imperatorum libidine pessime gesta sunt, ita ipsa etiam militum stipendia,

(iii) SVETONIVS in *Domit. Cap. 12*: *Exhaustus operum ac manerum impensis, stipendioque, quod adiecerat, tentavit quidem, ad relevandos castrenses sumptus, militum numerum diminueret; et ZONARAS de Domitiano: Μεταμαληθὲν δὲ τὴν ποσότητα ἐκ ἐμείψεν, τὸ δὲ πλεῖστον τῶν στρατευομένων συνέταλε.*

(kkk) in *Commodo*.

dia, non dubium est, quin plurimis mutationibus fuerint obnoxia. De SEVERO AELIVS SPARTIANVS (III) memoriae prodidit, *illum militibus tantum stipendiorum, quantum nemo Principum, dedisse*; et stipendia maxima militibus donasse MAXIMVS dicitur CAPITOLINO. (mmn)

XIV.

Ceterum sub Imperatoribus Praetoriae cohorti id datum fuit prae reliquo militum vulgo praerogativae, ut duplici mererentur stipendio, et binos diebus singulis denarios (CAESARIS scilicet tempore) acciperent. (nnn) Olim tempore Scipionis, sicut ait FESTVS, (ooo) sesquiplez saltem accipere. Datum etiam nonnunquam integrae cohorti duplex ob bene gesta stipendium apud Scriptores occurrit. (ppp)

XV.

Haecenus diversam sub Republica et Imper-

(III) in Severo.

(mmn) in Maximo Cap. 12.

(nnn) TACITVS *Annal. Lib. I Cap. 17.*

(ooo) *De Verb. Sign. Lib. XIV*

(ppp) Duplex datum Scaevae centurionis cohorti a

Imperatorum dominatione stipendii militaris rationem vidimus. Superest, ut pauca de modo ac ritu solvendi stipendii dicamus. Nominatim ex *breviculis*, quibus nomina tam eorum, qui praelio interierant, quam qui salvi exinde evaserant, inscripta erant, (qqq) citabantur ad Quaestorem militum singuli, ut suam quisque stipendii portionem caperet. Apparet id ex verbis LIVII: (rrr) *Citati milites nominatim apud Tribunos, in verba Scipionis iurarunt, stipendiumque ad nomen singulis persolutum.* Convenere singuli, armis suis, ceteroque militari habitu, induti, tamque composito ordine mensam Quaestoris cinxere, ut instructissimi, iamque in praelium ituri, exercitus speciem darent. Nummos tunc ex aerario Tribuni militum (sss) adnumerabant

CAESARE. Vide ipsum *de B. C. Lib. III Cap. 53.* Duplicis frumenti militibus praesidiariis dati meminit LIVIUS *Lib. VII.*

(qqq) ISIDORVS *Lib. I Orig. Cap. 23:* *In breviculis, quibus militum nomina continebantur, propria nota erat apud veteres, quae inspiceretur, quanti ex militibus supereressent, quantique in bello excidissent. - - - In stipendiorum quoque traditione propriae erant notae.*

(rrr) *Lib. XXVIII Cap. 29.*

(sss) Hinc Tribuni aerarii dicti, quorum meminit VARRO *de Lingua Lat. Lib. IV: A tributo erat pecunia, ut militi reddant, Tribuni aerarii*

rabant Quæstori, ut haberet, de quo sua militi stipendia persolveret. Huc traho verba ASCONII: (ttt) *Pecunia attributa, quæ est stipendium militum, de aerario a Tribunis aerariis annumerari Quæstori solet.* Inde Quæstor Dispensatores, (uuu) seu libripendes, (xxx) acciri iubebat, ut, quod muneris ipsorum erat, legionibus aes militare appenderent. De his in promptu sunt verba PLINII: (yyy) *Quin et militum stipendia, hoc est,*
T *stipis*

dicti. Et FESTVS de Verb. Sign. Lib. I: *Aerarii Tribuni a tribuendo aere sunt appellati.*

(ttt) Lib. IV in Verr.

(uuu) FESTVS Lib. IV: *Dispensatores dicti, qui aes pensantes expendebant, non adnumerabant; et VARRO Lib. IV: Ab aere impendendo dispensator.* Apud REINESIUM vero p. 886 legitur Inscriptio: AVG. DISPENSATOR. AD. CENSVS. PROVINCIAE. LVGDVNENSIS. At, librae ope appensum olim, non, ut nostra ætate solet, adnumeratum, aes, atque inde locutiones illas, Scriptoribus priscis usitatas, *pendere poenas, expensae, impensae*, similesque alias, originem ducere, quis est, qui nesciat. Copiose hæc persequentem, si placet, vide FRANC. HOTOMANNVM de re numm. pop. Rom. p. m. 40 seq.

(xxx) Apud PRISCIAN. Lib. VI hæc ex CAIS. Instit. Lib. I excerpta leguntur: *Qui libram teneat, qui appellatur libripens.* Graecis, ut ex Glossario veteri apparet, *ζυροάρας* dicuntur.

(yyy) Lib. XXXIII Hist. Nat. Cap. 3.

stipis pondera, dispensatores, libripendes, dicuntur. Solebant autem, ut omnia ex lege fierent, nec militum forte tumultus orirentur, ipsi Quaestoribus affidere Imperatores, et autoritate sua Quaestorum avaritiam compescere. Antiquioribus tamen temporibus non adeo semper prospectum militi Romano de stipendio fuisse, nec omnia ex lege gesta, docent frequentes militum de subtracto sibi stipendio querelae. (zzz)

XVI.

Certum veteres huic solennitati diem dixere, qui nunc annuus fuit, ut tempore Reipublicae, nunc quadrimestris, et trimestris, ut Imperatorum durante imperio, saepe etiam mensstruus, semestris, et diurnus, (aaaa) prout diversae diversorum Ducum leges tulere. Diem illum non facile praeterire patiebantur milites sine soluto ipsis stipendio. Gravioris saepe in castris turbae et seditiones exortae, ubi statuto tem-

(zzz) CAESAR *de B. C. Lib. III Cap. 59.*

(aaaa) Diurna sub Imperatoribus VALENTE et GRATIANO, nec non IUSTINIANO, fuit frumenti distributio, ut patet ex l. 6 C. *de Erog. milit.*: *Fortissimi ac devotissimi milites annonas et capita singulis diebus, aut certe competenti tempore, id est, priusquam annus elabatur, de borreis consequuntur.*

tempore id sibi negari viderunt legiones, quod ipsis ex lege debebatur. (bbbb) Quapropter ea semper praecipua Senatus Romani cura fuit, ne ulla militi querendi causa esset, sed iustam is iusto tempore laborum bellicorum mercedem caperet. (cccc) Saepe tamen his, qui turpe facimus commiserant, poenae nomine stipendium negatum, idque *resignatum*, nec non eos, qui exciderant hoc beneficio, *aere dirutos*, dixeret veteres. (dddd) Sed

T 2

ac-

(bbbb) Exempla vide passim apud LIVIUM, imprimis Lib. XXVIII.

(cccc) Memorabile exemplum, unde haec, quae diximus, firmissimum robur accipiunt, VALERIUS MAXIMUS habet Lib. VII Cap. 6 §. 4. C. autem Mario, inquit, et Cn. Carbone Coss. bello civili cum L. Sulla dissidentibus, quo tempore non reipublicae victoria quaerebatur, sed praemium victoriae res erat publica. Scito aurea atque argentea templorum ornamenta, ne militibus stipendia deessent, conflatata sunt.

(dddd) VARRO Lib. II de Vita Pop. Rom.: Cui datum non sit (stipendium) propter ignominiam, aere dirutus est. Et FESTUS Lib. XVI de Verb. Sign.: *Resignatum* aes dicitur militi, cum ob delictum aliquod inssu Tribuni militum (ne stipendium ei detur) in tabulas refertur. *Resignare* enim antiqui pro scribere interdum ponebant. Eiusdem verba sunt ibid. Lib. IV: *Dirutum aere* militem dicebant antiqui, cui stipendium ignominiae causa non erat datum: quod aes diruebatur in fiscum, non in militis sacculum. Addo No-

accidit etiam interdum, ut sponte sine stipendio militarent Romani; quod factum bello Punico secundo, cum sumtus stipendiorum non ferret aerarium, ita quippe exhaustum, ut ne Deorum quidem cultui sufficeret. (eeee)

NIVM de Propriet. ferm. Cap. 12: *Aere diruti appellabantur milites, quibus propter ignominiam stipendium, id est, merces menstrualis, aut annua, quae esset in nummis aereis, subtrahabatur. Unde clara sunt verba CICERONIS in Verr. VII: Aleatoris Placentini castra commemorabuntur, in quibus cum frequens fuisset, tamen aere dirutus est; itemque illa AVSONII in Praef. ad Centonem Nuptial.: Est, quia sub Imperatore meo tum merui, procedere mihi inter frequentes stipendium iubebis: sin aliter, aere dirutum facies. Ut vero, qui amiserant stipendium, dicti sunt aere diruti; ita illi, cui solvebatur continuo, simili formula, procedere stipendium dicebatur, ut patet ex modo adductis verbis AVSONII, nec non aliis LIVII Lib. V, et VALERII MAXIMI Lib. II Cap. 7 §. 15, ubi et negati ob factum improbum stipendii exemplum occurrit.*

(eeee) VALERIUS MAXIM. Lib. V Cap. 6 §. 8.

INDEX RERVM NOTABI-
LIORVM.

A.

A baelardus (Petr.) magno auditorum concursu publice docuit.	56
Academiae Lipsiensis in conferendis honoribus laus singularis.	77 seq.
Oxonienſis Statuta.	261 seq.
Acta Eruditorum Lipsienſia laudata.	254
Actii (L.) parvitas corporis	168
Aegyptii pullati caedem Oſiridis luxerunt.	176
Aemilius (Paul.) laudatus.	85
Aerarium militare primum inſtitutum ab Auguſto.	282
Aere diruti quinam olim dicti?	291
Agatharſi, populi Scythiae cur dicti Picſi?	96
Ab Agatharſis derivati Picſi Scotorum, et Picſiones Aquitaniae, ſeu Picſavi.	96
Agnellus qua fuerit ſtatura?	168
unde nomen adeptus?	ibid.
Agrippa (M.) ab Auguſto caeruleo vexillo cur donatus?	94
Agrippa Pſeudo. Poſthumus.	193
Alba veſtis cur conveniat Equitibus Aurei Velleris?	178
matronis olim familiaris.	180
novis nuptis olim familiaris.	ibid.
Alba veſte Romae qui olim uſi?	178 ſeq.
utuntur Cbinenſes in luctu.	178
Albae veſtis praellantia.	179
quantus olim apud Athenienſes et Plataenſes fuerit honor?	179
Albertus Animofus, Dux Saxoniae, Rolandus, dextera Imperii, cognominatus	101
eius res geſtae et obitus.	101 ſeq.
Albinus Imp. fui Poſta.	4
Album fugunt ſibi Malabares daemoneſ.	178
T 3	Albus

<i>Albus color apud gentes quas ominis infausti habeatur?</i>	178
<i>olim a Graecis et Romanis ipsi Deo consecratus.</i>	ibid.
<i>Regibus familiaris fuit.</i>	179
<i>dignus habitus heroibus.</i>	ibid.
<i>Alcantaræ Equitum Ordo in Hispania celebris.</i>	172
<i>Alciati (Andr.) applausus singularis.</i>	60
<i>Alcibiades laudatus.</i>	2
<i>Pseudo-Alexander.</i>	193
<i>Alexander M. fuit gibbosus.</i>	162
<i>Alexandri M. chlamyde coccinea quanda usus fuerit</i> <i>Cæ. Pompeius?</i>	174
<i>Alexandro M. quam auspicatus fuerit suis natalis?</i>	157
<i>Althammerus (Andr.) notatus.</i>	83
<i>Alvarez (Gonsalvus) Eremita, Sebastiani R. Lus. personam mentitus.</i>	195
<i>e furca fuit suspensus.</i>	ibid.
<i>Alypius, Philosophus, statura brevissima fuit.</i>	163
<i>διαλεκτικώτατος.</i>	ibid.
<i>Amanuensium apud Professores Oxonienses autoritas.</i>	265
<i>Angli quando venerint in Britanniam?</i>	42
<i>in comminiscendis execrationum formulis ingeniosissimi perhibentur.</i>	187
<i>Anglia quando coeperit dici Britannia?</i>	43
<i>a Danis subiugata.</i>	ibid.
<i>liberata.</i>	44
<i>et Scotia quando primum sub nomine Magnae</i> <i>Britanniae fuerint coniunctae?</i>	48
<i>In Anglia mutatio sacrorum quae contigerit sub Henrico VIII?</i>	46 seq.
<i>Angliae variae mutationes.</i>	42 seq.
<i>fitus.</i>	42
<i>Regnum quando pervenerit ad Duces Eboracenses?</i>	44
<i>Stuartes?</i>	45
<i>Angliae</i>	

Angliae Regnum quando pervenerit ad Duces Lancastriae?	ibid.
status turbulentissimus.	47
Angliam cum Scotia Regina Anna feliciter coniunxit.	49
Anglo-Saxonum in Britannia forma regiminis descripta.	43
Anglicorum Historicorum nimius gentis suae amor notatus.	87 seq.
inter se dissensus notatus.	88
Anna. Regina Angliae, unionem regnorum Angliae et Scotiae demum feliciter perfecit.	49
Annalium publicorum cura quibus olim demandata fuerit?	126
Annibal laudatus.	2
Anonymi, Calabri vulgo dicti, cum Sebastiano, R. Luf. mira similitudo.	194 seq.
Sebastiani personam mentiti, quae fuerit poena?	155
Carmelitae, Sebastiani R. Luf. personam mentiti, poena.	195
Demetrium apud Moscos mentiti, miser exitus.	197
Demetrii ex Marina filium apud Moscos mentiti, poena.	ibid.
alius, eundem mentiti, poena.	198
e Comitibus Hennebergicis prognatum se mentiti, Erfurti fraus detecta.	201
Antaeus, staturae procerae homo.	261
Pseudo-Antiochus.	193
Antoninus Imp. fuit Philosophus.	4
Ἀντιστοχρὸς qui?	214
Applausus auditorum singularis aliquot exempla.	56 seq.
Apum Regis diadema quid et quale?	179
Aquitaniae Pictiones seu Pictavi cur derivati ab Agatharxis?	96
Arcades dicti Profelini unde?	82

Archimbold <i>de urbe Lipsia iudicium.</i>	259
De Arguez (Gregor.) <i>notatus.</i>	86
Pseudo - Ariarathes.	193
Aristotelicae Philosophiae apud Oxonienses honor.	262
Cantabrigienses honor.	262 seq.
Athenienses unde dicti <i>δωρόχθονες?</i>	82
Atho montis descriptio.	97
prospectus genuinus in schemate delineatus.	ibid.
Augurale indumentum quale olim fuerit?	174
Augustus Imp. fuit Poeta.	4
eius formula iurandi.	182
Aureum Vellus v. Vellus Aureum.	
Austriaca Domus Turcarum obex.	99
eius excellentia.	99 seq.
cum Saxonica connubia recensita.	111 seq.
Austriacorum insigne quale?	97
Azoni fere decem millia auditorum fuer.	61

B.

Bakerus (Rich.) <i>notatus.</i>	88. 131
Balbinus Imp. fuit Poeta.	4
Balduini (Franc.) <i>applausus singularis.</i>	60
Flandriae Comitiss, miser exitus.	202
Basilisci, serpentum regis, diadema quid et quale?	179
Bateus (Georg.) <i>studii partium accusatus.</i>	88
Baudrin (Io.) <i>notatus.</i>	129
Belgicae naves signa gerunt coloris rubri.	92
Bellaii (Mart. et Io.) <i>doctrina belloque clarissimi.</i>	6
Bellaiaorum gentis elogium.	ibid.
Bellaius (Guil.) <i>notatus.</i>	86
eius Commentarii Rerum Gallicarum laudati.	6. 85 seq.
Bel-	

Bellaqua (<i>Remig.</i>) fuit miles et Poeta.	10 seq.
<i>Ronsardo cur pictor naturae appel-</i> <i>latus?</i>	10 seq.
Bellaforesti (<i>Franc.</i>) festinatio in libris componendis <i>notata.</i>	128
Belli Duces qui fuerint olim Romanis?	1
<i>Graecis?</i>	ibid.
<i>Gallis?</i>	2
<i>Perfis?</i>	ibid.
<i>Hebraeis?</i>	ibid.
Bendigale Dios quid notet Hispanis?	52
Benius (<i>Paul.</i>) omni fuit destitutus applausu.	64
Bentleii commendata proceritas.	165
<i>doctrina.</i>	ibid.
Bertrandus, <i>Remensis, Balduinum, Flandriae Comitem,</i> <i>mentitus.</i>	202
<i>quos habuerit affecit?</i>	ibid.
<i>eius fraudes detectae et miser exitus.</i>	ibid.
Bezac (<i>Theodori</i>) commendata proceritas.	169
<i>doctrina.</i>	ibid.
Bibliothecae <i>Gudianae laudes.</i>	21 seq.
Blondellus (<i>David.</i>) notatus.	129
Bodinus (<i>Io.</i>) notatus.	84
Bodleii (<i>Tb.</i>) circa <i>Bibliothecam suam institutum.</i>	260
Boemundus, <i>Tarenti Princeps, quomodo paraverit ex-</i> <i>peditionem sacram?</i>	173 seq.
Boris <i>Gudenovv, Demetrii adolescentuli per sicarios</i> <i>interfeitor.</i>	196
Du Bosc (<i>Io.</i>) commendata proceritas.	165
<i>doctrina.</i>	ibid.
Brady (<i>Robert.</i>) notatus.	88
Braulionis <i>Chronicon supposititium.</i>	86
Breviculi quid?	218
Britannia quando coeperit dici Anglia?	43
<i>Magna quando coeperit dici Anglia Scotiae</i> <i>coniuncta?</i>	48
	Bri-

<i>Britannorum libertas scribendi, et traducendi cives,</i> <i>notata.</i>	258 seq.
<i>Britones inter Aborigines qui putaverint referendos?</i>	83
<i>Brouckhufius (Ian.) miles fuit atque Poeta.</i>	12
<i>Belgarum Propertius.</i>	ibid.
<i>qua fuerit statura?</i>	170
<i>Bruti et Cassi, intersectorum Caesaris, nummus.</i>	212
<i>Buccaferri (Hier.) applausus singularis.</i>	61
<i>Burnetus (Gilb.) notatus.</i>	88
<i>de eius Historia iudicium Th. Hearne.</i>	ibid.
<i>Burfii (Ad.) Vita Io. Zamoyscii.</i>	5
<i>Buschii (Herm.) Carmen, Lipsica, denuo editum.</i>	231 seq.
<i>Com. de Buffy (Roger. de Rabutin) Martis et Musarum castra secutus est.</i>	11

C.

<i>Caerulea olim cur fuerint veste induti, particulam ex</i> <i>Homeri Iliade recitaturi?</i>	93
<i>Caerulei coloris herba inficiebant olim Scoti corpori</i> <i>incisas cicatrices.</i>	95 seq.
<i>Caerulei coloris usus apud veteres.</i>	92 seq.
<i>Caeruleo colore cur praecipuas corporis partes indu-</i> <i>cant foeminae in Africa?</i>	96 seq.
<i>colori quales virtutes adscribant Heraldici?</i>	98
<i>vexillo cur usi olim Romani in conscribendis</i> <i>equitibus?</i>	95
<i>Caeruleum pro Caetulium.</i>	92
<i>vexillum navalis victoriae testimonium.</i>	95
<i>Caesar (Iul.) Imp. fuit Poeta.</i>	4
<i>notatus.</i>	83
<i>qua fuerit statura?</i>	162 seq.
<i>Caesari (Iul.) de Gallis triumphanti, quomodo fuerit</i> <i>acclamatum a militibus?</i>	255 seq.
<i>Calatravae Equitum Ordo in Hispania celebris.</i>	172
	C.

C. Caligulae formula iurandi.	183
Camoesius (Lud.) miles fuit atque Poeta.	9 seq.
Campani (Io. Ant.) mirus apud auditores suos applausus.	57 seq.
Carevv (Georg.) miles eruditus.	8
Caroli V Imp. maiores inde usque ab Adamo enumerati.	87
formula iurandi.	184
VI, Imp. elogium.	111
VIII, R. G. formula iurandi.	185
IX, R. G. peierandi consuetudo notata.	186
mors praepostera unde credatur orta?	186
Carolo V Imp. quam auspiciatus fuerit suus natalis?	157
Carolus M. dictus Poeta et Theologus Bellicosus.	4
qua eminuerit statura?	163
Cassii et Bruti, intersectorum Caesaris, nummus qualis?	212
Catharina, Henrici VIII, A. R. sponsa, Arthuri vidua,	
cur in ipsis Henrici nuptiis alba veste incesse- rit?	180
Charletaneria Lenditorum quid?	55
De Du Chesne (Andr.) iudicium Menagii.	129
Chinenses utuntur colore albo in luctu.	178
Christiani II, El. Sax. Symbolum.	107
Chrysippus quam parva fuerit statura?	166
a Carneade cur dictus Κρίσιππος.	ibid.
eius Dialectica commendata.	ibid.
Apud Cimbros s. Iutos pileus libertatem indicat.	212 seq.
Comes Clarendonus (Eduard.) notatus.	88
Claudius, Imp. fuit Poeta.	4
edus formula iurandi.	183
nummus.	212
Coccineus color quid notet?	173
cur conveniat Equitibus Aurei Velleris?	ibid.
in quo olim fuerit pretio?	174
Re.	

Coccineus color Romae olim Senatum ab equitibus et plebe distinxit.	175
Collegii Gelliani apud Lipsienses institutum.	67
De Coloris caerulei usu apud veteres.	92 seq.
Comestor (Petr.) Magister Historiae Scholasticae dictus.	76
Cominaeus notatus.	85
Coniuratio pulveraria a Iacobo I, R. A. irrita facta.	48
Connor (Bernard.) notatus.	165
Conradi Salii formula iurandi.	184
Conringii (Herm.) brevitās corporis.	171
praeslantia doctrinae.	ibid.
Contarenorum cognomen Grandis unde?	162
Controversiarum eruditarum plerarumque vanitas notata.	12 seq.
inter Mabillonium et Germonium agitatarum historia.	32 seq.
Inter Convivia quae fuerit Romae licentia traducendi alios?	257 seq.
Corasii (Io.) applausus singularis.	61
Corvini (Matth.) elogium.	4
Cromvellus (Oliver.) fuit Theologus et miles.	7
Cusacii (Iac.) applausus singularis.	60
Cyclops procerae staturae homo.	163

D.

Dani quando Angliam subingaverint?	43
Pseudo-Demetrii apud Russos.	194
Dextri (Flavii Lucii) Chronicon supposititium.	86
Διδραχμοὶ ὀπλίται quinam?	278
Dii genetibii quinam?	151
Diplomata vera quomodo a falsis discerni queant?	32 seq.
quaedam Graeca Regni Neapolitani.	57
De Diplomatum aetate quomodo accurate indicari possit?	32 seq.
	Dis-

Dispensatores qui et unde dicti?	289 seq.
Dispensatorum, seu libripendum, quale fuerit munus?	289
Dolce (Lud.) impudentia notata.	131
Domitianus Imp. fuit Poeta.	4
notatus.	286
Dordracenae Synodi Acta variantia.	91
Pseudo - Drusus.	193
Dugdale (Guil.) defensor Cromwelli notatus.	88
Duisterus, seu Duisterthierna, (Beni.) personam Caroli XII, R. Su. mentitus.	92
publico fatuorum ergastulo	
mancipatus.	193
eius affectae fuisse fustigati.	ibid.
Duplicarii milites quinam?	277 seq.
Durandus (Guil.) fuit Theologus et miles.	7

E.

Eboracenses Duces quando pervenerint ad Regnum Angliae?	44
inter et Lancastrenses Duces gravissimae contentiosis origo.	ibid.
progressus et mula.	ibid.
auspicatus finis.	46
Eduardi I, R. A. formula iurandi.	188
IV, R. A. formula iurandi.	ibid.
Eduardus II, R. A. ab uxore et filio captus.	45
in carcere occisus.	ibid.
V, R. A. a Tutore Patruo occisus.	46
Elisabethae, Reg. Angl. formula iurandi.	189
odium erga Protestantes unde?	ibid.
Emser (Hier.) Odoeporicum.	252 seq.
Equitum S. Spiritus in Gallia insigne quale?	97
Aurei Velleris Ordo celebratus.	174 seq.
celebris in Hispania Ordo S. Iacobi.	172
Alcantarae.	ibid.
Calatravae.	ibid.
Ernesti	

Ernesti, <i>El. Sax. de Domo Austriaca quae fuerint me- rita?</i>	100 seq.
Eruditorum <i>Charletaneria quid?</i>	55
Espinæus (<i>l'rauc. Sanlucius</i>) <i>fuit et arte et Marte clarissimus.</i>	10
De Espinosa (<i>Gabr.</i>) <i>personam Sebastiani, R. Lus. men- titus.</i>	195
<i>eius poena.</i>	196
Eunapius <i>notatus.</i>	166
Eusebius <i>notatus.</i>	90
Eutychiani, <i>Pontificis, circa Martyres sepeliendos prae- ceptum.</i>	174
Exemplorum <i>vis atque praestantia.</i>	234

F.

Faber (<i>Iac.</i>) <i>qua fuerit statura?</i>	169
<i>eius ardens ingenium laudatum.</i>	ibid.
Fairfaxius <i>capessivit Oxoniae summos in Iure honores.</i>	7
Fascinum <i>laudibus immodicis contrahi, superstizio ani- lis.</i>	50
Contra Fascinum <i>quale remedium adhibeant virgines Hispanae?</i>	52
<i>adhibuerint veteres?</i>	53
Fescennini <i>versus apud veteres quales?</i>	51
Ficinus (<i>Marfilius</i>) <i>brevissima fuit statura.</i>	169
<i>Philosophiae insaurator fuit Pla- tonicae.</i>	ibid.
Foederis inter <i>Domos Saxoniam, Brandenburgicam, et Hassiacam, haereditarii renovatio Numburgica so- lennis.</i>	106
Franciscus I, <i>R. G. fuit Poeta.</i>	4
<i>eius formula iurandi.</i>	185
<i>Albertus, Dux Saxo-Lauenburgicus, caedis Gustavi Adolphi, R. Su. accusatus.</i>	120 seq.
<i>defensus.</i>	122 seq.
Francius <i>qua fuerit statura?</i>	170
<i>Pseudo-</i>	

<i>Pseudo-Friderici.</i>	198
<i>Friderici Barbarossæ Imp. formula iurandi.</i>	184
<i>III, El. Sax. magnanimitas singularis.</i>	103 seq.
<i>Fridericus Augustus I et II, RR. Pol. et El. Sax. Equitibus Aurei Velleris adscripti.</i>	180
<i>A Fronsberg, sive Frcundsberg, (Georg.) fortitudo singularis.</i>	18
<i>Frossardus (Io.) notatus.</i>	84
<i>Fru mentum militibus Romanis olim stipendii loco, datum.</i>	271
<i>Fullerus notatus.</i>	131

G.

<i>Gabbaræ proceritas modum excedens.</i>	163
<i>Galli quos habuerint belli duces?</i>	2
<i>Galliac Regum scutum quale?</i>	97
<i>unde ortum?</i>	ibid.
<i>Gallicæ gentis studium partium enorme notatum.</i>	84 seq.
<i>Gallienus Imp. fuit Poeta.</i>	4
<i>Gaverellus (Io.) nobilis Belga, Sebastiano, R. Lus. similis visus.</i>	196
<i>Geicri (Mart.) elogium.</i>	203
<i>vita et in rem literariam merita.</i>	64 seq.
<i>natalis.</i>	65
<i>parentes.</i>	ibid.
<i>studia iuvenilia.</i>	ibid.
<i>Academica.</i>	65 seq.
<i>Honores et munia.</i>	66 seq.
<i>obitus.</i>	69
<i>scripta.</i>	71 seq.
<i>In Geicero providentiæ divinæ singularis specimen.</i>	70
<i>Geisleri pileus signum futuræ Helveticorum libertatis.</i>	213
<i>Gelliani Collegii apud Lipsienses institutum.</i>	67
<i>Genethlii Dis quinum?</i>	151
	De

<i>De Genio sententia Platoniorum.</i>	152
<i>Genius qualis Deus fuerit?</i>	ibid.
<i>Germani olim fuere omnes proceri.</i>	161
<i>Germanorum formula laudibus infantulorum addi so- lita.</i>	54
<i>Gefnerus (Conr.) laudatus.</i>	133
<i>notatus.</i>	ibid.
<i>Glossator notatus.</i>	168
<i>Godellus (Ant.) qua fuerit statura?</i>	170
<i>Embryonis elogio cur maculatus a Ves- turio?</i>	ibid.
<i>De Goldasto (Melch.) sententia Conringii.</i>	133
<i>Goldastus (Melch.) laudatus.</i>	ibid.
<i>Historiae Ecclesiasticae fuit peritissi- mus.</i>	ibid.
<i>notatus.</i>	ibid.
<i>Cordianus Imp. fuit Poeta.</i>	4
<i>Graecae descriptionis historia.</i>	34 seq.
<i>Graecarum literarum origo.</i>	35 seq.
<i>progressus et mutationes.</i>	ibid.
<i>variae formae.</i>	35 seq. 37
<i>Graeci quibus olim magistratus commiserint?</i>	1 seq.
<i>Graecorum instrumenta scriptoria.</i>	34 seq.
<i>Characteres ligati.</i>	37
<i>κρυπτογραφία.</i>	ibid.
<i>Gratianus Imp. fuit Poeta.</i>	4
<i>Magister Decretorum.</i>	76
<i>Gribneri (Mich. Henr.) elogium.</i>	146
<i>Griska Vtrapeia Demetrii personam apud Moscos men- titus.</i>	197
<i>eius miser exitus.</i>	ibid.
<i>Gronovius (Jac.) qua fuerit statura?</i>	170
<i>Gudianae Bibliothecae laudes.</i>	21 seq.
<i>Guicciardini elogium.</i>	134
<i>Cuilielmi III, R. A. encomium.</i>	48
<i>De Gustavi Adolphi, R. Su. caede variorum Historico- rum sententiae recensitae.</i>	112 seq.
	H.

H.

Hadrianus Imp. excellens fuit Orator.	3
De Haillan (Girard.) laudatus.	128
notatus.	ibid.
Harting (Georg.) eruditus miles.	8
Hauberti Chronicon supposititium.	87
Hebraei quos olim habuerint belli duces?	2
Henrici III, R. G. formula iurandi.	186
IV, R. G. formula iurandi.	ibid.
unde ortum ducat? ib.	
II, R. A. formula iurandi.	188
Ducis Austr. formula iurandi.	190 seq.
Isammerngott cognomen unde? 191	
Henricus I, R. A. Normanniam Angliae adiecit.	44
II, R. A. Hibernos subiugavit.	ibid.
V, R. A. in carcere occisus fuit.	45
VII, R. A. familias Rosae albae et rubrae coniunxit.	46
Scotos Anglis conciliavit.	ibid.
Stuartus, Scot. Rex, in lecto noctu occisus.	47
cam domo, supposito pul.	
vere pyrio, in aerem proiectus.	ibid.
II, G. R. libertatis Germanicae vindex.	212
Herculi Romae aedem exstruxit Fulvius.	3
Herculis elogium.	2
Helli (Eobani) applausus fuit longe maximus.	63
Hiarnus ex Poeta fit Danorum Dux ex Rex.	3
Hibernorum formula laudibus alicuius addi solita.	53
De la Higuerra (Hier. Roman.) notatus.	86
Hipponax qua fuerit statura?	167
quam mordaces scripserit satyras?	ibid.
Hispanae virgines quo remedio utantur contra fascinum?	52
Hispanorum mos aliquem laudandi.	ibid.
nimum studium partium reprebensum.	86 seq.
Historiae praestantia et utilitas.	233 seq.
Ad Historias scribendas mercede conductorum exempla.	

Historici aliquot apud veteres clarissimi recensiti.	127
Historicorum inter se dissensus unde?	81 seq.
tyranni.	89
Historiis scribendis qui olim operam dederint?	126
Holtzschuch (Frid.) vide Tile Kolup.	
Homeri Iliada colore exornarunt veteres sanguineo.	94
Odyssæam membrana caerulea contexerunt veteres.	ibid.
Horatii pusillitas corporis.	167
Huctius (Petr. Dan.) notatus.	159 seq.
refutatus.	160 seq.
Huttenus (Vlr.) miles fuit atque Poeta.	11 seq.
Hyde (Th.) notatus.	260

I.

Iacobi, A. RR. quinque violenta morte perierunt.	45
I, R. A. levitas in peierando notata.	189
malum præbuit	
Anglis exemplum.	190
formulae iurandi.	ibid.
S. Iacobi Equitum Ordo in Hispania celebris.	172
Iacobus I, R. A. Angliam et Scotiam uno magnæ Britanniae nomine coniunxit.	48
coniurationem pulverariam irritam fecit.	ibid.
compellari solitus ab Henrico IV, R. G. nomine	
Magistri.	76
Ibanez de Segovia (Casp.) laudatus.	86
Imprecationes diras apud veteres scriptis addendi mos.	22
exempla.	22 seq.
sepulcris inscribendi	
mos.	24
exempla.	24 seq.
aris inscribendi exemplum.	27
testamenti addendi	
mos.	28
exempla.	28 seq.
Imprecationis turpiculae exemplum.	25 seq.
lm.	

Imprecationis longe dirissimae exemplum.	28 seq.
Innocentius IV, Pont. Friderico II, Imp. dixit diem.	173
quomodo eum celebraveris?	ibid.
Ioannes Georgius I, El. Sax. qua occasione a Caesare acceperit Lusatiam?	108
eius magnanimitas singularis.	107
R. A. veneno sublatus.	44
eius formulae iurandi.	188
Demetrium apud Moscos mentitus.	197
eius miser exitus.	ibid.
Iovius (Paul.) Circulator Historicorum.	89
eius impudentia notata.	89. 130
Itali fuerunt in peierando et blasphemando Gallorum magistri.	186
Iulianus Imp. fuit Poeta.	4
notatus.	90
laudatus.	ibid.
Iunii (Hadr.) commendata proceritas.	165
doctrina.	ibid.
Iurandi formulae summorum Principum variae recensitae.	182 seq.
quid testentur?	ibid.
veterum quales fuerint?	183
In Iurandi formulis comminiscendis ingeniosissimi perhibentur Angli.	187
Iusiurandum unde ortum?	181
cur dictum sacramentum?	ibid.
quosuplex?	ibid.
Iustinus Martyr quo habitu praedicaverit verbum Dei?	177
Iuti vide Cimbri.	
K.	
Kippingius (Henr.) Martis et Musarum castra secutus.	8 seq.
Knatchbul (Nortonus) fuit Theologus et miles.	7
L.	
Laeti (Iul. Pomp.) applausus singularis.	59
Ad Lancastriae Duces quando perveneris Regnum Angliae?	45 seq.
	Lau-

<i>Lancastrensiū et Eboracensiū in Anglia Ducum gravissima acmulatio unde orta?</i>	44
<i>eius progressus et finis.</i>	44 seq.
<i>Lancelotus de la Popelinere notatus.</i>	84
<i>A Lapide (Corn.) corpore fuit pusillus.</i>	170
<i>ingenio celebratur magnus.</i>	ibid.
<i>Lapis antiquus militaris.</i>	282
<i>Laudandi apud Graecos veteres formula solennis.</i>	50
<i>mos apud Hispanos qualis?</i>	52 seq.
<i>Italos qualis?</i>	53
<i>Hibernos qualis?</i>	ibid.
<i>Germanos qualis?</i>	53 seq.
<i>Laudes officere infantibus crediderunt olim Graeci.</i>	50
<i>Laudibus immodicis fascinum contrahi, superstitio anilis.</i>	50
<i>Leopoldus Imp. fuit tam armorum, quam literarum, eximius cultor.</i>	4
<i>Leydekkeri fides suspecta.</i>	91
<i>Liber niger Oxonii quid?</i>	268
<i>Libertatis symbolum pileus.</i>	213
<i>Libripendes vide Dispensatores.</i>	
<i>unde dicti?</i>	289
<i>Librorum copia unde?</i>	129
<i>Graecorum veterum MStor. exempla.</i>	36 seq.
<i>et latinorum</i>	
<i>MStorum exempla.</i>	38 seq.
<i>C. Licinii Calvi parvitas corporis.</i>	168
<i>Lipsiensis Academiae in conferendis honoribus laus singularis.</i>	77 seq.
<i>Lipsiensium Magistrorum iura atque privilegia.</i>	78 seq.
<i>Lipsius omni caruit applausu.</i>	64
<i>Livius notatus.</i>	83
<i>Lombardus dictus Magister Sententiarum.</i>	76
<i>Lotichius (Petr. Secund.) fuit miles atque Poeta.</i>	11
<i>Germanorum Ovidius.</i>	ibid.
<i>Ludlovius (Edmund.) notatus.</i>	88
<i>Ludovici XIV, R. G. Martis aequa fuit ac Musarum cura.</i>	5
<i>Interpretatio Gallica Libri I</i>	
<i>Comment. Iul. Caes. laudata.</i>	6
	Ludo

Ludovici XI, R. G. formula iurandi.	155
XII, R. G. formula iurandi.	ibid.
Ludovicus XIII, R. G. nunquam peieravit.	186
XIV, R. G. omnes peierationes et blasphemias aula sua exulare iussit.	187
Luitprandi Chronicon supposititium.	87
Lydiati (Th.) parvitas corporis.	170
doctrina.	ibid.

M.

Macrinus Imp. fuit Poeta.	4.
Magister Maximus dictus olim quis?	76
Magistri nomen quale et unde?	75 seq.
quantum fuerit olim existimatio in Gallia?	76
Anglia?	76 seq.
cognomen pro Paedantae nomine quando usurpatum?	77
cur in titulis Academicis anteponi soleant	
Doctores?	78
Magistrorum variae species recensitae.	75 seq.
Lipfensium iura atque privilegia.	78 seq.
Malabares daemonem cur sibi fingant album?	178
Maldonati (Io.) applausus singularis.	59
Mancipiorum apud Romanos quae fuerit conditio?	212
Manuelis Comneni Imp. formula iurandi.	184
Manutius (Aldus) omni caruit applausu.	64
Maria Scotica decollata.	47
Mariana (Io.) notatus.	87
laudatus.	ibid.
Marullus (Mich. Tarchaniota) fuit miles et Poeta.	9
Mauritius El. Sax. quomodo Carolum V Imp. adegerit	
ad Pacem Religionis?	105
Maximi (Marci) Chronicon supposititium.	86
May (Th.) notatus.	88
Mayerus (Iac.) notatus.	85
laudatus.	ibid.
Mediolanensium mulierum formula laudibus puerorum	
addi solita.	53
Meinhardus vide Rebachus.	

<i>Μελανϑόνιος qui et unde dicti?</i>	176
Melanchthonis (<i>Phil.</i>) applausus singularis.	59
Messieurs sans chapeau.	214
Metus et spes Historicorum tyranni.	89
Militum Romanorum quae fuerit conditio?	271 seq.
commodis quomodo prospexerit	
Augustus?	282
Miltonus (<i>Io.</i>) notatus.	88
De Mindelberg (<i>Schvvighardus vel Schvviegerus</i>) fuit	
fundator coenobii Mindelheimensis.	15
Mindelheimensia monumenta.	19
Mindelheimensis Dynastia in Principatum Imperii eve-	
ssa.	20
Marburio Duci in perpetuum tradita.	
	ibid.
Mindelheimii nomen et origo.	14 seq.
Ecclesia Parochialis quando et a quo fu-	
erit condita?	17
templum D. Cbiliani quando fuerit ex-	
structum?	ibid.
Mindelheimium quos habuerit dominos, quae fata?	15 sq.
Mindelius fluvius Sueviae.	14
Minerva fuit armorum et literarum Dea.	1
γλαυκῶπις unde dicta?	94
Minervae tribuuntur oculi caesi.	ibid.
Mislius notatus.	259
Molinaeus (<i>Car.</i>) exigua fuit corpore.	169
eius elogium.	ibid.
Monstreletus (<i>Engueram.</i>) notatus.	85
Montfauconius (<i>Bernardus</i>) laudatus.	34
eius Palaeographia Graeca edita.	ibid.
contenta recensita.	34 seq.
Morionum in aula Principum quanta sit auctoritas?	258
Mornaues (<i>Phil.</i>) fuit Arte et Marte clarus.	6
eius symbolum.	ibid.
scripta quaedam.	7
acerrimus censor fuit Perronius.	ibid.
Mors cur dicatur atra?	177

Mothius (<i>Vayerius</i>) notatus.	84
Mulierum <i>Mediolanensium</i> formula laudibus <i>puerorum</i> addita solennis.	53

N.

Natalem suum celebrari neglectum quomodo vindicare- rit <i>Caligula</i> ?	157
--	-----

De Natali <i>Neronis</i> celebrando decretum.	156
---	-----

De Natalibus <i>Augusti</i> et <i>Tiberii</i> celebrandis decretum.	154
---	-----

Natalis quam auspiciatus fuerit <i>Timoleonti</i> <i>Corinthio</i> ?	157
--	-----

Alexandro M. ? *ibid.*

Carolo V, Imp. ? *ibid.*

Natalitios dies quibus ritibus veteres celebrarint?	149 seq.
---	----------

quomodo celebraverint *Romani* ? *ibid.*

veteres *Christiani* ?

150 seq.

Natalitius dies <i>Augusti</i> quomodo <i>Romae</i> celebrari con- sueverit ?	155 seq.
--	----------

Naturae laudes.	161 seq.
-----------------	----------

<i>Naudaeus</i> (<i>Gabr.</i>) notatus.	2
---	---

Naves <i>Rom.</i> exploratoriae descriptae.	95
---	----

Pictae quatenus *Britannis* ? *ibid.*

<i>Nepruno</i> attributi oculi caerulei.	94
--	----

<i>Neptunus</i> car audiat caeruleus ?	<i>ibid.</i>
--	--------------

κυανόχαιτος ? *ibid.*

γλαυκώπης ? *ibid.*

<i>Nero Imp.</i> fuit Poeta.	4
------------------------------	---

<i>Pseudo-Nero.</i>	193
---------------------	-----

<i>Nerva Imp.</i> fuit Poeta.	<i>ibid.</i>
-------------------------------	--------------

<i>Niger color</i> quid notet ?	175 seq.
---------------------------------	----------

plerisque gentibus pro luctus indicio habitus.

176

vestium quando in *Germania* coeperit esse in

usu ? *ibid.*

cur fuerit *Isidi* apud *Aegyptios* sacer ? *ibid.*

Cereri apud *Græcos* atque *Ro-*

manos sacer ? *ibid.*

quos maxime deceat ? *ibid.*

<i>Niger color Philosophis cur olim fuerit familiaris?</i>	<i>ibid.</i>
<i>quomodo ad Clericos pervenerit?</i>	177
<i>cur conveniat amantibus?</i>	<i>ibid.</i>
<i>Equitibus Aurei Velleris?</i>	<i>ibid.</i>
<i>Noodtii commendata proceritas,</i>	165
<i>doctrina,</i>	<i>ibid.</i>
<i>Numerianus Imp. fuit Poeta.</i>	4
O.	
<i>Osiridis caedem luxerunt Aegyptii pullati.</i>	176
<i>Ottonis M. Imp. formula iurandi.</i>	184
<i>Ovidii parvitas corporis.</i>	167
<i>Ovvenus (Io.) fuit statura parvus.</i>	170
<i>Poeta magnus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Oxonienfis Academiae statuta.</i>	261 seq.
<i>Oxonii quando et cur publici Actus Academici deferantur celebrari?</i>	261
<i>neglectus Lctionum publicarum notatus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Patrum honor quantus?</i>	264 seq.
<i>quantum valcant amanuenses?</i>	268
<i>circa honores Academicos conferendos cautio laudata,</i>	265 seq.
<i>notata.</i>	266
<i>liber niger quid?</i>	268
<i>examina rigorosissima cur esse soleant?</i>	266
<i>quomodo declinentur?</i>	266 seq.
P.	
<i>Pacius omni caruit applausu.</i>	64
<i>Paedantae nomen pro Magistro quando usurpatum?</i>	77
<i>Palmerius (Iac.) miles eruditus.</i>	8
<i>Parrhasii (Iani) applausus singularis.</i>	58
<i>Patini (Car.) applausus singularis.</i>	62
<i>Patrum apud Oxonienses honor quantus?</i>	265
<i>Paupertas Reipubl. literariae parum prodest.</i>	125
<i>Paupertati consecrarunt olim Gaditani aram.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Peierandi formulae summorum Principum variae recensitae.</i>	182 seq.
<i>prodant?</i>	182
	Pc-

Pericles miles eruditus.	2
Peripateticæ Philosophiæ apud Oxonienses honor quantus?	262
Persæ quos habuerint olim bellî dnces?	2
Philelphi (Franc.) quanta fuerit existimatio?	58
impudentia notata.	131
Philetas quam pusillus et macilentus fuerit?	166
Philippi Augusti R. G. formula iurandi.	185
Pseudo-Philippi.	193
Philips (Eduard.) notatus.	88
Philippus Bonus Dux Burgund. auctor 'Ordinis Aurei Velleris suis.	172
Philosophi veteres qua veste induti inceserint?	176
quomodo consueverint iurare?	183
Phrynichus miles eruditus.	2
Piccinini unde nomen adepti?	162
Piccolomini unde nomen adepti?	ibid.
Ad Pileum vocare quid?	211
Pileus symbolum libertatis.	252 seq.
Pipinus Parvus qua fuerit statura?	163
de eo iudicium Io. de Buffieres.	ibid.
Plato miles eruditus.	2
Plausum et acclamationes parandi artes quæ fuerint veterum?	54
recentiorum?	55
Poeni qua fuerint statura?	162
Politiani (Ang.) applausus singularis.	59
De Pontifice Rom. proverbium Italarum.	127
De Pontificiis iudicium Erasmi.	91
Popiel Reg. Pol. formula iurandi.	190
votum insanum in filio et nepotibus quomodo impletum?	ibid.
Posionis proceritas excedens.	163
Praefiscine quid noet Latinis?	50 seq.
Prætorianæ cohortis apud Romanos quæ fuerit prærogativa?	287
Proceritas staturæ quibus olim gentibus præcipue fuerit commendata?	162
Pufendorffius notatus.	119

Pugh (Rob.) notatus.	88
Pulveraria coniuratio irrita facta a Iacobo I, R. A.	48
Puritanorum secta in Anglia quando orta?	47
Puteanus omni caruit applausu.	64
Pythagoræ formula iurandi.	191
discipulorum quæ fuerit formula iurandi? ibid.	
R.	
Rami (Petr.) applausus singularis.	56 seq.
Rapinus (Nic.) fuit miles atque Poeta.	10
notatus.	84
Rebachus (Iac.) VValdemarum El. March. mentitus. 200sq.	
ab aliis dictus Meinbardus.	200
eius res gestæ.	200 seq.
exilium et obitus.	201
Religio quid valeat apud Historicos?	90
Reuchlini (Io.) applausus singularis.	63
Rhetores qua olim inceserint veste induti?	176
Rhodiginus (Coel.) miles eruditus.	8
Richardi II, R. A. formula iurandi.	188
III, R. A. formula iurandi.	ibid.
Richardus II, R. A. in carcere periit.	45
Dux Glocestriæ, invasit Regnum Angliæ.	46
ab Henrico VII fuit obtruncatus.	ibid.
Roberti, Normanniæ Ducis, formula iurandi?	188
Romani quibus olim commiserint exercitus?	1
quomodo consueverint iurare?	183
Romanorum militum quæ fuerit olim conditio?	271 seq.
Ronsardus (Petr.) miles fuit atque Poeta.	10
Rosarum nomen quæ gerant in Anglia familie?	46
albæ et rubræ, nomen unde?	ibid.
familiarum perpetuum odium.	44 seq.
familie quomodo fuerint coniunctæ?	46
Rubra olim veste cur fuerint induti, particulam recitaturi ex Homeri Odyssea?	93
Rübbisch (Io.) fides in Mauritium El. Sax. laudata.	105
Ruili fides suspecta.	91
Du Ryer (Petr.) notatus.	129
	S.

S.

Sabellicus (<i>Ant. Cocc.</i>) notatus.	83
Sanderi (<i>Nic.</i>) in <i>Henr. VIII, R. A. convicia.</i>	88
Sandovalius (<i>Prudentius</i>) notatus.	87
Sappho <i>statura fuit brevis.</i>	167
<i>lyrici carminis suavitate commen'tatur.</i>	ibid.
Satyræ encomium.	254
<i>usus et præstantia.</i>	254 seq.
<i>apud Romanos honor quantus olim fuerit?</i>	256 seq.
<i>Britannos frequentissimus usus.</i>	258 seq.
Savile (<i>Henr.</i>) miles eruditus.	8
Saulis <i>statura commendata.</i>	162
Saxones <i>quando venerint in Britanniam?</i>	42
Saxoniae Electoratus <i>qua occasione pervenerit ad Fri-</i>	
<i>dericum Bellicosum?</i>	100
	ab Erne-
<i>stinis ad Albertinos?</i>	105
Saxonicae Domus elogium.	99 seq.
<i>cum Austriaca connubia recensita.</i>	111
Saxonicorum Electorum variorum cognomina.	100
<i>fides et merita in Imperium</i>	
<i>laudata.</i>	100 seq.
	<i>praeclare facta prorsus singula-</i>
<i>ria.</i>	ibid.
	<i>in Austriacos propensio com-</i>
<i>mendata.</i>	ibid.
<i>Scriptorum Catalogus.</i>	136 seq.
Scaliger (<i>Iul. Caes.</i>) Martis et Musarum castra secutus.	8
Scipionis Africani elogium.	3
Septi veteres Pictones dicti unde?	96
<i>cur derivati ab Agatharxis?</i>	ibid.
<i>caerulei coloris herba incisae corpori cicat-</i>	
<i>trices cur infecerint?</i>	95 seq.
De Scriptoribus Saxonis edendis consilium I. B. Men-	
<i>ckenii.</i>	135
Scriptorum Saxonicorum Catalogus.	136 seq.
Sebastiani, Regis Lus. miser exitus.	194
<i>de eius fati nonnullorum commenta.</i>	194 seq.
Pseudo-Sebastiani apud Lusitanos.	193 seq.
Secundillae proceritas excedens.	163
	Se-

Severus Imp. fuit poeta.	4
Sirii (Victor.) impudentia notata.	130
de eius Historia proverbium Italarum.	ibid.
Sleidanus notatus.	91 seq.
Pseudo - Smerdes.	193
Smidius (Mart.) Oenipontanus, Maximiliani Imp. auxilio ad Regnum Angliae adspiravit.	206
Socrates miles eruditus.	2
notatus.	90
eius formulae iurandi quales et unde?	191
Socraticorum formula iurandi.	ibid.
Solmensium Comitum origo.	204
variae stirpes.	ibid.
Com. de Solms (Io. Alberti) res gestae.	204
(Amalia.)	205
(Henr.) res gestae et obitus.	ibid.
(Philippi) res gestae.	205 seq.
prudentia singularis.	205
quanta fuerit existimatio apud	
Carolus V, Imp.	206
(Reinhardi) elogium.	ibid.
(Friderici) elogium.	ibid.
cognomen Magni unde?	ibid.
(Henr. VVilh.) virtus bellica laudata.	ibid.
gratia apud Gustav. Adolph.	
R. Su. commendata.	ibid.
obitus.	ibid.
(Io. Frid.) pietas laudata.	ibid.
symbolum.	206 seq.
(Gustavi Ferd.) elogium.	208 seq.
De Sozino (Mariano) iudicium Aeneae Sylvi.	168
Sozomenus notatus.	90 seq.
Spalatini (Georgii) libellus oppositus Henrico Brunfu.	
Iun.	136
Spes et metus Historicorum tyranni.	89
S. Spiritus Equitum in Gallia insigne quale?	97
Stephani, R. A. formula iurandi.	188
De Sticho (Conr.) relatio Aventini.	199 seq.
Stipendii vox unde?	268
quid denotaverit olim apud Romanos?	269 sq.
Sti-	

NOTABILIORVM.

317

Stipendii vox pro ipso militiae tempore usurpata.	281
origo.	270. 272
loco acceperunt olim milites Rom. frumentum.	270
variae vicissitudines.	270 seq.
modi varii recensiti.	ibid.
aerarii nomen priscis Romanis cur prorsus ignotum?	271
Stipendium primum quando militi Rom. a Senatu decretum?	272
quale et quantum fuerit?	272 seq.
a Iulio Caesare fuit duplicatum.	279
quomodo auctum a Claudio?	283
Nerone?	ibid.
Domitiano?	284 seq.
Severo?	287
Maximo?	ibid.
duplex cepit cohors Praetoriana.	ibid.
quomodo et quando consueverit militibus solvi?	288 seq.
quibus et cur negatum?	291
resignatum?	ibid.
ne militibus deesset, Senatus Rom. quae fuerit cura?	291
procedere quid?	292
Stuartorum familia quando ad Regnum Angliae erecta?	45
Sueciae Regum scutum quale?	97
Suecicae naves signa gerunt coloris caerulei.	93
Surita (Hier.) notatus.	87
Sylvii (Aen.) familia quo cognomine clara?	168
(Iac.) applausus singularis.	62
Symeonis (Gabr.) vita et scripta.	215 seq.
origo.	216
Cenotaphium.	ibid.
natalis.	217
parentes.	ibid.
uxor.	ibid.
exilium.	216 seq.
vetera monumenta lustrandi cupiditas singularis.	218
Inscriptiones.	218 seq.
	Sy

Symeonis (<i>Gabr.</i>)	<i>Observationes Italicae.</i>	219
	<i>familiaritas cum VVilh. du Prat.</i>	220
	<i>elogium.</i>	221
	<i>vita aulica.</i>	ibid.
	<i>cognomen Vranii.</i>	225
	<i>Epitaphium.</i>	228 seq.

T.

C. Tacitus	<i>notatus.</i>	83
Tentzelii (<i>VVilh. Ern.</i>)	<i>Fridericus Fortis Redivivus laudatus.</i>	141
Terrae Filius	<i>quis dicatur Anglis?</i>	259 seq.
	<i>Satyra in Academiam Oxoniensem.</i>	261
	<i>eius excerpta.</i>	261 seq.
Theodoretus	<i>notatus.</i>	91
Theodosius Imp.	<i>fuit Poeta.</i>	4
Thomafii (<i>Chr.</i>)	<i>elogium.</i>	143
Thucydidis	<i>elogium.</i>	126 seq. 134
Tiberius	<i>crudisus miles.</i>	4
	<i>notatus.</i>	283
Tile Kolup	<i>Fridericum II, Imp. mentitus.</i>	198
	<i>ab aliis dictus Frid. Holtzschuch.</i>	ibid.
	<i>eius poena.</i>	199
	<i>de eodem relatio Penceri.</i>	ibid.
Timagenes	<i>notatus.</i>	83
Timoleonti	<i>Corinthio quam auspiciatus fuerit suus natalis?</i>	157
Titus Imp.	<i>fuit Poeta.</i>	4
Tribuni aerarii	<i>unde dicti?</i>	289
Triglandii	<i>fides suspecta.</i>	91
Inter Triumphos	<i>quae fuerit Romae licentia militum?</i>	158 seq.
Tydeus,	<i>procerae formae homo.</i>	164
Typhon,	<i>statura magna praeditus.</i>	163
Tyrrel (<i>Iac.</i>)	<i>notatus.</i>	88
Tyrtaeus	<i>qua fuerit statura?</i>	167

V.

Valerius Max.	<i>notatus.</i>	83 seq.
Varillafius (<i>Ant.</i>)	<i>notatus.</i>	86
Varvicius (<i>Phil.</i>)	<i>notatus.</i>	88
Velleius Paterculus	<i>notatus.</i>	83
Velleris Aurei Equitum Ordo	<i>celebratus.</i>	171 seq.
	<i>a quo institutus?</i>	171
	<i>eius incrementa.</i>	ibid.
	<i>quomodo quotannis soleat celebrari</i>	171 seq.
	<i>quando et qua occasione pervenerit ad Austriacos?</i>	ibid.
	<i>Hispanos?</i>	171
		Vel-

Velleris <i>Aurei</i> , Equitum Ordinis apud Hispanos existimatio quanta?	ibid.
Festum inter auspiciatissima cur retulerit Carolus V, Imp.	ibid.
Equites creandi ius quando ad Carolum VI reuersum?	ibid.
quibus vestibus induti Festum suum celebrent?	172 seq.
eorum promissa et leges.	173 seq. 177.
Equitibus cur conveniat color coccineus?	173
	niger? 177
	albus? 178
Venetis ad clarum imperii qui soleant sedere?	162
Verderii fides suspecta.	128
Vergilius (Polydor.) notatus.	83
De Verulamio (Franc. Bac.) notatus.	132
eius de legato quodam Gallico sententia.	164
Verus Imp. fuit Philosophus.	4
Vidæ (M. Hier.) commendata proceritas.	165
	doctrina. ibid.
Violaceus color Pontificibus et viris sacris familiaris.	98
in aula Gallica luctui proprius.	ibid.
Viretus (Petr.) qua fuerit statura?	169 seq.
Virorum arte et Marte clarorum exempla.	2 seq.
Vitruvius laudatus.	162
Vytembogarti fides suspecta.	91
VV.	
VVake (Isaac.) miles eruditus.	8
VValkenredenſis Abbatia qua imprecationis formula a fundatrice ſua fuerit firmata?	28 seq.
Pſeudo - VValdemarus in Marchia.	200
VVhear (Degoreus) notatus.	132
eius filiae cur quaestum corpore fecerint?	ibid.
VVilhelmi R. Germ. formula iurandi.	184
Conquaestoris R. A. formula iurandi.	187
II, seu Ruſi R. A. formula iurandi.	ibid.
VVilhelmus, Landgr. Thur. iure ſuo in Regnum Bohemiae cur abſtinuerit?	100
X.	
Xantippis quae formula iurandi ficta?	191
Xenophon, miles eruditus.	2
Ximenii (Franc.) Card. elogium.	5 seq.
De Xylandro, (Guil.) iudicium Leunclauii.	134
Z.	
Zamoyskius (Io.) laudatus.	5
Academiae Zamoſcenſis conditor.	ibid.
	Za-

320 INDEX RERVM NOTABILIORVM.

Zapata (<i>Ant. Lupianus</i>) notatus.	86
Zenonis Cittiaci formula iurandi.	191
Ζητοςάται quinam?	289
Zosimus notatus.	90

ERRATA TYPOGRAPHI.

- Pag. 22 pro Coostantinopolitani l. Constantinopolitani.
 38 pro Cantabtigiae l. Cantabrigiae.
 39 pro C. P. l. CP.
ead. pro Bibliotheea l. Bibliotheca.
ead. pro 6595 l. 5595.
 48 pro pocatior l. pacatior.
 63 pro numerumqne l. numerumque.
 64 pro BENIVW l. BENIVM.
 65 pro Sexoniae l. Saxoniae.
 68 pro omnihus l. omnibus.
 72 pro expetebanti l. expetebant.
 74 pro capssendos l. capessendos.
 79 pro Docemprimis l. Decemprimis.
 84 pro dispicit l. despicit.
ead. pro Callos l. Gallos.
 86 pro FEAVII l. FLAVII. (GARTONE.
 91 pro VYTEMBOGARTONE l. VYTEMBO-
 97 pro goenas l. genas.
 102 pro Inperii l. Imperii.
 105 pro cōusobrinum l. consobrinum.
 109 pro grravissimas l. gravissimas.
ead. pro setvarent l. servarent.
 139 pro Complectens l. complectens.
 145 pro Postemo l. Postremo.
 149 *not.* (b) pro Caenam l. Coenam.
 151 pro bonores l. honores.
 153 pro Geni l. Genio.
 167 pro quatuluscunq l. quantuluscunque.
 183 pro DRVSSILLAE l. DRVSILLAE.
 198 pro teuius l. cuius.
 199 pro vivicumburio l. vivicomburio.
 216 pro Coenotaphio l. Cenotaphio.
 222 pro diserine l. discrimine.
 234 pro Scriptoros l. Scriptores.
ead. pro peccare l. peccare.
 249 pro halfama l. balsama.
 251 pro commendat l. commendat.

PER-ILLVSTRI EXCELLEN-
TISSIMOQVE
D O M I N O,
DOMINO BERNARDO
LIBERO BARONI
A ZECH,

DYNASTAE IN SCHMORCKE,
SERENISSIMI ac POTENTISSIMI
POLONIARVM REGIS ET ELECTO-
RIS SAXONIAE INTIMO STATVS
MINISTRO, ET A CONSILIIS
SANCTIORIBVS, etc.

DOMINO ac MAECENATI
INDVLGENTISSIMO,

HEROI IN TOGA INCOMPARABILI,
SAXONICAE SALVTIS FIRMAMENTO
MAXIMO,
MVSARVM PRAESIDIO CERTISSIMO,
SERIS POSTERIS COMMEMORANDO,
MENCKENIANAS HASCE DISSERTATI-
ONES,
ET CVM HIS RES SVAS OMNES

DEUOTISSIMA PIETATE NVNCVPAT
ATQVE CONSECRAT

SVBMISSISSIMVS CLIENS
FRIDERICVS OTTO MENCKENIVS.

*¶ nunc, parue liber, quae cernis, fausta capeſſe
Auspicia, et nuda ſimplicitate place.*

*Nilque time, pudeatque nihil te dicere prolem
Menckenii; decoris non habet ille nihil.*

*¶ nunc, laurigeros mecum ingreſſure penates,
Quamſint Heroum lumina blanda, uide.*

*Praeque aliis unum, praeque omnibus adſpice
ZECHVM,*

Delicias Regis, Saxoniaeque decus.

*Et, modo Menckenii doceas te nomine dictum,
Annuet, et facilem porriget ille manum.*

*Hunc habuit Phoebum quondam Muſa, hisque ſub
umbris*

Pulſauit citharas Menckeniana ſuas.

*Et ſaepe agreſtes numeros audiuerat ingens
ZECHIVS, indoctum ſaepe probauit opus.*

*¶ nunc, parue liber, ſimili nunc utere Phoebo,
Atque eadem poſthac fata parentis habe.*

